Instituții politice și proceduri constituționale în România

Scheme și note de curs

2018

Presa Universitară Clujeană

Emil Boc

Instituții și proceduri constituționale în România

Scheme și note de curs

Presa Universitară Clujeană
2018

ISBN 978-606-37-0381-2

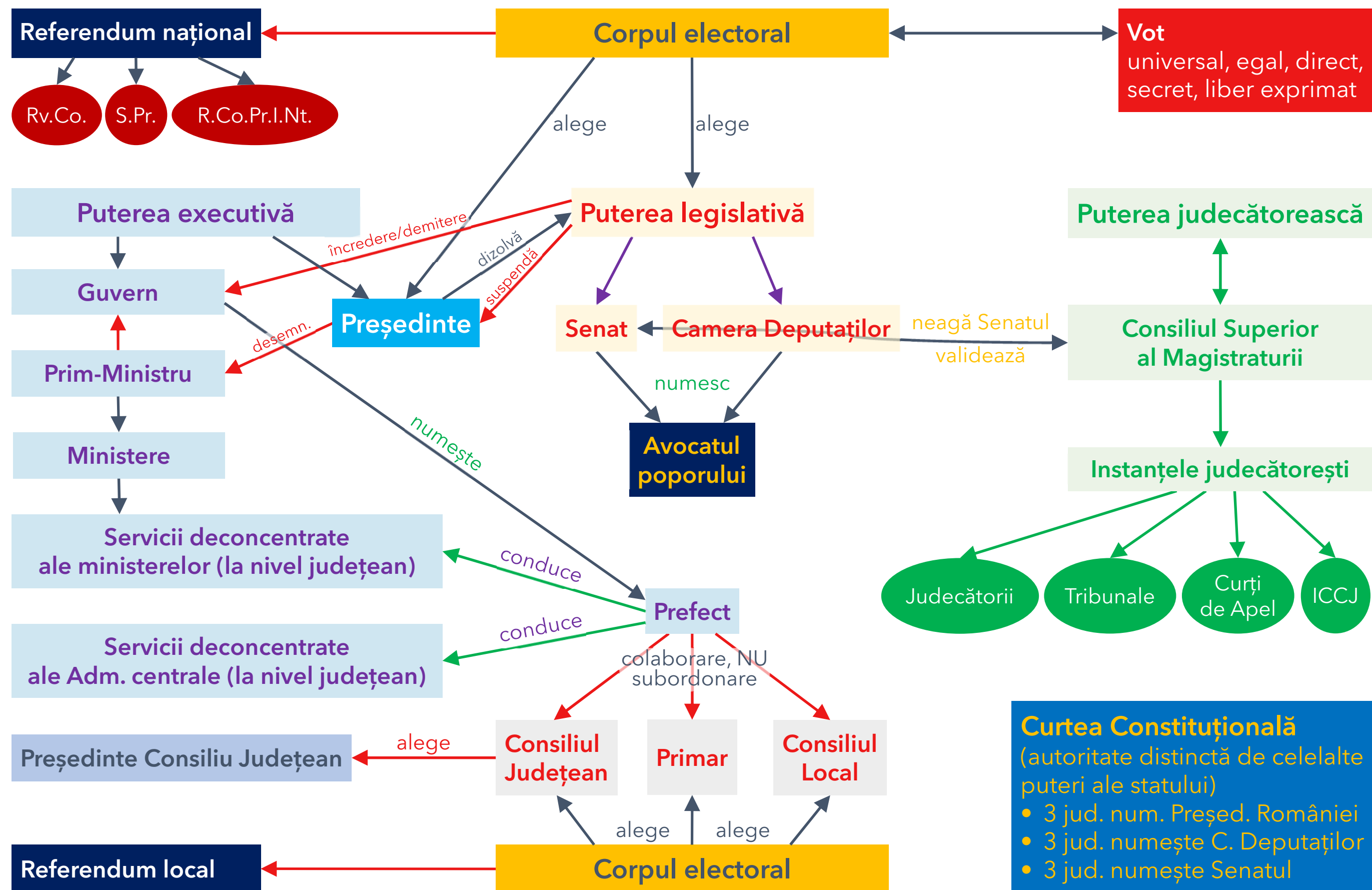
Tehnoredactare computerizată: Alexandru Cobzaș

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Instituții politice și proceduri constituționale în România

Scheme și note de curs
2018

Cuprins

Referendum național
Rv.Co.
S.Pr.
R.Co.Pr.I.Nt.
Corpul electoral
Vot
universal, egal, direct, secret, liber exprimat
alege
alege
Puterea executivă
încredere/demitere
dizolvă
suspendă
Puterea legislativă
Puterea judecătorească
Guvern
Președinte
Senat
Camera Deputaților
neagă Senatul
validează
Consiliul Superior al Magistraturii
desemn.
Prim-Ministru
numesc
numește
Ministere
Avocatul poporului
Instanțele judecătorești
Servicii deconcentrate ale ministerelor (la nivel județean)
conduce
Judecătorii
Tribunale
Curți de Apel
ICCJ
Prefect
conduce
Servicii deconcentrate ale Adm. centrale (la nivel județean)
colaborare, NU subordonare
Președinte Consiliu Județean
alege
Consiliul Județean
Primar
Consiliul Local
Curtea Constituțională
(autoritate distinctă de celelalte puteri ale statului)
• 3 jud. num. Președ. României
• 3 jud. numește C. Deputaților
• 3 jud. numește Senatul
alege
alege
Referendum local
Corpul electoral

Adoptarea și revizuirea Constituției României

1. Etapele premergătoare adoptării Constituției din 1991 și adoptarea Constituției;
2. Procedura revizuirii Constituției României;
3. Noutățile Revizuirii Constituției României din anul 2003;
4. Alte propuneri de revizuire a Constituției României.

1989: Sfârșitul regimului comunist și opțiunea pentru Democrație

„De la Stettin, în Baltica, la Trieste, în Adriatica, o cortină de fier s-a lăsat peste Continent. În spatele acestei linii se află toate capitalele vechilor state din Europa centrală și răsăriteană. Varșovia, Berlin, Praga, Viena, Budapesta, Belgrad, București și Sofia, toate aceste orașe faimoase și populațiile din jurul lor se află în ceea ce eu trebuie să numesc sfera sovietică; și toate se află, într-o formă sau alta, nu numai sub influență sovietică, ci și sub un control foarte strict de la Moscova și, în multe cazuri, în creștere. (…) Eu nu cred că Rusia sovietică dorește război. Ceea ce ei doresc sunt fructele războiului și extinderea puterii și a influenței doctrinei lor. Dar ceea ce trebuie să luăm noi în considerare sunt prevenirea permanentă a războiului și realizarea condițiilor de libertate și democrație, cât mai curând posibil, în toate țările. (…) Partidele comuniste, care erau extrem de modeste în toate aceste state răsăritene ale Europei, au fost aduse la putere în ciuda numărului redus al membrilor lor și încearcă, prin orice mijloace, să obțină un control totalitar. Guvernele polițienești prevalează în aproape toate cazurile și, până în prezent, cu excepția Cehoslovaciei, nu există democrație reală" (**Winston Churchill, "An Iron Curtain Has Descended across the Continent", Discurs la Fulton, Missouri, 5 martie 1946**);

- După aproape o jumătate de secol de regim comunist, românii distrug „cortina de fier" și (re)încep construcția unui regim democratic;
- Nu există o singură definiție a Democrației care să fie unanim acceptată;
- „Democrația este guvernarea poporului, de către popor și pentru popor" (Abraham Lincoln)
- „Democrația este cea mai proastă formă de guvernământ, cu excepția tuturor celorlalte" (W. Churchill)

Democrația. Condiții esențiale și necesare (Turk, 2012, pp. 94–95)

1. Organizarea de alegeri libere, periodice și corecte la intervale regulate (Multe regimuri politice organizează alegeri, dar nu toate alegerile sunt democratice);
2. Existența si aplicarea votului universal și egal, potrivit principiului „un om, un vot", „voturile se numără, nu se cântăresc";
3. Existența unui pluralism politic real care să asigure posibilitatea Alternanței la putere;
4. Asigurarea și garantarea dreptului la Opoziție;
5. Consacrarea drepturilor și libertăților cetățenești precum și garantarea efectivă a acestora prin mecanisme jurisdicționale;
6. Consacrarea și implementarea efectivă a principiului separației și echilibrului puterilor în stat prin mecanisme constituționale de „pârghii și contragreutăți", „măsuri și contramăsuri" („checks and balances"). Asigurarea independenței puterii judecătorești;
7. Stat de drept: nimeni nu este mai presus de lege;
8. Principiul majorității cu respectarea și garantarea drepturilor minorității.
9. Educația cetățenilor: contribuie la înțelegerea de către electorat a semnificației votului și utilizarea acestuia în cunoștință de cauză;
10. Partide politice bine structurate și capabile să reprezinte curentele politice din societate și să asigure coerența ofertei politice, facilitând astfel alternanța la putere;

11. Acces liber la Informație: implică existența presei libere și pluraliste capabile să prezinte și să explice electoratului, din unghiuri diferite, opțiunile de politici publice existente; presa trebuie să aibă asigurate condițiile pentru a-și îndeplini menirea de „câine de pază a democrației”;
12. Ameliorarea nivelului de trai și consolidarea clasei de mijloc, factor stabilizator al regimului democratic;
13. Transparența deplină a actului de guvernare și responsabilitatea politică a celor aleși în fața electoratului;
14. Toleranță și Cultură civică.

1. Etapele premergătoare adoptării Constituției din 1991

1. Comunicatul Consiliului Frontului Salvării Naționale din 22 dec. 1989;
2. Decretul–lege nr. 1 din 26 decembrie 1989 privind abrogarea unor legi, decrete și alte acte normative;
3. Decretul-lege nr. 2 din 27 decembrie 1989 privind constituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Frontului Salvării Naționale și a Consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naționale;
4. Decretul-lege nr. 81 din 9 febr. 1990 privind constituirea Consiliului Provizoriu de Uniune Națională;
5. Decretul-lege nr. 92 din 14 martie 1990 pentru alegerea Parlamentului și a Președintelui României.

Comunicatul către Țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale din 22 decembrie 1989 (extras)

„Cetățeni și cetățene,

Trăim un moment istoric. Clanul Ceaușescu, care a dus țara la dezastru, a fost eliminat de la putere. Cu toții știm și recunoaștem că victoria de care se bucură întreaga țară este rodul spiritului de sacrificiu al maselor populare de toate naționalitățile și, în primul rând, al admirabilului nostru tineret, care ne-a restituit, cu prețul sângelui, sentimentul demnității naționale. Un merit deosebit îl au cei care ani de zile și-au pus în pericol viața, protestând împotriva tiraniei.

Se deschide o pagină nouă în viața politică și economică a României.

În acest moment de răscruce am hotărât să ne constituim în Frontul Salvării Naționale care se sprijină pe armata română și care grupează toate forțele sănătoase ale țării, fără deosebire de naționalitate, toate organizațiile și grupările care s-au ridicat cu curaj în apărarea libertății și demnității în anii tiraniei totalitare.

Scopul Frontului Salvării Naționale este instaurarea democrației, libertății și demnității poporului român. Din acest moment se dizolvă toate structurile de putere ale clanului Ceaușescu. Guvernul se demite, Consiliul de Stat si instituțiile sale își încetează activitatea, întreaga putere în stat este preluată de Consiliul Frontului Salvării Naționale. Lui i se vor subordona Consiliul Militar Superior, care coordonează întreaga activitate a armatei și a unităților Ministerului de Interne (…) În teritoriu se vor constitui consilii județene, municipale, orășenești și comunale ale Frontului Salvării Naționale ca organe ale puterii locale (…) Acest comunicat este o primă formă de platformă-program a noului organism al puterii de stat din Romania”

Principalele obiective politice menționate în Comunicatul Consiliului Frontului Salvării Naționale din 22 decembrie 1989

- Dizolvarea tuturor structurilor de putere ale clanului Ceaușescu. Guvernul se demite, Consiliul de Stat și instituțiile sale își încetează activitatea. Întreaga putere de stat este preluată de Consiliul Frontului Salvării Naționale;
- Abandonarea rolului conducător al unui singur partid și statornicirea unui sistem democratic pluralist de guvernământ;
- Separarea puterilor legislativă, executivă și judecătorească în stat și alegerea tuturor conducătorilor politici pentru unul sau, cel mult, două mandate. Nimeni nu mai poate pretinde puterea pe viață;
- Organizarea de alegeri libere în cursul lunii aprilie;
- Consiliul Frontului Salvării Naționale propune ca țara să se numească pe viitor România;
- Restructurarea agriculturii și sprijinirea micii proprietăți țărănești. Oprirea distrugerii satelor:
- Eliminarea dogmelor ideologice care au provocat atâtea daune poporului român și promovarea adevăratelor valori ale umanității. Eliminarea minciuni și a imposturii și statuarea unor criterii de competență și justiție în toate domeniile de activitate;
- Întreaga politică externă a țării să servească promovării bunei vecinătăți, prieteniei și păcii în lume, integrându-se în *procesul de constituire a unei Europe unite,* casa comună a tuturor popoarelor continentului. Vom respecta angajamentele internaționale ale României și, în primul rând, cele privitoare la Tratatul de la Varșovia. Promovarea unei politici interne și externe subordonate nevoilor și intereselor dezvoltării ființei umane, respectul deplin al drepturilor și libertăților omului, inclusiv al dreptului de deplasare liberă.

Decretul–lege nr. 1 din 26 decembrie 1989

Prin acest Decret–lege sunt abrogate mai multe acte normative ce reglementau situații care au nemulțumit oamenii în timpul regimului comunist. Noua putere instaurată dorea să arate ruptura de acele practici revoltătoare din anii comunismului. Exemple de acte normative din timpul regimului comunist abrogate prin acest Decret:

1. Decretul nr. 770/1966 privind reglementarea întreruperii cursului sarcinii. Potrivit acestui Decret, întreruperea cursului sarcinii este interzisă, cu excepția unor situații excepționale strict reglementate în Decret. Codul penal incrimina avortul;
2. Decretul nr. 68/1976 privind schimbarea domiciliului din alte localități în orașe declarate, potrivit legii, orașe mari. În fapt, prin acest act normativ era îngrădit dreptul de alegere a domiciliului. Numărul de persoane, având domiciliul în alte localități, ce pot fi încadrate în muncă la unitățile din orașele declarate, potrivit legii, orașe mari, cu schimbarea domiciliului în aceste orașe, se aprobă anual prin decret prezidențial, la propunerea Consiliului de Miniștri;
3. Decretul nr. 98/1983 privind regimul aparatelor de multiplicat, materialelor necesare reproducerii scrierilor și al mașinilor de scris. Potrivit acestui Decret, deținerea sau folosirea aparatelor de multiplicat și a materialelor necesare reproducerii scrierilor, precum și producerea sau confecționarea acestora de către persoanele fizice, sunt interzise. Persoanele fizice puteau deține mașină de scris, dar sub controlul strict al Miliției;
4. Hotărârea Marii Adunări Naționale nr. 5/1984 privind aprobarea Programului de alimentație științifică a populației.

Decretul–lege nr. 2 din 27 decembrie 1989

Potrivit acestui Decret–lege, Consiliul Frontului Salvării Naționale, ca organ al puterii, are următoarele atribuții:

a) emite decrete cu putere de lege și decrete; acestea se adoptă cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor consiliului și se publică în Monitorul Oficial;
b) numește și revocă primul-ministru și aprobă componența Guvernului, la propunerea primului-ministru;
c) numește și revocă președintele Curții Supreme de Justiție și pe procurorul general al Republicii;
d) reglementează sistemul electoral;
e) numește comisia de elaborare a proiectului noii Constituții;
f) aprobă bugetul de stat;
g) instituie și conferă decorații;
h) acordă gradele de general, amiral și mareșal, trecerea în rezervă și rechemarea în activitate a acestora;
i) acordă grațierea și comutarea pedepsei cu moartea;
j) ratifică și denunță tratatele internaționale;
k) declară stare excepțională, mobilizarea generală sau parțială, precum și starea de război.

În unitățile administrativ-teritoriale județene, municipale, orășenești și comunale se constituie consilii ale Frontului Salvării Naționale, organe ale puterii locale, ierarhic subordonate Consiliului Frontului Salvării Naționale.

După cum se poate observa, prin acest Decret-lege îi sunt conferite Consiliului Frontului Salvării Naționale (F.S.N.) prerogative specifice unui Parlament, iar noile structuri de putere de la nivel teritorial sunt subordonate Consiliului F.S.N..

Decretul-lege nr. 81 din 9 febr. 1990 privind constituirea Consiliului Provizoriu de Uniune Națională

Acest Decret este produsul unui compromis între reprezentanții Consiliului Frontului Salvării Naționale și reprezentanții partidelor politice create după 1989;

Acordul–compromis a fost consecința hotărârii Consiliului Frontului Salvării Naționale de a participa la alegeri. Această hotărâre a fost adoptată la data de 23 ianuarie 1990 cu 128 de voturi pentru, 8 contra și 3 abțineri; tot atunci s-a decis și amânarea datei alegerilor din martie la 20 mai 1990 (Enache și Constantinescu, 2001, p. 86);

- Decizia de transformare a Frontului Salvării Naționale în formațiune politică participantă la viitoarele alegeri a compromis egalitatea de șanse a competitorilor electorali participanți la primele alegeri libere după aproape 50 de ani de regim comunist. Decizia luată va marca substanțial evoluția politică și electorală a României pentru următorii ani și explică succesul electoral consistent al Frontului Salvării Naționale la alegerile parlamentare și prezidențiale din mai 1990. În mod democratic și firesc, Frontul Salvării Naționale trebuia să-și respecte angajamentul de a nu participa la alegeri și de a asigura doar cadrul legal pentru desfășurarea primelor alegeri libere după comunism.
- Consiliul Frontului Salvării Naționale își modifică alcătuirea, organizându-se pe baze paritare, în sensul că *jumătate* din numărul membrilor săi sunt din actualul consiliu, iar *cealaltă jumătate* este formată din *reprezentanți ai partidelor, formațiunilor politice și organizațiilor minorităților naționale,* cooptați în consiliu. Fiecare partid, formațiune politică sau organizație a minorității naționale va putea fi reprezentată de *cel mult trei membri* (*50% Consiliul Frontului Salvării Naționale – 50% celelalte partide*);

- Consiliile Frontului Salvării Naționale județene, municipale, ale sectoarelor municipiului București, orășenești și comunale vor fi completate cu reprezentanți ai partidelor, formațiunilor politice și organizațiilor minorităților naționale, înscrise la nivel național (fiecare cu câte 1 până la 3 membri) peste numărul de membri existent în consiliile actuale, numărul acestor reprezentanți urmând să constituie până la 50% din totalul membrilor consiliilor astfel alcătuite;

Decretul-lege nr. 92 din 14 martie 1990

Prevede:

- Structura bicamerală a viitorului Parlament: Camera Deputaților și Senat; alegerea Președintelui României prin vot direct;
- Au dreptul de a fi aleși în Adunarea Deputaților, cetățenii cu drept de vot care au împlinit vârsta de 21 de ani, iar pentru Senat și Președintele României, cetățenii cu drept de vot care au împlinit vârsta de 30 de ani;
- Utilizarea scrutinului reprezentării proporționale pentru Parlament, fără prag electoral;
- Alegerile dintr-o circumscripție electorală sunt valabile dacă din numărul total de alegători au luat parte la vot cel puțin jumătate plus unu;
- Adunarea Deputaților și Senatul, în ședința comună, se constituie, de drept, în Adunare Constituantă pentru adoptarea Constituției României;
- Până la intrarea în vigoare a Constituției României, Parlamentul își va desfășura activitatea și ca Adunare Legiuitoare.

Atribuțiile Președintelui României:

a) desemnează, ca prim-ministru, pe reprezentantul partidului sau formațiunii politice care a obținut majoritatea mandatelor în Parlament; în cazul nerealizării acestei majorități desemnează pe un alt deputat sau senator, cu consultarea partidelor și formațiunilor politice reprezentate în Parlament;

- componența Guvernului se supune spre aprobarea Adunării Deputaților și Senatului;
- primește din partea primului-ministru demisia Guvernului;

b) numește pe președintele și membrii Curții Supreme de Justiție, cu avizul Senatului, precum și pe procurorul general;

c) poate convoca Parlamentul în sesiune extraordinară;

d) poate dizolva Adunarea Constituantă, cu acordul primului-ministru și al președinților Adunării Deputaților și Senatului, în cazul în care nu s-a adoptat Constituția în termen de 9 luni; în orice caz, Adunarea Constituantă se dizolvă de drept dacă nu adoptă Constituția în cel mult 18 luni de la constituirea ei;

e) prezintă anual Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii;

f) poate declara mobilizarea parțială sau generală a armatei, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului; în cazuri excepționale, decizia Președintelui se supune spre aprobare Parlamentului în cel mult 5 zile de la luarea ei;

g) instituie starea de urgență în întreaga țară sau în unele localități, cu încuviințarea Parlamentului dată în cel mult 5 zile de la adoptarea acestei măsuri;

h) încheie tratate internaționale și le supune spre ratificare Parlamentului;

i) acreditează și recheamă reprezentanți diplomatici ai României și primește pe reprezentanții altor state;

j) acordă grațierea și comută pedepsele;

k) conferă gradele de general, amiral și mareșal;

l) conferă decorațiile și titlurile de onoare;

m) promulgă legile.

În exercitarea atribuțiilor de mai sus, Președintele României emite decrete. Decretele sunt contrasemnate de primul-ministru.

- În cazul comiterii unor fapte ce-l fac nedemn pentru funcția de președinte, acesta va fi suspendat prin votul comun al Adunării Deputaților și Senatului.

Președintele poate fi demis numai în urma unui referendum organizat în cel mult o lună de la data suspendării de către Parlament.

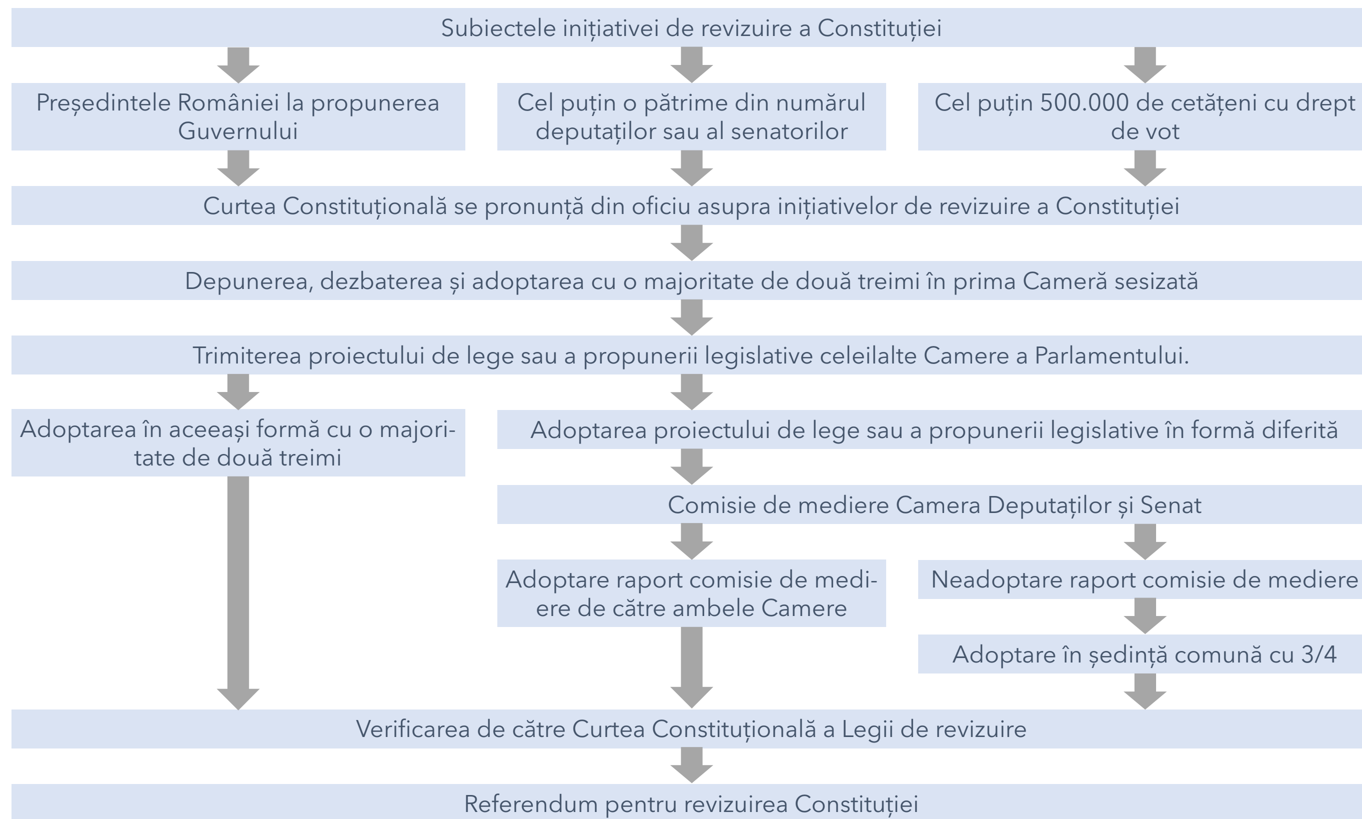
După cum se poate observa, Decretul–lege nr. 92/1990:

- Stabilește cadrul legal de desfășurare a primelor alegeri parlamentare și prezidențiale după 1989;
- Prefigurează soluțiile viitoarei Constituții cu privire la alegerea, organizarea și funcționarea puterilor statului (putere executivă bicefală, bicameralism, alegerea directă a Președintelui României, prerogativele Președintelui, desemnarea primului-ministru) sau cu privire la viitorul tip de scrutin menținut și după adoptarea Constituției (reprezentare proporțională);

Adoptarea Constituției României din anul 1991

- Alegerile parlamentare și prezidențiale din 20 mai 1990;
- În 11 iulie 1990 Camerele Parlamentului s-au reunit în prima ședință comună, ca Adunare Constituantă, pentru adoptarea Constituției României; A fost adoptat cadrul general privind Regulamentul Adunării Constituante;
- Adoptarea Constituției României de către Adunarea Constituantă în 21 noiembrie 1991 (*414 voturi pentru și 95 împotrivă*);
- Intrarea în vigoare a Constituției României în urma referendumului național din 8 dec. 1991;

2. Procedura de revizuire a Constituției României (art. 150–152, Constituție)

Subiectele inițiativei de revizuire:

- **Președintele României**, la propunerea Guvernului;
- Cel puțin **o pătrime** din numărul deputaților *sau* al senatorilor;
- **Cel puțin 500.000 cetățeni** cu drept de vot care să provină **din cel puțin jumătate din județele țării**, iar în fiecare din aceste județe sau în municipiul București să fie înregistrate **cel puțin 20.000 semnături** în sprijinul inițiativei;
- Întrebare: Poate Președintele să modifice propunerea Guvernului de revizuire a Constituției sau este obligat să o promoveze în forma primită de la Guvern?
  - Curtea Constituțională, cu ocazia propunerii Guvernului de revizuire a Constituției din anul 2011 a consacrat faptul că Președintele are deplina libertate de a decide să inițieze revizuirea Constituției sau să nu o inițieze, iar, în cazul în care decide inițierea acesteia, să își însușească întocmai, numai în parte sau să completeze propunerea Guvernului (DCC nr. 799 din 17 iunie 2011). În cazul în care observațiile Președintelui sunt în contradicție cu propunerile Guvernului se impune găsirea unei soluții de compromis între Președinte și Guvern (Boc, 2011, p. 150). În perioadele de coabitare dintre Președinte și Guvern este foarte puțin probabil să se inițieze vreo propunere de revizuire a Constituției de către Președinte la propunerea Guvernului.
- Curtea Constituțională se pronunță **din oficiu** asupra inițiativelor de revizuire a Constituției (art. 146 lit. a) din Constituție);
- Este singura atribuție în legătură cu care Curtea Constituțională se pronunță din oficiu (Muraru și Tănăsescu, 2017, p. 273). În privința celorlalte atribuții, Curtea Constituțională se pronunță doar la sesizarea subiecților de drept expres prevăzuți în Constituție;

Procedură:

- Înainte de sesizarea Parlamentului pentru inițierea procedurii legislative de revizuire a Constituției, proiectul de lege sau propunerea legislativă, însoțită de avizul Consiliului Legislativ, se depune la Curtea Constituțională, care este obligată ca, în termen de 10 zile, să se pronunțe asupra respectării dispozițiilor constituționale privind revizuirea (art. 19, Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale);
- Curtea Constituțională verifică respectarea condițiilor privind subiectele inițiativei de revizuire precum și respectarea limitelor revizuirii Constituției României.
- Discutarea și adoptarea proiectului sau propunerii de revizuire în cele două Camere ale Parlamentului;
- Adoptarea inițiativei de revizuire a Constituției cu o majoritate de **2/3 din numărul membrilor fiecărei Camere**;
- Dacă inițiativa de revizuire este adoptată în formă diferită în cele două Camere, se recurge la procedura de **mediere**;
- Raportul comisiei de mediere se dezbate și se aprobă în fiecare Cameră;
- Dacă medierea eșuează, Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, hotărăsc cu votul a cel **puțin ¾ din numărul** deputaților și al senatorilor;
- **În termen de 5 zile** de la adoptarea legii de revizuire a Constituției, **Curtea Constituțională se pronunță, din oficiu**, asupra acesteia;
- **Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum**, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire;

Limitele revizuirii Constituției României

Limite materiale – nu pot face obiectul revizuirii dispozițiile Constituției privind:

- Caracterul național al statului
- Independența statului
- Caracterul unitar și indivizibil al statului
- Forma republicană de guvernământ
- Integritatea teritoriului
- Independența justiției
- Pluralismul politic și limba oficială
- Nu este admisibilă revizuirea care ar avea ca rezultat suprimarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora;

Limite situaționale – Constituția nu poate fi modificată:

- Pe durata stării de asediu;
- Pe durata stării de urgență;
- Pe timp de război;
- Pe durata prorogării legale a mandatului Camerelor, până la întrunirea legală a noului Parlament;

3. Noutățile revizuirii Constituției din anul 2003

- Creează cadrul constituțional pentru aderarea țării noastre la NATO și Uniunea Europeană;
- Armonizează prevederile Constituției cu reglementările importante ale tratatelor și legislației Uniunii Europene;
- Prevede dreptul cetățenilor români de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European;
- Include expres în textul Constituției principiul separației și echilibrului puterilor: legislativă, executivă și judecătorească;
- Garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea funcțiilor și demnităților publice;
- Curtea Constituțională soluționează conflictele juridice de natură constituțională;
- Extinde durata mandatului Președintelui României de la 4 la 5 ani;
- Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal pentru cel mult 30 de zile; această perioadă se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fără a se depăși 180 de zile;
- Curtea Supremă de Justiție se transformă în Înalta Curte de Casație și Justiție, potrivit tradiției sistemului judiciar românesc;

- Crește rolul și importanța Consiliului Superior al Magistraturii ca fiind garantul independenței justiției și include în componența acestuia reprezentanți ai societății civile;
- Instituie răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare de orice fel, prevăzând și răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență;
- Eliminarea serviciului militar obligatoriu;
- Se elimină procedura de mediere din cadrul procedurii legislative și se instituie procedura Camerei de Reflecție și a Camerei Decizionale;
- Restrânge posibilitatea Guvernului de a emite ordonanțe de urgență numai la situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată și cu obligația motivării urgenței în cuprinsul ordonanței respective;
- Mandatul Avocatului Poporului va fi de 5 ani în loc de 4. Acesta va avea dreptul de a sesiza direct Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea unor legi sau ordonanțe;
- Prevede scăderea numărului de cetățeni care pot promova o inițiativă legislativă de la 250.000 la 100.000;
- Reduce limita de vârstă pentru alegerea în Senat de la 35 de ani la 33 de ani;
- Elimină posibilitatea Parlamentului de a anula cu o majoritate de 2/3 deciziile de neconstituționalitate a legilor emise de către Curtea Constituțională;

- Prevede garantarea și ocrotirea proprietății private, indiferent de titular. Sunt interzise naționalizarea și orice alte măsuri de trecere silită în proprietatea publică a unor bunuri, pe criterii politice, sociale, etnice, religioase și altele;
- Stipulează dreptul părților la un proces echitabil, imparțial, într-un termen rezonabil;
- Recunoaște dreptul oricărei persoane la mediu înconjurător sănătos;
- Prevede acordarea de către stat de burse sociale copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați;
- Restrânge imunitatea parlamentară la voturile sau opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului; pentru alte categorii de fapte penale parlamentarii pot fi trimiși în judecată fără aprobarea Camerelor din care fac parte, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor;

4. Alte proiecte de lege și propuneri legislative de revizuire a Constituției României

1. Proiectul de lege de revizuire a Constituției inițiat de Președintele României la propunerea Guvernului în anul 2011. Textul integral al proiectului de lege se găsește în Decizia Curții Constituționale nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial nr. 440 din 23 iunie 2011;
2. Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției din anul 2014 elaborată de către Comisia comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României. Textul integral al proiectului de lege se găsește în Decizia Curții Constituționale nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 246 din 7 aprilie 2014;
3. Propunere legislativă (inițiativă cetățenească) privind revizuirea Constituției României (2017). Textul integral se regăsește și în Decizia Curții Constituționale nr. 580 din 20 iulie 2016 publicată în Monitorul Oficial nr. 857 din 29 octombrie 2016;

1. Proiectul de lege de revizuire a Constituției inițiat de Președintele României la propunerea Guvernului în anul 2011

- Prin Adresa nr. 5/EB/38 din 21 aprilie 2010 Guvernul înaintează Președintelui României propunerea de revizuire a Constituției României;
- Consiliului Legislativ emite Avizul nr. 638 din 9.06.2011 referitor la proiectul de Lege privind revizuirea Constituției României;
- Prin Adresa nr. 1.172 din 9 iunie 2011, Președintele României a înaintat Curții Constituționale proiectul de lege privind revizuirea Constituției României, inițiat la propunerea Guvernului;
- Curtea Constituțională exercită controlul din oficiu al inițiativei de revizuire a Constituției prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011;
- Proiectul de lege de revizuire a Constituției este înaintat Parlamentului de către Președintele României în data de 23 iunie 2011;
- Parlamentul a respins acest proiect de lege de revizuire a Constituției în contextul elaborării de către noua majoritate USL (2012) a unei inițiative legislative de revizuire a Constituției.

Principalele obiective ale proiectului de lege de revizuire a Constituției din anul 2011 inițiat de Președintele României la propunerea Guvernului

Obiectivele propunerii de revizuire a Constituției (Boc, 2011, pp. 149–170):

- consacrarea constituțională a rezultatelor referendumului popular din noiembrie 2009;
- impunerea unor reguli constituționale noi generate de efectele crizei economice;
- stabilirea noului cadru constituțional derivat din statutul României de țară membră a Uniunii Europene și NATO;
- perfecționarea mecanismului de funcționare a puterilor în stat.

Texte propuse:

1. Parlament Unicameral

   Art. 61 alin. 2 va avea următoarea formulă:
   Parlamentul este alcătuit dintr-o singură Cameră.

2. Reducerea numărului de parlamentari

   Art. 62 alin. 3 se propune în următoarea formulă:
   (3) Numărul parlamentarilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țarii și nu poate depăși 300 de persoane.

3. Stabilirea de plafoane privind deficitul bugetar și datoria publică

După articolul 138 se introduce un nou articol, 138[1], cu următorul cuprins:

(1) Statul trebuie să evite deficitul bugetar excesiv. Deficitul bugetar nu poate fi mai mare de 3% din produsul intern brut, iar datoria publică nu poate depăși 60% din produsul intern brut.

(2) Împrumuturile externe pot fi contractate numai în domeniul investițiilor.

(3) În cazul producerii unei catastrofe naturale sau ivirii unor situații excepționale cu impact negativ semnificativ asupra finanțelor publice, valorile maxime prevăzute la alineatul (1) pot fi depășite, cu acordul majorității membrilor Parlamentului, numai dacă depășirea poate fi compensată în maximum 3 ani.

(4) Prin derogare de la dispozițiile alineatului (2), pentru prevenirea consecințelor unei calamități naturale sau ale unui dezastru deosebit de grav, cu acordul majorității membrilor Parlamentului, pot fi contractate și alte împrumuturi externe.

4. Transmiterea de către Guvern a proiectului bugetului de stat și cel al asigurărilor sociale de stat către instituțiile Uniunii Europene

Articolul 138 alin. 2 se propune a avea următorul cuprins:

(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat, pe care le transmite instituțiilor Uniunii Europene, după informarea prealabilă a Parlamentului asupra conținutului acestora.

5. Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege, program sau declarație de politică generală: limitarea posibilității Guvernului de a utiliza această procedură

Articolul 114 se modifică și se completează astfel:

- Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

(1) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, o singură dată într-o sesiune, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.

- După alineatul (1) se introduce un nou alineat, (1^1), cu următorul cuprins:

(1^1) Limitarea angajării răspunderii prevăzută la alineatul (1) nu se aplică în cazul proiectului bugetului de stat și celui al asigurărilor sociale de stat.

2. Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției din anul 2014

- Prin Hotărârea Camerei Deputaților și Senatului nr. 17 din 13 februarie 2013 s-a constituit Comisia comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției României;
- Consiliului Legislativ emite Avizul nr. 634 din 28.06.2013 referitor la proiectul de Lege privind revizuirea Constituției României;
- Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției a fost votată în 4 februarie 2014 în ședința Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției și a întrunit un număr de 19 voturi favorabile din 19 voturi exprimate. Propunerea legislativă de revizuire a Constituției a fost semnată de un număr de 108 senatori și un număr de 236 de deputați (Chelaru, 2017, p. 511);
- Prin adresa nr. 191 din 7 februarie 2014 Președintele Senatului a înaintat Curții Constituționale propunerea legislativă privind revizuirea Constituției României;
- Curtea Constituțională exercită controlul din oficiu al inițiativei de revizuire a Constituției prin Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 246 din 7 aprilie 2014;
- Curtea Constituțională a declarat neconstituționale 26 de articole din propunerea de revizuire a Constituției, iar în urma destrămării USL-lui (2014) nu a mai existat voință politică pentru continuarea procesului legislativ, chiar dacă propunerea legislativă nu a fost încă respinsă de către Parlament;

Texte propuse

- Alineatul (3) al articolului 3 se modifică și va avea următorul cuprins:

(3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe, județe și regiuni. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii.

- După alineatul (3) se introduce un alineat nou, alineatul (3^1), cu următorul cuprins:

(3^1) Prin lege organică se pot recunoaște zone tradiționale ca subdiviziuni administrative ale regiunilor.

Acest text propus (3^1) a fost declarat neconstituțional de către Curtea Constituțională. Sintagma „zone tradiționale” nu este definită, aceste structuri având un regim juridic neclar. Față de calificarea ca „subdiviziuni administrative” nu rezultă care este organizarea acestora și, respectiv, raporturile lor cu „unitățile administrativ-teritoriale” enunțate la alineatul precedent al aceluiași articol.

Curtea constată că asemenea structuri administrative pun în discuție caracterul național al statului român, trăsătură care, potrivit art. 152 alin. (1) din Constituție, nu poate face obiectul revizuirii. (Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014).

- La articolul 12, după alineatul (4) se introduce un alineat nou, alineatul (4^1), cu următorul cuprins:

(4^1) Minoritățile naționale pot folosi în mod liber, în spațiu public și privat, propriile simboluri care reprezintă identitatea lor etnică, culturală, lingvistică și religioasă.

Acest alineat propus (4^1) a fost declarat neconstituțional de către Curtea Constituțională. „Introducerea acestui alineat ar însemna acceptarea ideii că și simbolurile proprii ale minorităților naționale ar constitui «simboluri naționale». Astfel, față de modul de redactare a alin. (4^1) și în lipsa unei precizări exprese a obligației de însoțire a simbolurilor proprii de către cele naționale, se înțelege că minoritățile naționale au un drept de opțiune între folosirea simbolurilor proprii și a celor naționale ale statului român, lucru care încalcă limitele revizuirii Constituției prevăzute la art. 152 alin. 1 din Constituție" (Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014);

- Alineatul (1) al articolului 83 se modifică și va avea următorul cuprins:

(1) Mandatul Președintelui României este de 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului. Prin acest text se propunea revenirea la durata mandatului Președintelui României dinainte de revizuirea Constituției din anul 2003.

- Alineatele (1)–(2) ale articolului 85 se modifică și vor avea următorul cuprins:

(1) Președintele României desemnează candidatul pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.
(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele României revocă și numește, la propunerea prim-ministrului, după audierea candidatului în comisiile de specialitate ale Parlamentului, pe unii membri ai Guvernului.

Prin această propunere se elimina dreptul Președintelui României de a refuza motivat, o singură dată, candidatul la funcția de ministru propus de către premier în cadrul procedurii de remaniere guvernamentală.

3. Propunere legislativă (inițiativă cetățenească) privind revizuirea Constituției României din anul 2017

- Propunerea legislativă ce face obiectul acestei inițiative, precum și expunerea de motive care o însoțește, semnată de comitetul de inițiativă format din 16 membri, au fost publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 883 din 25 noiembrie 2015, în cadrul termenului de maximum 30 de zile de la emiterea Avizului Consiliului Legislativ nr. 1200 din 6 noiembrie 2015, prevăzut la art. 3 alin.(4) din Legea nr. 189/1999, republicată;
- Propunerea legislativă este susținută de un număr total de 2 698 477 cetățeni cu drept de vot ale căror semnături sunt legal atestate, potrivit verificărilor realizate de către Curtea Constituțională;
- Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 580 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial nr. 857 din 27 octombrie 2016, constată că inițiativa legislativă a cetățenilor intitulată „Lege de revizuire a Constituției României" îndeplinește condițiile prevăzute de art. 150 și art. 152 din Constituție;
- Propunerea legislativă de revizuire a Constituției a fost înregistrată la Biroul permanent al Camerei Deputaților la data de 13 februarie 2017;
- Propunerea legislativă de revizuire a Constituției a fost adoptată de către Camera Deputaților la data de 9 mai 2017 și în prezent se află în dezbatere la Senat.

Text și motivație

- ARTICOLUL 48 Familia

(1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

Această propunere legislativă, potrivit semnatarilor, a fost inițiată pentru a înlătura orice echivoc pe care utilizarea termenului de „soți" în cuprinsul art. 48 alin.(1) din Constituție ar putea să-l creeze în conturarea noțiunii de „familie", a raportului dintre „familie" și dreptul fundamental al bărbatului și al femeii de a se căsători și de a întemeia o familie. Se arată că prin înlocuirea termenului de „soți", cu expresia „bărbat și femeie", se asigură implementarea precisă și literală a unor expresii consacrate cu puterea unor garanții imuabile destinate ocrotirii familiei, recunoscută drept „elementul natural și fundamental al societății" în art. 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului. În același sens, și în România, doar „bărbatul și femeia" împreună se bucură de recunoaștere și garantarea universală a dreptului de a se căsători și de a întemeia o familie pe baza unor importante considerente de natură istorică, culturală și morală specifice societății românești.

Sistemul electoral românesc

- Tipuri de scrutin
  - Scrutinul majoritar
  - Scrutinul reprezentării proporționale
  - Scrutinul mixt
- Atributele votului
- Alegerea Camerei Deputaților și a Senatului
- Votul prin corespondență

Definiții

Sistemul electoral este ansamblul regulilor și procedurilor de organizare, desfășurare și finalizare a procesului electoral în vederea desemnării reprezentanților aleși ai poporului în cadrul autorităților publice centrale și locale;

Scrutinul este o parte a sistemului electoral și reprezintă modalitatea prin care se stabilește rezultatul alegerilor și se repartizează mandatele într-o autoritate publică aleasă (Iancu, 2012, p. 29);

Tipuri de scrutin:

- Majoritar (uninominal sau plurinominal; cu un tur sau cu două tururi)
- Reprezentare proporțională
- Mixt

Scrutinul majoritar

Definiție: *Scrutinul majoritar* este acel scrutin în care candidatul cu cele mai multe voturi este declarat ales („câștigătorul ia totul”);

- Scrutinul majoritar poate fi:
  - uninominal – când votul este acordat unei persoane;
  - plurinominal – când se votează liste de candidați.
- Scrutinul majoritar uninominal cu un singur tur de scrutin: alegătorul își exprimă un singur vot pentru un singur candidat, iar acela care obține cele mai multe voturi este declarat ales;
  - **A = 40%**; B = 25%; C =20%; D = 15%.
  - Exprimarea de către alegător a *„votului tactic”*. Sistem practicat, în special, în Anglia și SUA.
- Scrutin majoritar uninominal cu două tururi de scrutin
  - Este declarat ales candidatul care obține cel puțin jumătate din totalul voturilor valabil exprimate;

Avantajele și dezavantajele scrutinului majoritar uninominal (Boc și Curt, 2012, p. 61; Martin, 1997, pp. 40–62)

Avantaje:

- Simplitatea sistemului;
- Asigură o legătură strânsă între alegător și ales;
- Conduce la formarea unei majorități stabile în Parlament;
- Diminuează, în principiu, reprezentarea parlamentară a partidelor extremiste;

Dezavantaje:

- „votul tactic";
- Suprareprezentarea partidului învingător în detrimentul celorlalte partide;
- Facilitează manipularea circumscripțiilor electorale ;
- Implică cheltuieli mai mari din partea candidaților pentru susținerea campaniei electorale;

Scrutinul reprezentării proporționale

- Presupune atribuirea fiecărui partid participant în alegeri a unui număr de mandate corespunzător numărului de voturi obținute;
- Presupune scrutin de listă și un singur tur al alegerilor.

Exemplu: Circumscripția electorală X;

- Nr. alegători înscriși în listele electorale: 81.250;
- Nr. de votanți: 76.375; Voturi nule: 1.375; Mandate alocate: 5;
- Voturi obținute de către fiecare listă electorală:

  A = 35.000 voturi
  B = 21.000 voturi
  C = 12.000 voturi
  D = 7.000 voturi

Scrutinul reprezentării proporționale: procedura repartizării mandatelor

1. Determinarea numărului de voturi valabil exprimate

76.375 – 1.375 = 75.000

2. Determinarea coeficientului electoral

$$\text{Coeficientul electoral} = \frac{\text{Nr. voturi valabil exprimate}}{\text{Nr. mandate de distribuit}} = \frac{75.000}{15.000}$$

Repartizarea mandatelor, potrivit coeficientului electoral

Lista A – 35.000 : 15.000 = 2 mandate

Lista B – 21.000 : 15.000 = 1 mandat

Lista C – 12.000 : 15.000 = 0 mandate

Lista D – 7.000 : 15.000 = 0 mandate

Mandate atribuite: 3;

Mandate încă de distribuit: 2

3. Atribuirea mandatelor restante

Mandatele restante pot fi atribuite pe baza următoarelor metode:

a. Metoda celui mai mare rest

b. Metoda celei mai mari medii

c. Metoda d'Hondt

a. Metoda celui mai mare rest: această metodă avantajează partidele mici

Lista A = 2 mandate, rest 5.000 voturi

Lista B = 1 mandat, rest 6.000 voturi

Lista C = 0 mandate, rest 12.000 voturi

Lista D = 0 mandate, rest 7.000 voturi

Alocare: Lista C = 1 mandat; Lista D = 1 mandat

b. Metoda celei mai mari medii

Se adaugă, în mod fictiv, câte un mandat în plus fiecărei liste.

Lista A: 2 mandate + 1 = 3 mandate

Media: 35.000 : 3 = 11.666 voturi;

Lista B: 1 mandat + 1 = 2 mandate

Media: 21.000 : 2 = 10.500 voturi;

Lista C: 0 mandate + 1 = 1 mandat

Media: 12.000 : 1 = 12.000 voturi;

Lista D : 0 mandate + 1 = 1 mandat

Media: 7.000 : 1 = 7.000 voturi;

Lista C va primi primul mandat nedistribuit.
Se reîncepe operațiunea în vederea atribuirii ultimului mandat…

Lista A: 2 mandate + 1 = 3 mandate

Media: 35.000 : 3 = 11.666 voturi;

Lista B: 1 mandat + 1 = 2 mandate

Media: 21.000 : 2 = 10.500 voturi;

Lista C: 1 mandat + 1 = 2 mandate

Media: 12.000 : 2 = 6.000 voturi;

Lista D: 0 mandate + 1 = 1 mandat

Media: 7.000 : 1 = 7.000 voturi;

Metoda celei mari medii (final):

Lista A = 3 mandate

Lista B = 1 mandat

Lista C = 1 mandat

Lista D = 0 mandate

Această metodă avantajează partidele mari în detrimentul partidelor mici.

Metoda d'Hondt

- Este o variantă a procedurii anterioare
- Produce aceleași rezultate

Se vor împărți voturile obținute de către fiecare listă la 1, 2, 3, 4, 5, … n, unde n reprezintă numărul de mandate ce urmează a fi distribuite.

Nr.	Lista A	Lista B	Lista C	Lista D
1	35.000	21.000	12.000	7.000
2	17.500	10.500	6.000	3.500
3	**11.666**	7.000	4.000	2.333
4	8.750	5.250	3.000	1.750
5	7.000	4.200	2.400	1.400

- Se vor ordona câturile obținute în ordine descrescătoare (primele 5 câturi electorale)
- 35.000, 21.000, 17.500, 12.000, **11.666**.
- Ultimul cât electoral (11.666) este numit **REPARTITOR**.
- Se împart voturile obținute la repartitor și se obține numărul de locuri alocat fiecărei liste participante în alegeri.

Metoda d'Hondt (final):

Lista A – 35.000 : 11.666 = 3 mandate

Lista B – 21.000 : 11.666 = 1 mandat

Lista C – 12.000 : 11.666 = 1 mandat

Lista D – 7.000 : 15.666 = 0 mandate

Avantajele și dezavantajele scrutinului reprezentării proporționale (Iancu, 2012, pp. 58–59; Martin, 1997, pp. 70–96)

Avantaje

a) Justiția electorală

b) Caracterul programatic

c) Diminuarea „votului tactic”

d) Folosirea pragurilor electorale

Dezavantaje:

a) Stabilirea listelor de candidați de către partidele politice;

b) Complexitatea procedurilor de atribuire a mandatelor;

c) Ruperea legăturii dintre alegător și ales pe parcursul mandatului;

d) Poate conduce la imposibilitatea realizării unei majorități guvernamentale și la instabilitate politică;

e) Poate facilita apariția partidelor extremiste

Scrutinul mixt (modelul german)

- Fiecare alegător dispune de două voturi înscrise pe un buletin împărțit în două părți;
- Prima parte a buletinului cuprinde numele candidaților propuși pentru a fi aleși prin scrutin majoritar uninominal într-un singur tur de scrutin;
- Cea de-a doua parte a buletinului de vot cuprinde listele de candidați propuși de diferite partide politice din cadrul unui land prin scrutin proporțional;
- Cel de-al doilea vot (proporțional) este decisiv pentru că el fixează numărul de mandate la care are dreptul fiecare partid politic;
- Potrivit Legii electorale germane, Bundestagul – pentru care se utilizează acest tip de scrutin – este compus din 656 de deputați, la care se adaugă locurile de compensare;
- 328 de deputați sunt aleși prin scrutin majoritar uninominal și ceilalți 328 de deputați sunt aleși prin scrutin proporțional de listă;
- Pragul electoral este alternativ: de 5% calculat la nivel federal sau de cel puțin 3 mandate obținute într-o circumscripție electorală pe baza scrutinului majoritar uninominal;

Sistemul electoral românesc: atributele votului

- Toți cei care beneficiază de dreptul de vot formează corpul electoral (electoratul);
- Titularii dreptului de vot în România sunt cetățenii români, inclusiv cei care dețin dublă cetățenie. În mod particular, cetățenii Uniunii Europene, cu domiciliul sau reședința în România beneficiază de dreptul de a alege și de a fi aleși în funcția de primar, consilier local, consilier județean sau membru din partea României în Parlamentul European;

Atributele votului:

- Universal: au drept de vot toți cetățenii români care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor inclusiv;

  Excepții. Nu au drept de vot:

  - Debilii și alienații mintal puși sub interdicție
  - Persoanele condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale;
- Egal: voturile se numără nu se cântăresc! Fiecare vot are pondere egală în alegeri;
- Direct: cei care beneficiază de dreptul de vot aleg direct, personal și fără intermediari;
- Secret: dreptul alegătorilor de a-și exprima liber voința cu privire la desemnarea candidaților propuși, fără ca opțiunea exprimată să poată fi cunoscută de către alții;

Liber exprimat: exprimă faptul că în România votul nu este obligatoriu, fiecare cetățean are posibilitatea de a participa sau nu la alegeri. Votul obligatoriu, de exemplu, se practică în Belgia (introdus în 1893), Australia (introdus în 1925), Grecia, Luxemburg și în câteva Cantoane elvețiene. În Belgia, fără o motivare valabilă acceptată de către judecător, sancțiunea pentru neexercitarea dreptului la vot este o amendă cuprinsă între 25 și 50 euro sau de 125 de euro în caz de recidivă. Dacă un alegător nu participă la vot de patru ori într-un interval de 15 ani, atunci el este decăzut din drepturile electorale timp de 10 ani și nu poate primi nicio nominalizare sau promovare din partea unei autorități publice. (Chagnollaud de Sabouret, 2015, p. 232);

Alegerea Camerelor și stabilirea datei alegerilor parlamentare
(art. 62–63, Constituție)

- Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale ;
- Numărul deputaților și al senatorilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țării;
- Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în condițiile legii electorale;
- Alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului (art. 63. alin 2, Constituție);
- Data alegerilor se stabilește prin hotărâre de Guvern, cu cel puțin 90 de zile înainte de ziua votării;

Alegerile parlamentare în România: dreptul de a fi ales

(Constituția României și Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente)

Condițiile ce trebuie îndeplinite pentru a fi ales:

1. Cetățenia română
2. Domiciliul în România
3. Drept de vot
4. Să nu aibă interdicția de a se asocia în partide politice
5. Să dețină vârsta minimă pentru a putea candida

Cetățenii Uniunii Europene, cu domiciliul sau reședința în România, au dreptul de a fi aleși în funcția de primar, consilier local, consilier județean sau membru din partea României în Parlamentul European;

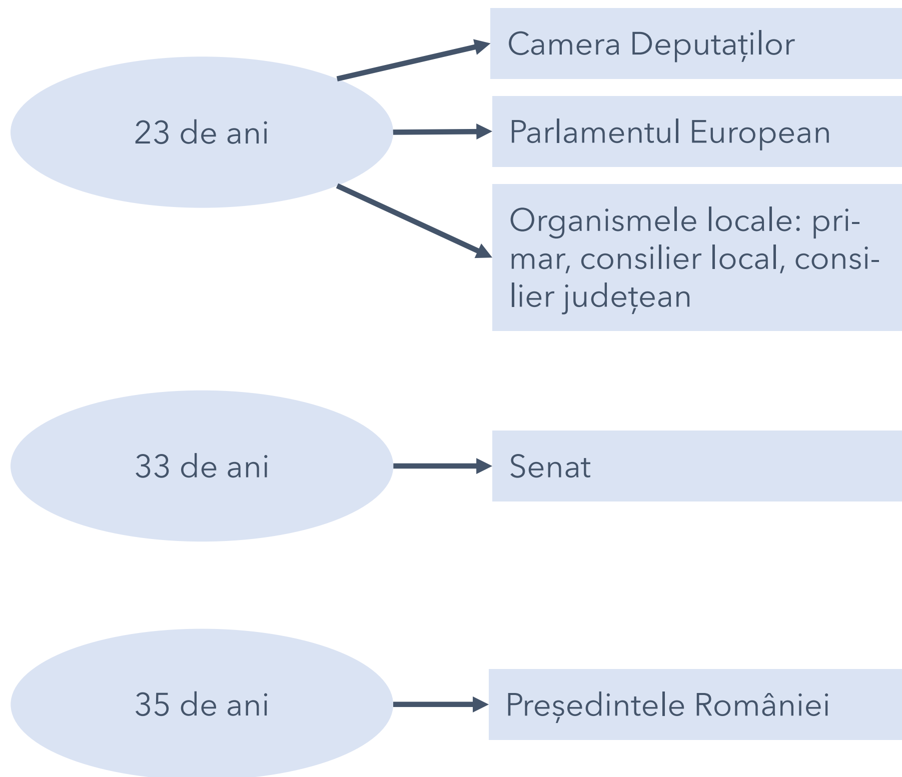
Dreptul de a fi ales

- Nu pot face parte din partide politice (art. 40, Constituție):
  1. judecătorii Curții Constituționale
  2. avocații poporului
  3. magistrații
  4. membrii activi ai armatei, polițiștii
  5. alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.

- Vârsta minimă pentru a putea candida (art. 37, Constituție):
  1. Camera Deputaților, Parlamentul European, Organismele locale (primar, consilier local, consilier județean: 23 de ani
  2. Senat: 33 de ani
  3. Președintele României: 35 de ani

** Vârsta trebuie să fie împlinită până în ziua alegerilor inclusiv.*

Dreptul de a fi ales (diagramă)

Alegeri parlamentare: circumscripțiile electorale

- Circumscripția electorală: constituie cadrul organizatoric teritorial în care se desfășoară operațiunile electorale de alegere a deputaților și senatorilor;
  - Județele, ca unități administrativ–teritoriale, au rol de circumscripții electorale;
  - Denumirea, numerotarea și numărul de mandate aferent circumscripțiilor electorale sunt prevăzute în Legea nr. 208/2015 (anexa nr. 1);
- Sunt 43 de circumscripții organizate astfel:
  - 41 la nivelul județelor
  - o circumscripție în municipiul București
  - o circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării;

Numărul de mandate aferent circumscripțiilor electorale sunt prevăzute în anexa nr. 1 a Legii nr. 208/2015 (**jud. Cluj are 4 senatori și 10 deputați**)

Alegerea deputaților și senatorilor: norma de reprezentare

- Se aleg prin scrutin de listă, potrivit principiului reprezentării proporționale;
- Norma de reprezentare:
  - pentru alegerea Camerei Deputaților este de **un deputat la 73.000 locuitori**;
  - pentru alegerea Senatului este de **un senator la 168.000 locuitori**;
- Numărul locuitorilor care se iau în calcul este conform populației după domiciliu, raportat de Institutul National de Statistică la data de 1 ianuarie a anului precedent anului în care au loc alegeri la termen;
- Numărul de mandate pentru Senat, respectiv pentru Camera Deputaților se determină prin raportarea numărului de locuitori al fiecărei circumscripții electorale la normele de reprezentare, la care se adaugă un mandat de senator, respectiv de deputat, pentru ceea ce depășește jumătatea normei de reprezentare, fără ca numărul mandatelor de senator dintr-o circumscripție electorală să fie mai mic de 2, iar cel de deputat, mai mic de 4;
- În cazul alegerilor parlamentare anticipate se iau în calcul datele utilizate la ultimele alegeri parlamentare la termen.

* *Până la actuala lege electorală, norma de reprezentare era de un deputat la 70.000 de locuitori și de un senator la 160.000 de locuitori.*

Alegerile parlamentare: data desfășurării

- Alegerile se desfășoară **într-o singură zi, doar duminica**;
- Aducerea la cunoștința publică a datei alegerilor se face **cu cel puțin 90 de zile înainte de ziua votării**, prin publicarea în Monitorul Oficial, partea I, a hotărârii Guvernului privind data alegerilor;
- În cazul organizării de alegeri parțiale, data desfășurării acestora se stabilește cu cel puțin 45 de zile înaintea zilei votării;
- Campania electorală începe cu **30 de zile înainte de ziua votării și se încheie cu 24 de ore înainte de momentul începerii votării (în ziua de sâmbătă care precedă data alegerilor, la ora 7:00)**.

Alegerile parlamentare: organismele electorale

- Autoritatea Electorală Permanentă (funcționează permanent, emite hotărâri, decizii și instrucțiuni);
- Biroul Electoral Central (format în perioada organizării alegerilor);
- Birourile electorale de circumscripție la nivel județean, al municipiului București, pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării;
- Oficii electorale de sector, **în cazul municipiului București**;
- Birouri electorale ale secțiilor de votare;
- Birouri electorale ale secțiilor de votare din străinătate.

Biroul Electoral Central

- Este format din:
  - 5 judecători ai Înaltei Curți de Casație și Justiție;
  - președintele și vicepreședinții Autorității Electorale Permanente;
  - cel mult 12 reprezentanți ai partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale;
  - un reprezentant desemnat de grupul parlamentar al minorităților naționale din Camera Deputaților.
- Atribuțiile Biroului Electoral Central:
  - urmărește aplicarea unitară a dispozițiilor legale privind alegerile și asigură interpretarea unitară a prevederilor acestora

Atribuțiile Biroului Electoral Central

- asigură publicarea în Monitorul Oficial, Partea I, a listei cuprinzând denumirea și semnele electorale ale partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale și organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale legal constituite, care au dreptul să participe la alegeri, și comunică lista tuturor birourilor electorale de circumscripție, imediat după constituirea acestora.
- stabilește, pe baza proceselor-verbale transmise de birourile electorale de circumscripție, lista partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale și a organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care au întrunit pragul electoral și lista celor care nu au întrunit pragul electoral. Aceste liste sunt comunicate birourilor electorale de circumscripție și date publicității în 24 de ore de la constatare.
- **anulează alegerile** dintr-o secție de votare sau circumscripție electorală în cazul în care constată că votarea sau stabilirea rezultatului alegerilor a avut loc **prin fraudă electorală**.
- poate dispune **renumărarea voturilor** într-o secție de votare sau **refacerea centralizării voturilor și rezultatului alegerilor dintr-o circumscripție electorală** în situația în care constată, pe baza probelor administrate, **că au fost comise erori ori au fost înregistrate neconcordanțe între datele înregistrate în procesele-verbale**.
- **totalizează rezultatul național**, pe baza proceselor-verbale primite de la birourile electorale constituite la niveluri inferioare

- **stabilește, la nivel național, numărul de mandate ce revin în fiecare circumscripție electorală** fiecărui partid politic, fiecărei alianțe politice, alianțe electorale, organizații a cetățenilor aparținând unei minorități naționale, fiecărui candidat independent care participă în alegeri.

Frauda electorală

Definiție

Frauda electorală este orice faptă incriminată de lege care are loc înaintea, în timpul sau după încheierea votării ori în timpul numărării voturilor și încheierii proceselor-verbale și care are ca rezultat denaturarea voinței alegătorilor și crearea de avantaje concretizate prin mandate în plus pentru un competitor electoral.

Anularea alegerilor pentru fraudă electorală:

- **Cererea de anulare a alegerilor** dintr-o secție de votare sau circumscripție electorală **pentru fraudă electorală** se face doar de către **competitorii electorali** care au participat la alegeri în circumscripția electorală respectivă;
- Cererea se depune **în 48 de ore de la data încheierii votării**, sub sancțiunea decăderii, la **Biroul Electoral Central**;
- Cererea trebuie motivată temeinic și însoțită de dovezile pe care se întemeiază, în lipsa acestora, cererea va fi respinsă.

Frauda electorală. Anularea alegerilor

- **Cererea nu este admisă** dacă cel care a sesizat este implicat în producerea fraudei;
- **Cererea este admisă** doar dacă se stabilește că aceasta a fost de natură să modifice atribuirea mandatelor;
- **Soluționarea cererii** de către BEC se face în cel mult 3 zile de la înregistrarea acesteia;
- Decizia BEC poate fi atacată în 24 de ore de la data aducerii la cunoștință publicată la ICCJ, care soluționează în cel mult 3 zile de la data sesizării;
- În cel mult 10 zile de la rămânerea definitivă a admiterii cererii de anulare a alegerilor prin hotărâre judecătorească definitivă se organizează un nou scrutin în secțiile de votare sau în circumscripția electorală unde s-a constatat frauda electorală.

Biroul electoral de circumscripție

- **Este constituit la nivelul fiecăreia dintre cele 43 de circumscripții electorale.**
- **Este format din:**
  - 3 judecători;
  - un reprezentant al Autorității Electorale Permanente;
  - cel mult 9 reprezentanți ai partidelor politice alianțelor politice, alianțelor electorale și ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care participă la alegeri în circumscripția electorală respectivă.
- Atribuțiile Biroului electoral de circumscripție
  - veghează la organizarea din timp a secțiilor de votare, urmăresc și asigură aplicarea unitară și respectarea dispozițiilor legale privitoare la alegeri de către toate autoritățile, instituțiile și organismele cu responsabilități în materie electorală din cadrul circumscripției.

Atribuțiile birourilor electorale de circumscripție

- înregistrează candidaturile depuse la nivelul circumscripției;
- distribuie, **prin intermediul primarilor**, materialele necesare procesului electoral (ștampila de vot, buletinele de vot, etc.);
    - Biroul Electoral de Circumscripție al Municipiului București distribuie aceste materiale oficiilor electorale;
    - Biroul electoral de circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării distribuie aceste materiale birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate, cu sprijinul logistic al Ministerului Afacerilor Externe.
- stabilesc mandatele ce revin, la nivelul circumscripției, fiecărui partid politic, fiecărei alianțe politice, alianțe electorale, organizații a cetățenilor aparținând unei minorități naționale, fiecărui candidat independent care participă în alegeri;
- constată rămânerea definitivă a candidaturilor;
- rezolvă întâmpinările referitoare la propria lor activitate și contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare sau, după caz, oficiilor electorale din cadrul circumscripției electorale în care funcționează; contestațiile se soluționează prin **decizii** care sunt obligatorii pentru biroul electoral în cauză, precum și pentru autoritățile și instituțiile publice la care se referă;
- eliberează candidaților declarați aleși certificatul doveditor al alegerii.

Oficiul electoral. Birourile electorale ale secțiilor de votare

- Oficiul electoral: organism electoral constituit la nivelul sectoarelor municipiului București, fără a avea atribuția de a constata rezultatele alegerilor la acest nivel, dar cu rolul de a contribui la buna organizare și defășurare a alegerilor din Circumscripția Electorală București, inclusiv prin totalizarea rezultatului alegerilor la nivel de sector.
- Birourile electorale ale secțiilor de votare
  - Sunt alcătuite din:
    - **un președinte și un locțiitor al acestuia** care sunt, de regulă, magistrați sau juriști. Aceștia sunt desemnați de către Autoritatea Electorală Permanentă prin tragere la sorți computerizată dintre persoanele înscrise în corpul experților electorali.
    - **7 membri** – propuși de către partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile aparținând minorităților naționale care participă la alegeri
  - Nu pot funcționa cu mai puțin de 5 membri.

Atribuțiile Birourilor electorale ale secțiilor de votare

- primesc de la primari, pe bază de proces-verbal, un exemplar al listelor electorale permanente, în preziua votării
- primesc de la primari materialele necesare desfășurării procesului electoral (Buletinele de vot, ștampila de vot, etc.); birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate primesc aceste materiale din partea biroului electoral de circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării, pe bază de proces-verbal, cu sprijin logistic din partea Ministerului Afacerilor Externe
- conduc operațiunile de votare, iau toate măsurile de ordine în localul secției de votare și în jurul acestuia
- numără voturile și consemnează rezultatele votării;

Secțiile de votare

- **Delimitarea secțiilor de votare din țară precum și stabilirea sediilor acestora** se actualizează de **primari**, prin **dispoziție**, cu **avizul conform al Autorității Electorale Permanente**.
- Autoritatea Electorală Permanentă administrează **Registrul secțiilor de votare din țară**, care reprezintă o bază de date centralizată privind delimitarea, numerotarea, sediile și dotarea secțiilor de votare, acest registru fiind public.
- Secțiile de votare din țară rămân fixe, iar eventualele modificări se comunică de către primari, de îndată, Autorității Electorale Permanente.
- Trebuie să îndeplinească mai multe criterii:
  - nu pot depăși limitele Unităților Administrativ Teritoriale; aceeași adresă a unui alegător nu poate fi arondată la mai multe secții de votare;
  - numărul de alegători arondați unei secții nu poate fi mai mic de 50 și maximum 2000
  - distanța dintre sediul secției și domiciliul/reședința alegătorului să nu fie mai mare, de regulă, de 3 km; aria teritorială a secției de votare trebuie să fie, de regulă, compactă.

Listele electorale

- Cuprind cetățenii cu drept de vot înscriși în Registrul electoral.
- Sunt de două feluri:
  - **permanente**
  - **suplimentare**

Listele electorale permanente:

- **Listele din țară** se întocmesc și se tipăresc de către primari, pe secții de votare, pe baza datelor și informațiilor cuprinse în Registrul electoral;
- **Listele din străinătate** se întocmesc și se tipăresc de către Autoritatea Electorală Permanentă și se transmit biroului electoral pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării;

Listele electorale suplimentare

- În aceste liste folosite în secțiile de votare sunt trecute următoarele persoane:
  - cele care se prezintă la vot și fac dovada că au domiciliul sau reședința pe raza secției de votare respective, însă au fost omise din lista electorală permanentă;

- cele care se prezintă la vot și fac dovada că au reședința pe raza secției de votare respective, însă nu au făcut cereri de înscriere în Registrul electoral cu adresa de reședință;
- persoanele care în ziua votării se află în altă unitate administrativ teritorială decât cea unde își au domiciliul sau reședința și care fac dovada că au domiciliul sau reședința pe raza circumscripției electorale în care se află secția de votare respectivă;
- membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare și operatorii de calculator, dacă au domiciliul sau reședința pe raza circumscripției electorale în care se află secția de votare respectivă;
- persoanele însărcinate cu menținerea ordinii sau cu verificarea dispozitivului de menținere a ordinii, dacă au domiciliul sau reședința pe raza circumscripției electorale în care se află secția de votare respectivă;
- candidații, dacă aceștia candidează în circumscripția electorală respectivă.

Candidaturile

- **Listele de candidați și candidaturile independente** pentru **Camera Deputaților** și **Senat** se depun la **birourile electorale de circumscripție** până cel mai târziu cu 45 zile înaintea datei alegerilor, respectiv până cel mai târziu cu 60 de zile înaintea datei alegerilor la biroul electoral pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării, în cazul cetățenilor români din afara țării;
- Listele de candidați sunt întocmite astfel încât să fie asigurată reprezentarea ambelor sexe;
- Numărul de candidați de pe fiecare listă poate fi mai mare decât numărul mandatelor rezultate din norma de reprezentare cu doi până la un sfert din aceste mandate;
- O persoană poate candida fie pentru un mandat de deputat, fie pentru unul de senator și doar într-o singură circumscripție electorală.

Reprezentarea minorităților naționale

- Organizațiile cetățenilor care aparțin unei **minorități naționale**, legal constituite, care nu au obținut în alegeri cel puțin un mandat de deputat sau de senator au dreptul la un mandat de deputat, **dacă au obținut la nivel național, un număr de voturi egal cu cel puțin 5% din numărul mediu de voturi valabil exprimate pe țară** pentru alegerea unui deputat.
- **Acest mandat se acordă peste numărul total de deputați rezultat din norma de reprezentare.**

Pragul Electoral

- **Reprezintă numărul minim necesar de voturi valabil exprimate pentru reprezentarea parlamentară și care este calculat astfel:**
  - 5% din totalul voturilor valabil exprimate la nivel național sau 20% din totalul voturilor valabil exprimate în cel puțin 4 circumscripții electorale pentru toți competitorii electorali.
  - în cazul alianțelor politice și alianțelor electorale, la pragul de **5%** se adaugă, pentru al doilea membru al alianței, **3%** din voturile valabil exprimate pe întreaga țară și, pentru fiecare membru al alianței, începând cu al treilea, câte un singur procent din voturile valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale, fără a se putea depăși **10%** din aceste voturi.

Buletinele de vot

- **Modelul, dimensiunile și condițiile de tipărire ale buletinelor de vot se stabilesc prin hotărâre a Autorității Electorale Permanente;**
- **Buletinele de vot se predau președintelui biroului electoral de circumscripție,** care le va distribui, prin intermediul primarilor, președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare, cu cel puțin două zile înainte de data alegerilor. Predarea și distribuirea buletinelor se fac în pachete sigilate, pe bază de proces-verbal;
- Ordinea în care se tipăresc listele de candidați și candidaturile independente pe buletinul de vot se stabilește de biroul electoral de circumscripție, prin trageri succesive la sorți: întâi pentru partidele politice parlamentare, alianțele politice sau electorale ce cuprind cel puțin un partid politic parlamentar și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului, apoi pentru partidele politice neparlamentare și alianțele politice ori electorale dintre acestea, apoi pentru organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale;
- Candidații independenți se vor înscrie pe buletinul de vot, în partea finală a acestuia, în ordinea înregistrării candidaturilor.
- Pentru fiecare circumscripție electorală, buletinele de vot se vor imprima în atâtea exemplare câți alegători sunt înscriși în Registrul electoral cu un supliment de 10%. Pentru secțiile de votare organizate pe lângă misiunile diplomatice, oficiile consulare, secțiile consulare și institutele culturale din străinătate, numărul de buletine de vot este stabilit de către Autoritatea Electorală Permanentă, după consultarea Ministerului Afacerilor Externe;

- **Imprimarea buletinelor de vot** se asigură de către prefecți, cu avizul Autorității Electorale Permanente. Imprimarea buletinelor de vot pentru secțiile de votare din străinătate se realizează prin intermediul prefectului municipiului București;
- Buletinele de vot nule sunt cele care nu au ștampila de control a biroului electoral al secției de votare, cele care au alt model decât cel legal aprobat sau la care ștampila este aplicată pe mai multe patrulatere sau în afara acestora;
- Voturile albe sunt buletinele care nu au aplicată ștampila „VOTAT". Nu intră în calculul voturilor valabil exprimate.

Repartizarea mandatelor

- Repartizarea și atribuirea mandatelor de deputat și senator **se fac în două etape**, potrivit reprezentării proporționale:
  - la nivelul fiecărei circumscripții electorale
    - Fiecărei liste i se repartizează atâtea mandate de câte ori coeficientul electoral al circumscripției electorale se include în voturile valabil exprimate pentru acea listă;
    - Atribuirea mandatelor se face de biroul electoral de circumscripție, în ordinea înscrierii candidaților pe listă;
  - la nivel național
    - **Voturile neutilizate** la prima atribuire a mandatelor și cele inferioare coeficientului electoral obținute de către competitorii electorali, precum și mandatele ce nu au putut fi atribuite de biroul electoral de circumscripție se comunică Biroului Electoral Central pentru a fi repartizate centralizat pe baza metodei d'Hondt.

Votul prin corespondență
(Reglementat prin Legea nr. 288 din 19 noiembrie 2015)

Exercitarea dreptului de vot prin corespondență

- Dreptul de vot prin corespondență poate fi exercitat:
  - doar cu **respectarea caracterului egal, secret, direct și liber exprimat;**
  - **doar la alegerile pentru Camera Deputaților și Senat;**
  - **personal** – exercitarea dreptului la vot în numele sau în locul altui alegător este interzisă, sub sancțiunea legii penale;
  - **numai în baza liberului consimțământ al alegătorului;**
  - **gratuit**, în condițiile legii;
- *Alegătorul care a confirmat primirea documentelor necesare exercitării votului prin corespondență nu își poate exercita dreptul de vot la acel scrutin în cadrul secției de votare.*

Înregistrarea alegătorilor care votează prin corespondență

- Alegătorul cu domiciliul sau reședința în străinătate, care dorește să își exercite dreptul de vot prin corespondență la alegerile generale **trebuie să se înscrie în Registrul electoral cu opțiunea pentru votul prin corespondență;**
- **Înscrierea se face în baza unei cereri scrise,** datate și semnate, depuse personal sau transmise prin poștă, inclusiv prin poștă electronică, către misiunea diplomatică sau oficiul consular din statul de domiciliu sau reședință (la care se anexează o copie a pașaportului/documentul care dovedește dreptul de ședere);
- **Perioada de înscriere în Registrul electoral al alegătorului** cu opțiunea pentru votul prin corespondență la alegerile generale este data de 1 aprilie a anului în care au loc alegeri parlamentare la termen și până la data expirării a 48 de ore de la data începerii perioadei electorale. (14 sept. 2016, perioada electorală a început în 12 septembrie 2016, cu 90 de zile înainte de alegeri);
- În cel mult 5 zile de la data expirării acestui termen, misiunile diplomatice și oficiile consulare, prin persoanele autorizate conform legii, asigură verificarea datelor furnizate de către alegător și înscrierea în Registrul electoral cu opțiunea pentru votul prin corespondență.

Înregistrarea alegătorilor care votează prin corespondență
Atribuțiile Autorității Electorale Permanente

- După expirarea celor 5 zile menționate anterior, alegătorul are dreptul să verifice on-line înscrierea sa în registrul electoral cu opțiunea pentru votul prin corespondență;
- Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) întocmește și tipărește listele electorale pentru votul prin corespondență pe baza datelor și informațiilor din registrul electoral care cuprind alegătorii, ordonați alfabetic pe state, care au solicitat transmiterea documentelor necesare votării la adresa de domiciliu sau reședință din străinătate;
- AEP pune listele electorale din străinătate pentru votul prin cirespondență la dispoziția biroului electoral de circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliului sau reședință în afara țării în termen de 3 zile de la data constituirii acestuia;
- AEP pune listele electorale la dispoziția Companiei Naționale Poșta Română S.A.;
- Alegătorul pentru care Poșta Română a transmis către AEP dovada primirii documentelor necesare exercitării votului prin corespondență nu va figura în listele electorale permanente întocmite pentru scrutinul respectiv.

Birourile electorale pentru votul prin corespondență

- Sunt constituite și completate în conformitate cu prevederile art. 15 din Legea nr. 208/2015;
- Au sediul în România și funcționează pe lângă și în subordinea biroului electoral de circumscripție pentru cetățenii români cu domiciliul sau reședința în afara țării;
- Se înființează câte un birou electoral pentru 10.000 de alegători. Dacă mai puțin de 10.000 alegători și-au exprimat dorința de a vota prin corespondență, se înființează un singur birou electoral;
- Sunt constituite cu 15 zile înaintea datei votării.

Procedura de exercitare a dreptului de vot prin corespondență

Documentele necesare exercitării dreptului la vot prin corespondență care sunt transmise alegătorului sunt:

- un plic exterior cu elemente de siguranță unde vor fi introduse plicul interior și certificatul de alegător;
- un plic interior prevăzut cu elemente de siguranță unde vor fi introduse opțiunea/opțiunile de vot, un autocolant cu mențiunea VOTAT, prevăzut cu elemente de siguranță, care va fi lipit pe opțiunea alegătorului din buletinul de vot;
- certificatul de alegător;
- instrucțiuni privind exercitarea dreptului de vot;
- buletinul de vot prin corespondență.

Documentele necesare

- **Plicul exterior** este autoadresat (adresa biroului electoral pentru votul prin corespondență) și prevăzut cu elementele de siguranță care să asigure sigilarea acestuia;
- Aceste documente necesare exercitării dreptului de vot prin corespondență sunt introduse într-un alt plic și transmise la adresa de domiciliu sau reședința alegatorului;
- Compania Națională *Poșta Română* asigură trimiterea documentelor necesare exercitării dreptului de vot prin corespondență către alegători până cel mai târziu cu 30 de zile înaintea datei alegerilor;
- Certificatul de alegător:
  - Este un **document** prevăzut cu elemente de siguranță care **atestă faptul că persoana care îl deține este cea care și-a exercitat dreptul de vot prin corespondență;**
  - **Cuprinde:** numele și prenumele alegătorului, Codul Numeric Personal, domiciliul sau reședința din străinătate, seria și numărul cărții de identitate, declarația pe proprie răspundere a alegătorului că și-a exercitat dreptul la vot în mod liber, direct și secret, tipul și data scrutinului;
  - **Este datat și semnat olograf și poate fi utilizat o singură dată, pentru scrutinul pentru care a fost emis.**

Procedura de vot prin corespondență

- Buletinele de vot prin corespondență au același format ca și buletinele de vot din secțiile de votare, dar au imprimat pe prima pagină mențiunea *Buletin de vot prin corespondență;*
- Alegătorul introduce buletinul de vot ce conține opțiunea sa în plicul interior, pe care îl sigilează, apoi plicul interior și certificatul de alegător în plicul exterior, pe care îl sigilează;
- Plicul exterior sigilat este depus la orice oficiu poștal sau cutie poștală. Alegătorul, pe cheltuiala sa, poate depune plicul la orice operator de curierat;
- Plicurile exterioare sigilate trebuie expediate cu suficient timp înaintea datei votării pentru a asigura livrarea acestora până cu 3 zile înaintea datei votării, inclusiv, la sediul Biroului electoral pentru votul prin corespondență, plicurile exterioare livrate după expirarea acestui termen fiind anulate fără a mai fi desigilate. (8 decembrie 2016 ora 24);
- *Poșta Română* asigură predarea plicurilor exterioare pe bază de borderou de predare-primire biroului electoral pentru votul prin corespondență.

Numărarea voturilor și consemnarea rezultatelor votării

- **Birourile electorale pentru votul prin corespondență înregistrează plicurile exterioare și le verifică** în conformitate cu rigorile impuse de lege;
- **Plicurile exterioare sunt desigilate de către biroul electoral pentru votul prin corespondență** care verifică certificatele de alegător și integritatea plicurilor interioare și sigiliile acestora;
- **Plicurile interioare sigilate sunt introduse în urnele de vot**, care sunt sigilate la sfârșitul fiecărei zile de activitate și păzite de către personalul structurilor MAI.
- În ziua votării, după ora 21:00, biroul electoral pentru votul prin corespondență desigilează urnele de vot și desigilează plicurile interioare;
- La încheierea procedurii de numărare a voturilor, biroul electoral consemnează rezultatul votului într-un proces-verbal, pentru fiecare tip de scrutin, încheiat în 2 exemplare originale și semnat de către președinte, locțiitorul acestuia, membrii biroului electoral și purtând ștampila de control a acestuia.

Puterea legislativă în România

Unicameralism versus bicameralism. Structura parlamentului

1. Parlament Unicameral sau Parlament Bicameral?
2. Originea istorică a bicameralismului
3. Istoria bicameralismului românesc
4. Bicameralismul românesc actual
5. Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la principiul bicameralismului
6. Conținutul propunerilor de revizuire a Constituției cu privire la structura Parlamentului. Rezultatele referendumului din anul 2009 cu privire la Parlamentul unicameral și la reducerea numărului de parlamentari.

1. Parlament Unicameral sau Parlament Bicameral?

Parlament unicameral

- Procesul legislativ este fluent;
- Costurile de funcționare sunt mai reduse;
- Este evitată rivalitatea între cele două camere în vederea asigurării „supremației legislative";
- Din perspectiva istorică s-a impus în statele unitare;

Parlament bicameral

- Se justifică din perspectiva necesității divizării puterii, a limitării puterii și a creșterii calității actului legislativ (Grewe și Fabri, 1995, pp. 456–482);
- Îmbină principiul reprezentării la nivel național cu principiul reprezentării la nivel teritorial;
- Din perspectiva istorică s-a impus în statele federale, dar este întâlnit și în statele unitare;
- Diminuează riscul dominației majorității, favorizând dialogul între majoritățile din cele două Camere, precum și între grupurile parlamentare (Toader și Safta, 2016, p. 290);

2. Originea istorică a bicameralismului

- Bicameralismul are origini istorice complet diferite, prima data a apărut în Marea Britanie, iar apoi în Statele Unite ale Americii, din rațiuni mai mult sau mai puțin întâmplătoare (Drexhage, 2015, p. 7; Ardant și Mathieu, 2013, p. 181; Chantebout, 1982, p. 272; Dănișor, 2007, p. 409);
- Inițial, în Marea Britanie nu exista decât o singură Cameră compusă, pe de o parte, din lorzi laici și lorzi spirituali (aparținând clerului superior) și, pe de altă parte, din reprezentanți ai comunelor (cavalerii) și ai târgurilor (burghezii). În 1332 burghezii și cavalerii au început să se întrunească separat de clerul superior ceea ce a condus la separarea Parlamentului în două camere: Camera Lorzilor și Camera Comunelor (Jacque, 2010, p. 87);
- În Statele Unite ale Americii, la momentul adoptării Constituției din 1787, soluția bicameralismului a fost produsul unui compromis între cei care doreau un parlament în care statele, indiferent de populație, să aibă putere egală și cei care doreau ca în parlamentul noii federații americane statele să fie reprezentate proporțional cu populația pe care o aveau (Drexhage, 2015, pp. 8–9). În aceste condiții, pentru a se ieși din impas, s-a optat pentru un sistem cu două camere compuse în mod diferit: o cameră aleasă direct în funcție de populația fiecărui stat (Camera Reprezentanților) și o cameră aleasă indirect, în care fiecare stat, indiferent de populație, trimitea doi senatori desemnați de parlamentele statelor membre ale federației americane (Senatul). Din 1913, în urma revizuirii Constituției americane, membrii senatului sunt aleși în mod direct.

Bicameralismul

Egalitar
(Dănișor, 2007, p. 412)

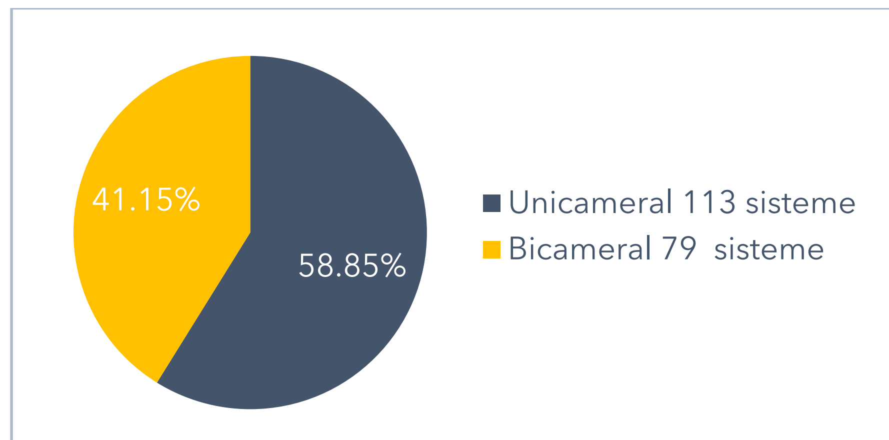
- Consacrarea acelorași prerogative în favoarea celor două Camere (Belgia, Italia). Bicameralismul italian este produsul unui compromis între cele două forțe politice predominante după 1945: partidul comunist dorea un parlament unicameral, iar partidul creștin – democrat dorea revenirea la bicameralismul inegalitar. Cu ocazia adoptării Constituției din 1947, cele două forțe politice au găsit un acord în bicameralismul egalitar (Haguenau-Moizard, 2009, p. 71);
- Camerele au aceleași prerogative cu privire la formarea și demiterea Guvernului și în materie legislativă;

Inegalitar
(Turk, 2012, p. 101)

- Constituie regula și este definit prin faptul că prerogativele Camerei superioare sunt limitate în raport cu Camera inferioară (Germania, Spania);

Parlamentul bicameral

- **La nivel mondial** majoritatea parlamentelor sunt unicamerale. În aprilie 2014 au fost înregistrate în baza de date a Uniunii Inter-Parlamentare următoarele statistici:
  - 113 sisteme unicamerale
  - 79 sisteme bicamerale

(Drexhage, 2015, p. 3)

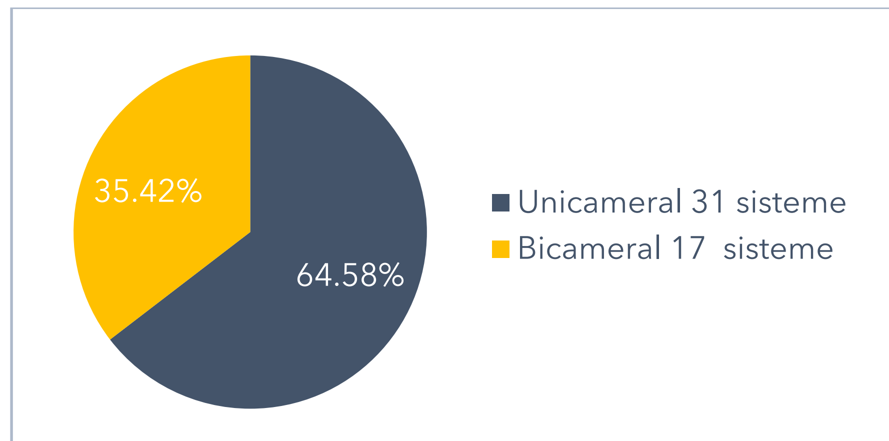
Sisteme unicamerale și bicamerale în Europa

	Unicameral		Bicameral
1.	Albania	1.	Belarus
2.	Andorra	2.	Belgia
3.	Armenia	3.	Bosnia și Herzegovina
4.	Azerbaidjan	4.	Germania
5.	Bulgaria	5.	Franța
6.	Cipru	6.	Irlanda
7.	Danemarca	7.	Italia
8.	Estonia	8.	Olanda
9.	Finlanda	9.	Austria
10.	Georgia	10.	Polonia
11.	Grecia	11.	România
12.	Ungaria	12.	Rusia
13.	Croația	13.	Slovenia
14.	Letonia	14.	Spania
15.	Liechtenstein	15.	Cehia
16.	Lituania	16.	Marea Britanie
17.	Luxemburg	17.	Elveția
18.	Macedonia		
19.	Malta		
20.	Moldova		
21.	Monaco		
22.	Muntenegru		
23.	Norvegia		
24.	Ucraina		
25.	Portugalia		
26.	San Marino		
27.	Serbia		
28.	Slovacia		
29.	Turcia		
30.	Islanda		
31.	Suedia		

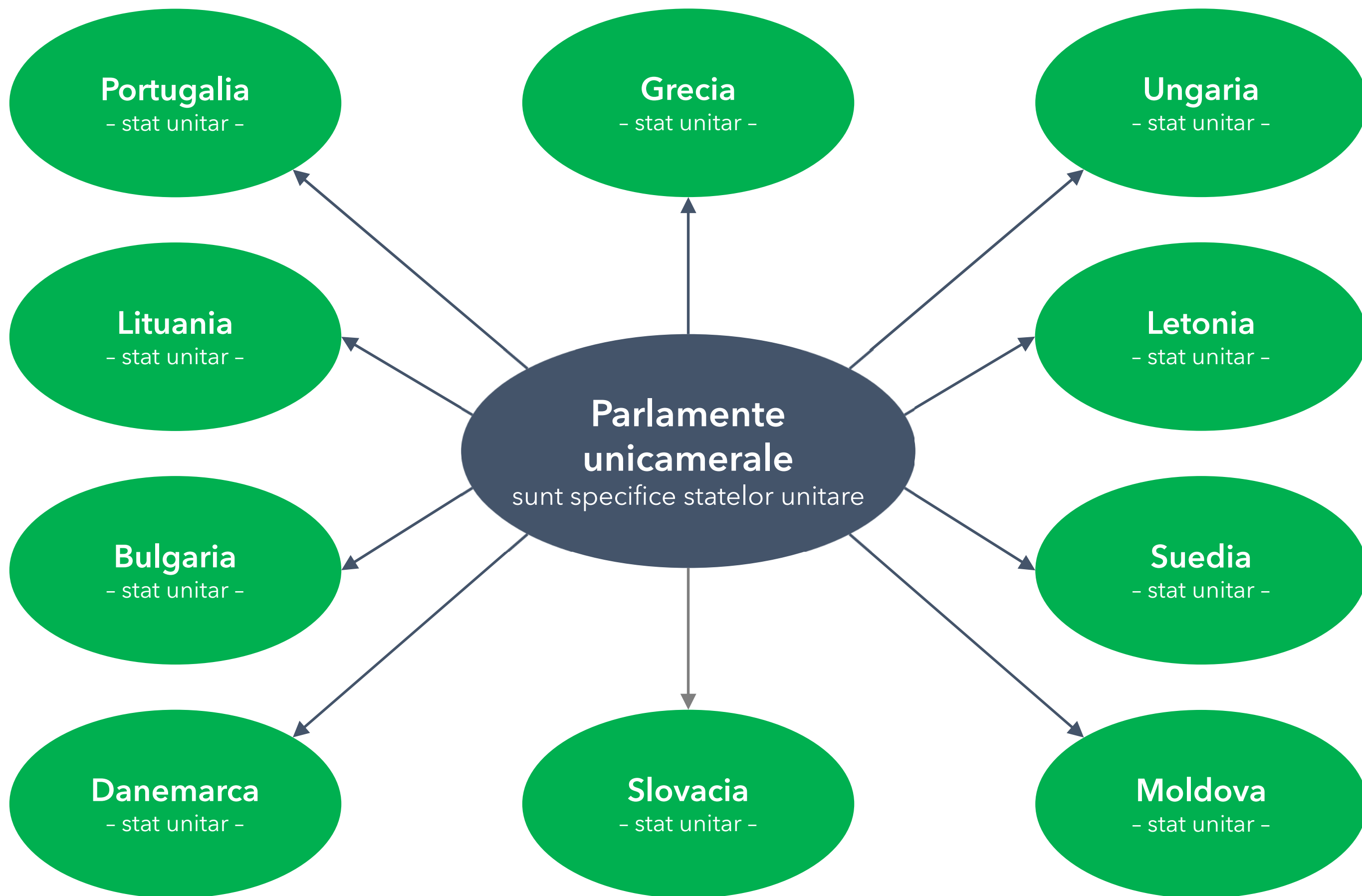
(Drexhage, 2015, p. 4)

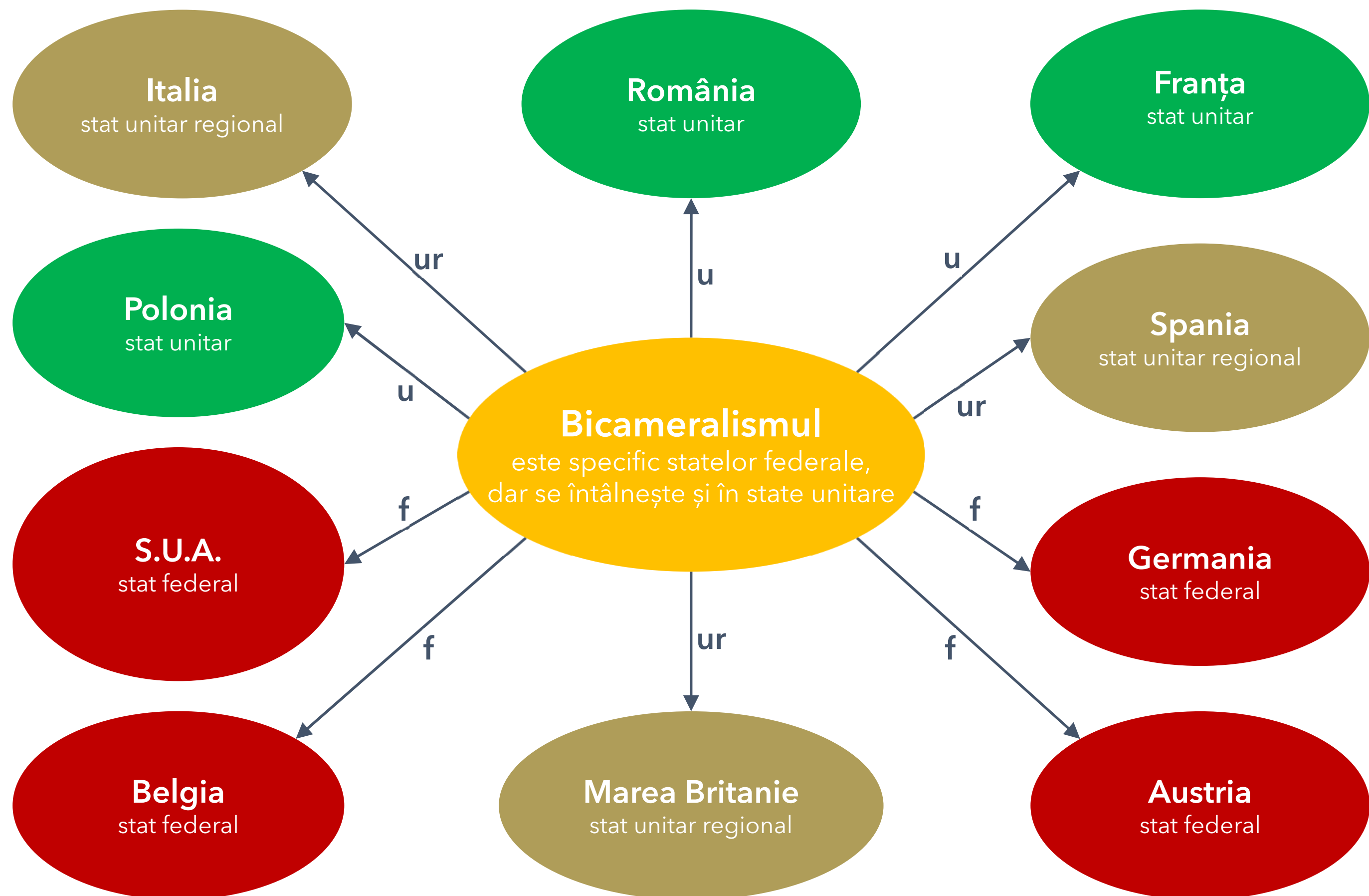
Parlamentul bicameral

- În țările **considerate de Uniunea Inter-parlamentară ca aparținând regiunii europene**, statisticile sunt următoarele:
  - 31 sisteme unicamerale
  - 17 sisteme bicamerale

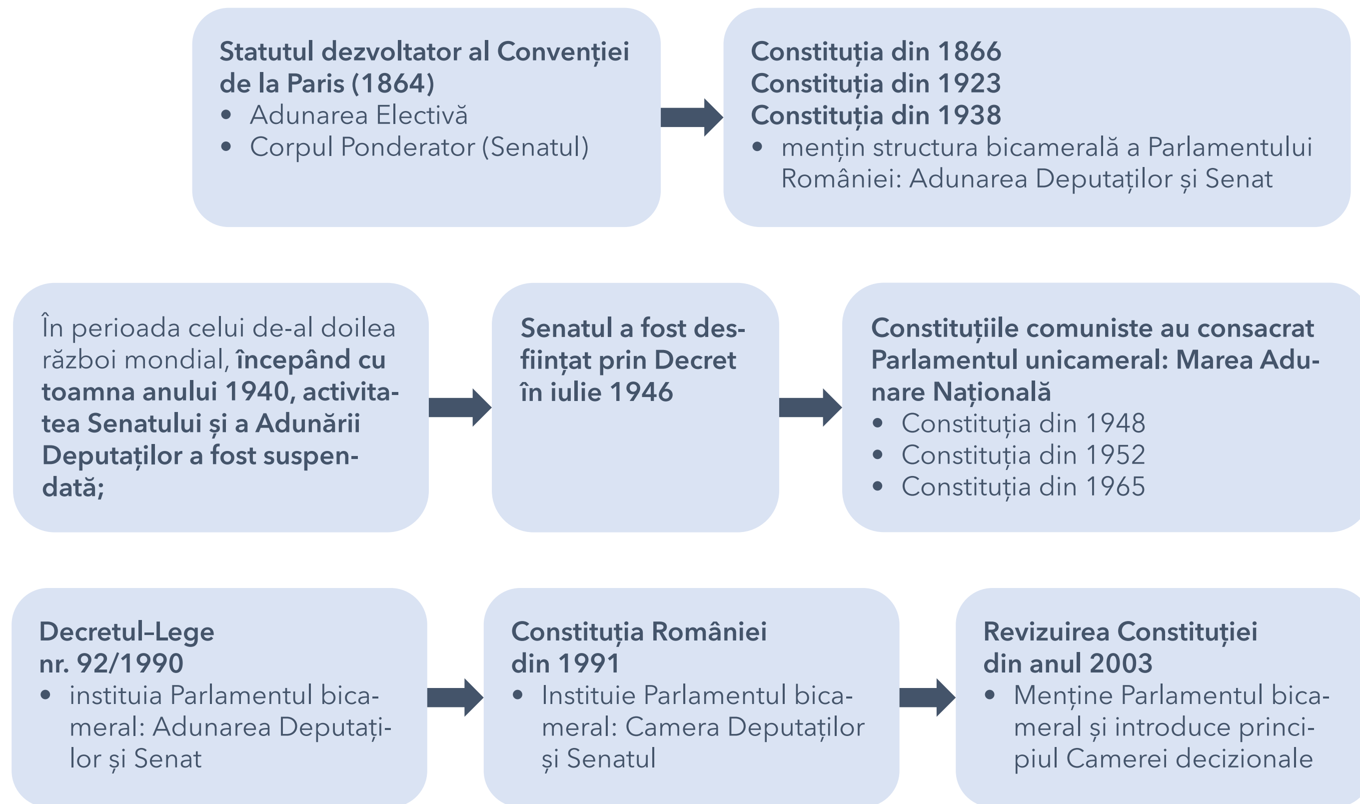

(Drexhage, 2015, p. 3)

Portugalia
– stat unitar –
Grecia
– stat unitar –
Ungaria
– stat unitar –
Lituania
– stat unitar –
Letonia
– stat unitar –
Parlamente unicamerale
sunt specifice statelor unitare
Bulgaria
– stat unitar –
Suedia
– stat unitar –
Danemarca
– stat unitar –
Slovacia
– stat unitar –
Moldova
– stat unitar –

Italia
stat unitar regional
România
stat unitar
Franța
stat unitar
Polonia
stat unitar
Spania
stat unitar regional
Bicameralismul
este specific statelor federale, dar se întâlnește și în state unitare
S.U.A.
stat federal
Germania
stat federal
Belgia
stat federal
Marea Britanie
stat unitar regional
Austria
stat federal
ur
u
u
u
ur
f
f
f
ur
f

3. Istoria bicameralismului românesc

4. Bicameralismul românesc actual

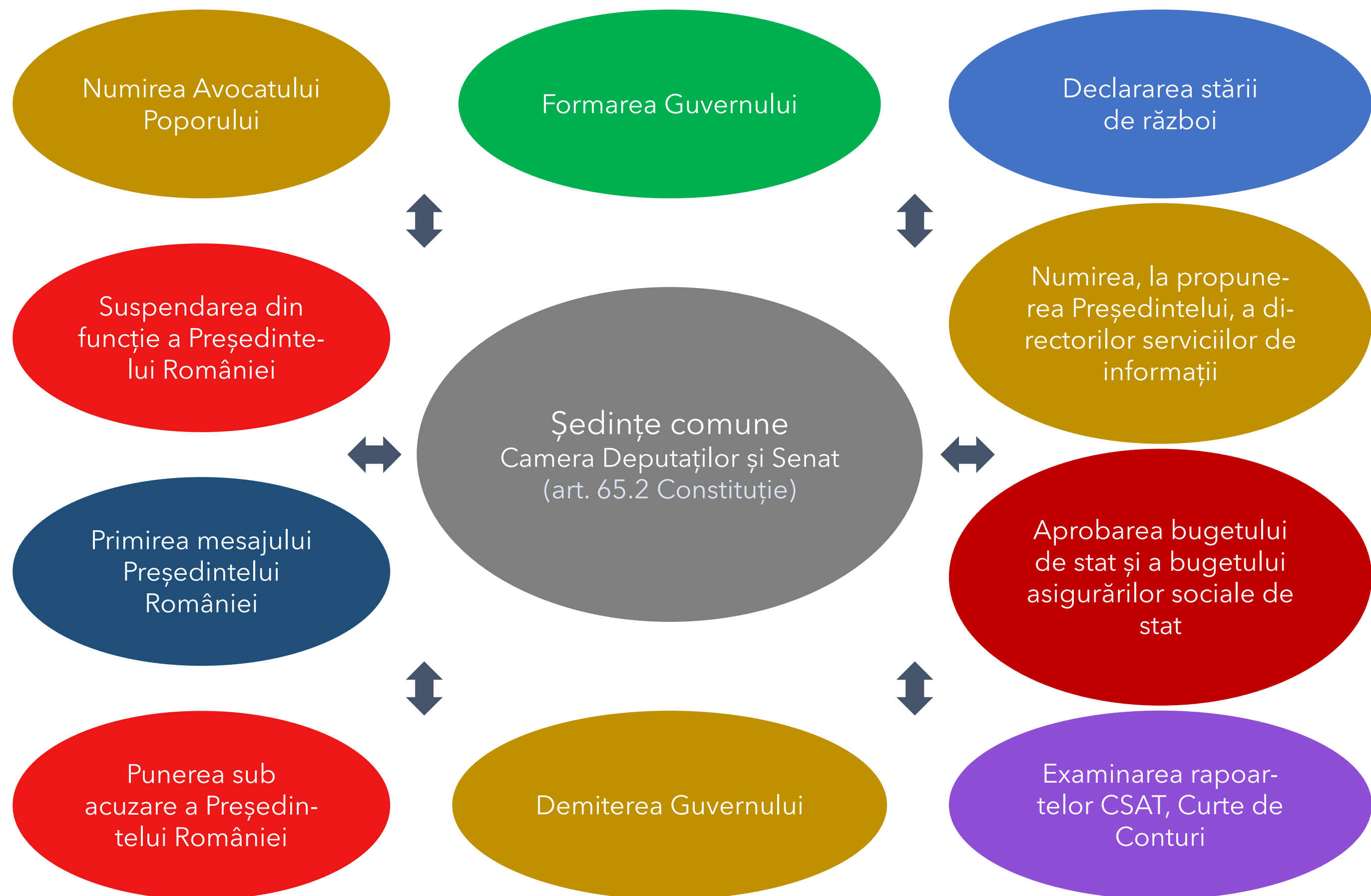
Bicameralismul românesc actual

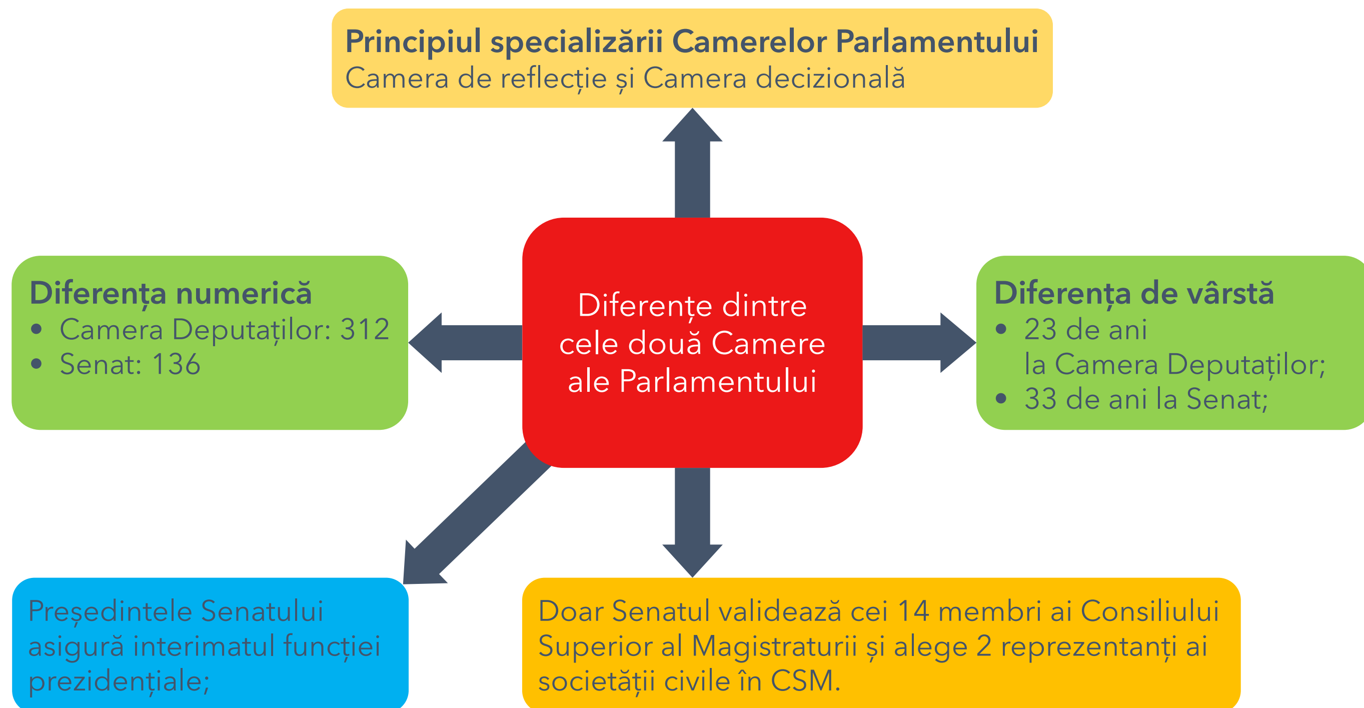
Egalitar atenuat

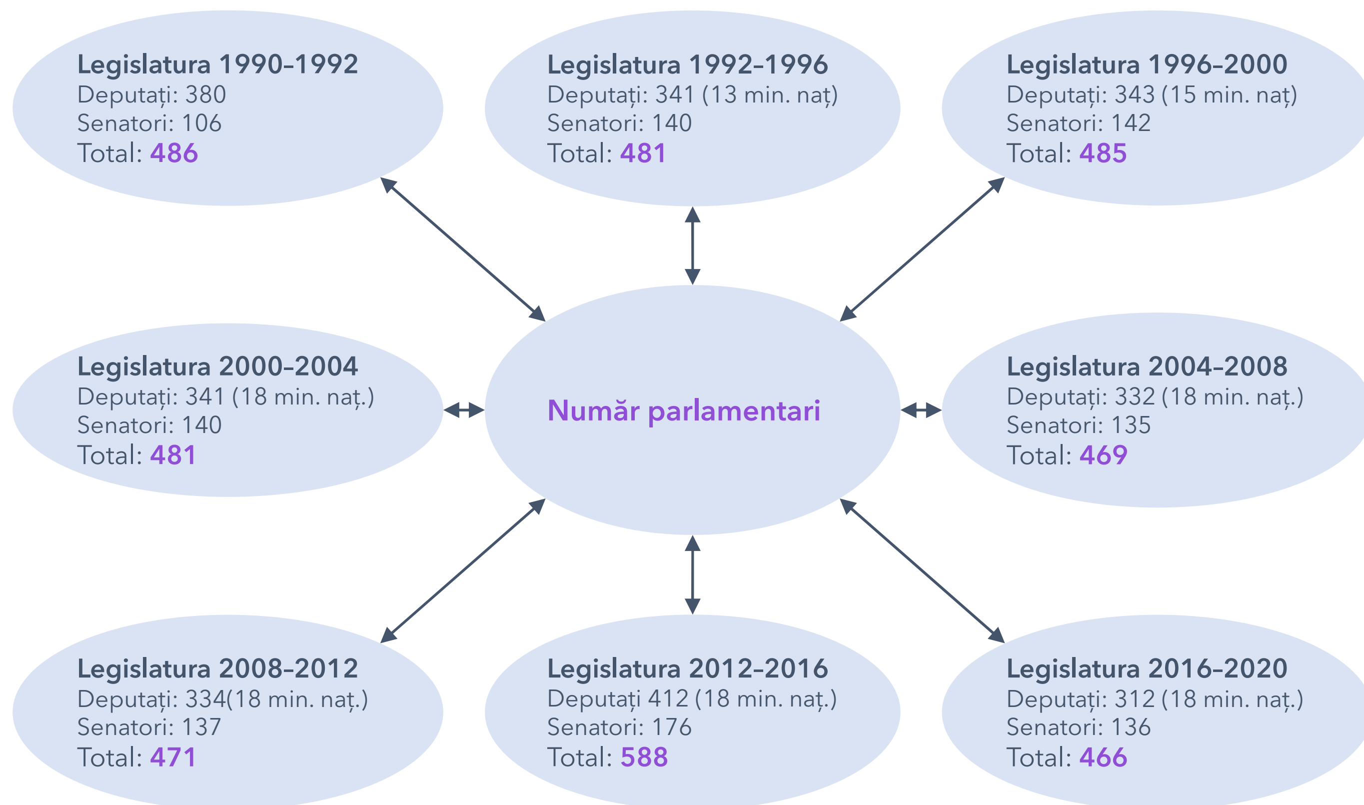
- Caracterul egalitar inițial a fost atenuat prin introducerea principiului Camerei decizionale (specializării Camerei) odată cu revizuirea Constituției din anul 2003;
- Totuși, Curtea Constituțională a stabilit ca în situația în care forma finală a legii, în redactarea adoptată de Camera decizională, se îndepartează în mod substanțial de forma adoptată de Camera de reflecție avem de a face cu încălcarea principiului bicameralismului întrucât camera de reflecție este practic exclusă din procesul de legiferare; (Decizia Curții Constituționale nr. 710/2009, publicată în Monitorul Oficial nr. 358 din 28 mai 2009).

Hibrid

- Se manifestă cu intermitențe bicamerale și monocamerale (Boc și Curt, 2012, p. 75), în multe situații Camerele iau decizii în ședință comună.
- Dacă se optează pentru păstrarea în continuare a formulei bicamerale actuale, atunci ar trebui să se consacre două Camere care să fie suficient de diferite prin modalitatea de desemnare a membrilor săi și prin prerogativele de care dispun în concret (Curt, 2007, p. 32);

Numirea Avocatului Poporului
Formarea Guvernului
Declararea stării de război
Suspendarea din funcție a Președinte-lui României
Numirea, la propune-rea Președintelui, a di-rectorilor serviciilor de informații
Ședințe comune
Camera Deputaților și Senat
(art. 65.2 Constituție)
Primirea mesajului Președintelui României
Aprobarea bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale de stat
Punerea sub acuzare a Președin-telui României
Demiterea Guvernului
Examinarea rapoar-telor CSAT, Curte de Conturi

Principiul specializării Camerelor Parlamentului
Camera de reflecție și Camera decizională
Diferența numerică
• Camera Deputaților: 312
• Senat: 136
Diferențe dintre cele două Camere ale Parlamentului
Diferența de vârstă
• 23 de ani la Camera Deputaților;
• 33 de ani la Senat;
Președintele Senatului asigură interimatul funcției prezidențiale;
Doar Senatul validează cei 14 membri ai Consiliului Superior al Magistraturii și alege 2 reprezentanți ai societății civile în CSM.

Legislatura 1990–1992
Deputați: 380
Senatori: 106
Total: 486
Legislatura 1992–1996
Deputați: 341 (13 min. naț)
Senatori: 140
Total: 481
Legislatura 1996–2000
Deputați: 343 (15 min. naț)
Senatori: 142
Total: 485
Legislatura 2000–2004
Deputați: 341 (18 min. naț.)
Senatori: 140
Total: 481
Număr parlamentari
Legislatura 2004–2008
Deputați: 332 (18 min. naț.)
Senatori: 135
Total: 469
Legislatura 2008–2012
Deputați: 334(18 min. naț.)
Senatori: 137
Total: 471
Legislatura 2012–2016
Deputați 412 (18 min. naț.)
Senatori: 176
Total: 588
Legislatura 2016–2020
Deputați: 312 (18 min. naț.)
Senatori: 136
Total: 466

5. Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la principiul bicameralismului

Criteriile esențiale pentru a determina cazurile în care procedura legislativă încalcă principiul bicameralismului:

- Decizia Curții Constituționale nr. 413/2010;
- Decizia Curții Constituționale nr. 718/2017;

Existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului

Scopul inițial al legii, de concepție originară a actului normativ

Existența unei configurații deosebite, semnificativ diferită, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului

Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 718/2017 cu privire la principiul bicameralismului

„În lipsa unei consacrări exprese a principiului bicameralismului în corpul Legii fundamentale și sintetizând constatările de principiu cuprinse în jurisprudența în materie a Curții Constituționale, se poate afirma că acest principiu se caracterizează prin câteva elemente imuabile, în funcție de care se poate decide respectarea sa. Astfel, trebuie avut în vedere: scopul inițial al legii, în sensul de voință politică a autorilor propunerii legislative sau de filosofie, de concepție originară a actului normativ; dacă există deosebiri majore, substanțiale, de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, respectiv, dacă există o configurație semnificativ diferită între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului."

Propunere de schimbare a jurisprudenței Curții Constituționale cu privire la principiului bicameralismului

- Propunem schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale în sensul eliminării criteriilor în baza cărora se consideră că procedura legislativă încalcă principiul bicameralismului și aplicarea exclusiv a regulilor stabilite în art. 75 din Constituție cu privire la competența Camerelor. De ce?
- Prin revizuirea Constituției din anul 2003 s-a avut în vedere trecerea de la un bicameralism egalitar ineficient și greoi la un bicameralism funcțional și s-a impus principiul Camerei Decizionale, cu reguli clare și precise stabilite în articolul 75 din Constituție;
- Cu ocazia revizuirii Constituției s-a stabilit faptul că singurele ipoteze în care putem avea de-a face cu încălcarea regulilor procedurale specifice noii forme de bicameralism funcțional sunt cele prevăzute în art. 75 aliniatele 4 și 5 din Constituție (4) *„In cazul în care prima Cameră sesizată adoptă o prevedere care, potrivit aliniatului (1), intră în competența sa decizională, prevederea este definitiv adoptată dacă și cea de-a doua Cameră este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectivă, legea se întoarce la prima Cameră sesizată, care va decide definitiv în procedură de urgență. (5) Dispozițiile alineatului (4) referitoare la întoarcerea legii se aplică în mod corespunzător și în cazul în care Camera decizională adoptă o prevedere pentru care competența decizională aparține primei Camere".*
- Criteriile în baza cărora se consideră că procedura legislativă încalcă principiul bicameralismului sunt lipsite de claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate. În baza acelorași criterii unele legi pot fi declarate constituționale, iar altele neconstituționale. De altfel, inițial

erau 2 criterii esențiale (deosebiri majore de conținut juridic și existența unei configurații deosebite, semnificativ diferite, între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului) pentru a se determina cazurile în care prin procedura legislativă se încalcă principiul bicameralismului (Decizia nr. 710/2009, Decizia nr. 413/2010, Decizia nr. 1237/2010, Decizia nr. 1/2015), iar apoi prin Decizia 718/2017 s-a mai adăugat un criteriu: scopul inițial al legii, în sensul de voință politică a autorilor propunerii legislative sau de filosofie, de concepție originară a actului normativ.

- Este de așteptat ca, prin decizii viitoare, Curtea Constituțională să multiplice aceste *criterii esențiale* în funcție de considerente care nu au legătură cu exigențele de claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate;
- Curtea Constituțională are deja o practică relativ confuză și contradictorie cu privire la respectarea principiului bicameralismului: pe de o parte, Curtea stabilește că o inițiativă legislativă poate fi modificată ori completată de prima Cameră sesizată fără ca decizia acesteia să fie limitată de conținutul inițiativei legislative în forma depusă de inițiator, după cum tot astfel Camera decizională are *dreptul de a modifica, de a completa ori de a renunța la inițiativa în cauză* (Decizia 1018/2010) iar, pe de altă parte, prin alte decizii (de ex. Decizia 718/2017) Curtea neagă dreptul Camerei decizionale de a modifica sau completa forma legii adoptate de Camera de reflecție, nedecizională. Tot în același spirit, prin Decizia nr. 269/2010, Curtea apreciază că *«nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului atunci când prima Cameră sesizată și-a exprimat votul, în sensul respingerii proiectului de lege, iar Camera decizională a aprobat-o, cu unele amendamente ce aparțin competenței sale sub aspectul votului definitiv»*. Să înțelegem că atunci când o Cameră respinge, iar

cealaltă adoptă un proiect de lege cu amendamente nediscutate în prima Cameră, nu avem o încălcare a criteriilor esențiale așa cum le-a definit Curtea ? Curtea Constituțională este consecventă în … inconsecvența respectării propriilor *criterii esențiale* stabilite prin jurisprudența sa;

- Menținerea actualei jurisprudențe a Curții Constituționale în materia principiului bicameralismului transformă Curtea într-o a treia Cameră a Parlamentului care decide în funcție de criterii mai mult sau mai puțin clare și previzibile soarta unui act normativ care a parcurs procedura legislativă, cu respectarea competențelor decizionale stabilite de Constituție.

Referendum 2009

(Hotărârea Curții Constituționale nr. 37/2009)

Prezența la vot: 50,95 %

Parlament unicameral

„Sunteți de acord cu trecerea
la un Parlament unicameral
în România?"

- DA: **6.740.213** voturi
- Procent: **77,78 %**

Reducere număr parlamentari

„Sunteți de acord cu reducerea
numărului de parlamentari
la maximum 300 de persoane?"

- DA: **7.765.573** voturi
- Procent: **88,84 %**

6. Conținutul propunerilor de revizuirea a Constituției cu privire la structura Parlamentului

Propunerea de revizuire din anul 2011

- **Alineatul (2) al articolului 61:**

  „(2) *Parlamentul este alcătuit dintr-o singură Cameră.*"

- **Articolul 62:**

  (1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale.

  (2) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de parlamentar, în condițiile legii electorale. Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație.

  (3) *Numărul parlamentarilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țării, și nu poate depăși 300 de persoane.*"

Propunerea de revizuire din anul 2014

- **Aliniatul (2) al articolului 61:**

  „(2) *Parlamentul este alcătuit din Senat și Camera Deputaților.*"

- **Aliniatele (1) și (3) ale articolului 62:**

  „(1) Senatul și Camera Deputaților sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale."

  „(3) *Numărul deputaților nu poate fi mai mare de 300.* La acest număr se adaugă reprezentanții cetățenilor aparținând minorităților naționale."

Inconsecvența Curții Constituționale cu privire la obligativitatea respectării rezultatelor referendumului național din anul 2009

1. **Proiectul de lege privind revizuirea Constituției din anul 2011** prevedea reducerea numărului de parlamentari la 300 și trecerea la un parlament unicameral.

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 799/2011, a constatat că modificarea propusă în acest sens este în concordanță cu rezultatul referendumului național din 22 noiembrie 2009.

2. **Legea pentru modificarea și completarea art. 48 din Legea nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali din anul 2012** nu prevedea reducerea numărului de parlamentari și a fost atacată, inclusiv pentru acest motiv, la Curtea Constituțională.

Până la momentul adoptării acestei legi, subliniază Curtea Constituțională (Decizia nr. 682/2012), opțiunea poporului în sensul reducerii numărului de parlamentari nu a format obiectul niciunei reglementări legislative. În ceea ce privește reglementarea criticată, aceasta modifică legea electorală, respectiv Legea nr. 35/2008, iar prin reglementarea tipului de scrutin poate determina o creștere a numărului de parlamentari, care nu respectă voința poporului exprimată la referendum.

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 682/2012 a declarat neconstituțională această lege inclusiv pentru motivul nerespectării voinței poporului exprimate cu ocazia referendumului din anul 2009 cu privire la reducerea numărului de parlamentari.

3. **Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției din anul 2014** prevedea doar faptul că numărul deputaților nu poate fi mai mare de 300, iar la acest număr se adaugă reprezentanții cetățenilor aparținând minorităților naționale. Nu se face nicio referire la numărul senatorilor.

Consiliul Legislativ prin avizul nr. 634/2013 referitor la proiectul de Lege privind revizuirea Constituției atrăgea atenția că norma preconizată vizează *numărul deputaților, nu al parlamentarilor,* fără a se face vreo precizare în ceea ce privește numărul senatorilor. Se impune revederea și reformularea textului (Chelaru, 2017, p. 500). Timid și indirect, Consiliul Legislativ, prin referirea la *numărul parlamentarilor,* făcea trimitere la rezultatul referendumului din anul 2009.

Comisia de la Veneția (Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept), prin Opinia nr. 731/2013, aprecia limitarea numărului de deputați la 300. „Stabilirea unui număr maxim în Constituție este, fără îndoială, o măsură înțeleaptă pentru evitarea creșterii excesive sau frecvente a numărului de parlamentari. Cu toate acestea, se pune problema dacă, în timp ce starea celor două Camere este aproape identică, numărul maxim de senatori nu este de asemenea stabilit în Constituție" (Chelaru, 2017, p. 686).

Este evident că această propunere legislativă de revizuire a Constituției nu respectă voința corpului electoral exprimată cu ocazia referendumului din anul 2009.

Curtea Constituțională, prin Decizia 80/2014, se limitează doar să precizeze că dispozițiile modificatoare omit categoria senatorilor și recomandă păstrarea actualei reglementări care prevede atât norma de reprezentare cât și un cadru constituțional unitar cu privire la membrii Parlamentului.

Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 799/2011

- „Examinând conținutul proiectul legii de revizuire, precum și expunerea de motive care îl însoțește, se observă că cea mai amplă modificare propusă privește trecerea la un Parlament unicameral și stabilirea unui număr de maximum 300 de parlamentari, cu recorelarea în mod corespunzător a textelor constituționale care fac referire la Parlament, deputați, senatori și procedură legislativă.
- **Curtea constată mai întâi că modificarea propusă în acest sens este în concordanță cu rezultatul referendumului național din 22 noiembrie 2009**, inițiat de Președintele României și confirmat de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 37 din 26 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 30 decembrie 2009, prin care Curtea a reținut că, „dintre voturile valabil exprimate, 72,31% au fost pentru răspunsul «DA» la întrebarea *«Sunteți de acord cu trecerea la un Parlament unicameral în România?»,* iar 83,31% dintre voturile valabil exprimate au fost pentru răspunsul «DA» la întrebarea *«Sunteți de acord cu reducerea numărului de parlamentari la maximum 300 de persoane?»* Prin urmare, majoritatea participanților la vot a ales la ambele întrebări răspunsul afirmativ."
- Această modificare nu pune în discuție niciuna dintre limitele revizuirii prevăzute de art. 152 din Constituție, ci reprezintă exclusiv o opțiune politică asupra căreia se vor pronunța participanții la procedura de revizuire a Constituției."

Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 682/2012

„1.4. Ori, referendumul, indiferent de caracterul său – decizional sau consultativ – cum este cazul referendumului național din anul 2009, reprezintă o modalitate de exercitare a suveranității naționale."

„1.7. Nici nu ar fi admisibil într-un stat de drept ca voința populară, exprimată cu o largă majoritate (în cazul de față, 83,31% dintre voturile valabil exprimate), să fie ignorată de reprezentanții aleși ai poporului."

„1.10. Din această perspectivă, ceea ce distinge un referendum consultativ de unul decizional nu este, în principal, chestiunea privitoare la respectarea sau nu a voinței populare – această voință nu poate fi ignorată de aleșii poporului, întrucât este o expresie a suveranității naționale –, ci caracterul efectului referendumului (direct sau indirect). **Spre deosebire de referendumul decizional, referendumul consultativ produce un efect indirect, în sensul că necesită intervenția altor organe, de cele mai multe ori a celor legislative, pentru a pune în operă voința exprimată de corpul electoral.**

1.11. Această interpretare se întemeiază și pe principiul loialității constituționale, desprins și interpretat prin coroborarea dispozițiilor constituționale ale art. 1 – Statul român, art. 2 – Suveranitatea și art. 61 – Rolul și structura (Parlamentului), principiu care, în această materie, impune ca autoritățile cu competențe decizionale în domeniile vizate de problematica supusă referendumului (în cazul de față Parlamentul) să ia în considerare, să analizeze și să identifice modalități de punere în practică a voinței exprimate de popor. O altă viziune asupra

efectelor referendumului consultativ l-ar reduce pe acesta la un exercițiu pur formal, un simplu sondaj de opinie.

1.12. **Pentru aceste considerente, Curtea constată că reglementarea unor prevederi prin care se tinde la o soluție legislativă care nu respectă voința exprimată de popor la referendumul consultativ menționat este în contradicție cu prevederile constituționale ale art. 1, 2 și 61.**"

„1.9. Tot astfel, practica statelor democratice relevă faptul că reprezentanții poporului sunt în mod substanțial legați de rezultatele consultărilor populare. Astfel, de exemplu, în Norvegia, un referendum consultativ a condus, în anul 1972, la respingerea aderării la Comunitățile Europene, în contextul în care majoritatea membrilor Parlamentului erau în favoarea aderării. Tot astfel, în Danemarca, un referendum consultativ a permis ca Actului Unic European, inițial respins de Parlamentul danez, să fie ratificat. Așadar, chiar dacă, teoretic, reprezentanții aleși ai poporului sunt liberi să decidă distinct de voința populară, în practică se supun acestei voințe."

Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014

„197. Prin articolul unic pct. 46 din propunerea de revizuire a Constituției se modifică art. 62 alin. (3), după cum urmează: „(3) Numărul deputaților nu poate fi mai mare de 300. La acest număr se adaugă reprezentanții minorităților naționale.

198. Propunerea tinde la înlocuirea actualei reglementări a art. 62 alin. (3) din Constituție, care prevede ca „Numărul deputaților și al senatorilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țării”. Norma actuală face vorbire în mod judicios de ambele categorii de parlamentari și face trimitere la legea electorală, care va stabili numărul acestora în temeiul unui criteriu constituțional, respectiv prin raportare la populația țării.

199. Dispozițiile modificatoare omit categoria senatorilor, nu mai stabilesc criterii de determinare a numărului deputaților și senatorilor, ci se limitează a fixa un număr maximal al deputaților – 300. Mai mult, prevăd expres că în numărul astfel stabilit nu sunt incluși reprezentanții organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, număr care, potrivit dispozițiilor art. 62 alin. (2) din Constituție, poate varia în funcție de numărul de voturi obținute de organizațiile respective pentru a fi reprezentate în Parlament – art. 62 alin. (2) teza întâi și de numărul organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale – art. 62 alin. (2) teza a doua, reglementarea creând, în mod discutabil, aparența unui statut aparte, distinct, al deputaților care reprezintă minoritățile naționale.

200. **Curtea recomandă, cu unanimitate de voturi, eliminarea modificării propuse și păstrarea actualei reglementări care prevede atât norma de reprezentare cât și un cadru constituțional unitar cu privire la membrii Parlamentului.**”

În ce constă inconsecvența Curții Constituționale cu privire la obligativitatea respectării rezultatelor referendumului național din anul 2009 care a vizat reducerea numărului de parlamentari și trecerea la un parlament unicameral?

- După cum se poate observa, doar la doi ani distanță (2012–2014), Curtea Constituțională își modifică jurisprudența cu privire la obligativitatea rezultatului referendumului din anul 2009.
- Dacă prin Decizia nr. 682 din 2012 Curtea Constituțională declara neconstituțională o lege care nu respectă rezultatul referendumului din anul 2009, în speță reducerea numărului de parlamentari la 300, doi ani mai târziu, prin Decizia nr. 80 din anul 2014, Curtea Constituțională ignoră complet rezultatul referendumului din anul 2009 și nu face niciun fel de referire la obligativitatea Parlamentului de a se conforma voinței corpului electoral exprimată prin referendum, așa cum o făcea prin Decizia anterioară.
- De altfel, chiar Președintele Curții Constituționale, Augustin Zegrean, referindu-se la obligativitatea rezultatului referendumului din anul 2009, preciza în anul 2012 faptul că „nu poate nimeni să încalce decizia poporului" (https://www.realitatea.net/zegrean-despre-referendum-nimeni-nu-poate-sa-incalce-decizia-poporului_1358556.html, accesat în data de 26 aprilie 2018);
- Această inconsecvență din partea Curții Constituționale, garantul supremației Constituției și, implicit, a voinței corpului electoral, face un mare deserviciu sistemului nostru democratic și adâncește neîncrederea cetățenilor în valorile democrație și ale statului de drept.

Puterea legislativă în România.
Organizarea internă a Parlamentului. Sesiunile Parlamentului. Sedințele Camerelor

1. Rolul Parlamentului. Organizarea internă a Parlamentului
2. Mandatul parlamentar
3. Protecția mandatului parlamentar
4. Sesiunea parlamentară
5. Ședințele Camerelor

1. Rolul Parlamentului. Organizarea internă

Definiție:

- „Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării." (art. 61.1 din Constituția României)

Funcții:

- Parlamentul exercită trei funcții principale:
  - reprezentarea poporului
  - adoptarea legilor (actelor normative)
  - controlul puterii executive

Organizarea internă a Parlamentului

- Organizarea internă a Parlamentului și funcționarea acestuia sunt reglementate, la nivel de principiu, în **Constituție** (art. 64) și, în detaliu, în **Regulamentul Camerei Deputaților** (art. 1–83), în **Regulamentul Senatului** (art. 1–82), și în **Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului**;
- Organizarea și funcționarea fiecărei Camere a Parlamentului se stabilesc prin Regulament propriu, adoptat prin hotărâre a fiecărei Camere, cu votul majorității membrilor Camerei respective;
- Până la constituirea organului de conducere al Camerei/Senatului, lucrările acesteia sunt prezidate de **cel mai în vârstă deputat/senator, asistat de 4 secretari desemnați dintre cei mai tineri parlamentari**;
- În situația în care doi sau mai mulți senatori au aceeași dată de naștere, desemnarea se face în ordinea alfabetică a numelui;

Constituirea Camerei Deputaților

- Camera Deputaților este legal constituită după validarea a două treimi din mandatele de deputați și după depunerea jurământului de către aceștia;
- Deputații care refuză depunerea jurământului sunt considerați invalidați. Refuzul depunerii jurământului se constată de către președintele de ședință;

Comisia de validare propune invalidarea alegerii unui deputat:

- în cazul în care constată încălcarea prevederilor legale privind condițiile de eligibilitate;
- în cazul în care există o hotărâre judecătorească de condamnare, rămasă definitivă și irevocabilă, privind săvârșirea de către respectivul deputat a unor infracțiuni legate de derularea procesului electoral;

Alegerea Președintelui Camerei Deputaților

- Președintele Camerei Deputaților este ales pe durata mandatului Camerei, prin vot secret, cu buletine de vot pe care sunt înscrise, în ordine alfabetică, numele și prenumele tuturor candidaților propuși de grupurile parlamentare.
- Fiecare grup parlamentar poate face o singură propunere.
- Este declarat ales președinte al Camerei Deputaților candidatul care a întrunit votul majorității deputaților prezenți, cu condiția respectării cvorumului legal.
- Dacă niciun candidat nu a întrunit votul majorității deputaților prezenți, se organizează un nou tur de scrutin, la care participă cei doi candidați care au obținut numărul cel mai mare de voturi.

Alegerea Președintelui Senatului

- Președintele Senatului este ales, prin vot secret, cu buletine de vot pe care sunt înscrise, în ordinea descrescătoare a mărimii grupului parlamentar, numele și prenumele tuturor candidaților propuși de liderii grupurilor parlamentare;
- Fiecare grup parlamentar poate face o singură propunere;
- Este declarat ales președinte al Senatului candidatul care a întrunit, la primul tur de scrutin, votul majorității senatorilor prezenți;
- Dacă niciun candidat nu a întrunit numărul de voturi necesar se organizează noi tururi de scrutin, la care participă primii 2 candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi sau, după caz, toți candidații care s-au clasat pe primul loc, la egalitate de voturi, ori primul clasat și toți candidații care s-au clasat pe locul al doilea, cu un număr egal de voturi. Este declarat ales președinte al Senatului candidatul care a obținut votul majorității senatorilor prezenți.

Principalele atribuții ale Președinților Camerelor

- convoacă deputații și senatorii în sesiuni ordinare sau extraordinare;
- conduc lucrările Senatului și Camerei Deputaților;
- conduc lucrările ședințelor Biroului permanent;
- acordă cuvântul, moderează discuțiile, sintetizează problemele puse în dezbatere, stabilește ordinea votării, precizează semnificația votului și anunță rezultatul acestuia;
- Pot sesiza Curtea Constituțională, în condițiile prevăzute de Constituție;
- Președintele Senatului asigură interimatul funcției de Președinte al României;
- În perioada în care președintele Senatului asigură interimatul funcției de Președinte al României, atribuțiile președintelui Senatului se exercită de unul dintre vicepreședinți, desemnat de președintele Senatului.

Propuneri *de lege ferenda:*

- Alegerea Președinților celor două Camere ale Parlamentului cu votul majorității absolute a deputaților, respectiv senatorilor și nu cu majoritate simplă. De ce?
  - Președinții Camerelor sunt aleși pe durata întregii legislaturi (4 ani) spre deosebire de restul membrilor Biroului permanent care sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni;
  - Președinții Camerelor au atribuții importante de decizie și reprezentare în sistemul nostru constituțional, inclusiv de exercitare a interimatului funcției prezidențiale;

(această propunere presupune și revizuirea art. 76 alin. 2 din Constituție)

- În cazul în care Președintele Senatului asigură interimatul funcției prezidențiale, atribuțiile Președintelui Senatului să fie exercitate de către un vicepreședinte desemnat de către Senat, și nu de către un vicepreședinte desemnat de către Președintele Senatului, așa cum este prevăzut acum în Regulamentul Senatului;

Structuri interne ale Camerelor Parlamentului

- Trebuie să respecte în mod obligatoriu configurația politică rezultată din alegeri

Comisiile parlamentare

- Comisii permanente
- Comisii de anchetă
- Alte comisii speciale

Biroul permanent

- Președinte
- 4 Vicepreședinți
- 4 Secretari
- 4 Chestori

Grupurile parlamentare

- minim 10 deputați
- minim 7 senatori

Comitetul liderilor grupurilor parlamentare

Alegerea Birourilor Permanente

- **Biroul permanent al fiecărei Camere** este compus din: președinte, 4 vicepreședinți, 4 secretari și 4 chestori;
- **Președinții Camerelor sunt și președinții birourilor permanente**;
- Președinții Camerelor sunt aleși pe durata mandatului Parlamentului (4 ani);
- Ceilalți membri ai Birourilor permanente sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni ordinare;
- Membrii Birourilor permanente pot fi revocați înainte de expirarea mandatului;

Principalele atribuții ale Biroului Permanent

- Propune Camerei data începerii și data încheierii sesiunilor parlamentare;
- Primește proiectele de lege și propunerile legislative și decide reținerea sau transmiterea acestora potrivit competenței Camerelor;
- Dispune difuzarea proiectelor de lege, a propunerilor legislative sau a rapoartelor comisiilor tuturor deputaților sau senatorilor și publicarea acestora pe site-ul Camerei respective;
- Stabilește repartizarea proiectelor de lege și a propunerilor legislative către comisii pentru amendamente, avize și întocmirea rapoartelor, precum și termenul pentru fiecare dintre acestea;
- Întocmește proiectul ordinii de zi a ședințelor Camerei și programul de activitate;
- Supune aprobării Camerelor proiectul de buget al acestora.

Constituirea grupurilor parlamentare

- Grupurile parlamentare sunt structuri interne ale Camerei Deputaților și Senatului;
- După validare și depunerea jurământului, deputații și senatorii *se pot* constitui în grupuri parlamentare;
- Numărul minim pentru formarea unui grup parlamentar: 10 la Camera Deputaților și 7 la Senat;
- Grupurile se pot constitui din parlamentari care:
  - Au candidat în alegeri pe lista aceluiași partid politic, a aceleiași formațiuni politice;
  - Au candidat pe listele unei alianțe politice sau alianțe electorale;
  - Au candidat ca independenți;
- Deputații și senatorii unui partid sau ai unei formațiuni politice nu pot constitui decât un singur grup parlamentar;
- Deputații care au candidat din partea unei alianțe electorale și fac parte din partide sau formațiuni politice diferite pot constitui grupuri parlamentare proprii ale partidelor sau formațiunilor din care fac parte;
- Deputații care reprezintă organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, altele decât cea maghiară (aleși conform art. 62, Constituție), pot constitui un singur grup parlamentar;

- Este posibil ca un partid politic să nu aibă într-o Cameră un număr suficient de deputați sau senatori pentru a forma un grup parlamentar;

În acest caz, deputații unor partide sau formațiuni politice care nu întrunesc numărul necesar pentru a forma un grup parlamentar cât și deputații independenți se pot reuni în grupuri parlamentare mixte sau se pot afilia altor grupuri parlamentare constituite potrivit regulilor generale;

- *După cum nu pot exista mai multe grupuri parlamentare ale aceleiași formațiuni politice, la fel nu pot exista nici mai multe grupuri parlamentare ale parlamentarilor independenți* (Decizia Curții Constituționale nr. 1490/2010).
- Nu este interzis ca pe parcursul legislaturii parlamentarii aparținând unui partid politic reprezentat în Camera Deputaților sau în Senat, care inițial au intrat în componența altui grup parlamentar prin sistemul de alianțe, să părăsească acel grup și, dacă întrunesc numărul minim de membri prevăzut de regulamente, să se constituie ca un grup separat, cu condiția de a aparține unui partid cu reprezentare parlamentară;
- Nu pot fi constituite grupuri parlamentare ale unor partide care nu au rezultat din alegeri (Decizia Curții Constituționale nr. 1611/2010)

Migrația parlamentară

- Care este sancțiunea pentru parlamentarul care demisionează din partidul politic pe listele căruia a fost ales?
- Își pierde acesta mandatul de parlamentar?
- Este neconstituțională/constituțională interdicția trecerii la alt grup parlamentar?
- Propunerea legislativă de revizuire a Constituției din anul 2014 (Curtea Constituțională, 2016, p. 153) prevedea următoarele cu privire la migrația parlamentară:
- Calitatea de deputat sau de senator încetează:

a) la data întrunirii legale a Camerelor nou alese

…

e) la data demisiei din partidul politic sau formațiunea politică din partea căreia a fost ales sau la data înscrierii acestuia într-un alt partid politic sau într-o altă formațiune politică". (Acest text a fost declarat neconstituțional prin Decizia CC nr. 80/2014)

Migrația parlamentară: jurisprudența Curții Constituționale

„În contextul constituțional românesc care valorifică fără limite mandatul reprezentativ, singura posibilitate pe care o au partidul sau alegătorii nemulțumiți de activitatea unui deputat este să nu îl realeagă. (…) În consecință, deputatul are facultatea constituțională de a adera la un grup parlamentar sau altul în funcție de opțiunile sale, de a se transfera de la un grup parlamentar la altul sau de a se declara independent față de toate grupurile parlamentare. Nicio altă normă juridică, legală sau regulamentară nu poate contraveni acestor dispoziții constituționale" (Decizia Curții Constituționale nr. 44/1993).

„…răspunderea pentru o anumită opțiune politică, manifestată prin demisia din partidul politic din partea căruia a fost ales sau prin înscrierea într-un alt partid politic, nu poate fi decât una politică, cel mult morală, dar în niciun caz juridică…" (Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014).

Atribuțiile Liderului Grupului Parlamentar

- Reprezintă grupul parlamentar și negociază în numele acestuia;
- nominalizează reprezentanții grupului său parlamentar în diferitele comisii ale Camerei/Senatului sau în comisiile comune Camera Deputaților/Senat;
- face propuneri și prezintă candidații grupului său parlamentar pentru funcțiile de conducere de la nivelul Camerelor Parlamentului;
- poate cere pauză pentru consultări cu ceilalți lideri ai grupurilor parlamentare;
- poate propune Plenului modalitatea de vot;
- poate propune, în numele grupului, retrimiterea unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative la comisia sesizată în fond;
- solicită revocarea din funcție a reprezentaților grupului său parlamentar

Comitetul liderilor grupurilor parlamentare

Este alcătuit din liderii grupurilor parlamentare constituite conform configurației politice a Camerei/Senatului și are următoarele atribuții:

- aprobă proiectul ordinii de zi a ședințelor și programul de activitate;
- stabilește algoritmul de reprezentare a grupurilor parlamentare în organele de lucru ale Camerei/ Senatului sau, după caz, ale Parlamentului, precum și componența nominală a acestora;
- stabilește timpul total de dezbatere și alocarea acestuia pentru luări de cuvânt la dezbaterile politice, precum și timpul total necesar și alocarea acestuia pentru luări de cuvânt la declarațiile politice, întrebări și interpelări;
- stabilește algoritmul de reprezentare a grupurilor parlamentare în cadrul conducerii autorităților publice a căror numire este în competența Camerei Deputaților/Senatului sau, după caz, a Parlamentului;
- stabilește modul de repartizare a locurilor în sala de ședință pentru grupurile parlamentare, pentru deputații/senatorii aleși ca independenți sau deveniți independenți, la începutul legislaturii sau pe parcursul acesteia;
- Comitetul liderilor hotărăște cu majoritatea rezultată din ponderea votului fiecărui membru prezent. Ponderea este dată de proporția grupului parlamentar în numărul total al deputaților/senatorilor, potrivit configurației politice a Senatului.

Neconstituționalitatea prev. art. 40 alin. 1 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului cu privire la votul decisiv al Președintelui care conduce lucrările ședinței comune

- „În caz de paritate de voturi, votul președintelui care conduce lucrările ședinței comune este decisiv" (art. 40 alin. 1);
- Curtea Constituțională a stabilit ca aceste prevederi sunt neconstituționale întrucât dau rol decisiv Președintelui care conduce ședința în caz de paritate de voturi, ceea ce contravine prevederilor constituționale privind majoritățile cerute pentru adoptarea actelor (art. 76 din Constituție), dispoziții care nu conțin asemenea precizări (Toader și Safta, 2015, p. 181);

Comisiile Camerei Deputaților și Senatului

- Sunt organe interne de lucru ale Camerelor Parlamentului;
- Au un rol deosebit în pregătirea lucrărilor forului legislativ, precum și în exercitarea funcțiilor Parlamentului, cu deosebire a celor legislativă și de control (Muraru și Tănăsescu, 2017, p. 187);
- Alcătuirea lor se face cu respectarea configurației politice a Camerei;
- Hotărârile comisiilor se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți;
- Clasificare:
  - Comisii permanente
  - Comisii de anchetă
  - Alte comisii speciale
  - Comisii comune ale celor două Camere

Comisiile permanente

- **Comisiile permanente se constituie pe domenii de activitate și:**
  - examinează proiecte de legi, propuneri legislative, amendamente;
  - elaborează rapoarte sau avize;

  Rapoartele și avizele au caracter obligatoriu numai sub aspectul solicitării lor, nu și din perspectiva soluțiilor pe care le propun, Senatul și Camera Deputaților fiind singurele corpuri deliberative prin care Parlamentul își îndeplinește atribuțiile constituționale; (Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014);

  - dezbat și hotărăsc asupra problemelor trimise de către biroul permanent;
  - pot efectua anchete parlamentare;
  - **nu se pot sesiza din oficiu**;
- **Se constituie și funcționează, de regulă, pe întreaga durată a mandatului Camerei;**
- La Camera Deputaților există 21 Comisii permanente, iar la Senat 22 Comisii permanente;

Senat
22 de Comisii permanente, dintre care:

Comisia pentru cultură și media	Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări
Comisia economică, industrii și servicii	Comisia pentru regulament
Comisia pentru agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală	Comisia pentru transporturi și energie
Comisia pentru administrație publică și organizarea teritoriului	Comisia pentru mediu
Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport	

https://www.senat.ro/EnumComisii.aspx?Permanenta=1, accesat la data de 26 aprilie 2018.

Camera Deputaților
21 de Comisii permanente, dintre care:

Comisia pentru administrație publică și amenajarea teritoriului	Comisia pentru politică externă
Comisia pentru buget, finanțe și bănci	Comisia pentru industrii și servicii
Comisia pentru transporturi și infrastructură	Comisia pentru sănătate și familie
Comisia pentru muncă și protecție socială	Comisia pentru tehnologia informației și comunicațiilor
Comisia juridică, de disciplină și imunități	

http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura2015.co?idl=1, accesat la data de 26 aprilie 2018.

Comisiile de anchetă

- **Se înființează:**
  - la cererea a minimum 50 deputați din cel puțin 2 grupuri parlamentare;
  - la cererea unei treimi din numărul senatorilor;
- O comisie permanentă poate declanșa o anchetă parlamentară, dar propunerea trebuie încuviințată de Camera respectivă;
- Anchetele parlamentare nu pot avea ca obiect investigarea unor fapte sau activități care fac obiectul unor anchete judiciare sau care se află pe rolul unor instanțe de judecată;
- **Exemplu:** Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial.

Considerații ale Curții Constituționale privind Comisiile de anchetă
(Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014, Decizia Curții Constituționale 1231/2009)

- Comisiile de anchetă nu au abilitarea constituțională sau regulamentară să se pronunțe asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane, ci sunt expresia controlului parlamentar;
- Aceste comisii anchetează/verifică fapte sau împrejurări și nu persoane. Ele au ca scop constatarea existenței sau inexistenței faptelor pentru care a fost creată comisia de anchetă, fără a stabili răspunderea administrativă, materială, disciplinară ori penală a vreunei persoane. Comisiile de anchetă nu au competența de a da un verdict, ci aceea de a întocmi un raport cu privire la situația de fapt anchetată, prin care se vor indica concluziile la care au ajuns pe baza actelor și documentelor pe care le-au consultat și a audierilor efectuate;
- În fața comisiilor de anchetă, în mod obligatoriu, trebuie să compară numai subiectele de drept care se află în raporturi constituționale specifice cu Parlamentul potrivit Titlului III, Capitolul IV din Constituție, intitulat „Raporturile Parlamentului cu Guvernul". Alte subiecte de drept pot fi invitate să ia parte la dezbaterile din fața comisiilor de anchetă, fără a exista însă vreo obligație corelativă din partea acestora de a da curs invitației.

Comisiile speciale

Camerele pot hotărî constituirea unor comisii speciale pentru elaborarea sau avizarea unor propuneri legislative sau pentru alte scopuri, indicate în hotărârea de înființare;

- La Camera Deputaților, comisiile speciale se înființează la propunerea a 50 de deputați din cel puțin două grupuri parlamentare;
- La Senat, comisiile speciale se constituie la propunerea Biroului permanent;
- Prin hotărârea de înființare a comisiei se vor indica denumirea și obiectivele comisiei, precum și componența acesteia;
- sunt comisii temporare, adică sunt constituite pentru o durată de timp limitată;
- **Exemplu (la Senat):** Comisia specială pentru elaborarea unei propuneri legislative pentru modificarea și completarea Legii nr. 321/2009 privind comercializarea produselor alimentare;

Comisiile comune ale celor două Camere

Aceste comisii pot fi cu caracter permanent sau temporar;

- Comisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SRI;
- Comisia specială a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului de Informații Externe;
- Comisia comună pentru integrare europeană dintre Parlamentul României și Parlamentul Republicii Moldova;
- Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru coordonarea activităților parlamentare necesare pregătirii Președinției Consiliului Uniunii Europene din primul semestru al anului 2019;
- Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru celebrarea Centenarului Marii Uniri și a Războiului pentru Întregirea Neamului.

Alegerile parlamentare

- Se desfașoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului

În această perioadă

- Nu poate fi revizuită Constituția;
- Nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice;

Începutul mandatului:

- Din momentul întrunirii legale a Camerei, sub rezerva validării și depunerii jurământului

Mandatul parlamentar

- Are o durată de 4 ani
- Rezultă din alegeri;
- Este reprezentativ;
- Este irevocabil;
- Are caracter de demnitate publică

Încetarea mandatului:

- La data întrunirii legale a Camerelor nou alese
- Demisie
- Pierderea drepturilor electorale
- Incompatibilitate
- Deces

Prelungirea de drept a mandatului parlamentar

- Stare de asediu
- Stare de război
- Stare de urgență
- Stare de mobilizare
- Până la întrunirea legală a noului Parlament

2. Mandatul parlamentar

- Regimul constituțional al mandatului parlamentar este precizat în **art. 69–72 din Constituție** și este detaliat în **Regulamentul Camerei Deputaților (art. 217–250)** și în Regulamentul Senatului (art. 185–210). De asemenea, precizări privind regimul mandatului parlamentar și protecția acestuia se regăsesc în **Legea nr. 96 din 21 aprilie 2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor (art. 15–25, art. 42–50)** și în **Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției (art. 81–82)**,

  Mandatul parlamentar are **două accepțiuni**:

  - în sens restrâns se raportează la mandatul deputaților și senatorilor;
  - în sens larg se referă la mandatul Camerelor legislative și la Parlament în întregul său;

- Mandatul parlamentar **ia naștere în momentul proclamării rezultatelor alegerilor**, dar **poate fi exercitat din momentul întrunirii legale a Camerei respective, sub condiția validării și a depunerii jurământului;**
- Parlamentul nou ales se întrunește, la convocarea Președintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri;
- Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament;

Natura mandatului parlamentar

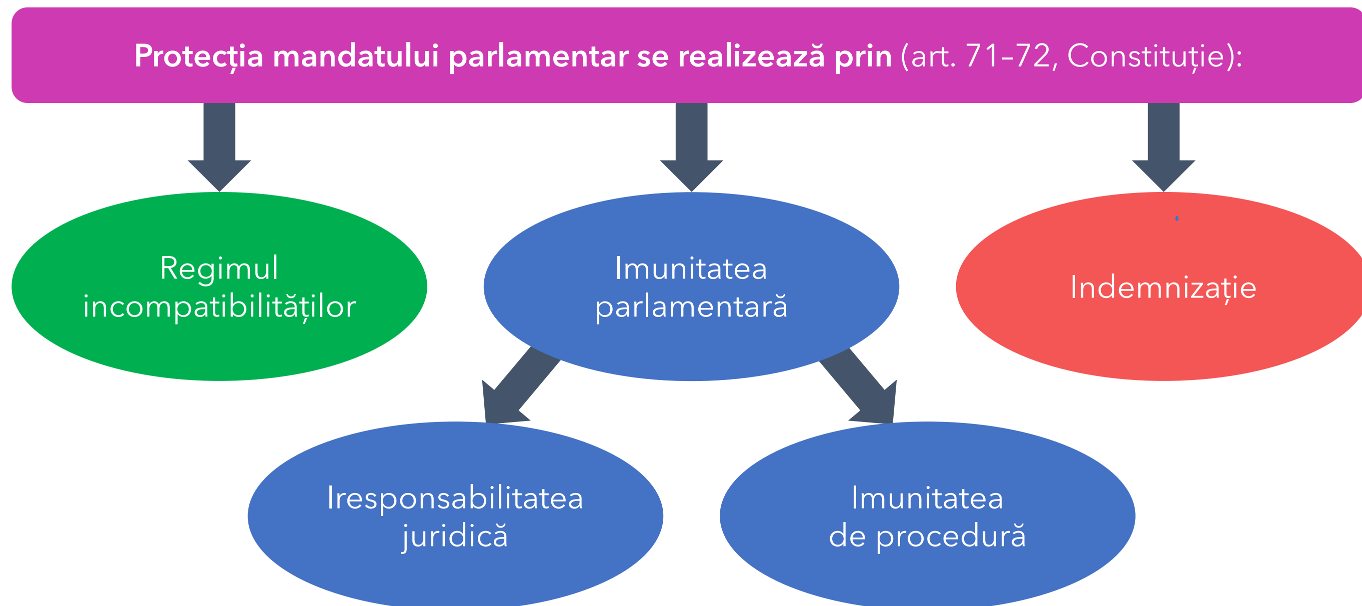
- **Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la natura mandatului parlamentar:**

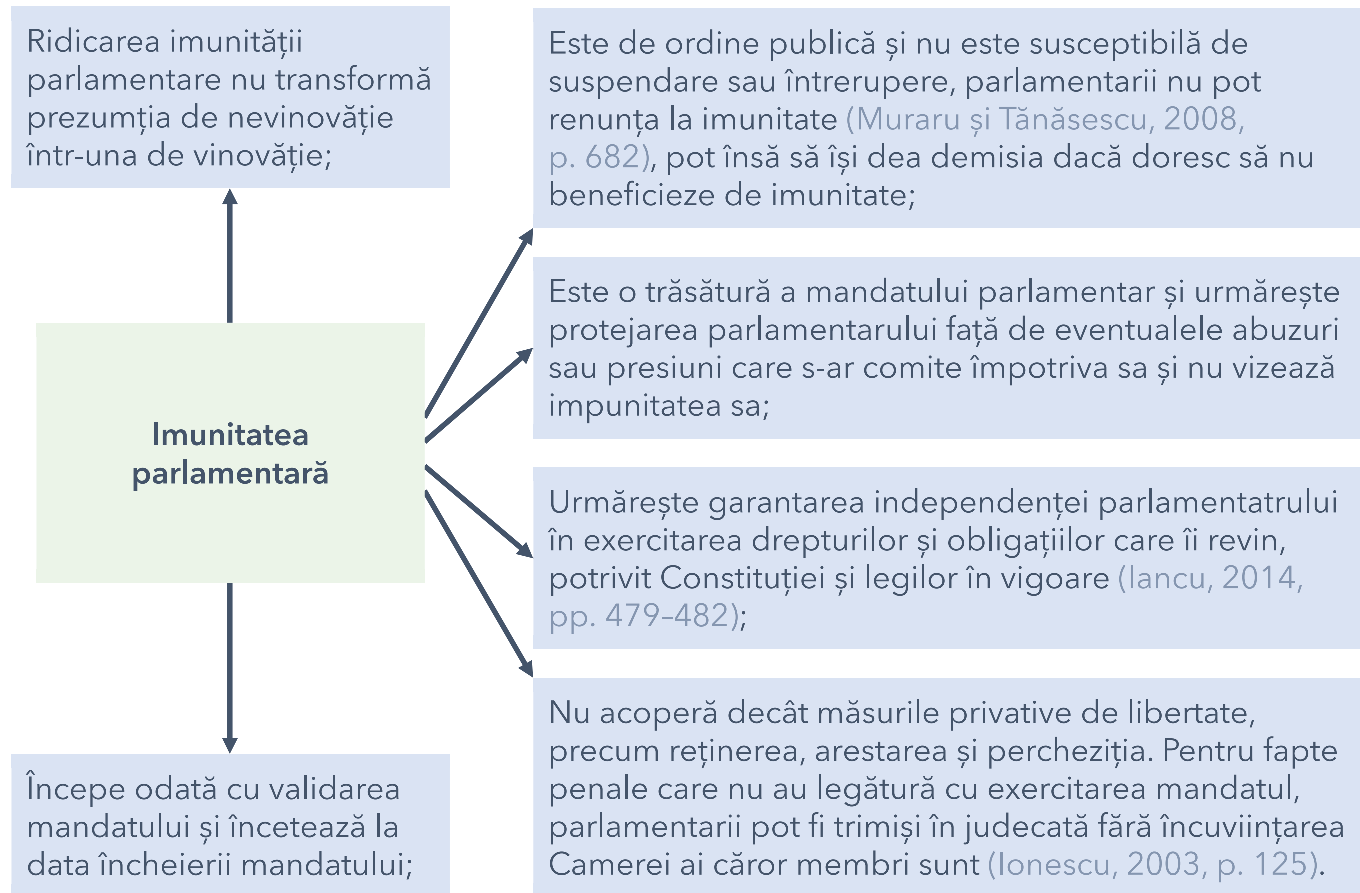
„În exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului. Orice mandat imperativ este nul” (art. 69 Constituție);

„Practic, acest articol valorifică fără limite mandatul reprezentativ. Acest text constituțional trebuie să constituie punctul de plecare în explicarea raporturilor constituționale dintre deputat și alegătorii săi, partidul politic care l-a propulsat, Camera din care face parte. Interpretarea acestui articol constituțional nu poate fi decât în sensul că deputatul, din punct de vedere juridic, nu mai are nicio răspundere juridică față de alegătorii din circumscripția care l-a ales și nici față de partidul pe lista căruia a candidat. Raporturile sale cu alegătorii și partidul sunt raporturi morale, politice, dar nu juridice. **El nu mai este ținut să îndeplinească vreo obligație față de aceștia, el este obligat numai poporului (...). Singura posibilitate pe care o au partidul sau alegătorii nemulțumiți de activitatea unui deputat este să nu îl realeagă (...).** În consecință, deputatul are facultatea constituțională de a adera la un grup parlamentar sau altul în funcție de opțiunile sale, de a se transfera de la un grup parlamentar la altul sau de a se declara independent față de toate grupurile parlamentare. Nicio altă normă juridică, legală sau regulamentară nu poate contraveni acestor dispoziții constituționale” (Decizia Curții Constituționale nr. 44 /1993);

„Răspunderea pentru o anumită opțiune politică, manifestată prin demisia din partidul politic din partea căruia a fost ales sau prin înscrierea într-un alt partid politic nu poate fi decât una politică, cel mult morală, dar în niciun caz juridică” (Decizia Curții Constituționale nr. 80 / 2014);

3. Protecția mandatului parlamentar

Ridicarea imunității parlamentare nu transformă prezumția de nevinovăție într-una de vinovăție;
Imunitatea parlamentară
Începe odată cu validarea mandatului și încetează la data încheierii mandatului;
Este de ordine publică și nu este susceptibilă de suspendare sau întrerupere, parlamentarii nu pot renunța la imunitate (Muraru și Tănăsescu, 2008, p. 682), pot însă să își dea demisia dacă doresc să nu beneficieze de imunitate;
Este o trăsătură a mandatului parlamentar și urmărește protejarea parlamentarului față de eventualele abuzuri sau presiuni care s-ar comite împotriva sa și nu vizează impunitatea sa;
Urmărește garantarea independenței parlamentatrului în exercitarea drepturilor și obligațiilor care îi revin, potrivit Constituției și legilor în vigoare (Iancu, 2014, pp. 479–482);
Nu acoperă decât măsurile privative de libertate, precum reținerea, arestarea și percheziția. Pentru fapte penale care nu au legătură cu exercitarea mandatul, parlamentarii pot fi trimiși în judecată fără încuviințarea Camerei ai căror membri sunt (Ionescu, 2003, p. 125).

Formele imunității parlamentare

Iresponsabilitatea juridică

- „Deputații și senatorii nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile și opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului" (art. 72 alin. 1 Constituție);
- este absolută: acoperă toate activitățile în exercițiul mandatului;
- este perpetuă: îl apără pe parlamentar și după sfârșitul mandatului;
- Are ca scop garantarea independenței opiniilor și a libertății de exprimate de care trebuie să beneficieze parlamentarul;
- Acoperă doar actele și activitățile săvârșite de către parlamentar în exercițiul mandatului, actele sale ce nu sunt în exercițiul funcției pot atrage răspunderea juridică (de ex. apel public la violență);

Imunitatea de procedură (inviolabilitatea)

- „Deputații și senatorii pot fi urmăriți și trimiși în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor" (art. 72 alin. 2 Constituție);
- Inviolabilitatea parlamentară este temporară;
- În caz de infracțiune flagrantă, deputatul sau senatorul poate fi reținut și supus percheziției. Ministrul Justiției îl va informa neîntârziat pe președintele Camerei asupra reținerii și percheziției.
- Cererea de reținere, arestare sau percheziție se adresează președintelui Camerei de către Ministrul justiției.
- Plenul Camerei poate dispune ridicarea imunității parlamentare prin vot secret cu majoritate simplă;

Incompatibilitățile parlamentare

Noțiune: incompatibilitatea privește două funcții sau activități care, datorită specificului lor, nu pot fi deținute concomitent de aceeași persoană;

- Incompatibilitatea **nu se confundă** cu ineligibilitatea (lipsa vocației de a candida în alegerile parlamentare a unei persoane);
- Ineligibilitatea împiedică depunerea candidaturii pentru o demnitate publică, incompatibilitatea permite participarea în alegeri, dar presupune o opțiune între demitatea publică și funcția incompatibilă cu aceasta, în cazul în care demnitarul este ales;
- Inelegibilitățile aparțin dreptului electoral, incompatibilitățile dreptului parlamentar (Deleanu, 2006, p. 598);

▪ Regimul incompatibilităților urmărește asigurarea **independenței parlamentarilor** în exercitarea mandatului și implică o alegere între mandat și o funcție publică sau privată;

▪ În esență, prin regimul incompatibilităților, parlamentarul este protejat în raport cu potențialele presiuni ale intereselor private sau în raport cu influențe din partea puterii executive;

Clasificarea incompatibilitățile parlamentare

Incompatibilități parlamentare prevăzute de:

Constituție

Regulamentele Camerelor

Alte acte normative:

- Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor (Art. 15–16);
- Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției (Art. 81–82);

Incompatibilități prevăzute de Constituție:

- Nimeni nu poate fi în același timp deputat și senator;
- Deputații și senatorii nu pot exercita nicio funcție publică de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului;

Incompatibilități prevăzute de Regulamentele Camerelor:

- Funcția de deputat sau senator este incompatibilă cu funcția de Președinte al României și cu cea de membru în Parlamentul European;
- Calitatea de senator și deputat este incompatibilă cu funcțiile și activitățile persoanelor care, conform statutului lor, nu pot face parte din partide politice;

Funcții publice de autoritate

Definiție: Prin funcție publică de autoritate se înțelege, în accepțiunea textului din Constituție, funcția prin care autoritățile publice exercită, potrivit competențelor ce li s-au conferit, atribuții de comandă, dispoziție și control. Acestea pot fi elective sau neelective.

- Sunt funcții publice de autoritate, potrivit art. 81 alin. 2 din Legea nr. 161/2003:
  - funcțiile din administrația publică asimilate celor de ministru;
  - funcțiile de secretar de stat, subsecretar de stat și funcțiile asimilate celor de secretar de stat și subsecretar de stat din cadrul organelor de specialitate din subordinea Guvernului sau a ministerelor;
  - funcțiile din Administrația Prezidențială, din aparatul de lucru al Parlamentului și al Guvernului, funcțiile de conducere specifice ministerelor, celorlalte autorități și instituții publice;
  - funcțiile de consilieri locali și consilieri județeni, de prefecți și subprefecți și celelalte funcții de conducere din aparatul propriu al prefecturilor;
  - funcțiile de primar, viceprimar și secretar ai unităților administrativ-teritoriale;
  - funcțiile de conducere și execuție din serviciile publice descentralizate ale ministerelor și celorlalte organe din unitățile administrativ-teritoriale și din aparatul propriu și serviciile publice ale consiliilor județene și consiliilor locale;

Existența unui cumul între calitatea de parlamentar și cea de membru al Guvernului. Argumente pro și contra

- Curtea Constituțională s-a pronunțat în sensul eliminării acestui cumul dintre calitatea de parlamentar și cea de membru al Guvernului. De ce? Pentru a da „expresie principiului separației puterilor în stat și a asigura deplină efectivitate a textului constituțional în sensul asigurării independenței membrilor Parlamentului și protejării legislativului împotriva influențelor executivului (…)" Menținerea acestei dispoziții (cumul parlamentar-membru al Guvernului nn.) ar determina lipsa de eficiență a prevederilor constituționale potrivit cărora „Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate" (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011 asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României, publicată în Monitorul Oficial nr. 440 din 23 iunie 2011);
- Nu susținem un asemenea punct de vedere, acest cumul nu este contrar principiului separației puterilor în stat, principiu care presupune echilibrul și colaborarea puterilor în stat. De altfel, și în alte sisteme politice de largă respirație democratică întâlnim acest cumul între calitatea de parlamentar și cea de membru al Guvernului (de exemplu, în Anglia, Belgia, Germania);

Incompatibilități stabilite de Legea privind Statutul deputaților și senatorilor

Calitatea de deputat sau de senator este, de asemenea, incompatibilă cu:

1. funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile reglementate de Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare/reasigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice;
2. funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociaților la societățile reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevăzute la lit. a);
3. funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevăzute la lit. a);
4. funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale;
5. calitatea de comerciant persoană fizică;
6. calitatea de membru al unui grup de interes economic;
7. o funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte;
8. funcția de președinte, vicepreședinte, secretar și trezorier al federațiilor și confederațiilor sindicale.

Ineligibilitatea

Incompatibilitatea

- Aparține dreptului electoral;
- Condițiile de eligibilitate au un caracter absolut și, în consecință, pot fi invocate oricând;
- Sunt prevăzute, în esență, în art. 37 din Constituție:

NU pot candida:
- Judecătorii Curții Const.
- Magistrații
- Membrii activi ai armatei
- Polițiștii
- Avocații poporului

- Drept de vot
- Cetațenia română
- Domiciliul în țară

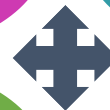
Condițiile de vârstă:
- 23 ani Camera Dep. și organele adm locale;
- 33 ani Senat
- 35 ani Președintele României

- Aparține dreptului parlamentar;
- Are un caracter relativ, implică o opțiune între mandat și o funcție publică sau privată;
- Sunt prevăzute în Constituție, în Regulamentele Parlamentului și în legi.

Principalele incompatibilități sunt:

Între mandatul de deputat și cel de senator

Între mandatul parlamentar și funcții publice alese

Între mandatul parlamentar si functii publice nealese

Între mandatul parlamentar și funcții private

Indemnizația parlamentarilor

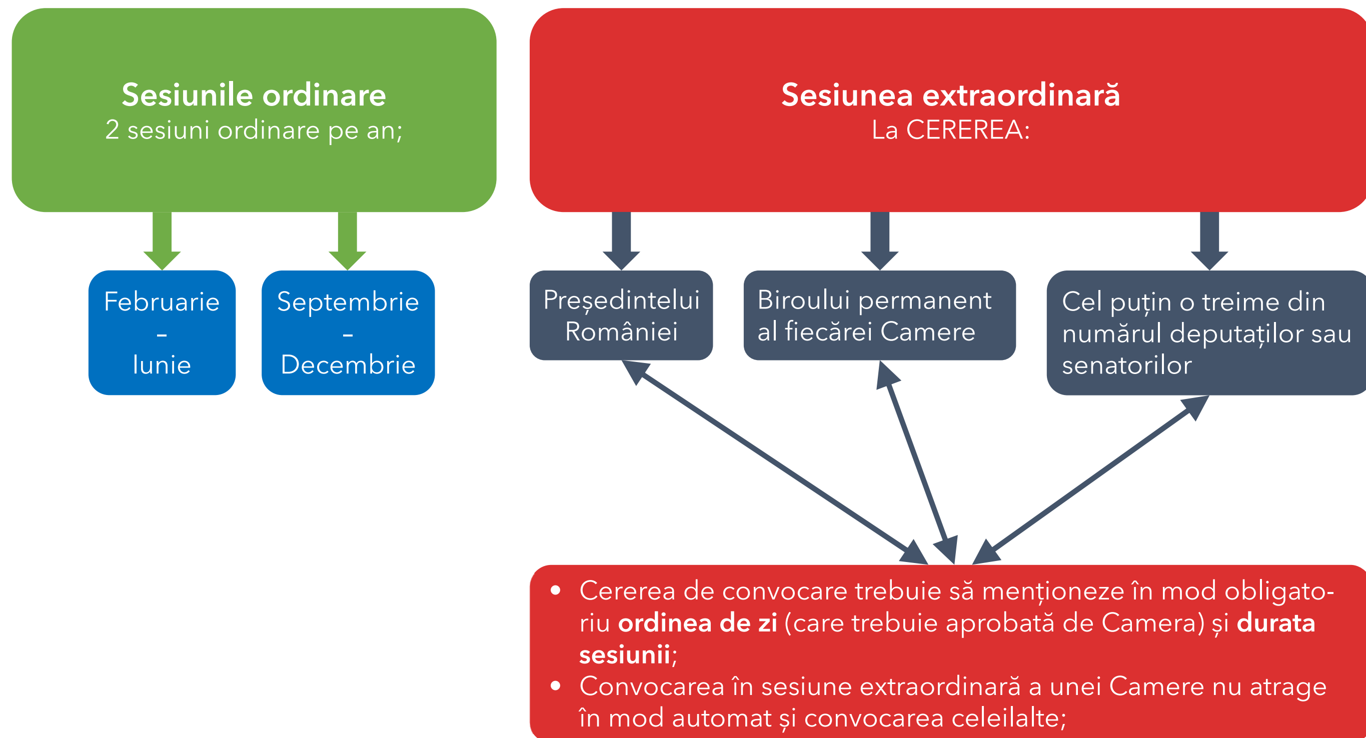
- parlamentarii primesc o indemnizație lunară, stabilită prin lege;
- parlamentarii mai beneficiază de alte drepturi și facilități aferente funcției (drepturi de cazare și deplasare, diurnă de ședință, cheltuieli cu biroul parlamentar);

4. Sesiunea parlamentară
(Constituția României și Regulamentele Camerelor)

Definiție:
Sesiunea parlamentară reprezintă perioada de timp în care cele două Camere își exercită funcția de deliberare asupra problemelor ce le sunt supuse spre adoptare;

Clasificarea sesiunilor parlamentare:

- Sesiuni ordinare
- Sesiuni extraordinare
- De drept

Sesiunile ordinare
2 sesiuni ordinare pe an;
Februarie – Iunie
Septembrie – Decembrie
Sesiunea extraordinară
La CEREREA:
Președintelui României
Biroului permanent al fiecărei Camere
Cel puțin o treime din numărul deputaților sau senatorilor
Cererea de convocare trebuie să menționeze în mod obligatoriu ordinea de zi (care trebuie aprobată de Camera) și durata sesiunii;
Convocarea în sesiune extraordinară a unei Camere nu atrage în mod automat și convocarea celeilalte;

Convocarea Parlamentului

Dacă nu se află în sesiune Parlamentul se convoacă:

De drept

- În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, în termen de 24 de ore de la declanșarea agresiunii (art. 92 (3), Constituție);
- În caz de mobilizare sau de război, în termen de 24 de ore de la declararea lor (art. 92 (4), Constituție);
- În cazul instituirii stării de asediu sau a stării de urgență, în termen de cel mult 48 de ore de la instituirea acestora (art. 93 (2), Constituție);

Obligatoriu

- În situația adoptării de către Guvern a ordonanțelor de urgență;

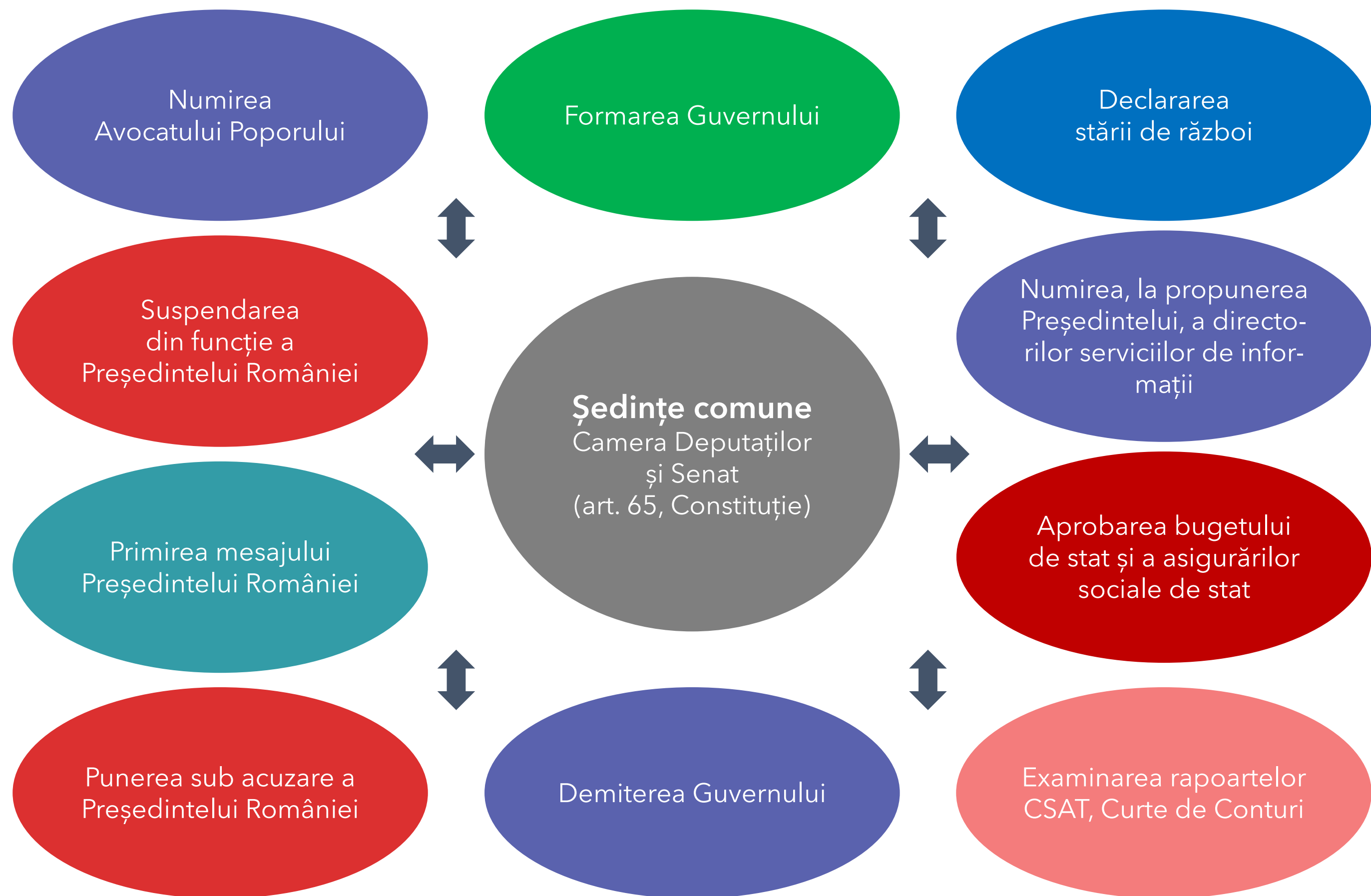
Sesiunea parlamentară

- În timpul sesiunilor, deputații și senatorii lucrează:
  - În ședințe în plen
  - În comisii parlamentare
  - În grupuri parlamentare
  - La nivelul birourilor parlamentare
  - În circumscripțiile electorale
  - Pentru îndeplinirea unor sarcini dispuse de Cameră/Senat.
- În afara sesiunilor Parlamentului, deputații și senatorii pot lucra în comisii (cu aprobarea Biroului permanent), în grupuri parlamentare (cu aprobarea conducerii grupurilor) și își exercită mandatul la nivelul birourilor parlamentare și în circumscripțiile electorale;

5. Ședințele Camerelor

- Regimul constituțional al ședințelor Camerelor este precizat în art. 65 și 68 din Constituție și este detaliat în Regulamentul Camerei Deputaților (art. 141–145), în Regulamentul Senatului (art. 120–133) și în Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului (art. 18–31).
- Camera Deputaților și Senatul își desfășoară activitatea în:
  - ședințe separate;
  - ședințe comune;
- **Ședința:** reprezintă forma organizatorică în care Camerele dezbat **în plen** proiecte de lege, propuneri legislative și alte probleme înscrise pe ordinea de zi;
- Ședințele Camerelor sunt, de regulă, **publice**, dar Camerele pot hotarî ca anumite ședințe să fie secrete (art. 68, Constituție);
- Conducerea ședințelor aparține Președintelui Camerei sau, în lipsa acestuia, unuia din vicepreședinți, ajutat de doi secretari;
- Membrii Guvernului au acces la lucrările Camerelor, iar dacă li se solicită participarea, prezența lor este obligatorie;
- Regula generală: ședințele Camerei Deputaților și Senatului sunt publice și se difuzează on-line;

- În ce condiții ședințele Camerelor pot fi secrete?
  - La Senat:
    - la cererea Președintelui
    - la cererea unui grup parlamentar
    - la cererea a cel puțin 20 de senatori
    - cu votul majorității senatorilor prezenți
  - La Camera Deputaților:
    - la cererea Președintelui
    - la cererea unui grup parlamentar
    - cu votul majorității deputaților prezenți

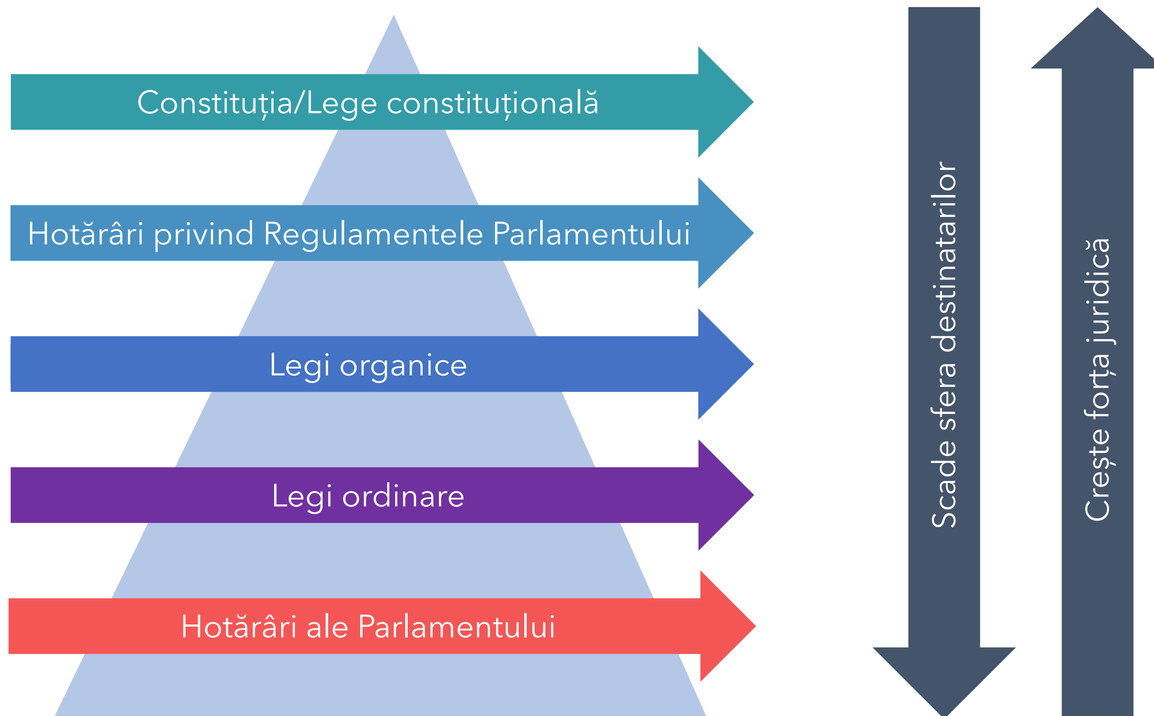

Numirea
Avocatului Poporului
Formarea Guvernului
Declararea
stării de război
Suspendarea
din funcție a
Președintelui României
Ședințe comune
Camera Deputaților
și Senat
(art. 65, Constituție)
Numirea, la propunerea
Președintelui, a directo-
rilor serviciilor de infor-
mații
Primirea mesajului
Președintelui României
Aprobarea bugetului
de stat și a asigurărilor
sociale de stat
Punerea sub acuzare a
Președintelui României
Demiterea Guvernului
Examinarea rapoartelor
CSAT, Curte de Conturi

Actele Parlamentului

- Legi
- Hotărâri
- Moțiuni

- Constituția definește *legile, hotărârile și moțiunile* în categoria actelor juridice ale Parlamentului. În practică, unele hotărâri și moțiuni pot avea un conținut exclusiv politic (Drăganu, 1995, p. 231).
- Regimul constituțional al actelor Parlamentului este consacrat în următoarele articole din Constituția României: art. 73–78 și art. 112–113. De asemenea, Regulamentele Camerelor detaliază prevederile constituționale.

Ierarhizarea actelor Parlamentului în funcție de forța lor juridică
(Deaconu, 2017, p. 188)

TIPURI DE MAJORITĂȚI cu care se adoptă actele normative:

- **Calificată** — Presupune votul a 2/3 sau 3/4 din numărul total al membrilor structurii respective. (orice majoritate superioară celei absolute)
- **Absolută** — Presupune votul a jumătate plus unu din numărul total al membrilor structurii respective.
- **Simplă** — Presupune votul a jumătate plus unu din numărul celor prezenți;

Cvorumul de sedință și cvorumul de vot (legal)

Cvorumul de ședință

- Nu este reglementat prin Constituție;
- Reprezintă numărul minim de parlamentari care trebuie să fie prezenți la lucrările Camerelor pentru ca acestea să se desfășoare în condiții de legalitate;
- Nu este reglementat un număr minim de parlamentari care trebuie să fie prezenți la votarea pe articole a unui proiect de lege, la dezbateri generale sau politice;
- Până la Revizuirea Constituției din anul 2003, cvorumul de ședință era egal cu cvorumul de vot (legal);

Cvorumul de vot (legal)

- Este reglementat prin Constituție (art. 67);
- Reprezintă numărul minim de parlamentari care trebuie să fie prezenți în Cameră sau în Senat **la momentul votului final asupra legilor, hotărârilor și moțiunilor ;**
- Reprezintă jumătate plus unu din numărul total al deputaților și/sau senatorilor;
- La **ședințele de vot final,** liderii grupurilor parlamentare pot cere președintelui Camerei **verificarea cvorumului,** iar cel care conduce ședința este obligat să verifice existența cvorumului de vot;

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la cvorum și actele Parlamentului

- „Dispozițiile art. 67 din Constituție reglementează condițiile de cvorum legal, respectiv numărul de parlamentari care trebuie să fie prezenți la momentul votului final. Textul constituțional amintit nu se referă și la cvorumul de ședință, adică acela care trebuie să fie întrunit pe tot parcursul dezbaterilor. Întrucât art. 67 și 76 din Constituție prevăd că numai la adoptarea legii este nevoie de un anumit cvorum și majoritate de adoptare, rezultă, fără dubiu, că textul Constituției nu impune aceleași cerințe și cu privire la dezbaterea legii. Adoptarea legii, ca parte a procesului legislativ, vizează votul final exercitat de către Parlament asupra ansamblului legii. Cvorumul este o condiție necesară pentru legala desfășurare a procedurii votului, care se apreciază anterior acestui moment, în timp ce prin vot se validează o opțiune politică, ceea ce se constată ulterior exprimării acesteia prin vot”
(Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 383/2011, publicată în Monitorul Oficial nr. 281 din 21 aprilie 2011);
- „Articolul 67 din Constituție este intitulat Actele juridice și cvorumul legal, de unde rezultă că limitarea constituțională privește numai actele cu caracter juridic ale Parlamentului, care nu pot îmbrăca decât forma legilor, a hotărârilor sau a moțiunilor. Constituția nu interzice însă Parlamentului să adopte și acte cu caracter exclusiv politic, cum sunt declarațiile, apelurile, mesajele, rezoluțiile, moțiunile cu caracter exclusiv politic. Parlamentul poate adopta orice fel de asemenea acte, ca expresie a libertății politice ce implică și pe cea a formelor sale de exprimare”
(Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 601/2005, publicată în Monitorul Oficial nr. 1.022 din 17 noiembrie 2005);

Cvorumul de ședință

- Nu este reglementat un număr minim de parlamentari care trebuie să fie prezenți la dezbateri și vot pe articole

Diferit

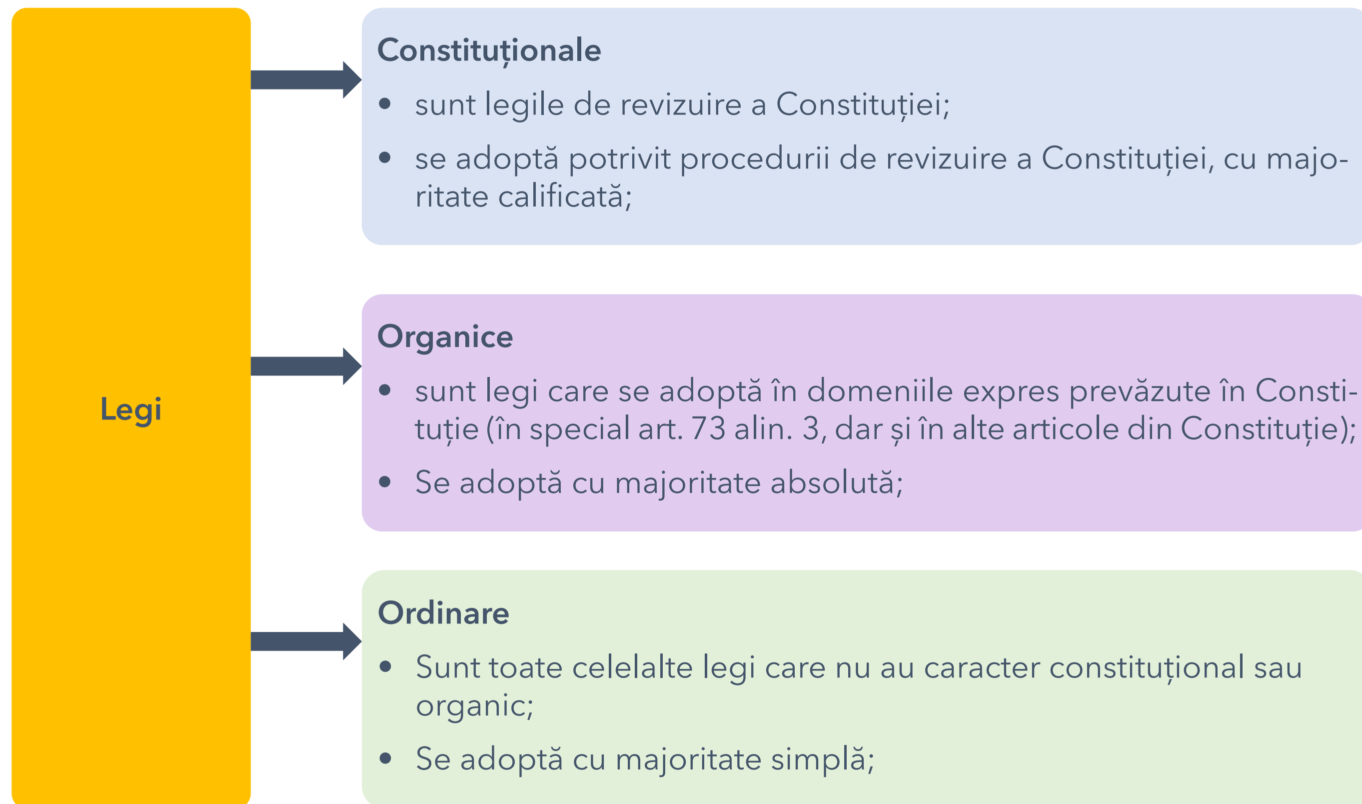
Cvorumul de vot (legal)

- Jumătate plus unu din numărul total al membrilor Camerei

Necesar la votul final când se adoptă:

Legi
Hotărâri
Moțiuni

Clasificarea legilor

Exemple de Legi organice

Prevăzute în art. 73 alin. 3 din Constituție:

- Sistemul electoral; organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente;
- Organizarea generală a învățământului;
- Organizarea și desfășurarea referendumului;
- Statutul funcționarilor publici
- Organizarea Guvernului și a C.S.A.T;
- Organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;
- Regimul general al proprietății și al moștenirii;
- Acordarea amnistiei sau a grațierii colective;
- Organizarea, funcționarea și finanțarea partidelor politice;

Prevăzute în alte texte din Constituție:

- Legea cetățeniei române (art. 5 alin. 1);
- Organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune (art. 31 alin. 5);
- Organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului (art. 58 alin. 3);
- Organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ (art. 79 alin. 2);
- Prelungirea mandatului Președintelui României în caz de război sau de catastrofă (art. 83 alin. 3);
- Organizarea și funcționarea Curții de Conturi (art. 140 alin. 5);
- Organizarea și funcționarea Curții Constituționale (art. 142 alin. 5);

Hotărârea – ca act al Parlamentului

Definiție: actul uneia din Camerele Parlamentului sau a Camerelor reunite în ședință comună privitoare la activitatea lor;

Trăsături (Deleanu, 2006, pp. 665–666):

- Au **forță juridică inferioară legilor;**
- Pot avea un **caracter normativ, dar și nenormativ;**
- Pot fi emise și **doar de o singură Cameră a Parlamentului;**
- Nu le sunt aplicabile **regulile cu privire la inițiativa legislativă;**
- **Nu sunt supuse promulgării;**
- Se semnează **numai de către Președintele Camerei;**

Exemple de hotărâri: Hotărârea Camerei Deputaților cu privire la validarea mandatelor de deputați; Hotărârea privind aprobarea Regulamentului Senatului; Hotărâre pentru acordarea încrederii Guvernului (ședință comună).

Moțiunea

Moțiunea

Moțiunea de cenzură (art. 113, Constituție)

- Vizează *demiterea Guvernului* prin retragerea încrederii acordate;
- Se dezbate în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului;

Moțiunea simplă

- Exprimă poziția Camerei cu privire la o problemă de politică internă sau externă sau poate viza o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări;
- Se dezbate fie în Camera Deputaților, fie în Senat;
- *Din punct de vedere procedural, moțiunea simplă este reglementată în art 112 din Constituție, în art. 186–182 din Regulamentul Camerei Deputaților și în art. 163–167 din Regulamentul Senatului.*

Moțiunea de cenzură

Inițiere

- Poate fi inițiată de **cel puțin o pătrime** din numărul total al deputaților și senatorilor;

Prezentare

- Se prezintă în ședința comună a celor două Camere în cel mult 5 zile de la data depunerii la Birourile permanente ale Camerelor;

Dezbatere

- Se dezbate după 3 zile de la data când a fost prezentată în ședința comună a celor două Camere;

Adoptare

- Se adoptă în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului cu votul majorității deputaților și senatorilor (majoritate absolută);
- Votul este secret și se exprimă prin bile;
- Guvernul este demis dacă moțiunea de cenzură este adoptată;

Respingere

- Deputații și senatorii care au semnat o moțiune de cenzură respinsă, nu mai pot iniția în aceeași sesiune o nouă moțiune de cenzură, cu excepția cazului când Guvernul își angajează răspunderea asupra unui proiect de lege, program sau declarație de politică generală;

Propunere de modificare a regimului moțiunii de cenzură și de introducere a moțiunii constructive de neîncredere

- Actuala reglementare a moțiunii de cenzură are drept finalitate demiterea Guvernului și, în consecință, constată existența în Parlament a unei „majorități negative” la adresa Guvernului.
- După demiterea Guvernului, până la formarea noului Cabinet, urmează o perioadă (mai lungă sau mai scurtă) de incertitudine politică și de ineficiență guvernamentală. Moțiunea de cenzură actuală, combinată cu un mod de guvernare bazat pe coaliții de partide, poate accentua instabilitatea guvernamentală. Pentru a atenua aceste dezavantaje al moțiunii de cenzură:
- *Propunem introducerea moțiunii constructive de neîncredere, după modelul german.*
- Care este semnificația moțiunii constructive de neîncredere?
  - „moțiune de neîncredere”: semnifică faptul că membrii Parlamentului nu mai au încredere în Guvern și prin votul lor demit premierul și Guvernul;
  - „constructivă”: semnifică faptul că prin același vot desemnează și un nou prim-ministru care formează Guvernul;
- Moțiunea constructivă de neîncredere mai este consacrată și în alte sisteme constituționale, de exemplu Polonia, Belgia și Ungaria.

Moțiunea constructivă de neîncredere: Germania și Polonia

Potrivit art. 67 din Constituția Germaniei:

1. Bundestagul își poate exprima neîncrederea în Cancelarul Federal *doar prin alegerea unui succesor cu votul majorității membrilor* săi și prin solicitarea adresată Președintelui Federal de a-l demite pe Cancelarul Federal. Președintele Federal trebuie să dea curs solicitării și să numească persoana aleasă.
2. Între depunerea moțiunii și alegeri trebuie să treacă 48 de ore".

Potrivit art. 158 din Constituția Poloniei:

1. Dieta adoptă o moțiune de cenzură împotriva Consiliului de Miniștri cu votul majorității deputaților, la cererea unui număr de cel puțin 46 de deputați, *moțiune care va indica numele candidatului la funcția de Prim-ministru*. Dacă moțiunea de cenzură este adoptata de Dietă, Președintele Republicii acceptă demisia Consiliului de Miniștri și numește un nou Prim-ministru propus de Dietă și, la cererea acestuia, pe ceilalți membri ai Consiliului de Miniștri și asistă la depunerea jurământului de către aceștia.
2. Moțiunea de cenzură specificată la alineatul 1 trebuie supusă votului nu mai târziu de șapte zile de la data depunerii ei. O nouă moțiune poate fi depusă cel mai devreme după expirarea termenului de trei luni de la data depunerii primei moțiuni. O nouă moțiune poate fi depusă înainte de expirarea termenului de trei luni, dacă este inițiată de un număr de cel puțin 115 deputați.

Moțiunea constructivă de neîncredere: Belgia și Ungaria

Potrivit art. 96 din Constituția Belgiei:

- Regele numește și demite din funcție miniștrii.
- Guvernul Federal își prezintă demisia în fața Regelui în cazul în care Camera Reprezentanților, cu majoritatea absolută a membrilor săi, *adoptă o moțiune de cenzură și propune un succesor al Prim-ministrului,* în vederea numirii de către Rege, sau propune un succesor al Prim-ministrului în vederea numirii de către Rege în termen de trei zile de la respingerea moțiunii de încredere. Regele numește succesorul propus în funcția de Prim-ministru, care ocupă această funcție la învestirea noului Guvern Federal.

Potrivit art. 21 din Constituția Ungariei:

1. O cincime din membrii Adunării Naționale pot *depune o moțiune de cenzură scrisă cu privire la Prim-ministru, desemnând în același timp o altă persoană pentru această funcție.*
2. Dacă Adunarea Națională sprijină moțiunea de cenzură, aceasta își exprimă lipsa de încredere în Prim-ministru și alege simultan în funcția de Prim-ministru persoana propusă prin moțiunea de cenzură. Pentru adoptarea unei astfel de hotărâri a Adunării Naționale este nevoie de voturile a mai mult de jumătate din membrii săi.

Avantajele moțiunii constructive de neîncredere

- Presupune existența, deopotrivă, atât a unei „majorități negative” în vederea demiterii Guvernului, cât și a unei „majorități pozitive” pentru susținerea unui nou Guvern;
- Responsabilizează formațiunile și partidele politice care doresc demiterea Guvernului prin moțiune de cenzură;
- Obligă formațiunile și partidele politice parlamentare la negocieri și soluții politice înainte de demiterea Guvernului;
- Asigură continuarea eficientă a activității guvernamentale în perioada trecerii de la un guvern la altul;
- Poate contribui la stabilitatea guvernamentală, în măsura în care coalițiile de partide care susțin Guvernul sunt stabile și puternice.

Moțiunea simplă

Inițiere

- La Senat: poate fi inițiată de cel puțin o pătrime din numărul senatorilor;
- La Camera Deputaților: poate fi inițiată de cel puțin 50 de deputați;

Scop

- Exprimă poziția Camerei într-o problemă de politică internă sau externă sau cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări;
- Asigură exercitarea funcției de control a Parlamentului asupra Guvernului;

Dezbatere

- se depune la președintele de ședință, în plenul Camerei;
- se dezbate în maxim 6 zile de la depunerea acesteia;
- până la încheierea dezbaterii unei moțiuni simple, semnatarii nu mai pot promova o altă moțiune în aceeași problemă;

Adoptare

- Se adoptă cu **votul majorității deputaților sau senatorilor prezenți (majoritate simplă);**

Consecințe

- Moțiunile simple adoptate se publică în Monitorul Oficial și sunt obligatorii pentru Guvern și membrii săi, precum și pentru celelalte persoane vizate;
- Curtea Constituțională a decis că adoptarea unei moțiuni simple nu poate avea ca efect juridic direct revocarea unui membru al Guvernului. Ele nu sunt în măsură să genereze obligații garantate prin o sancțiune juridică oarecare (Drăganu, 1995, p. 236);

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la moțiunea simplă

„Noțiunea de «moțiune simplă» a fost introdusă în Constituție cu prilejul revizuirii acesteia, când, prin noua redactare a art. 112 alin. 2, s-a lărgit și conținutul moțiunii, Camera care o adoptă putând să își exprime poziția nu numai cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări, ci și cu privire la alte probleme ale politicii interne sau externe. Prin moțiunea simplă s-a pus la dispoziția parlamentarilor un instrument mai eficient de realizare a funcției de control a Parlamentului asupra Guvernului, dar adoptarea unei moțiuni simple nu are ca efect juridic direct revocarea unui membru al acestuia. Moțiunea simplă are însă efecte în plan politic, marcând o victorie a forțelor politice care au inițiat-o, cu un ecou corespunzător în opinia publică. Așadar, lipsa unui asemenea efect juridic al moțiunii simple nu atrage consecința anihilării efectelor sale politice, deoarece, în situația în care Executivul ignoră moțiunea simplă, cele două Camere ale Parlamentului au posibilitatea să recurgă, dacă se impune, la moțiunea de cenzură” (Decizia Curții Constituționale nr. 148 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 162 din 7 martie 2007).

Este posibilă moțiunea de cenzură împotriva unui membru individual al Guvernului?

În unele sisteme constituționale, pe lângă răspunderea colectivă a Guvernului în fața Legislativului, este consacrată și răspunderea individuală a unui membru al Guvernului în fața Parlamentului prin posibilitatea inițierii unei moțiuni de cenzură individuale: Polonia, Slovacia, Estonia s.a.

Art. 116 din Constituția Slovaciei:

1. Membrii Guvernului răspund pentru exercitarea atribuțiilor lor în fața Consiliului Național al Republicii Slovace.
2. Membrii Guvernului își pot prezenta demisia Președintelui Republicii Slovace.
3. **Consiliul Național al Republicii Slovace poate adopta o moțiune de cenzură pentru activitatea unui membru al Guvernului.** În acest caz, Președintele Republicii Slovace îl revocă pe respectivul membru al Guvernului.
4. Prim-ministrul poate, de asemenea, să-i propună Președintelui Republicii Slovace să revoce un membru al Guvernului.
5. Dacă Prim-ministrul demisionează, întregul Guvern își prezintă demisia.
6. În situația în care Consiliul Național al Republicii Slovace adoptă o moțiune de cenzură împotriva Prim-ministrului, Președintele Republicii Slovace îl revocă. Revocarea Prim-ministrului conduce la demiterea Guvernului.

Moțiunea de cenzură împotriva unui membru individual al Guvernului: Polonia și Estonia

Art. 159 din Constituția Poloniei:

1. *Dieta poate vota o moțiune de cenzură împotriva unui singur ministru.* O astfel de moțiune poate fi depusă de un număr de cel puțin 69 de deputați. Prevederile articolului 158, alineatul 2 se aplică în mod corespunzător.
2. Președintele Republicii revocă ministrul împotriva căruia Dieta a adoptat o moțiune de cenzură cu votul majorității deputaților.

Art. 97 din Constituția Estoniei:

1. Pe baza unei hotărâri adoptate cu majoritatea membrilor săi, Parlamentul poate adopta o moțiune de cenzură împotriva Guvernului, a Prim-ministrului sau a unui ministru.
2. O moțiune de cenzură poate fi inițiată de cel puțin o cincime din membrii Parlamentului prin prezentarea unei notificări scrise corespunzătoare, în cadrul unei ședințe a Parlamentului.
3. Moțiunea de cenzură nu poate fi supusă la vot înainte de a doua zi de la inițierea acesteia, cu excepția cazului în care Guvernul solicită adoptarea unei decizii înainte de acest termen.
4. În cazul în care Parlamentul adoptă moțiunea de cenzură împotriva Guvernului sau Prim-ministrului, Președintele Republicii poate, la propunerea Guvernului și în termen de trei zile, să convoace alegeri extraordinare pentru Parlament.
5. *Dacă Parlamentul a adoptat moțiunea de cenzură împotriva unui ministru, președintele Parlamentului comunică acest lucru Președintelui Republicii, iar acesta revocă ministrul.*
6. O moțiune de cenzură bazată pe motivele invocate în moțiunea precedentă nu poate fi inițiată mai devreme de trei luni de la votarea moțiunii precedente.

Este posibilă moțiunea de cenzură împotriva unui membru individual al Guvernului în sistemul nostru constituțional?

- *Constituția României nu instituie responsabilitatea individuală a membrilor Guvernului în fața Parlamentului,* ci doar răspunderea politică a Guvernului în fața Parlamentului;
- Mai mult decât atât, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, chiar și adoptarea unei moțiuni simple împotriva unui membru al Guvernului nu conduce automat la revocarea acestuia din funcție;
- Nu susținem introducerea în sistemul nostru constituțional a moțiunii de cenzură împotriva unui membru individual al Guvernului întrucât există alte mijloace de responsabilizare politică a unui ministru precum demisia sau revocarea de către primul-ministru. De asemenea, moțiunea de cenzură individuală ar afecta și slăbi considerabil eficiența și solidaritatea echipei guvernamentale;
- Este obligat ministrul să își asume răspunderea politică, inclusiv demisia, pentru deciziile luate de structurile administrative subordonate pe care le conduce? Nu orice eroare administrativă a subordonaților trebuie să conducă la asumarea răspunderii politice de către ministru, dar în cazul în care eroarea este gravă și ministrul avea cunoștință de decizia luată atunci se poate angaja răspunderea politică a ministrului (Haguenau-Moizard, 2009, p. 102).

Exemple practice de asumare/neasumare de către ministru a răspunderii politice pentru deciziile luate de structurile administrative din subordinea sa

- „Ministrul Agriculturii, Thomas Dugdale, în afacerea numită «Crichel Down», expunere în fața Camerei Comunelor în 1954: În timpul celui de-al doilea război mondial, Guvernul a expropriat terenul unei familii pentru scopuri militare. La sfârșitul războiului, vechii proprietari au dorit să răscumpere terenul. Serviciile de specialitatea ale ministerului Agriculturii, încălcând angajamentele asumate prin Decretul de expropriere, au împiedicat răscumpărarea terenului. În fața Camerei Comunelor, ministrul a recunoscut că a fost la curent cu discuțiile dintre serviciile de specialitate ale ministerului și proprietari, dar a subestimat gravitatea erorilor comise. Apoi ministrul a demisionat".
- „După acest caz, principiile amintite de Dugdale nu au fost întotdeauna urmate. De exemplu, mai târziu, un ministru nu a demisionat chiar dacă a fost politic responsabil: În 1991, Kenneth Baker, ministru de interne, nu și-a prezentat demisia după evadarea spectaculoasă a mai multor membri IRA, chiar dacă anterior administrația penitenciarelor a înaintat câteva luni mai devreme un raport în care se explica faptul că respectivul penitenciar nu este adaptat pentru condamnați de risc ridicat. K. Baker a preferat sa demită directorul penitenciarului decât să-și asume răspunderea politică. Dorința de a rămâne la putere a prevalat asumării răspunderii individuale a ministrului în cauză"! (Haguenau-Moizard, 2009, p. 102)

Procedura legislativă

„Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și **unica autoritate legiuitoare a țării**" (art. 61 alin. 1 din Constituție)

Procedura legislativă

Procedura legislativă obișnuită
(ordinară)

Procedura legislativă specială

- Procedura aprobării legii bugetului de stat și a legii bugetului asigurărilor sociale de stat;
- Procedura de urgență;
- Alte proceduri prevăzute în Constituție.

Articolele 74–78 din Constituție reglementează principalele aspecte care vizează procedura legislativă. Regulamentele Camerelor reglementează în detaliu fiecare etapă din cadrul procedurii legislative.

Etapele procedurii legislative ordinare
(art. 74–78, Constituție și Regulamentele Camerelor)

1. Inițiativa legislativă
2. Avizarea proiectelor de lege sau a propunerilor legislative
3. Examinarea proiectelor de lege sau a propunerilor legislative în comisiile parlamentare
4. Dezbaterea și votarea proiectului de lege sau a propunerii legislative în prima Cameră a Parlamentului
5. Dezbaterea și votarea proiectului de lege sau a propunerii legislative în Camera decizională
6. Reexaminarea legii
7. Promulgarea legii
8. Publicarea legii în Monitorul Oficial al României.

1. Inițiativa legislativă

Inițiativa legislativă

Se concretizează în:

- Proiecte de legi
- Propuneri legislative

Proiectul de lege aparține → **Guvernului**

- Guvernul adoptă proiectul de lege în Guvern, iar apoi îl transmite Camerei competente;

Propunerea legislativă aparține → **Deputaților**

- Propunerea poate fi semnată de unul sau mai mulți parlamentari;

Propunerea legislativă aparține → **Senatorilor**

- Propunerea poate fi semnată de unul sau mai mulți parlamentari;

Propunerea legislativă aparține → **Cetățenilor**
(100.000 de cetățeni cu drept de vot)

Inițiativa legislativă cetățenească
(Legea 189/1999)

Propunere legislativă

- Cel puțin 100.000 de cetățeni cu drept de vot;
- Aceștia trebuie să provină din cel puțin un sfert din județele țării;
- În fiecare din aceste județe, respectiv în municipiul București, trebuie să fie înregistrate cel puțin 5.000 de semnături;

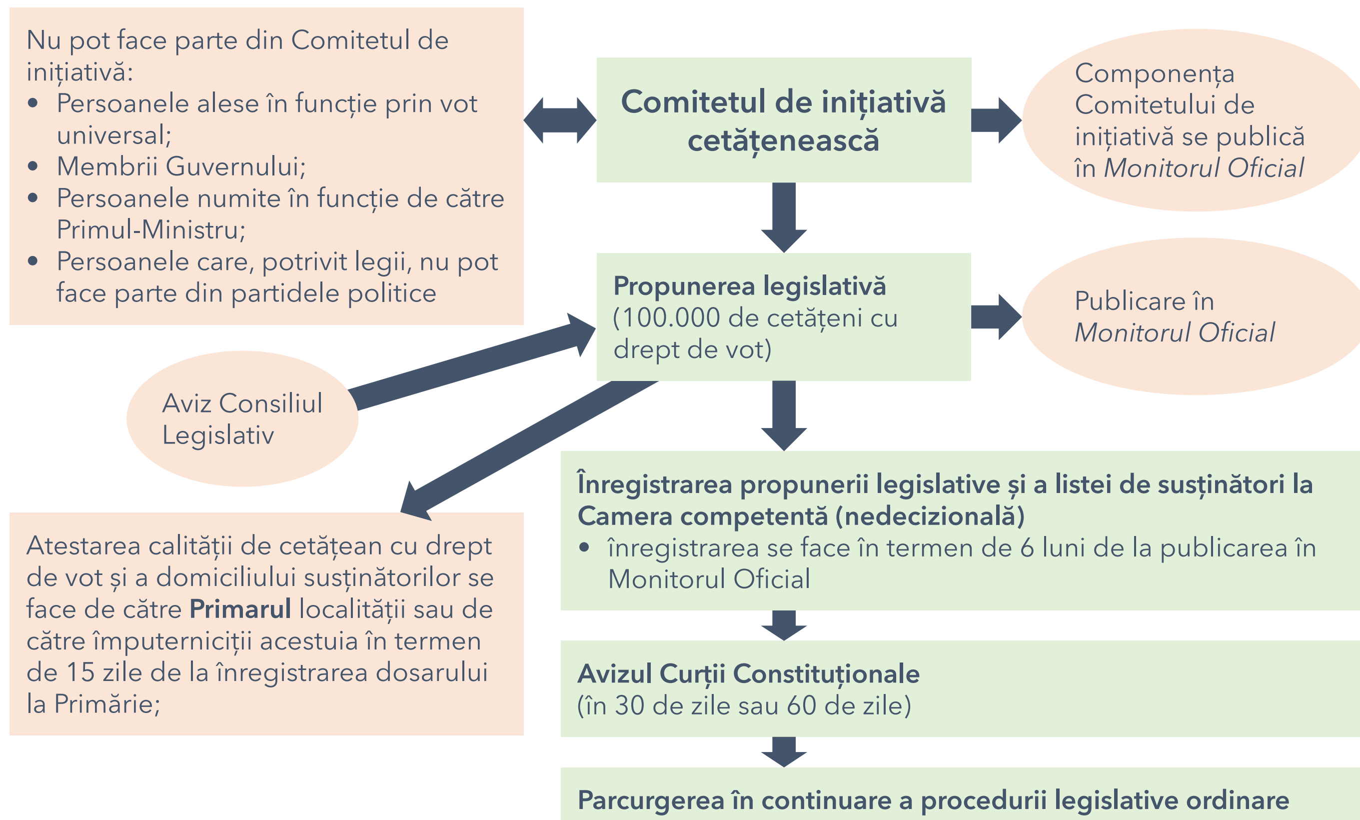
NU poate viza

- problemele fiscale
- problemele cu caracter internațional
- amnistia
- grațierea
  - Această interdicție nu este aplicabilă altor titulari ai dreptului de inițiativă legislativă (Gîrleșteanu, 2012, p. 166);

Comitet de inițiativă cetățenească

- Format din cel puțin 10 cetățeni cu drept de vot;
- constituirea se face printr-o declarație autentică la un notar public;
- Promovează inițiativa legislativă cetățenească;

Inițiativa legislativă cetățenească

Ce verifică Curtea Constituțională în cazul inițiativei legislative cetățenești, înainte de a începe procedura parlamentară?

Curtea Constituțională se pronunță asupra:

- caracterului constituțional al propunerii legislative ce face obiectul inițiativei cetățenilor;
- Îndeplinirii condițiilor referitoare la publicarea acestei propuneri și dacă listele de susținători sunt atestate de către primarii unităților administrativ-teritoriale ori de către împuterniciții acestora;
- întrunirii numărului minim de susținători pentru promovarea inițiativei;
- asupra respectării dispersiei teritoriale în județe și în municipiul București a numărului minim de susți-nători;

2. Avizarea proiectelor de lege sau a propunerilor legislative

doar în unele situații de către:

- Consiliul Economic și Social
- Consiliul Superior al Magistraturii
- Consiliul Suprem de Apărare a Țării
- Consiliul Concurenței

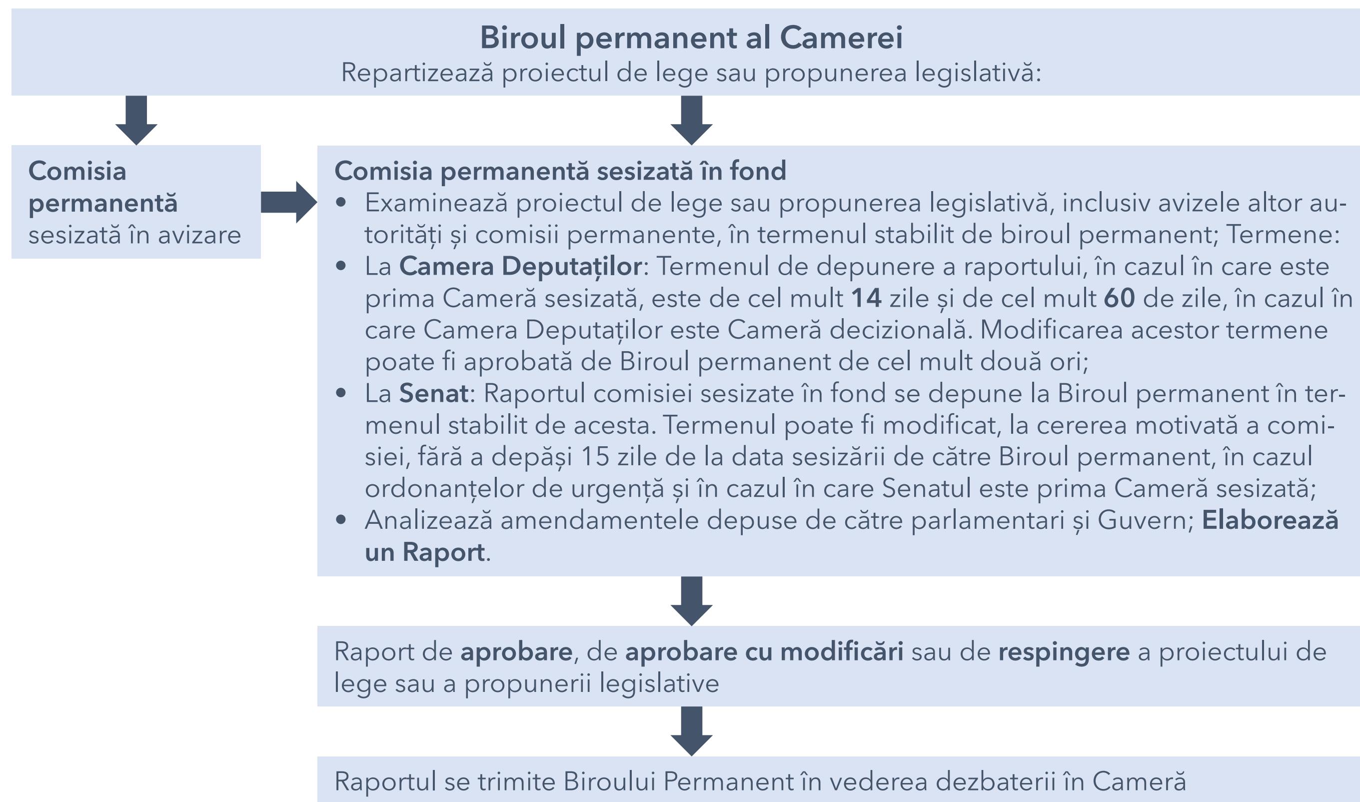
În toate situațiile de către:

Consiliul Legislativ

Este organul consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații și ține evidența oficială a legislației României;

- Recomandă inițiatorilor idei legate de asigurarea concordanței cu prevederile Constituției sau cu alte documente internaționale la care România este parte;
- Urmarește respectarea normelor de tehnică legislativă;
- Avizul are caracter consultativ, obligatoriu de solicitat, dar fără obligația de conformare la conținutul acestuia;

3. Examinarea proiectelor de lege sau a propunerilor legislative în comisiile parlamentare

4. Dezbaterea și votarea proiectului de lege sau a propunerii legislative în prima Cameră a Parlamentului

Dezbaterea generală

- inițiatorul prezintă motivele care au stat la baza promovării proiectului de lege sau a propunerii legislative;
- Prezentarea raportului comisiei permanente sesizate pe fond de către președintele comisiei (sau raportor împuternicit);
- Grupurile parlamentare, prin reprezentant, pot să își exprime punctul de vedere cu privire la inițiativa legislativă;
- Nu pot fi propuse amendamente în această fază;

Dezbaterea pe articole

- Camerele trec la dezbaterea pe articole a proiectului sau a propunerii legislative numai atunci când în raportul comisiei sesizate există amendamente admise sau respinse;
- Amendamentele și articolele se adoptă cu majoritatea voturilor celor prezenți (majoritate simplă);
- În plenul Camerelor nu pot fi depuse amendamente de fond, ci doar amendamente de corelare tehnico-legislativă, gramaticale sau lingvistice;
- Textele articolelor la care nu se formulează amendamente, obiecții și observații se consideră adoptate;

Aprobare tacită

- Prima Cameră sesizată se pronunță în termen de 45 de zile;
- Pentru coduri și legi complexe termenul este de 60 de zile;
- Pentru ordonanțe de urgență termenul este de 30 de zile;
- În cazul depășirii acestor termene: se consideră adoptate;

Vot final

Aprobare | **Respingere**

Trimiterea proiectului de lege sau a propunerii legislative, sub semnătura Președintelui, Camerei Decizionale

5. Dezbaterea și votarea proiectului de lege sau a propunerii legislative în cea de-a doua Cameră a Parlamentului, Camera Decizională

Se parcurg aceleași etape procedurale ca și în prima Cameră

Cea de-a doua Cameră care dezbate are rol de CAMERĂ DECIZIONALĂ

Nu există Aprobare Tacită în Camera Decizională

În cazul în care Camera decizională adoptă o prevedere pentru care competența decizională aparține primei Camere, numai pentru prevederea respectivă legea se întoarce la prima Cameră sesizată, care va decide definitiv în procedura de urgență;
(simetric, și la Camera de reflecție se aplică acest principiu)

Respectarea principiului bicameralismului

- Dacă proiectul de lege sau propunerea legislativă este aprobată atunci se comunică subiecților constituționali și rămâne timp de 5 zile la secretarul general al fiecărei Camere în vederea exercitării opționale a dreptului de sesizare a Curții Constituționale. În cazul procedurii de urgență termenul este de 2 zile. Plenul fiecărei Camere este anunțat. După împlinirea acestor termene, legea se trimite Președintelui României în vederea promulgării;
- În cazul în care Camera decizională respinge un proiect de lege sau o propunere legislativă respinsă anterior și de Camera de reflecție atunci respingerea este definitivă și proiectul de lege sau propunerea legislativă nu mai poate fi readusă în discuție în aceeași sesiune parlamentară;

Camera Deputaților dezbate și adoptă în calitate de CAMERĂ DECIZIONALĂ:

1. Legile organice cu privire la:

- Sistemul electoral; organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente;
- Organizarea, funcționarea și finanțarea partidelor politice;
- Acordarea amnistiei sau a grațierii colective;
- Infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora;
- Regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;
- Organizarea și desfasurarea referendumului;
- Regimul stării de asediu și al stării de urgență;

2. Proiectele de legi și propunerile legislative de nivelul legilor ordinare

- Statutul minorităților naționale din România;
- Regimul general al cultelor;
- Regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război;
- Statutul funcționarilor publici;
- Cetățenia română;
- Frontierele țării;
- Simboluri naționale;
- Dreptul de proprietate privată;

Senatul dezbate și adoptă în calitate de CAMERĂ DECIZIONALĂ:

1. Legile organice cu privire la:

2. Proiectele de legi și propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internaționale și a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau corduri;

1

- Organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;
- Organizarea Guvernului și a Consiliului Suprem de Apărare a Țării;
- Organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului;
- Organizarea și funcționarea Curții Constituționale;
- Organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Ministerului Public și a Curții de Conturi;

2

- Organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune și controlul parlamentar al acestora;
- Organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ;
- Organizarea generală a învățământului;
- Contenciosul administrativ;
- Înființarea de autorități administrative autonome;

6. Reexaminarea legii (art. 77 ali. 2, Constituție)

Intervine în două situații:

La cererea Președintelui României

Poate solicita reexaminarea o singură dată

Poate solicita reexaminarea pentru orice motiv

Președintele poate solicita reexaminarea și verificarea constituționalității legii în orice succesiune dorește;

- Cererea de reexaminare urmează în principiu, regulile procedurii legislative ordinare;
- Obiecția Președintelui este înlăturată dacă Parlamentul adoptă proiectul cu aceeași majoritate cu care a fost adoptat inițial actul normativ reexaminat;
- Reexaminarea legii adoptate prin angajarea răspunderii se va face în ședința comună a celor două Camere;

Declararea legii ca fiind neconstituțională de către Curtea Constituțională

Curtea Constituțională poate fi sesizată înainte de promulgarea unei legi de către:

- Președintele României
- Unul dintre președinții celor două Camere
- Guvern
- 50 de deputați sau 25 de senatori
- Înalta Curte de Casație și Justiție
- Avocatul Poporului

- În cazul în care Curtea constată neconstituționalitatea parțială a legii, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile neconstituționale pentru a le pune de acord cu decizia Curții Constituționale;
- În cazul în care legea este declarată în întregime neconstituțională, promulgarea nu mai este posibilă și trebuie reluată procedura cu o nouă inițiativă legislativă;

Pentru ce motive poate solicita Președintele României reexaminarea unei Legi? Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 30/2016

- „...Prin urmare, analiza Președintelui poate viza, pe de o parte, **aspecte de legalitate**, deficiențe ale legii legate de procedura de adoptare sau de conținutul său prin raportare la acte normative interne sau internaționale în vigoare, fiind necesară corelarea cu ansamblul reglementărilor interne și armonizarea legislației naționale cu legislația europeană și cu tratatele internaționale la care România este parte, precum și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea și art. 6 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 5 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative) și, pe de altă parte, **aspecte de oportunitate** care privesc efectele economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările adoptate, legiuitorul fiind obligat să fundamenteze temeinic soluțiile pe care le cuprinde legea, pe baza unor documente de politici publice aprobate de Parlament sau de Guvern."

În concluzie: Reexaminarea poate fi cerută o singură dată, pentru orice motiv – de formă/procedură sau de fond/conținut, cu privire la legea în integralitatea sa sau pentru o parte dintre normele sale. Ca urmare a formulării cererii de reexaminare, legea este retrimisă în Parlament, care este obligat să reia procedura de legiferare și să dezbată în plenul celor două Camere solicitările adresate de Președinte.

Care sunt limitele prevederilor ce trebuie să fie reexaminate ca urmare a cererii formulate de Președintele României? Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 991/2008

- „...Din analiza textului rezultă că **trebuie reexaminate textele cuprinse în cererea Președintelui României, precum și cele care au legătură cu acestea**, fiind necesară corelarea tehnico-legislativă a tuturor dispozițiilor din lege. În acest context pot fi modificate chiar și unele dispoziții ale legii care nu au fost în mod expres cuprinse în cererea de reexaminare. Parlamentul deliberează numai în limitele cererii de reexaminare, dar are obligația să se exprime cu privire la toate textele din lege care se referă la o problemă ridicată de Președintele României, chiar în absența unei mențiuni exprese în solicitarea acestuia.
- Parlamentul fiind unica autoritate legiuitoare a țării, conform prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție, în raport cu solicitările cuprinse în cererea de reexaminare a Președintelui României, poate adopta orice fel de soluție pe care o va considera necesară. Astfel, poate admite în întregime sau parțial solicitarea, poate să o respingă ori poate să modifice în totalitate sau parțial anumite texte care au legătură cu cererea de reexaminare, inclusiv prin recorelarea dispozițiilor legii."

În concluzie: limitele sesizării Parlamentului pentru reexaminarea legii sunt definite de cererea de reexaminare, cu obligația de reexaminare și a acelor texte care au legătură cu cererea de reexaminare în vederea asigurării coerenței reglementării și a succesiunii logice a ideilor.

Particularități ale procedurii de reexaminare a legii, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 30/2016 și a Regulamentelor Camerelor

- Reexaminarea legii de către Camera Deputaților, respectiv Senat, în urma cererii făcute de Președintele României, va avea loc în 30 de zile de la primirea cererii;
- Reexaminarea legii se face cu respectarea procedurii legislative;
- Raportul comisiei, cu privire la solicitările formulate de Președintele României cuprinse în cererea de reexaminare, va cuprinde una dintre cele 3 variante:
  a. Propunerea de adoptare a legii modificate și completate în întregime sau parțial, în sensul cerut de Președinte în cererea de reexaminare;
  b. Propunerea de adoptare a legii în forma adoptată inițial de Parlament, în cazul în care se resping solicitările formulate în cererea de reexaminare;
  c. Propunerea de respingere a legii.
- În plenul fiecărei Camere, la votul final se supune LEGEA reexaminată și nu cererea de reexaminare sau rapoartele comisiilor parlamentare întocmite potrivit dispozițiilor regulamentelor celor două Camere. Cu alte cuvinte, în ședința dedicată votului final se votează legea în ansamblul ei.

7. Promulgarea legii (art. 77, Constituție)

- Reprezintă actul prin care Președintele României ia cunoștință de finalizarea procesului legislativ și se dispune publicarea legii în Monitorul Oficial al României;
- Promulgarea se face doar în cazul legilor ordinare și organice. Legile de revizuire a Constituției (legile constituționale) nu se promulgă;

Termenul general de promulgare a unei legi:

Este de cel mult 20 de zile de la primirea legii

Promulgarea legii se realizează prin Decret semnat de Președintele României

Publicarea legii în *Monitorul Oficial*

Parcursul legii spre promulgare poate fi întrerupt în două situații:

Reexaminarea legii la cererea Președintelui României

Sesizarea Curții Constituționale

În aceste situații, promulgarea legii se face în termen de 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare sau de la primirea deciziei Curții Constituționale prin care s-a confirmat constituționalitatea legii;

8. Publicarea legii în *Monitorul Oficial al României*

Legea se publică în *Monitorul Oficial al României* și intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o data ulterioară prevăzută în textul ei (art. 78, Constituție).

Urmărește îndeplinirea exigențelor principiului *nemo censetur ignorare legem* (nimeni nu este scutit de necunoașterea legilor);

Termenul de 3 zile se calculează pe zile calendaristice, începând cu data publicării în *Monitorul Oficial al României*, și expiră la ora 24 a celei de-a treia zi de la publicare (se include în termen și ziua în care el începe să curgă și ziua în care el se împlinește) (art. 12 din Legea 24/2000);

- Pană la revizuirea Constituției din anul 2003, intrarea în vigoare a legii avea loc la data publicării în *Monitorul Oficial* sau la o dată ulterioară cuprinsă în lege;

- Camera Deputaților face numerotarea legilor adoptate de Parlament, în ordinea promulgării lor, trimițându-le, spre publicare, la *Monitorul Oficial al României*.

Proceduri legislative speciale

Definiție: Procedurile legislative speciale reprezintă derogări de natură constituțională sau regulamentară de la procedura legislativă ordinară (Enache, 2015, p. 138).

Proceduri legislative speciale:

- **Procedura delegării legislative** (ordonanțe simple și de urgență);
- **Procedura adoptării legilor în ședința comună** a celor două Camere ale Parlamentului (legea bugetului de stat, legea bugetului asigurărilor sociale de stat, legea privind statutul deputaților și senatorilor, legile de aderare a României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene și la Tratatul Atlanticului de Nord);
- **Procedura de urgență**;
- **Procedura de reexaminare în ședință comună a legii** în cazul angajării răspunderii Guvernului și procedura adoptării legilor constituționale în ședință comună în cazul în care procedura de mediere a eșuat.

Dacă legea bugetului de stat și legea bugetului asigurărilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel mult 3 zile înainte de expirarea exercițiului bugetar, se aplică în continuare bugetele anului precedent, până la adoptarea noilor bugete;

Aprobarea legii bugetului de stat și a legii bugetului asigurărilor sociale de stat

Inițiativa aparține Guvernului

Se trimite Birourilor permanente ale celor două Camere

Comisiile de buget – finanțe reunite în ședința comună (dezbatere și avizare)

Dezbatera în ședința comună

Adoptare în ședința comună cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți (majoritate simplă)

Procedura legislativă de urgență

La Camera Deputaților solicitarea aparține:

- **Inițiatorului**
- **Biroului permanent**
- **Grup parlamentar**

Se supun de drept în procedura de urgență:

- Proiectele de legi referitoare la armonizarea legislației României cu cea a Uniunii Europene și a Consiliului Europei;
- Proiectele de legi privind aprobarea sau respingerea ordonanțelor de urgență

Dezbaterea unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative în procedură de urgență nu poate depăși durata de timp aprobată de Camera;

La Senat:

La cererea Guvernului sau **din proprie inițiativă**, Senatul poate adopta proiecte de lege sau propuneri legislative cu procedură de urgență.

Se supun de drept în procedura de urgență:

- Proiectele de legi referitoare la armonizarea legislației României cu cea a Uniunii Europene și a Consiliului Europei;
- Proiectele de legi privind aprobarea sau respingerea ordonanțelor de urgență;
- Proiectele de lege necesare îndeplinirii obligației României în calitate de membră NATO.

Senatul se pronunță în termen de 30 de zile asupra proiectelor de legi sau propunerilor legislative care se dezbat în procedura de urgență;

Proceduri legislative speciale. Legi

- **Legea privind Statutul deputaților și al senatorilor**, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora se adoptă în **ședința comună** a Camerei Deputaților și Senatului, cu **majoritate absolută**;
- **Legea privind aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene**, în scopul transferării unor atribuții către instituțiile comunitare, precum și al exercitării în comun cu celelalte state membre a competențelor prevăzute în aceste tratate, se adoptă în **ședința comună** a Camerei Deputaților și Senatului, **cu o majoritate de două treimi** din numărul deputaților și senatorilor. Cu aceeași majoritate se adoptă și legea de aderare la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene (art. 148 alin. 1 și 3, Constituție);
- **Legea privind aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord** se adoptă în **ședința comună** a Camerei Deputaților și Senatului, cu o **majoritate de două treimi** din numărul deputaților și senatorilor (art. 149, Constituție).

Legislativ versus Executiv: Modalități de acțiune și control reciproc în sistemul constituțional românesc

1. Modalități de acțiune și control ale Legislativului asupra Executivului
2. Modalități de acțiune și control ale Executivului asupra Legislativului

Executiv vs Legislativ: Modalități de acțiune și control reciproc

1. Modalități de acțiune și control ale Legislativului asupra Executivului

- Acordarea votului de învestitură
- Moțiunea de cenzură
- Moțiunea simplă
- Suspendarea din funcție a Președintelui României
- Punerea sub acuzare a Președintelui României
- Solicitarea începerii urmăririi penale împotriva unui membru al Guvernului
- Ancheta parlamentară
- Întrebările și interpelarile
- Obligația Guvernului de a informa Parlamentul

2. Modalități de acțiune și control ale Executivului asupra Legislativului

- Delegarea legislativă
- Dizolvarea Parlamentului
- Solicitarea Președintelui de reexaminare a legii
- Convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară
- Adresarea de mesaje Parlamentului de către Președintele României;
- Inițiativa legislativă
- Convocarea de către Președintele României a referendumului pe probleme de interes național;
- Angajarea răspunderii Guvernului

1. Modalități de acțiune și control reciproc ale Legislativului asupra Executivului

1.1 Acordarea votului de învestitură

1.2. Moțiunea de cenzură

1.3. Moțiunea simplă

1.4. Suspendarea din funcție a Președintelui României

1.5. Punerea sub acuzare a Președintelui României

1.6. Solicitarea începerii urmăririi penale împotriva unui membru al Guvernului

1.7. Ancheta parlamentară

1.8. Întrebările și Interpelările

1.9. Obligația Guvernului de a informa Parlamentul

1.1 Acordarea votului de învestitură. Etapele formării Guvernului României (art. 103–104, Constituție)

1. Desemnarea de către Președintele României a unui candidat la funcția de prim-ministru

2. Solicitarea de către premierul desemnat a votului de încredere din partea Parlamentului

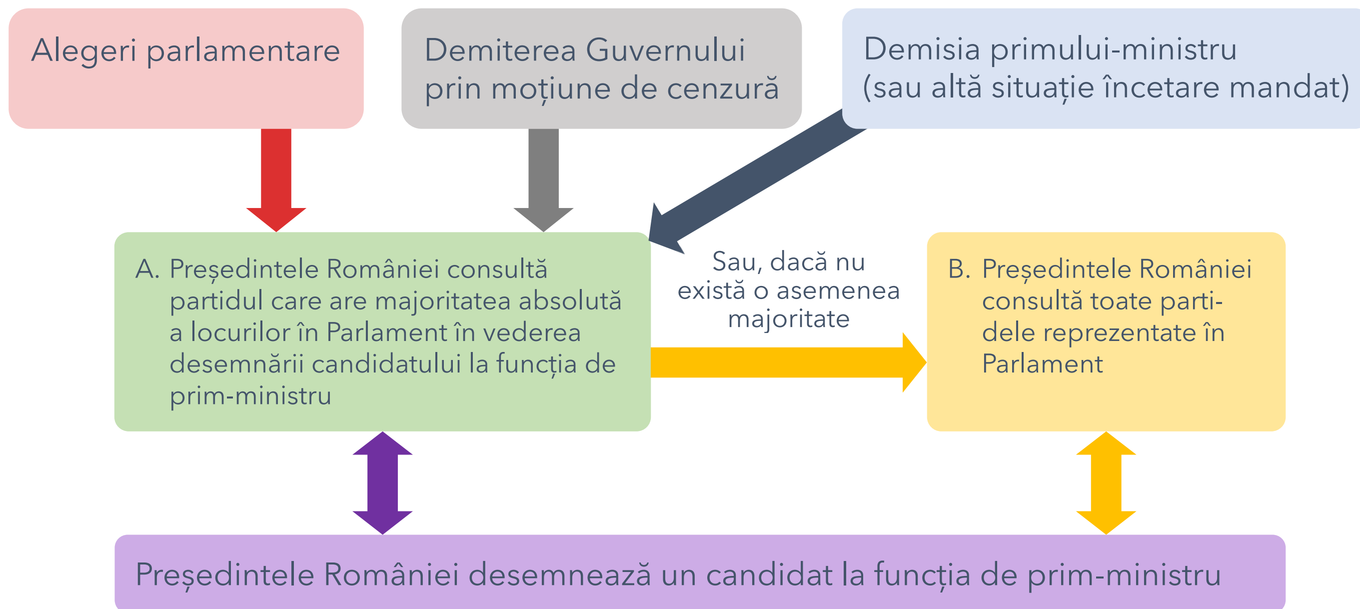

3. Acordarea de către Parlament a votului de încredere în favoarea Guverului (votul de învestitură)

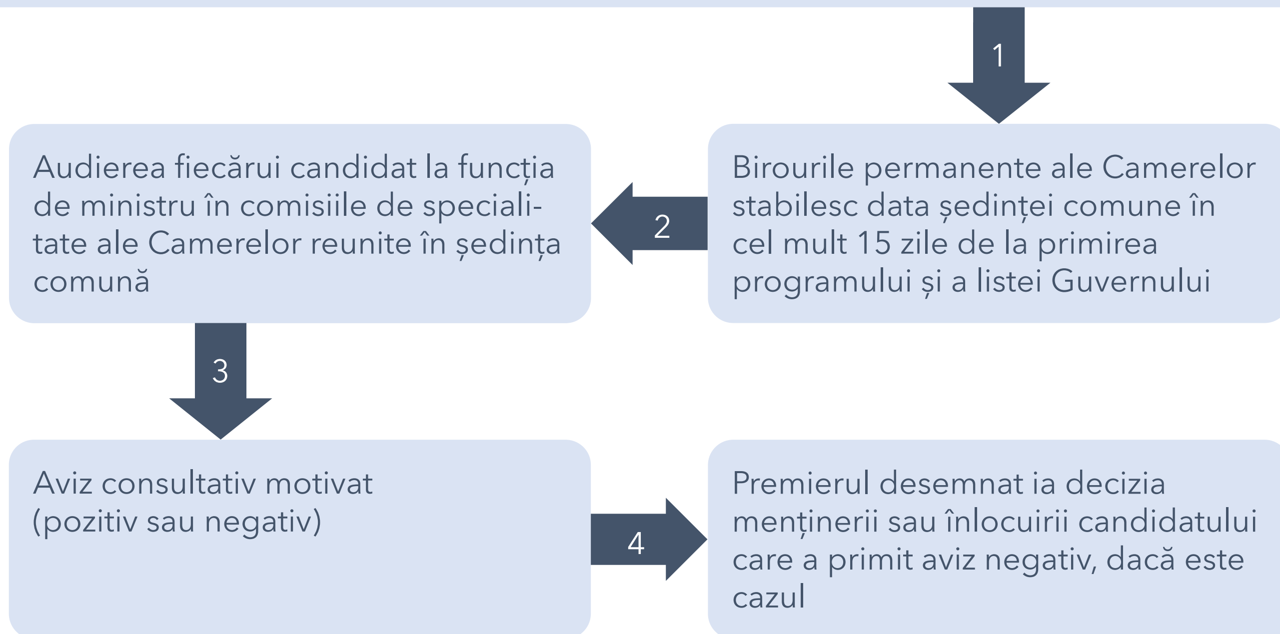

4. Numirea Guvernului de către Președintele României

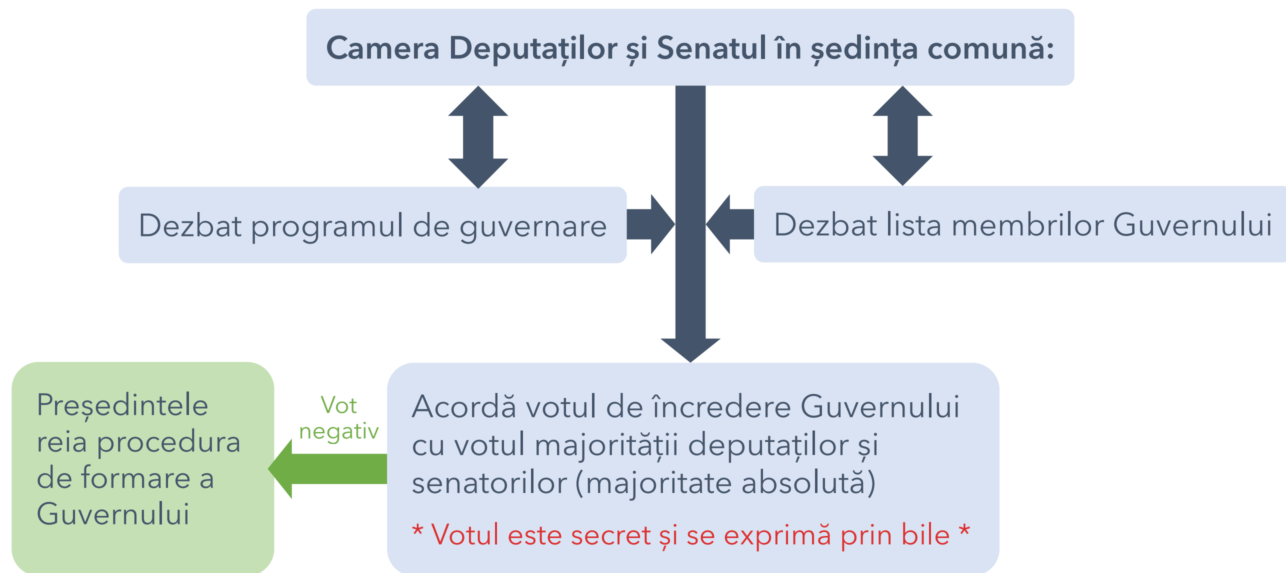
1. Desemnarea de către Președintele României a unui candidat la funcția de prim-ministru

2. Solicitarea votului de încredere

3. Acordarea votului de încredere de către Parlament

4. Numirea Guvernului de către Președintele României

Președintele României, prin Decret, numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament

Președintele nu poate refuza numirea Guvernului dacă acesta a obținut votul de încredere din partea Parlamentului

Primul-ministru și ceilalți membri ai Guvernului depun jurământul de credință în fața Președintelui

Intrarea în activitate a Guvernului

Considerații privind procedura de formare a Guvernului

- În cadrul primei etape de formare a Guvernului, Președintele României desemnează un candidat la funcția de prim-ministru și nu numește primul-ministru (Carp, 2003, p. 281). Dacă Președintele ar numi primul-ministru, acesta din urmă nu ar mai trebui sa obțină votul de încredere din partea Parlamentului;
- Președintele are obligația să consulte toate partidele politice reprezentate în Parlament, în cazul în care niciun partid nu deține majoritatea absolută. Dacă Președintele ar omite consultarea unui partid politic parlamentar atunci el s-ar face vinovat de încălcarea Constituției, cu posibilitatea declanșării procedurii de suspendare din funcție (Boc, 2000, p. 241);
- Care este consecința depășirii termenului de 10 zile pe care premierul desemnat îl are la dispoziție pentru a alcătui programul de guvernare și lista membrilor Guvernului? Unii autori apreciază că depășirea acestui termen atrage automat invaliditatea candidaturii propuse de către Președinte (Gîrleșteanu, 2012, p. 247). Nu împărtășim un asemenea punct de vedere. Apreciem că depășirea termenului nu atrage automat invaliditatea candidaturii propuse, dar Președintele poate recurge oricând la revocarea candidaturii propuse și să desemneze un nou candidat pentru funcția de prim-ministru, cu parcurgerea procedurii de consultare a partidelor parlamentare la adresa Guvernului;
- În cadrul termenului de 10 zile, Președintele nu poate renunța la premierul desemnat și să îl înlocuiască cu un alt candidat. Alți autori apreciază că Președintele poate renunța la opțiunea inițială (Gîrleșteanu, 2012, p. 248).

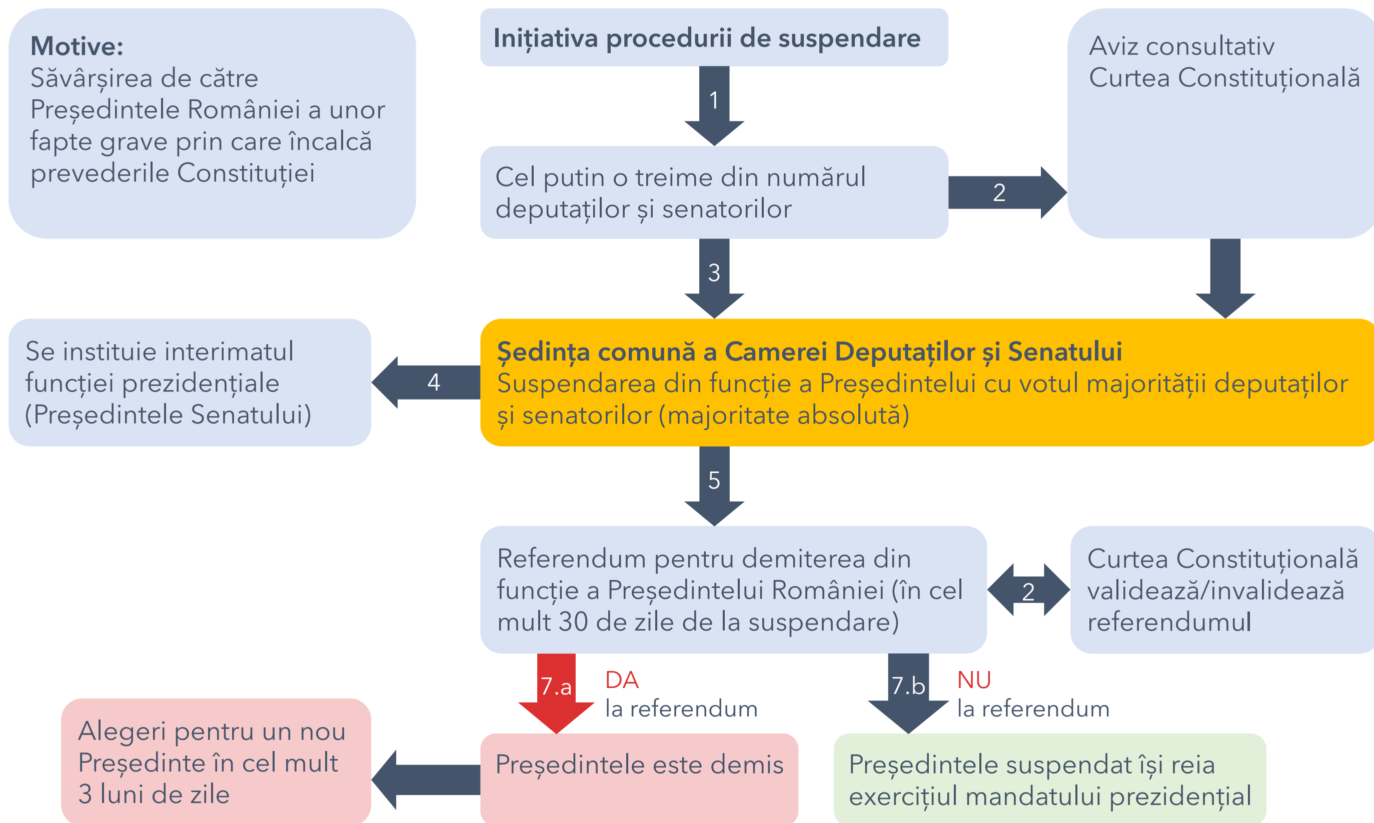
Propunere de completare a articolului 103 alin. 2 din Constituție

- În ce termen trebuie Parlamentul să se pronunțe cu privire la lista membrilor Guvernului și a programului de guvernare ?
- Constituția nu prevede un termen în acest sens. Parlamentul poate bloca procedura de formare a unui nou Guvern, fapt care s-a întâmplat în noiembrie 2009. După respingerea Cabinetului Croitoru (4 noiembrie 2009), solicitarea pentru votul de încredere adresată Parlamentului de către premierul desemnat Liviu Negoiță nu a mai fost dezbătută de către Parlament. Un nou guvern a fost format doar în urma alegerilor prezidențiale din decembrie 2009;
- Proiectul de lege de revizuire a Constituției din anul 2011 conținea următoarea propunere cu privire la această situație:

„Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de guvernare și a listei propunerilor pentru membrii Guvernului. Parlamentul se va pronunța prin vot asupra formării noului Guvern în termen de 10 zile de la data solicitării votului de încredere. În caz contrar, după trecerea celor 10 zile, candidatul propus, împreună cu programul de guvernare și lista propunerilor pentru membrii Guvernului, va fi considerat respins de către Parlament, iar Președintele României va desemna un alt candidat pentru funcția de prim-ministru." (art. 103 alin. 2, Constituție);

- Susținem această propunere întrucât aduce claritate și celeritate în procedura de formare a Guvernului.

1.4 Suspendarea din funcție a Președintelui României (art. 95, Constituție)

Referendumul privind demiterea Președintelui României

- Referendumul reprezintă etapa finală în cadrul procedurii constituționale de suspendare și demitere din funcție a Președintelui României;
- „Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui” (art 95 alin. 3 din Constituție);
- Referendumul se stabilește prin Hotărâre a Parlamentului;
- Întrebarea de pe buletinul de vot: „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?”
- Curtea Constituțională veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia;

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la noțiunea de „fapte grave de încălcare a Constituției"

„Este adevărat, însă, că Legea fundamentală nu definește noțiunea de fapte grave. De aceea, cu ocazia Avizului consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 18 aprilie 2007, Curtea a statuat că «pot fi considerate fapte grave de încălcare a prevederilor Constituției actele de decizie sau sustragerea de la îndeplinirea unor acte de decizie obligatorii, prin care Președintele României ar împiedica funcționarea autorităților publice, ar suprima sau ar restrânge drepturile și libertățile cetățenilor, ar tulbura ordinea constituțională ori ar urmări schimbarea ordinii constituționale sau alte fapte de aceeași natură care ar avea sau ar putea avea efecte similare» (…) Parlamentul nu poate fi împiedicat în exercitarea dreptului de a-l suspenda sau nu din funcție pe Președintele României, indiferent de avizul, pozitiv sau negativ, al Curții Constituționale, aviz care are un caracter strict consultativ, așa cum stabilește art. 146 lit. h) din Constituție. În cadrul procedurii de suspendare a Președintelui României, reglementată de art. 95 din Constituție, rolul Curții Constituționale încetează odată cu emiterea avizului consultativ. Efectele suspendării constau în întreruperea mandatului prezidențial până la validarea rezultatului referendumului de către Curtea Constituțională" (Decizia Curții Constituționale nr. 730/2012).

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la exprimarea de opinii și opțiuni politice de către Președintele României (Avizul consultativ nr. 1/2007, Curtea Constituțională)

Curtea a remarcat, însă că „prerogativele constituționale ca și legitimitatea democratică pe care i-o conferă alegerea lui de către electoratul întregii țări îi impun Președintelui României să aibă un rol activ, prezența lui în viața politică neputând fi rezumată la un exercițiu simbolic și protocolar. Funcțiile de garanție și de veghe consacrate în art. 80 alin.(1) din Constituție implică prin definiție observarea atentă a existenței și funcționării statului, supravegherea vigilentă a modului în care acționează actorii vieții publice – autoritățile publice, organizațiile legitimate de Constituție, societatea civilă – și a respectării principiilor și normelor stabilite prin Constituție, apărarea valorilor consacrate în Legea fundamentală. Nici veghea și nici funcția de garanție nu se realizează pasiv, prin contemplare, ci prin activitate vie, concretă. Având în vedere aceste considerente, Curtea constată că Președintele României poate, în virtutea prerogativelor și a legitimității sale, să exprime opinii și opțiuni politice, să formuleze observații și critici cu privire la funcționarea autorităților publice și a exponenților acestora, să propună reforme sau măsuri pe care le apreciază dezirabile interesului național. Opiniile, observațiile, preferințele sau cererile Președintelui nu au însă un caracter decizional și nu produc efecte juridice, autoritățile publice rămânând exclusiv responsabile pentru însușirea acestora ca și pentru ignorarea lor. În orice caz, exercitarea de către Președinte a unui rol activ în viața politică și socială a țării nu poate fi caracterizată ca un comportament contrar Constituției".

Propunere de revizuire a art. 95 din Constituție cu privire la suspendarea din funcție a Președintelui României

Proiectul de lege de revizuire a Constituției din anul 2011 conținea următoarea propunere cu privire la procedura de suspendare din funcție a Președintelui României (art. 95, Constituție):

„(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de către Parlament, cu votul majorității membrilor săi, după obținerea avizului obligatoriu al Curții Constituționale cu privire la gravitatea faptelor și încălcarea Constituției.

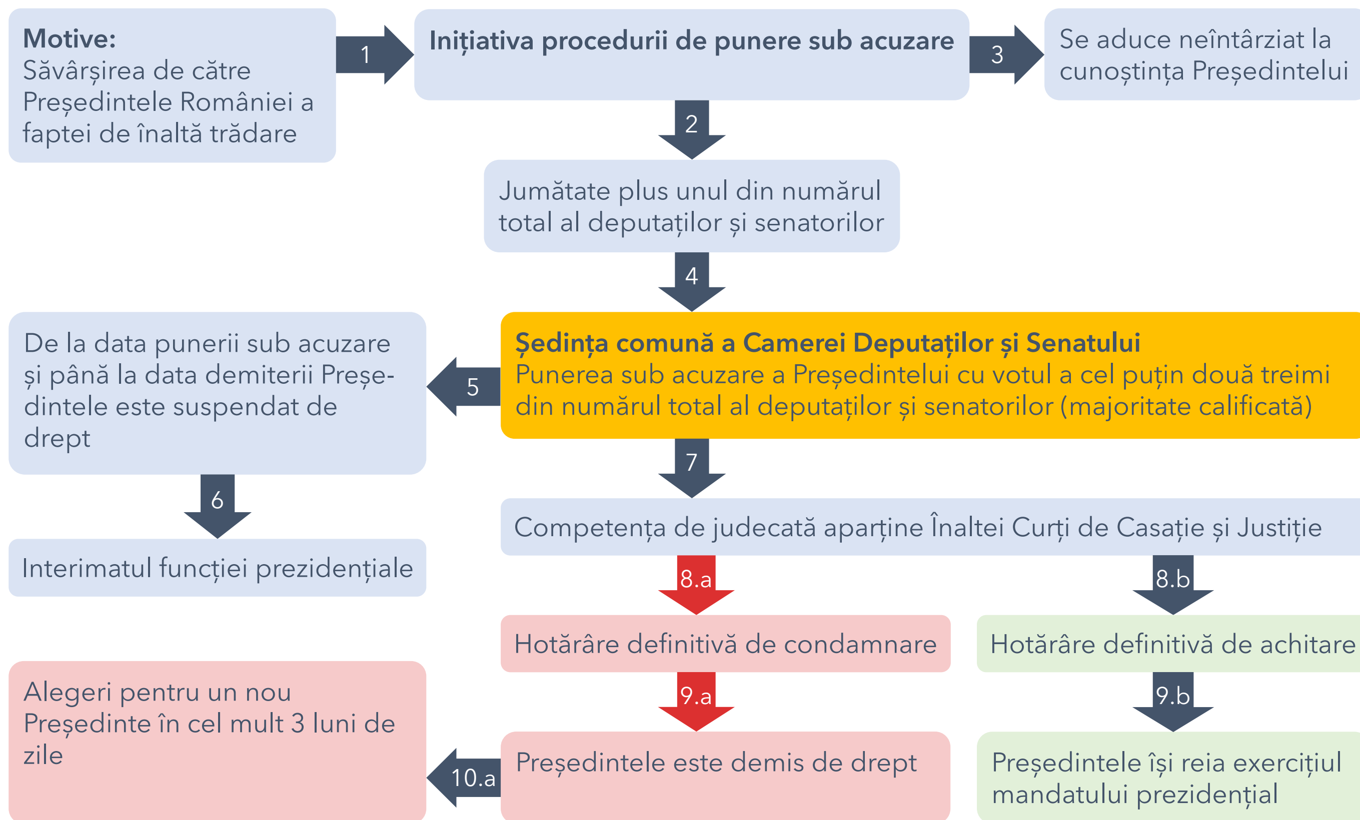
Continuarea procedurii de suspendare este condiționată de avizul favorabil al Curții Constituționale. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

În cazul unui aviz negativ din partea Curții Constituționale, procedura de suspendare va înceta.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul parlamentarilor și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Președintelui."

- În esență, această propunere transformă din consultativ în conform (obligatoriu) avizul Curții Constituționale cu privire la suspendarea din funcție a Președintelui României și sporește atribuțiile Curții Constituționale;
- Susținem revizuirea textului constituțional întrucât doar Curtea Constituțională este în măsură să se pronunțe cu privire la existența faptele de încălcare a Constituției de către Președintele României.

1.5 Punerea sub acuzare a Președintelui României (art. 96, Constituție)

Definiția infracțiunii de înaltă trădare (conform art. 398 din Noul Cod Penal)

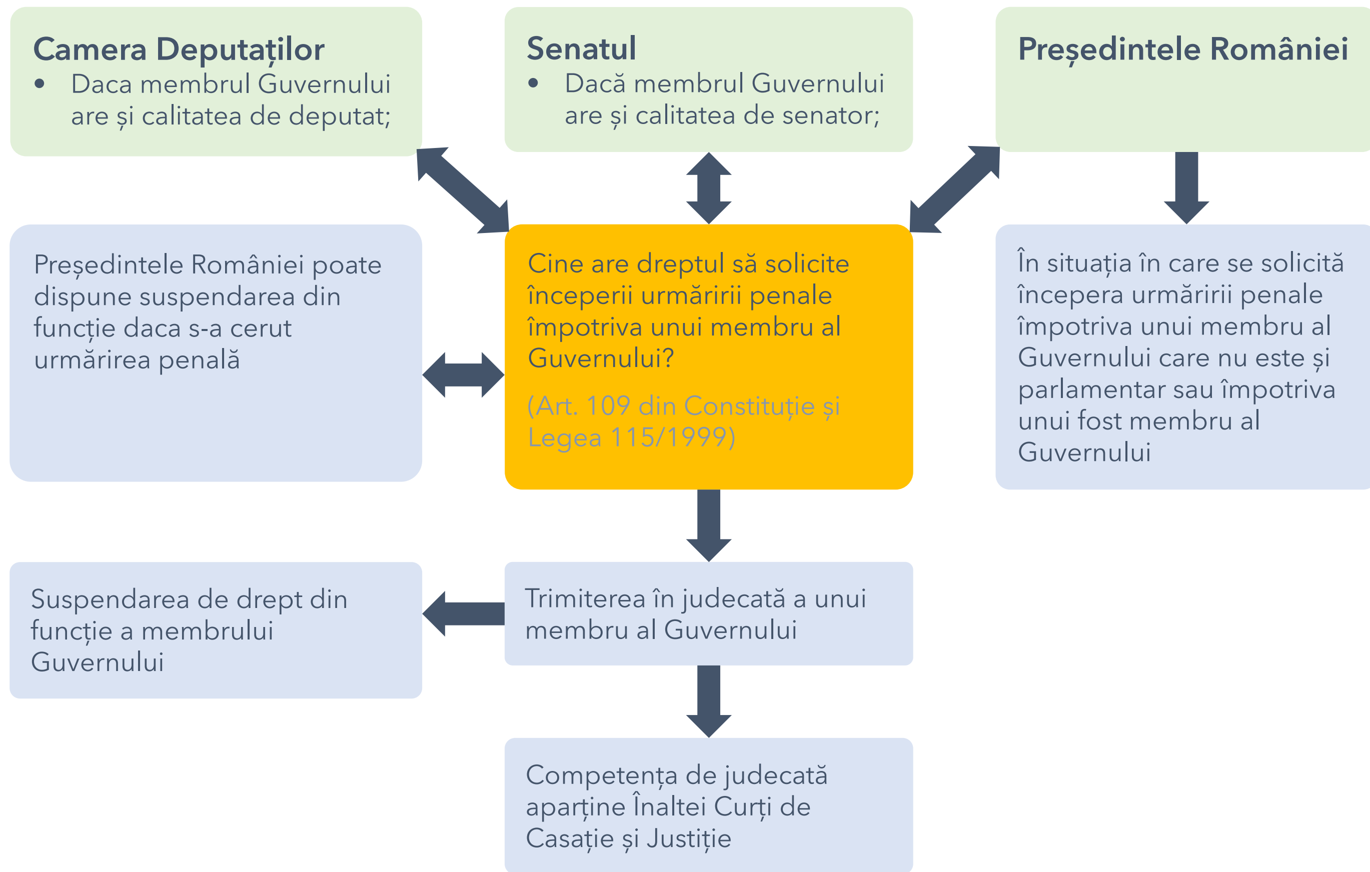
„Faptele prevăzute în art. 394–397*, săvârșite de către Președintele României sau de către un alt membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, constituie infracțiunea de înaltă trădare și se pedepsește cu detențiunea pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi"

* • Trădarea
- Trădarea prin transmiterea de informații secrete de stat
- Trădarea cu ajutorul inamicului
- Acțiuni împotriva ordinii constituționale

Punerea sub acuzare a Președintelui României

Tragerea la răspundere penală a Președintelui României comportă două faze:
(Iorgovan, 2005, p. 337)

- Faza punerii sub acuzare pentru înaltă trădare (faza politică)
  - Decizia Parlamentului de punere sub acuzare, în fapt, are semnificația sesizării Parchetului General
  - Președintele este suspendat de drept din funcție
- Faza judiciară (tehnico-juridică)
  - Parchetul General poate dispune scoaterea de sub urmărire penală sau sesizarea, prin rechizitoriu, a Înaltei Curți de Justiție și Casație (trimiterea în judecată)
  - Judecata în primă instanță, la secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție
  - Judecata în recurs, în Secțiunile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție
  - Președintele poate fi achitat de către ICCJ, caz în care își reia exercițiul funcției prezidențiale sau poate fi condamnat de către ICCJ, caz în care Președintele este demis de drept, intervine vacanța funcției de Președinte și, în termen de 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Președinte (art. 97.2 din Constituție).

Camera Deputaților
• Daca membrul Guvernului are și calitatea de deputat;
Senatul
• Dacă membrul Guvernului are și calitatea de senator;
Președintele României
Președintele României poate dispune suspendarea din funcție daca s-a cerut urmărirea penală
Cine are dreptul să solicite inceperii urmăririi penale împotriva unui membru al Guvernului?
(Art. 109 din Constituție și Legea 115/1999)
În situația în care se solicită incepera urmăririi penale împotriva unui membru al Guvernului care nu este și parlamentar sau împotriva unui fost membru al Guvernului
Suspendarea de drept din funcție a membrului Guvernului
Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului
Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție

1.6 Solicitarea începerii urmăririi penale împotriva unui membru al Guvernului (Decizia Curții Constituționale nr. 270/2008)

„În cazul în care Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție urmează să sesizeze una dintre cele trei autorități Camera Deputaților, Senatul sau Președintele României pentru a cere urmărirea penală a unui membru al Guvernului, soluția este diferențiată, după cum acesta are sau nu și calitatea de deputat sau de senator la data solicitării. În consecință, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție trebuie să se adreseze uneia dintre cele trei autorități, după cum urmează:

a. Camerei Deputaților sau Senatului pentru membrii Guvernului sau foști membri ai Guvernului (prim-ministru, ministru de stat, ministru, ministru delegat, după caz) care, la data sesizării, au și calitatea de deputat sau de senator;

b. Președintelui României pentru membrii Guvernului sau foștii membri ai Guvernului (prim-ministru, ministru de stat, ministru, ministru delegat, după caz) care, la data sesizării, nu au calitatea de deputat sau de senator.

În acest fel, este stabilit, fără echivoc, un reper în funcție de care Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție urmează să sesizeze una dintre cele trei autorități publice competente pentru a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului în funcție sau a foștilor membri ai Guvernului.”

Răspunderea juridică a membrilor Guvernului

- Răspunderea penală a membrilor Guvernului, potrivit textelor Constituției, se aplică miniștrilor în funcție și foștilor miniștri doar pentru fapte săvârșite în exercitarea funcției și care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni;
- Răspunderea penală a membrilor Guvernului pentru infracțiuni care nu au legătură cu mandatul se realizează potrivit dreptului comun;
- Proiectul de cerere de începere a urmăririi penale împotriva unui membru al Guvernului se supune la vot în plenul Camerei și se adoptă cu votul majorității simple a deputaților sau senatorilor. Votul este secret și se exprimă prin bile;
- Urmărirea penală a membrilor Guvernului se face de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau de către Direcția Națională Anticorupție, în funcție de infracțiunea săvârșită. Judecata aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- După începerea urmăririi penale membrul Guvernului care este deputat sau senator poate fi percheziționat, reținut sau arestat numai după încuviințarea Camerei din care face parte;
- Legea răspunderii ministeriale nu se aplică persoanelor ce dețin funcții asimilate celor de ministru sau cu rang de ministru (de ex. Avocatul Poporului).

1.8 Întrebări și interpelări

„Guvernul și fiecare dintre membrii săi au obligația să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în condițiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului” (art. 112.1 din Constituție);

Regimul constituțional al întrebărilor și interpelărilor este reglementat în articolul 112 din Constituție și este detaliat în Regulamentul Camerei Deputaților (art. 192–204) și în Regulamentul Senatului (art. 168–177).

Întrebarea

Întrebarea este o simplă cerere de a răspunde dacă un fapt este adevărat, dacă o informație este exactă, dacă Guvernul și celelalte organe ale administrației publice înțeleg să comunice Camerei informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților sau de comisiile permanente ori dacă Guvernul are intenția de a lua o hotărâre într-o problemă determinată;

- Întrebările trebuie să aibă un singur autor;
- Întrebarea nu atrage o sancțiune politică imediată (Deleanu, 2006, p. 646), dar întrebarea se poate transforma într-o interpelare, iar interpelarea într-o moțiune simplă;

* Regimul constituțional al întrebărilor și interpelărilor este reglementat în articolul 112 din Constituție și este detaliat în Regulamentul Camerei Deputaților (art. 192–204) și în Regulamentul Senatului (art. 168–177).

- Potrivit Regulamentului, Președintele Camerei are dreptul să nu admită întrebările care:
  - Privesc probleme de interes personal sau particular;
  - Urmăresc în exclusivitate obținerea unei consultații juridice;
  - Se referă la procese aflate pe rolul instanțelor judecătorești sau pot afecta soluționarea unor cauze aflate în curs de judecată;
  - Privesc activitatea unor persoane care nu îndeplinesc funcții publice;
- Fiecare deputat poate formula întrebări scrise sau poate adresa întrebări orale Guvernului, miniștrilor ori altor conducători ai organelor administrației publice, la care solicită răspuns oral, scris sau răspuns scris și oral;

Întrebări orale și scrise

- O dată la două săptămâni, în ziua de luni, între 18:30–19:30, în cadrul „orei ministeriale", deputații pot adresa întrebări orale membrilor Guvernului; Prim-ministrului i se pot adresa numai întrebări privind politica generală a Guvernului;
- Răspunsurile la întrebările orale se dau **în termen de 15 zile de la data transmiterii lor de către secretarul Camerei**;
- Fiecare deputat are dreptul să adreseze Guvernului, membrilor săi sau altor conducători ai organelor administrației publice întrebări scrise care se depun la secretarul desemnat al Camerei;
- Deputatul va menționa dacă dorește un răspuns scris, unul oral sau și scris și oral;
- Răspunsurile la întrebările scrise se transmit deputatului în cel mult 15 zile;
- Întrebările la care nu s-a răspuns, se publică în M.O., Partea a II-a, la sfârșitul fiecărei sesiuni ordinare;

Interpelarea

Interpelarea constă într-o cerere adresată Guvernului sau unui membru al acestuia de un grup parlamentar, de unul sau mai mulți deputați/senatori, prin care se solicită explicații asupra politicii Guvernului în probleme importante ale activității sale interne sau externe.

- **Interpelarea** – spre deosebire de **întrebare** – se adresează doar în scris;
- Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la interpelări în cel mult două săptămâni. Pentru motive temeinice, Senatul poate acorda un termen de cel mult trei săptămâni. La Camera Deputaților, pentru motive temeinice, Biroul permanent poate acorda un singur termen de 15 zile;
- Răspunsurile la interpelările adresate Guvernului se prezintă de prim-ministrul sau de reprezentantul acestuia;
- Răspunsurile la interpelările adresate membrilor Guvernului se prezintă de ministru, sau, după caz, de un secretar de stat;
- **Interpelarea** se citește în ședința publică din ziua de luni, consacrată întrebărilor, între orele 19:30–20:00, apoi se prezintă președintelui Camerei pentru a fi transmisă Primului-ministru;
- Dezvoltarea interpelărilor are loc în ședința din ziua de luni, alternativ cu ședințele consacrate întrebărilor;
- În ședința consacrată dezvoltării interpelării, se dă cuvântul interpelatorului și apoi Primului-ministru sau reprezentantului acestuia (ministru sau secretar de stat);

- Miniștrii interpelați sau secretarii de stat desemnați de aceștia au obligația să participe la ședința consacrată răspunsurilor la interpelări;

Interpelarea

Dacă un ministru nu răspunde în termenele prevăzute la 3 interpelări, acestea vor fi înaintate prim-ministrului care va trebui să răspundă la respectivele interpelări în următoarea ședință consacrată orei prim-ministrului;

Camera Deputaților sau Senatul poate adopta o moțiune simplă prin care să-și exprime poziția cu privire la problema ce a făcut obiectul unei interpelări;

Interpelările au un caracter mai complex și un regim juridic diferit față de întrebări

Ora Prim-Ministrului
La Camera Deputaților/ Senat
La solicitarea
Unuia sau a mai multor grupuri parlamentare
Primului-Ministru
O dată pe lună
Dezbatere pe probleme de interes major pentru viața politică, economică și socială
Dezbatere solicitată de deputații Opoziției
• Deputații opoziției au la dispoziție 5 minute pentru prezentarea temei;
• Prim-Ministrul: 5 minute;
• Grupurile parlamentare: 5 minute
• Majoritatea parlamentară: 15 min;
• Prim-ministrul: 5 min la final
Dezbatere solicitată de majoritatea parlamentară
• Primul – Ministru are la dispoziție 15 min pentru prezentarea temei;
• Grupurile parlamentare: 5 min;
• Primul-Ministru are la dispoziție 10 min la final;
Dezbatere solicitată de Primul-Ministru
• Primul-Ministru are la dispoziție 15 min pentru prezentarea temei;
• Grupurile parlamentare: 5 min;
• Primul-Ministru are la dispoziție 5 min la final pentru a răspunde intervențiilor;
La finalul dezbaterii, prim-ministrul trebuie să răspundă interpelărilor la care ministrul de resort nu a răspuns.

1.9 Obligația Guvernului de a informa Parlamentul (art. 111, Constituție)

„Guvernul și celelalte organe ale administrației publice, în cadrul controlului parlamentar al activității lor, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul președinților acestora. În cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea informării este obligatorie" (Art. 111.1 din Constituția României)

- Reprezintă o formă de control parlamentar a activității Guvernului și poate contribui la creșterea calității actului legislativ prin informații și documente pertinente;
- Mecanisme și proceduri prin care se poate realiza controlul parlamentar (Enache, 2013, p. 101):
  - Moțiune (simplă și de cenzură)
  - Întrebări (orale și scrise)
  - Interpelări adresate Guvernului (prim-ministrului) și membrilor acestuia
  - Comisii de anchetă
  - Informarea Camerelor Parlamentului și a parlamentarilor
  - Petiții
  - Declarații politice.

Obligația Guvernului de a informa Parlamentul

- Informațiile și documentele pot fi solicitate doar de Președintele Camerei Deputaților, de Președintele Senatului sau de Președintele unei comisii parlamentare. Deputații și senatorii nu pot solicita în nume personal aceste informații și documente, ci doar prin intermediul structurilor constituționale menționate;
- Obligația de informare revine atât Guvernului cât și celorlalte organe ale administrației publice de la nivel central sau local, inclusiv de la organele autonomiei locale (Primărie, Consiliul local, Consiliul Județean);
- Informațiile solicitate pot viza doar aspecte ce țin de natura controlului parlamentar și nu se pot referi la interese personale ale parlamentarilor; obiectul controlului îl reprezintă doar informațiile și documentele care pot fi publice, în baza prevederilor legale privind accesul la informații de interes public;
- Solicitarea de informații este obligatorie în cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau ale bugetului asigurărilor sociale de stat ;
- Guvernul și celelalte autorități publice sunt obligate să răspundă în termen de cel mult 10 zile sau 30 de zile în situații excepționale, când răspunsul necesită date suplimentare (Regulamentul Senatului);
- În cazul în care autoritățile nu răspund la solicitări în termenele menționate, Președintele Senatului sau Președintele Comisiei poate cere invitarea lor în plenul Senatului; refuzul nejustificat de a răspunde la solicitări poate atrage răspunderea juridică, Președintele Senatului poate sesiza autoritățile competente, la solicitarea senatorului interesat;

- În situația în care informațiile sau documentele solicitate privesc secrete de stat, Guvernul informează Camerele Parlamentului care vor decide în ședință secretă;

2. Modalități de acțiune și control reciproc ale Executivului asupra Legisltivului

2.1 Delegarea legislativă

2.2 Dizolvarea Parlamentului

2.3 Convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară

2.4 Adresarea de mesaje Parlamentului de către Președintele României

2.5 Convocarea de către Președintele României a referendumului pe probleme de interes național

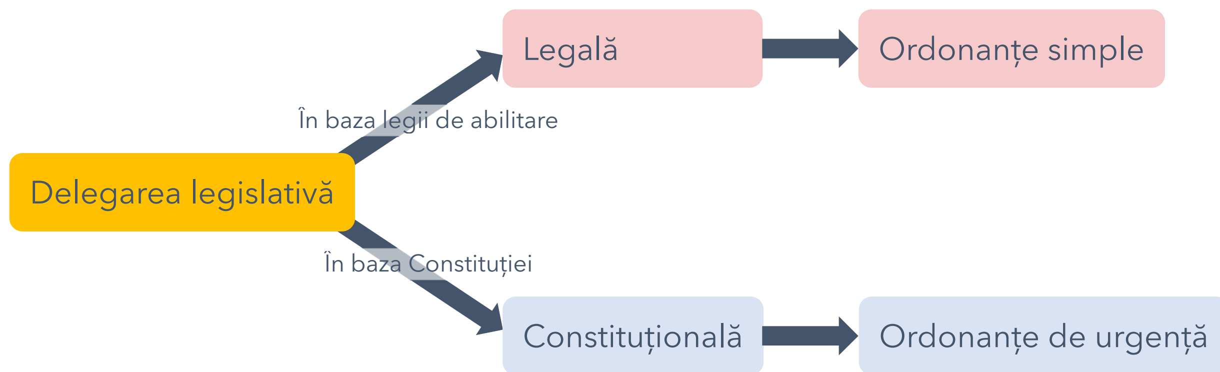
2.6 Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege, program sau declarație de politică generală

2.7 Inițiativa legislativă

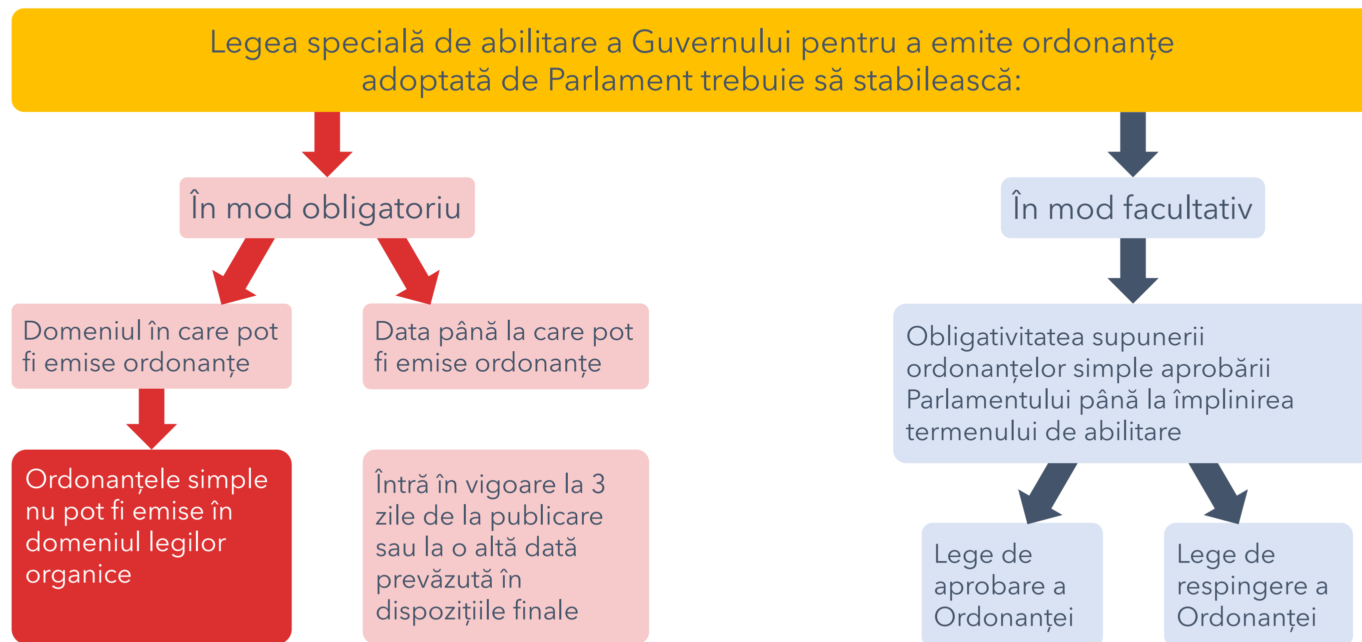
2.8 Solicitarea Președintelui României de reexaminare a legii

2.1 Delegarea legislativă (art. 115, Constituție)

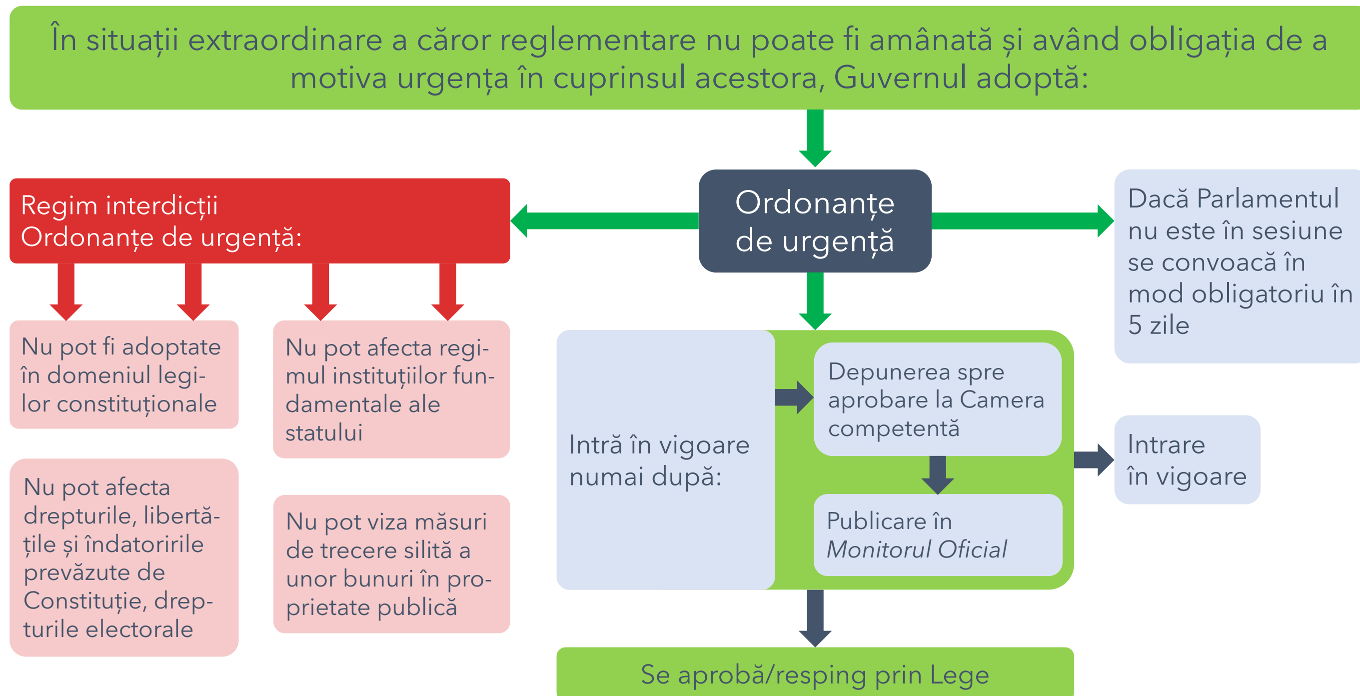
- Este o instituție specifică dreptului constituțional și presupune transferul de atribuții de la Parlament către Executiv în anumite condiții prevăzute de legea de abilitare ori de Constituție (Decizia Curții Constituționale nr. 1438/2010);
- Constituie o procedură excepțională de substituire a Guvernului în prerogativele legislative ale Parlamentului (Decizia Curții Constituționale nr. 102/1995)
- Delegarea legislativă îmbracă două forme: legală și constituțională (Vida, 1994, p. 101).

Delegarea legislativă legală: ordonanțe simple

Delegarea legislativă constituțională: Ordonanțe de urgență

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la Ordonanțele de Urgență

„Ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate în domeniul legilor constituționale, nu pot afecta regimul instituțiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertățile și îndatoririle prevăzute de Constituție, drepturile electorale și nu pot viza măsuri de trecere silită a unor bunuri în proprietate publică” (art. 115 alin 6 din Constituție)

Care este sensul noțiunii **„afectează”**?

- Curtea Constituțională a arătat că „verbul «a afecta» este susceptibil de interpretări diferite, așa cum rezultă din unele dicționare. Din punctul de vedere al Curții, aceasta urmează să rețină numai sensul juridic al noțiunii, sub diferite nuanțe, cum ar fi: «a suprima», «a leza», «a aduce atingere», «a prejudicia», «a antrena consecințe negative»” (Decizia Curții Constituționale nr. 1189 din 6 noiembrie 2008).
- În concluzie, Curtea Constituțională, prin jurisprudența sa, apreciază că ordonanțele de urgență nu pot fi adoptate dacă «afectează», dacă au consecințe negative, dar, în schimb, pot fi adoptate dacă, prin reglementările pe care le conțin, au consecințe pozitive în domeniile în care intervin.

Număr legi și număr ordonanțe de urgență în perioada 1990–2018 (Deaconu, 2018, p. 222)

Legislatura	Nr legilor adoptate	Guvernul	Perioada de guvernare	Nr. Lunilor de guvernare	Nr. OUG emise	Media OUG adoptate/lună	Media Legilor adoptate/lună
1990–1992	212	Petre ROMAN	Dec 1989– Sept 1991	21	0	0	8,83
		Theodor STOLOJAN	Oct 1991– Nov 1992	14	0	0	
1992–1996	522	Nicolae VĂCĂROIU	Nov 1992– Dec 1996	49	19	0,38	10,87
1996–2000	925	Victor CIORBEA	Dec 1996 - Mar 1998	15	103	6,86	19,27
		Radu VASILE	Apr 1998- Dec 1999	21	261	12,42	
		Mugur ISĂRESCU	Dec 1999– Dec 2000	12	309	25,75	
2000–2004	2690	Adrian NĂSTASE	Dec 2000– Dec 2004	48	680	14,16	56,04
2004–2008	1654	Călin Popescu TĂRICEANU	Dec 2004– Dec 2008	48	730	15,20	34,45
2008–2012	1215	Emil BOC	Dec 2008– Feb 2012	37	378	10,21	25,31
		Mihai Răzvan UNGUREANU	Feb 2012– Mai 2012	3	13	4,33	

Legislatura	Nr legilor adoptate	Guvernul	Perioada de guvernare	Nr. Lunilor de guvernare	Nr. OUG emise	Media OUG adoptate/lună	Media Legilor adoptate/lună
2012–2016	1181	Victor PONTA	Mai 2012–Nov 2015	43	348	8,09	24,60
		Dacian CIOLOȘ	Nov 2015–Dec 2016	14	114	8,14	
2016–2020	195	Sorin GRINDEANU	Ian 2017–Iun 2017	6	42	7	24,37
		Mihai TUDOSE	Iun 2017–Ian 2018	8	74	9,25	
		Viorica DĂNCILĂ	Ian 2018–Aprilie 2018	4	27	6,75	

Propuneri de revizuire a Constituției cu privire la ordonanțele de urgență

Având în vedere practica abuzivă a ordonanțelor de urgență, propunem două soluții (una radicală, alta moderată) de revizuire a Constituției cu privire la regimul acestor ordonanțe (Boc, 2016):

- **soluția radicală:** eliminarea din textul Constituției a prevederilor care vizează ordonanțele de urgență.

  În susținerea acestei propuneri pot fi avute în vedere următoarele argumente:

  - există proceduri legislative obișnuite și speciale capabile să facă față provocărilor și nevoilor Guvernului în materie de legiferare, cu respectarea principiului celerității și urgenței, și anume: procedura legislativă obișnuită, procedura legislativă de urgență și procedura angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege, program sau declarație de politică generală;
  - există deja reglementat cadrul legislativ pentru intervenție rapidă în caz de urgență obiectivă: calamități naturale, dezastre, cutremure, stare de asediu sau stare de urgență. Actele normative în domeniile menționate conțin dispoziții derogatorii de la regimul legislativ obișnuit sau special și împuternicesc autoritățile statului să ia decizii rapide;
  - există instituția delegării legislative legale: adică Parlamentul poate abilita Guvernul să emită ordonanțe simple în domenii care nu fac obiectul legilor organice și pe o perioadă determinată.

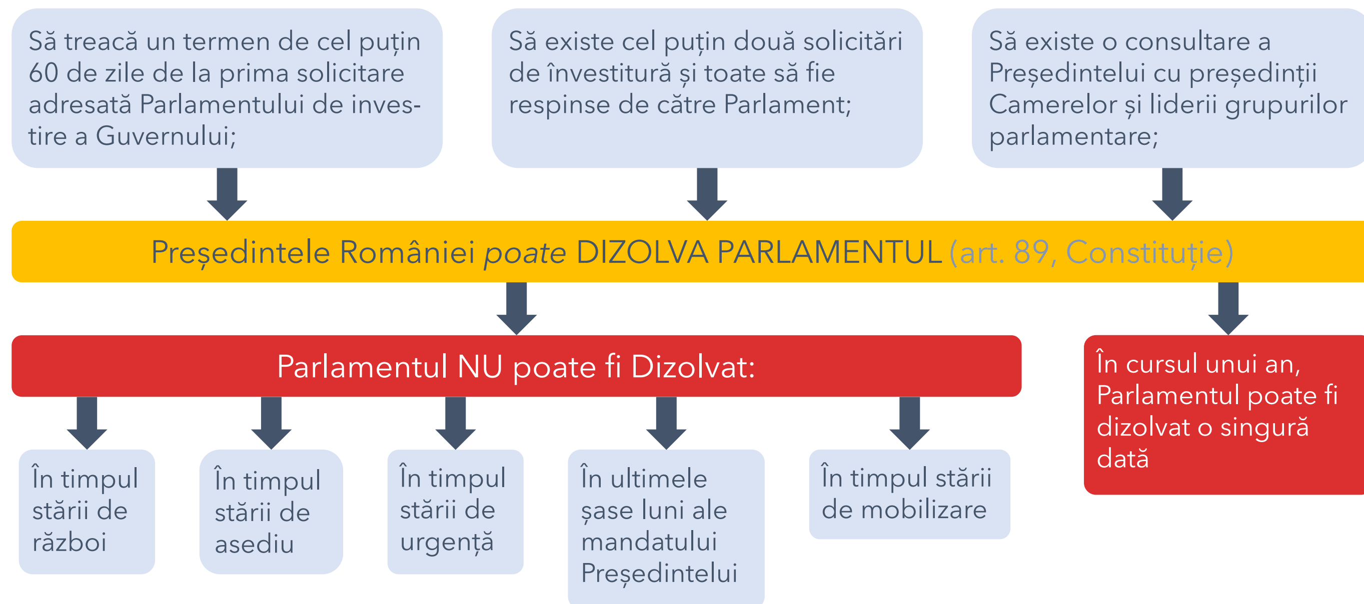
- **Soluția moderată:** abrogarea ordonanțelor de urgență în situația în care acestea nu sunt aprobate de către Parlament în cel mult 60 de zile de la adoptare (modelul italian).
    - Această propunere nu este atât de radicală și este funcțională în sistemul constituțional italian.

  Potrivit art. 77 din Constituția Italiei:

  > „Guvernul poate, numai în baza delegării din partea Camerelor, să emită decrete cu putere de lege. Atunci când, în situații extraordinare de necesitate și de urgență, Guvernul adoptă, pe proprie răspundere, un decret temporar cu putere de lege, acesta îl va prezenta Parlamentului în vederea transpunerii în legislație. Pe parcursul procedurii de dizolvare, Parlamentul se va întruni în termen de cinci zile de la prezentarea măsurii legislative temporare în cauză. *Decretul este abrogat dacă nu este transpus în legislație de către Parlament în termen de 60 de zile de la publicarea sa*. Parlamentul poate reglementa raporturile juridice care decurg din decretul respins" (Deaconu, 2015, p. 824);

    - Avantajul acestei soluții constă în diminuarea stării de incertitudine și de provizorat legislativ; altfel spus, dacă până acum au existat multiple situații în care o ordonanță de urgență a fost aprobată de către Parlament la mai multe luni (sau chiar ani) de la adoptarea de către Guvern, după modificarea constituțională propusă se va scurta starea de provizorat legislativ.

2.2 Dizolvarea Parlamentului

Particularitățile procedurii de dizolvare a Parlamentului

- Dizolvarea Parlamentului se face prin Decret al Președintelui României, publicat în Monitorul Oficial, partea I;
- Decretul Președintelui României nu trebuie să fie contrasemnat de către primul-ministru;
- Decretul Președintelui de dizolvare a Parlamentului nu poate fi atacat în contenciosul administrativ;
- Curtea Constituțională nu are atribuția de a verifica și veghea la procedura de dizolvarea a Parlamentului (ca și la referendum), dar ar putea fi sesizată pe calea conflictului juridic de natură constituțională dacă Președintele nu ar respecta procedura constituțională de dizolvare a Parlamentului;
- În termen de 3 luni de la dizolvare se organizează alegeri pentru un nou Parlament;
- Până în prezent, Parlamentul României nu a fost dizolvat niciodată.
- Președintele, teoretic, poate propune a doua oară la funcția de prim-ministru aceeași persoană pe care a propus-o și prima dată și care a fost respinsă;
- Legea nu interzice ca una, mai multe sau chiar toate persoanele care au fost propuse pentru componență primului guvern să se regăsească și pe lista celui de-al doilea guvern propus;
- Președintele *poate* și nu este obligat să dizolve Parlamentul după trecerea a 60 de zile de la prima solicitare de investitură și respingerea a cel puțin două solicitări de investitură;

Considerații comparative cu privire la procedura de dizolvare a Parlamentului

În practica politică, potrivit literaturii de specialitate (Haguenau-Moizard, 2009, pp. 76-79), există modalități-tip de dizolvare a Parlamentului: dizolvarea-arbitraj și dizolvarea-discreționară;

Dizolvarea-arbitraj

Dizolvarea-arbitraj este utilizată, în principal, pentru a rezolva o criză politică majoră, când doar corpul electoral mai poate arbitra și soluționa conflictul dintre Executiv și Legislativ;

- Exemplul tipic de dizolvare-arbitraj este oferit de Germania prin Constituția din 1949. Scopul a fost acela de a asigura stabilitatea politică și de a evita dizolvările repetate ale legislativului care au avut loc în perioada interbelică. În consecință, dizolvarea Bundestagului este permisă doar în caz de criză politică majoră;
  - Potrivit Constituției Germaniei, dizolvarea Bundestagului este permisă în doar două situații:
    a. situația în care, în urma alegerilor parlamentare, Bundestagul nu reușește să aleagă un Cancelar (art. 63 din Constituție),
    b. situația în care o moțiune de încredere propusă de Cancelar este respinsă de Bundestag. Președintele, la propunerea Cancelarului, poate dizolva Bundestagul (art. 68 din Constituție);

Germania

Art. 63. Alegerea Cancelarului federal (Constituția Germaniei)

1. Cancelarul Federal este ales de Bundestag, fără dezbateri, la propunerea Președintelui Federal.
2. Este aleasă persoana care primește voturile majorității membrilor Bundestagului. Persoana aleasă este numită de Președintele Federal.
3. Dacă nu este aleasă persoana propusă de Președintele Federal, Bundestagul poate alege un Cancelar Federal în termen de 14 zile de la scrutin, cu voturile majorității membrilor săi.
4. Dacă alegerea nu se realizează înăuntrul acestui termen, atunci are loc un nou tur de scrutin în care este ales cel care obține cel mai mare număr de voturi. Dacă persoana aleasă primește voturile majorității membrilor Bundestagului, Președintele Federal trebuie să o numească în termen de șapte zile de la alegeri. Dacă persoana aleasă nu primește voturile acestei majorități, atunci, în termen de șapte zile, Președintele Federal fie numește persoana, fie dizolvă Bundestagul;

Această procedură constituțională nu a fost utilizată niciodată pană în prezent în sistemul politic german.

Art. 68. Votul de încredere (Constituția Germaniei)

1. Dacă o moțiune a Cancelarului Federal pentru un vot de încredere nu este susținută de majoritatea membrilor Bundestagului, Președintele Federal, la propunerea Cancelarului Federal,

poate dizolva Bundestagul în douăzeci și una de zile. Dreptul de dizolvare este anulat imediat ce Bundestagul alege un alt Cancelar Federal, cu votul majorității membrilor săi.

2. Între moțiune și vot trebuie să treacă 48 de ore

În practica politică germană, prima ipoteză constituțională (art. 64) nu a fost utilizată niciodată, dar cea de-a doua ipoteză (art. 68) a fost utilizată de două ori pentru declanșarea alegerilor anticipate, la solicitarea Cancelarului în exercițiu. Helmut Kohl, după ce a fost ales Cancelar în urma unei moțiuni constructive de neîncredere (1 octombrie, 1982, cu 256 de voturi pentru, 235 contra și 4 abțineri), a utilizat acest instrument constituțional pentru a provoca alegeri anticipate. Astfel, Cancelarul a depus o moțiune de încredere (17 decembrie, 1982) și a solicitat susținătorilor din partidul său, Uniunea Creștin-Democrată, să nu susțină moțiunea de încredere. Moțiunea de încredere a fost respinsă (218 voturi (SPD), contra 8 (CDU și FDP) și 248 abțineri (CDU și FDP), iar Cancelarul a solicitat Președintelui dizolvarea Bundestagului. În urma alegerilor, partidul Cancelarului (CDU), a obținut majoritatea relativă dorită de Cancelar. Curtea Constituțională din Germania, prin Decizia din 16 februarie 1983, a considerat constituțională această utilizare a art. 68 din Constituție (Pactet și Melin-Soucramanien, 2011, pp. 173–175);

Ulterior, un alt Cancelar, de această dată social-democrat (SPD), Gerhard Schroder, în 2005, a utilizat art. 68 din Constituție pentru a genera alegeri anticipate, chiar daca într-un alt context politic, pentru evitarea unui eșec politic major în alegerile ce urmau să aibă loc în anul 2006.

Dizolvarea-discreționară

Dizolvarea-discreționară este o procedură utilizată de către șeful statului sau de către șeful guvernului pentru a obține un avantaj politic și electoral. Această procedură poate îmbrăca două forme (Haguenau-Moizard, 2009, pp. 78–79):

A. dizolvarea discreționară a uneia dintre Camerele Parlamentului de către Președinte ca o consecință a puteri proprii și discreționare a acestuia (**Franța, Polonia, Portugalia**);

B. dizolvarea discreționara a Parlamentului de către șeful statului, dar numai la solicitarea expresă a șefului Guvernului (**Spania, Marea Britanie, Danemarca**);

Clasificarea oferită de Catherine Haguenau-Moizard, chiar dacă are un caracter didactic, este corectă și surprinde dinamica relației dintre Executiv și Legislativ, specifică mecanismului de echilibru și control al puterilor în stat. De cele mai multe ori, *dizolvarea–arbitrară* și *dizolvarea–discreționară* coexistă și/sau se suprapun reciproc (**Spania, Ungaria, Estonia, Lituania**). Dizolvarea discreționară are o sferă mult mai largă de aplicare. Dispunând de dreptul de dizolvare, șeful Guvernului devine *„stăpânul calendarului electoral – le maître du calendrier electoral”* (Haguenau-Moizard, 2009, p. 79);

Franța și Spania

Art. 12 din Constituția Franței:

- După consultarea Prim-ministrului și a președinților Camerelor Parlamentare, Președintele Republicii poate pronunța dizolvarea Adunării Naționale.

- Alegerile generale sunt organizate cu cel puțin 20 și cel mult 40 de zile de la dizolvare.

Art. 115 1. din Constituția Spaniei:

- Președintele Guvernului, după deliberarea în cadrul Consiliului de Miniștri și pe propria răspundere, poate propune dizolvarea Camerei Deputaților, a Senatului sau a Parlamentului, care va fi promulgată prin decret regal. Decretul de dizolvare stabilește o dată pentru alegeri.

2. Propunerea de dizolvare nu poate fi depusă atunci când o moțiune de cenzură este în curs de dezbatere.
3. Nu se poate proceda la o nouă dizolvare înainte de a fi trecut un an de la dizolvarea precedentă, cu excepția dispozițiilor articolului 99, alineatul 5.

În baza acestui text constituțional, de exemplu, premierul spaniol Felipe Gonzales (1982–1996) a decis dizolvarea Camerei Deputaților în 1986 și în 1989 pentru a maximiza succesul electoral în urma intrării Spaniei în NATO și în urma alegerilor europene.

Finlanda și Lituania

Art. 26. din Constituția Finlandei:

- Alegerile parlamentare extraordinare în perioada sesiunii parlamentare, Președintele Republicii poate decreta, ca răspuns la o propunere motivată a Prim-ministrului și după audieri ale grupuri- lor parlamentare, organizarea de alegeri parlamentare extraordinare. Parlamentul decide apoi data la care își încheie activitatea, înainte de organizarea alegerilor.

- După organizarea alegerilor parlamentare extraordinare, Parlamentul se întrunește în sesiune în prima zi din luna calendaristică care începe la 90 de zile de la data decretului privind organizarea de alegeri, cu excepția stabilirii de către Parlament a unei date anterioare de convocare.

Art. 58 1. din Constituția Lituaniei:

- Alegerile anticipate pentru Parlament pot avea loc în baza unei decizii a Parlamentului, adoptate cu o majoritate de cel puțin trei cincimi din voturile membrilor Parlamentului.
- Alegerile anticipate pentru Parlament pot fi, de asemenea, declanșate de Președintele Republicii: 1. în cazul în care Parlamentul nu adoptă o decizie cu privire la un nou program al Guvernului în termen de 30 de zile de la prezentarea acestuia sau în cazul în care Parlamentul respinge de două ori consecutiv programul înaintat de Guvern, în termen de 60 de zile de la prima prezentare a acestuia; 2. la propunerea Guvernului, în cazul în care Parlamentul dă Guvernului un vot de neîncredere.

Marea Britanie

Pană în anul 2011, premierul britanic dispunea de o largă putere discreționară de a utiliza instrumentul dizolvării Camerei Comunelor pentru a provoca alegeri anticipate, fie pentru a consolida o majoritate parlamentară slăbită, fie pentru a profita de o conjunctură politică favorabilă;

În 2011 a fost adoptat *Fixed-Term Parliaments Act* care reglementează strict procedura de dizolvare a Camerei Comunelor. Potrivit acestui act legislativ, dizolvarea Camerei Comunelor este posibilă doar în două situații:

- Fie Camera Comunelor decide propria dizolvare (autodizolvare) ca urmare a unei rezoluții adoptate cu votul unei majorități de două treimi din numărul membrilor Camerei Comunelor;
- Fie dizolvarea este consecința adoptării de către Camera Comunelor a unei moțiuni de cenzură împotriva Guvernului, iar Camera este incapabilă să acorde un vot de încredere unui alt Guvern într-un interval de 14 zile. În acest caz, dizolvarea Camerei Comunelor este automată (Turk, 2012, p. 161);

Considerații actuale cu privire la procedura de dizolvare a Parlamentului în România

- Dizolvarea Parlamentului ar trebui să constituie un mijloc de echilibru și control al puterii executive în raport cu puterea legislativă (contraponderea dreptului Legislativului de demitere a Guvernului prin moțiune de cenzură sau de suspendare din funcție a Președintelui României). În fapt, până în prezent, nu a existat nicio aplicare a art. 89 care vizează dizolvarea Parlamentului, dar au existat două proceduri de demitere a Președintelui și mai multe moțiuni de cenzură, dintre care trei au fost adoptate;
- Procedura constituțională de dizolvare a Parlamentului în sistemul nostru constituțional a fost concepută ca o „procedură arbitraj" în caz de criză politică majoră. În 27 de ani, deși au existat multiple crize politice majore, niciodată nu s-a recurs la aplicabilitatea acestui text constituțional. Este adevărat, utilizarea rară a unui asemenea mecanism constituțional este un semn de sănătate a sistemului politic (a se vedea cazul Germaniei), dar neutilizarea lui în contextul existenței crizelor politice majore semnifică imperfecțiunea acestuia și nevoia de a fi revizuit. În formula actuală, textul constituțional este mai aproape de o procedură de „autodizolvare" decât de o procedură de dizolvare–arbitraj;
- Textul nostru constituțional nu conține vreo referire la dizolvarea–discreționară, ca drept al șefului statului și/sau al guvernului de a dizolva Parlamentul în vederea asigurării unui echilibru constituțional între puterea legislativă și puterea executivă;
- În aceste condiții, actuala reglementare constituțională lipsește puterea executivă de un important mijloc de echilibru și control reciproc în raport cu puterea legislativă, fiind afectat, în substanța lui, principiul separației și echilibrului puterilor în stat prevăzut în articolul 1 din Constituție ;

- Propunem, după modelul existent în regimul semiprezidențial francez, consacrarea dreptului Președintelui României de a dizolva Parlamentul în vederea consacrării unei soluții constituționale eficiente pentru deblocarea crizelor politice și pentru realizarea unui real echilibru și control reciproc între puterea legislativă și puterea executivă. Poate fi avută în vedere și ipoteza dreptului Președintelui de dizolvare doar a Camerei Deputaților, în condițiile în care Senatul ar urma să reprezinte colectivitățile teritoriale (județele).

Considerații cu privire la procedura franceză de dizolvare a Adunării Naționale

- Dizolvarea Parlamentului de către Executiv reprezintă contraponderea în raport cu dreptul Legislativului de a demite Guvernul și asigură echilibrul puterilor în stat;
- Președintele Franței poate dizolva doar Adunarea Națională, nu și Senatul;
- Dreptul Președintelui de dizolvare a Adunării Naționale, fără să aibă nevoie de contrasemnare din partea prim-ministrului, este supus unor condiții și formalități pentru a evita derapaje autoritariste din partea șefului statului (Turk, Thumerel, Toulemonde, 2012, p. 107):
  - consultarea Prim-ministrului și a Președinților celor două Camere (este obligatorie consultarea, fără a fi obligat să tină cont de avizul lor);
  - obligația de organizare a alegerilor într-un interval de timp precis stabilit de Constituție (cel puțin 20 de zile și cel mult 40 de zile de la dizolvare);
  - întrunirea de drept a noii Adunări Naționale imediat după alegeri (în a doua zi de joi după alegerea sa);
  - interdicția unei noi dizolvări a Adunării Naționale în anul următor acestor alegeri, în timpul interimatului funcției prezidențiale ori în perioada aplicării art. 16 din Constituție (perioada de exercitare a unor măsuri excepționale de către Președintele Republicii);
- În actualul sistem constituțional francez, după 1958, Președintele a utilizat procedura dizolvării Adunării Naționale de cinci ori: Generalul de Gaulle (de două ori, 1962 și 1968), Francois Mitterand (de două ori, 1981 și 1988) și Jacques Chirac (o singură dată, 1997) ;

- Faptul că procedura dizolvării Adunării Naționale nu este extrem de restrictivă, iar, pe de altă parte, a fost utilizată foarte rar, ne demonstrează faptul că reglementarea constituțională este potrivită și răspunde exigențelor principiului separației, echilibrului și controlului puterilor.

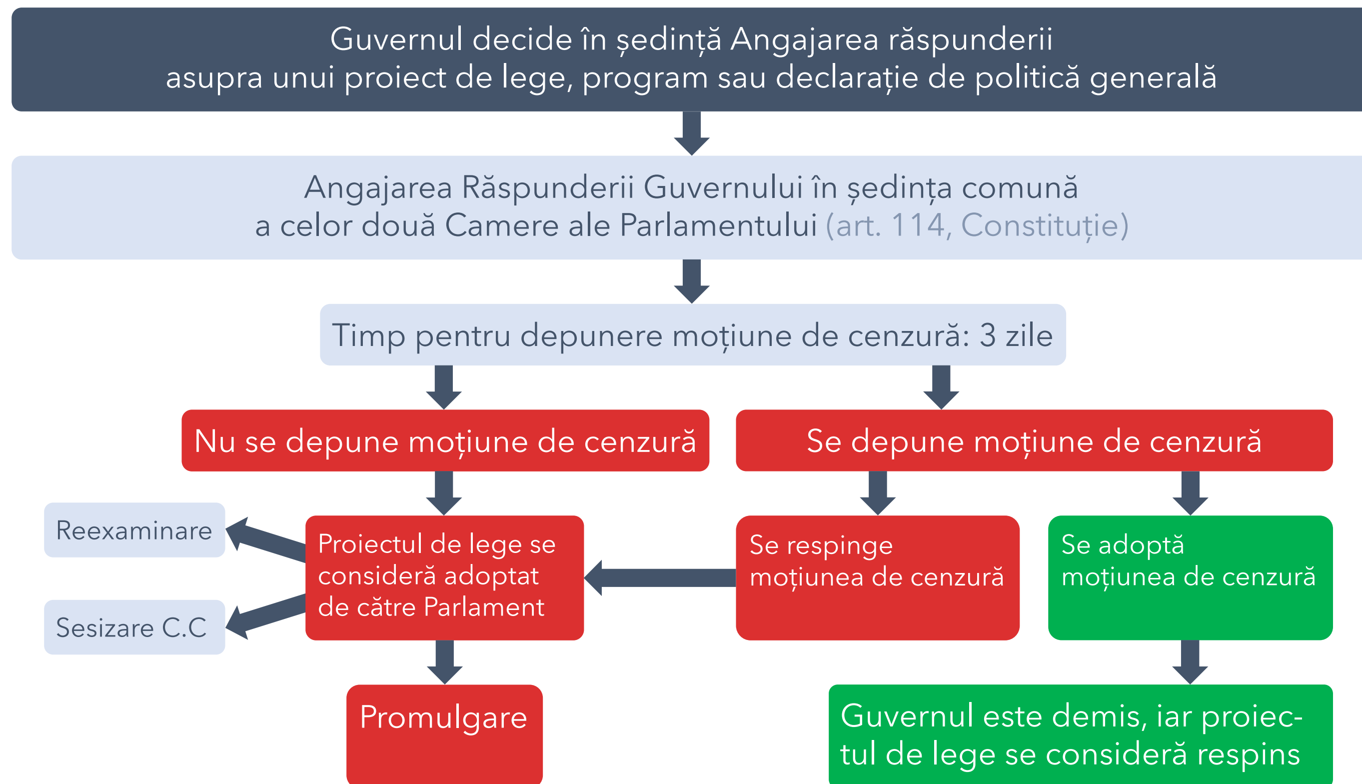
2.4 Adresarea de mesaje Parlamentului de către Președintele României

„Președintele României adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii" (Art. 88 din Constituția României)

- Reprezintă o modalitate de comunicare a Președintelui cu Parlamentul;
- Reprezintă o modalitate prin care Președintele comunică Națiunii viziunea și opiniile sale cu privire la problemele majore din societatea românească;
- Reprezintă un act exclusiv politic și unilateral al Președintelui care nu trebuie să fie contrasemnat de către primul-ministru;
- Președintele are libertatea deplină să stabilească ce reprezintă „principalele probleme politice ale națiunii";
- Mesajul va putea îmbrăca o formă scrisă sau orală, prezentat personal, prin intermediul unui consilier prezidențial sau prin intermediul unei scrisori publice;
- La solicitarea Președintelui României, primirea mesajului adresat Parlamentului se înscrie cu prioritate pe ordinea de zi sau, după caz, la data solicitată;

„De aceea, după primirea mesajului de către Camere, aspecte ce alcătuiesc conținutul sau ar putea face obiectul unei dezbateri, dar ca o problemă separată. (...) Acesta este însă un alt aspect, ulterior și subsecvent primirii mesajului, fără participarea Președintelui (...) Prin locul și rolul său, derivate din alegerea directă de către popor, asemeni Parlamentului, Președintele nu poate fi participant la o dezbatere parlamentară, deoarece aceasta ar însemna să-și angajeze răspunderea politică, ceea ce este contrar poziției sale constituționale" (Decizia Curții Constituționale nr. 87/1994)

2.6 Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege, program sau declarație de politică generală

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la condițiile angajării răspunderii Guvernului și cu privire la limitele folosirii procedurii angajării răspunderii Guvernului în aceeași sesiune

Critica de constituționalitate formulată de către Opoziție cu privire la Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, proiect asupra căruia Guvernul și-a angajat răspunderea și asupra căruia Curtea Constituțională a efectuat controlul de constituționalitate a priori prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005:

„Legea astfel adoptată cuprinde modificări și completări de esență la 9 legi organice privind regimul proprietății, la 3 legi organice privind organizarea judiciară, statutul magistraților și Consiliul Superior al Magistraturii, la două coduri (penal și fiscal), precum și două legi noi privind renta viageră și procedura specială de judecare a unor procese. Formularea și structurarea legii în 17 titluri nu acoperă încălcarea dispoziției imperative a art. 114 alin.(1) din Constituție, așa cum acest text trebuie interpretat prin raportare la art. 61, privind monopolul legislativ al Parlamentului, cât și la art. 102 alin.(1) referitor la rolul Guvernului."

Poziția Curții Constituționale prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005:

„Nicio dispoziție a Legii fundamentale nu interzice ca printr-o lege să fie reglementate mai multe domenii ale relațiilor sociale. Astfel, Guvernul poate opta ca într-un proiect de lege, pe care îl supune Parlamentului spre adoptare, fie pe calea procedurii obișnuite de legiferare, fie prin angajarea răspunderii în fața Parlamentului să propună reglementarea mai multor domenii prin modificări, completări sau abrogări a mai multor acte normative în vigoare."

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la condițiile angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului

„Interpretând dispozițiile textului constituțional, Curtea, prin jurisprudența sa, a impus anumite condiții în care Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului. Astfel, Guvernul are îndrituirea constituțională de a-și angaja răspunderea în următoarele condiții, respectiv:

- existența unei urgențe în adoptarea măsurilor conținute în legea asupra căreia Guvernul și-a angajat răspunderea; – necesitatea ca reglementarea în cauză să fie adoptată cu maximă celeritate;
- importanța domeniului reglementat;
- aplicarea imediată a legii în cauză”.

(Decizia Curții Constituționale nr. 799 din 17 iunie 2011)

Argumentația Curții Constituționale cu privire la propunerea de modificare a articolului 114 din Constituție (Proiectul de Revizuire a Constituției României din anul 2011) în sensul limitării posibilității Guvernului de a utiliza procedura angajării răspunderii

„(1) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, o singură dată pe sesiune, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.

(2) Limitarea angajării răspunderii prevăzută la alineatul (1) nu se aplică în cazul proiectului bugetului de stat și celui al asigurărilor sociale de stat". (Text propus în Proiectul de Revizuire a Constituției, 2011)

„...Guvernul nu este limitat în a folosi procedura angajării răspunderii la un anumit număr de ori pe sesiune, premisa folosirii acestei proceduri având în vedere existența unei urgențe în adoptarea măsurii legislative, indiferent de criteriul cantitativ. Însă, angajarea repetată a răspunderii Guvernului și limitarea accentuată a atribuției principale a Parlamentului de a legifera sunt argumente suficiente în sensul reglementării mai stricte a acestei instituții. Prin limitarea cantitativă a posibilității Guvernului de a folosi această procedură în cursul unei sesiuni parlamentare sunt eliminate premisele exercitării abuzive din partea Guvernului a dreptului constituțional de a-și angaja răspunderea în fața Parlamentului, iar, în ceea ce privește autoritatea legiuitoare, aceasta își poate exercita competența în plenitudinea sa, așa cum este conferită de art. 61 alin.(1) din Constituție." (Decizia Curții Constituționale nr. 799 din 17 iunie 2011)

„Distinct de modificarea propusă (limitarea cantitativă a posibilității Guvernului de angajare a răspunderii, nn.),Curtea recomandă completarea prevederilor art. 114 alin.(1) din Constituție,

în sensul limitării obiectului asupra căruia Guvernul își poate angaja răspunderea la un program, o declarație de politică generală sau la un singur proiect de lege care să reglementeze unitar relații sociale care privesc un singur domeniu. Lipsa unei atare condiționări cu privire la sfera de reglementare a proiectului de lege ar conduce la eludarea prevederilor constituționale propuse spre modificare și anume posibilitatea angajării răspunderii o singură dată pe sesiune, întrucât dau posibilitatea Guvernului de a-și asuma răspunderea prin intermediul unui proiect de lege, care în mod formal îndeplinește condițiile constituționale, dar care, printr-o structură complexă și un conținut eterogen, ar îngloba reglementări din domenii sociale foarte diferite". (Decizia Curții Constituționale nr. 799 din 17 iunie 2011)

Considerații finale cu privire la necesitatea revizuirii procedurii angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului

- Criteriile stabilite de Curtea Constituțională cu privire la constituționalitatea procedurii angajării răspunderii exced textul constituțional, au caracter arbitrar și nu răspund exigențelor de previzibilitate, claritate, precizie și predictibilitate specifice normelor juridice;
- Susținem revizuirea textului constituțional în accepțiunea propunerii de revizuire a Constituției din anul 2011, (după inspirația din modelul francez), dar nu îmbrățișăm cea de-a doua limitare a obiectului angajării răspunderii, potrivit recomandării formulate de către Curtea Constituțională prin Decizia 799/2011;
- Actuala reglementare constituțională a procedurii angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului este inspirată din Constituția Franței (art. 49);
- Legiuitorul francez, având în vedere exercitarea uneori abuzivă a acestei proceduri, prin Revizuirea Constituției din anul 2008, a limitat posibilitatea angajării răspunderii Guvernului:

Actualul text al art. 49 paragraful 3 din Constituția Franței prevede: *„După deliberarea din cadrul Consiliului de miniștri, Primul-ministru poate să angajeze răspunderea Guvernului în fața Adunării Naționale pentru votarea unui proiect de lege privind finanțele publice sau finanțarea sistemului de securitate socială. În acest caz, proiectul este considerat adoptat, cu excepția cazului în care o moțiune de cenzură, depusă în următoarele douăzeci și patru de ore, este votată în condițiile prevăzute de alineatul anterior, în plus, Primul-ministru poate recurge la această procedură pentru încă un proiect sau încă o propunere de lege din acea sesiune."*

Referendumul

- Referendumul național
- Referendumul local
- Referendumul obligatoriu
- Referendumul consultativ

Cadrul constituțional

„Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin **referendum**”
(art. 2 alin. 1 din Constituție)

Definiția referendumului. Tipuri de referendum

- Referendumul poate fi definit ca fiind totalitatea procedurilor prin care cetățenii sunt invitați să participe, în mod individual, la un demers legal pentru rezolvarea unei probleme cu caracter real și nu personal, adresat poporului sau unei colectivități locale, cu titlu consultativ ori cu titlu deliberativ (Iancu, 2012, p. 256);
- Referendumul, prin formele lui diverse, permite poporului să participe la exercițiul puterii legislative sau să fie consultat cu privire la importante probleme de interes național (Jacque, 2010, p. 22);
- Referendum: modalitate de consultare și formă de exprimare a voinței suverane a poporului cu privire la probleme de interes general, național sau local;
- Referendumul poate prezenta un risc plebiscitar, în sensul că un răspuns pozitiv la referendum este prezentat ca o manifestare de încredere cu privire la autorul referendumului. O asemenea problemă nu se pune în Elveția sau Italia unde referendumul este organizat la solicitarea cetățenilor (Jacque, 2010, p. 22);
- Tipuri de referendum în România: Referendum **consultativ** și referendum **obligatoriu**.
- Alte tipuri de referendum (Deaconu, 2017, pp. 134–135):
    - **referendumul constituțional**: pentru aprobarea unei Constituții, are caracter obligatoriu;
    - **referendumul legal**: fie pentru adoptarea unei legi (referendum legislativ), fie pentru abrogarea unei legi (referendum abrogativ);
    - **referendumul convențional**: pentru ratificarea unui acord sau tratat internațional.

Tipuri de referendum în România

- Referendum național pentru revizuirea Constituției
- Referendum național pentru demiterea Președintelui României
- Referendum național cu privire la probleme de interes național
- Referendum local pentru demiterea primarului
- Referendum pentru dizolvarea consiliului local
- Referendum pentru dizolvarea consiliului județean
- Referendum local asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale
- Referendum local pentru consultarea cetățenilor cu privire la proiectele de legi sau propunerile legislative privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor și județelor.

Clasificarea referendumurilor

În funcție de efectele juridice produse:

- Referendum obligatoriu
- Referendum consultativ

Referendumul obligatoriu în România

Referendumul obligatoriu este întâlnit în următoarele situații, dacă sunt întrunite condițiile legale și prealabile pentru a se ajunge la referendum:

a. Referendumul pentru revizuirea Constituției României

b. Referendumul pentru demiterea din funcție a Președintelui României

c. Referendumul pentru demiterea din funcție a primarului

d. Referendum pentru dizolvarea consiliului local

e. Referendum pentru dizolvarea consiliului județean

f. Referendum local pentru consultarea cetățenilor cu privire la proiectele de legi sau propunerile legislative privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor și județelor.

Referendumul consultativ în România

Referendumul consultativ este întâlnit în două situații:

1. Referendumul convocat de Președintele României pe probleme de interes național;
2. Referendumul local **asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale**.

Condiții și reguli generale privind referendumul în România
(Art. 90 din Constituție și Legea 3/2000 privind referendumul)

1. Valabilitatea referendumului
   - Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.
2. Validitatea referendumului
   - Rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorale permanente;
3. Decizia la referendum:
   - Majoritatea voturilor valabil exprimate, sub rezerva îndeplinirii condițiilor care vizează valabilitatea și validitatea referendumului;
4. Campania pentru referendum începe la data aducerii la cunoștință publică a datei referendumului;

Nr. total cetățeni înscriși în listele electorale permanente (100 %)

Valabilitate referendum:

Participă cel puțin **30%** din numărul cetățenilor înscriși în listele electorale permanente

Validitate referendum:

Opțiunile valabil exprimate să reprezinte cel puțin **25%** din cei înscriși în listele electorale permanente

Decizie la referendum:
Majoritatea voturilor valabil exprimate sub rezerva condițiilor de valabilitate și validitate

Condiții și reguli generale privind referendumul în România (alte articole)

5. Dreptul de vot la referendum:
    a. Au dreptul de a participa la referendum toți cetățenii români care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua alegerilor inclusiv;
    b. Nu au drept de vot la referendum debilii și alienații mintal puși sub interdicție, precum și persoanele condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale;
6. Nu pot face obiectul referendumului acele teme care nu pot intra sub incidența revizuirii Constituției României (art. 148 din Constituție);
7. În cadrul referendumului, populația poate fi consultată cu privire la una sau la mai multe probleme, precum și cu privire la o problemă de interes național și o problemă de interes local, pe buletine de vot separate;
8. **Cheltuielile** pentru referendum se suportă din bugetul de stat pentru referendumul național, respectiv bugetul local sau județean pentru referendumul local;

Obiectul și data referendumului național se stabilesc:

A. prin lege, în cazul referendumului privind revizuirea Constituției;

B. prin hotărâre a Parlamentului, în cazul referendumului privind demiterea Președintelui României;

C. prin decret al Președintelui României, în cazul referendumului cu privire la probleme de interes național;

Referendumul consultativ pe probleme de interes național

„Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”
(art. 90 din Constituția României)

Etapele referendumului consultativ pe probleme de interes național

1. Comunicarea de către Președintele României a intenției de a organiza un referendum național;
   - se poate anunța prin orice mijloc de comunicare pe care Președintele îl consideră oportun;
2. Consultarea Parlamentului de către Președintele României ;
   - Președintele este obligat să consulte Parlamentul cu privire la tema referendumului pe probleme de interes național;
   - Președintele nu este obligat să țină cont de punctul de vedere exprimat de către Parlament;
   - Parlamentul trebuie să-și exprime punctul de vedere asupra referendumului inițiat de Președintele României în termen de cel mult **20** de zile calendaristice de la solicitarea Președintelui;
   - Hotărârea Parlamentului se adoptă cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți, în ședința comună;
   - După expirarea acestui termen, dacă Parlamentul nu își transmite punctul de vedere, Președintele emite decretul privind organizarea referendumului;
3. Stabilirea de către Președintele României, prin decret, a obiectului și a datei referendumului național;

- Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin „DA" sau „NU" asupra problemei supuse referendumului;
- Curtea Constituțională a stabilit că nu există nicio condiție care să interzică organizarea și desfășurarea referendumului simultan cu alegerile prezidențiale, parlamentare, locale sau alegerile pentru Parlamentul European ori într-un anumit interval de timp, anterior sau posterior alegerilor (Decizia Curții Constituționale nr. 147 / 2007);

4. Organizarea referendumului de către Guvern și desfășurarea acestuia

- Guvernul stabilește prin **hotărâre** măsurile tehnico-organizatorice cu privire la referendum, în termen de 10 zile de la data anunțării referendumului;
- În cazul în care referendumul național se organizează simultan cu alt tip de alegeri, ambele scrutine se realizează în cadrul acelorași secții de votare;
- Scrutinul se deschide la ora 7:00 și se încheie la ora 23:00.
- Cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea referendumului se suportă din bugetul de stat ;

5. Confirmarea rezultatelor referendumului de către Curtea Constituțională.

- Biroul Electoral Central centralizează rezultatele la nivel național și le înaintează Curții Constituționale în termen de 24 de ore de la încheierea centralizării rezultatelor;
- Curtea Constituțională confirmă rezultatele referendumului și prezintă un raport Parlamentului cu privire la organizarea și desfășurarea referendumului;

Care probleme sunt considerate de interes național? Jurisprudența Curții Constituționale

Potrivit **art. 12 alin 1** din legea referendumului (articol declarat ulterior neconstituțional!!), au fost considerate probleme de interes național:

A. Adoptarea unor măsuri privind reforma și strategia economică a țării

B. Adoptarea unor decizii politice deosebite cu privire la:

a) Regimul general al proprietății publice și private;

b) Organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;

c) Organizarea generală a învățământului;

d) Structura sistemului național de apărare, organizarea armatei, participarea forțelor armate la unele operațiuni internaționale;

e) Încheierea, semnarea sau ratificarea unor acte internaționale pe durată nedeterminată sau o perioadă mai mare de 10 ani;

f) Integrarea României în structurile europene și euroatlantice;

g) Regimul general al cultelor.

Decizia Curții Constituționale nr. 567/2006 cu privire la neconstituționalitatea art. 12(1) din legea referendumului

„Articolul 90 din Constituție stabilește **competența exclusivă a Președintelui** în determinarea problemelor de interes național ce se supun referendumului, chiar dacă consultarea Parlamentului este obligatorie";

„Stabilirea prin lege a problemelor de interes național reprezintă un amestec al Parlamentului în exercitarea atribuțiilor exclusive ce-i sunt conferite prin Constituție Președintelui și, ca atare, o nesocotire a principiului separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale"

Consecințele referendumului consultativ pe probleme de interes național

- Potrivit unui punct de vedere exprimat în doctrina de specialitate, *„referendumul este consultativ, astfel că rezultatul său nu produce efecte juridice directe și nu obligă autoritățile statului la adoptarea unor decizii în concordanță cu voința poporului rezultată în urma referendumului”* (Deaconu, 2017, p. 145);
- Susținem doar parțial acest punct de vedere, în sensul că rezultatul referendumului consultativ nu produce efecte juridice directe, dar, spre deosebire de punctul de vedere exprimat de profesorul Ștefan Deaconu, apreciem că autoritățile statului au obligația să adopte decizii pentru a pune în aplicare rezultatul referendumului consultativ.
- În acest sens s-a pronunțat și Curtea Constituțională: *„...Spre deosebire de referendumul decizional, referendumul consultativ produce un efect indirect, în sensul că necesită intervenția altor organe, de cele mai multe ori a celor legislative, pentru a pune în operă voința exprimată de corpul electoral... O altă viziune asupra efectelor referendumului consultativ l-ar reduce pe acesta la un exercițiu pur formal, un simplu sondaj de opinie”* (Decizia Curții Constituționale nr. 682/2012).
- Mai mult decât atât, susținem autodizolvarea Parlamentului sau demisia Președintelui în cazul în care corpul electoral prin referendum invalidează poziția Parlamentului sau a Președintelui României cu privire la tema referendumului.

Referendumul privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României

- **Data desfășurării referendumului:** 25 noiembrie 2007
- **Întrebarea înscrisă pe buletinul de vot:**

„Sunteți de acord ca, începând cu primele alegeri care vor fi organizate pentru Parlamentul României, toți deputații și senatorii să fie aleși în circumscripții uninominale, pe baza unui scrutin majoritar în două tururi?"

- **Nr. persoanelor înscrise în lista pentru referendum:** 18.296.459
- **Nr. participanților:** 4.851.470 (26,51%)
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul DA:** 3.947.212 (81,36%)
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul NU:** 784.640 (16,17%)
- **Nr. voturilor nule:** 119.618 (2,46%)
- **C.C.R. constată:** la referendum au participat mai puțin de jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum, **referendumul nu este valabil**.

Referendumul privind trecerea la un Parlament unicameral și reducerea numărului de parlamentari la maximum 300 de persoane

- **Data desfășurării referendumului:** 22 noiembrie 2009
- **Nr. participanților:** 9.320.240 (50,94)

- **Prima întrebarea înscrisă pe buletinul de vot:**

„Sunteți de acord cu trecerea la un Parlament unicameral în România?”

  - **Nr. persoanelor înscrise în listele electorale permanente:** 18.293.277
  - **Nr. voturilor valabil exprimate pentru răspunsul DA:** 6.740.213 (72,31%)
  - **Nr. voturilor exprimate pentru răspunsul NU:** 1.925.209 (20,65%)
  - **Nr. voturilor nule:** 653.234 (7,00%)
  - **Nr. voturilor neintroduse în urne:** 1.584 persoane

- **A doua întrebarea înscrisă pe buletinul de vot:**

„Sunteți de acord cu reducerea numărului de parlamentari la maximum 300 de persoane?”

  - **Nr. persoanelor** înscrise în listele electorale permanente: 18.293.277
  - **Nr. participanților:** 9.320.240 (50,94%)

- **Nr. voturilor valabil exprimate pentru răspunsul DA:** 7.765.573 (83,31%)
- **Nr. voturilor valabil exprimate pentru răspunsul NU:** 975.252 (10,46%)
- **Nr. voturilor nule:** 578.477 (6,20%).
- **Nr. voturilor neintroduse în urne:** 938 persoane

Referendumul a fost declarat valabil.

Referendumul privind revizuirea Constituției

- Revizuirea Constituției presupune parcurgerea procedurii constituționale prevăzute de art. 151 din Constituție;
- Referendumul reprezintă etapa finală a procedurii de revizuire a Constituției;
- *„Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului său propunerii de revizuire"* (art 151 alin. 3, Constituție);
- Cetățenii se pronunță prin DA sau NU la următoarea întrebare:

  „Sunteți de acord cu legea de revizuire a Constituției României în forma aprobată de Parlament?"
- Curtea Constituțională prezintă Parlamentului un raport cu privire la respectarea procedurii privind organizarea și desfășurarea referendumului național și confirmă rezultatele acestuia;
- Legea de revizuire a Constituției intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Hotărârii Curții Constituționale de confirmare a rezultatelor referendumului; (Atenție!! Această lege nu este supusă procedurii promulgării de către Președintele României!)

- **Data desfășurării referendumului:** 18–19 octombrie 2003;
- **Nr. persoanelor înscrise în listele pentru referendum:** 17.842.103;
- **Nr. participanților:** 9.938.441 (55,70% din totalul persoanelor înscrise în liste);
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul DA:** 8.915.022 (89,70% din totalul voturilor valabil exprimate);
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul NU:** 875.172 (8,81% din totalul voturilor valabil exprimate);
- **Nr. voturilor nule:** 148.247 (1,49 % din totalul voturilor exprimate);

La referendum s-au prezentat **mai mult de jumătate din numărul persoanelor înscrise în listele pentru referendum**, iar dintre participanții la vot, **majoritatea s-a pronunțat prin DA**, rezultatul referendumului a fost confirmat de către Curtea Constituțională.

Considerații actuale privind modificarea Legii referendumului în privința unor aspecte ce vizează referendumul pentru revizuirea Constituției

Modificarea Legii referendumului: stadiul procedural

1. Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului:
2. Curtea Constituțională a fost sesizată cu o obiecție de neconstituționalitate cu privire la dispozițiile acestei legi, obiecție formulată de 25 de senatori aparținând Partidului Național Liberal și de 13 senatori aparținând Uniunii Salvați România (13 septembrie 2017);
3. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 612/2017, declară neconstituționale unele prevederi ale legii, în speță stabilirea de către Guvern a datei referendumului pentru revizuirea Constituției;
4. Parlamentul pune în acord Legea cu Decizia Curții Constituționale nr. 612/2017;
5. Președintele României solicită reexaminarea Legii;
6. Parlamentul, în cadrul procedurii de reexaminare, respinge solicitarea Președintelui;
7. Legea adoptată în urma reexaminării este atacată la Curtea Constituțională (aprilie, 2018). Motivul: data referendumului, conform ultimei modificări după Decizia Curții Constituționale, nu este certă și este susceptibilă de interpretări diferite.

Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 612/2017

- „Articol unic. – Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: 1. La articolul 6, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:
- «Art. 6. – (1) Inițiativa și procedura revizuirii Constituției sunt supuse dispozițiilor prevăzute la art. 150 și 151 din Constituția României, republicată, și prezentei legi.»
- 2. La articolul 6, după alineatul (2) se introduc cinci noi alineate, alineatele (3)–(7), cu următorul cuprins: «(3) Proiectul legii constituționale, adoptat de către fiecare Cameră a Parlamentului sau de către Camerele reunite în caz de divergență conform art. 151 alin. (2) din Constituția României, republicată, se trimite în termen de două zile Curții Constituționale, care procedează potrivit legii. Dacă se constată că inițiativa legislativă de revizuire depășește limitele revizuirii, aceasta se consideră nefinalizată și se transmite Parlamentului, procedura urmând a fi reluată. (4) Dacă Curtea Constituțională constată că inițiativa legislativă de revizuire nu depășește limitele revizuirii, proiectul de lege se publică în aceeași zi cu apariția deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I. (5) Cetățenii României sunt chemați să își exprime voința prin vot în cadrul referendumului național cu privire la revizuirea Constituției, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire, în conformitate cu prevederile art. 151 alin. (3) din Constituția României, republicată. Guvernul stabilește, prin hotărâre, data referendumului și aduce la cunoștință publică, de îndată, prin mijloace de comunicare în masă, această dată."

- „Diferențierea pe care textul menționat din Legea nr. 3/2000 o face între cele trei tipuri de referendum sub aspectul actului normativ care, în procedura organizării și desfășurării acestuia, stabilește obiectul și data la care va avea loc, este justificată prin prisma prevederilor constituționale care conferă competența de a declanșa un referendum, respectiv Președintelui României, prin decret, în ce privește referendumul asupra unor probleme de interes național, și Parlamentului, prin hotărâre, în situația demiterii Președintelui României, respectiv prin lege, în cazul revizuirii Legii fundamentale. Pentru coerența procedurii este rațional ca aceeași autoritate care inițiază organizarea referendumului să fie și cea care stabilește data și obiectul referendumului. Pentru ipoteza în discuție în speță, Curtea reține că Parlamentul este cel care adoptă, cu o majoritate de două treimi sau, după caz, de trei pătrimi din numărul deputaților și senatorilor, proiectul sau propunerea de revizuire a Constituției. Pentru a deveni definitivă, revizuirea trebuie aprobată prin referendum, primind astfel legitimitate deplină prin girul voinței generale a poporului. De aceea, în vederea asigurării unui mecanism procedural complet, care să confere eficacitate demersului legislativ de adoptare a legii de revizuire, incluzând și reglementarea etapei finale a acestuia, Parlamentul este îndreptățit să stabilească, printr-o lege distinctă, data referendumului, fixând astfel în timp momentul la care legea pe care a adoptat-o va fi supusă aprobării populare. Spre deosebire de această ipoteză, în cazul suspendării din funcție a Președintelui, Parlamentul stabilește data referendumului printr-o hotărâre, aceasta fiind emisă în exercitarea funcției de control pe care o exercită, tot în virtutea atribuțiilor sale constituționale. În schimb, revizuirea Constituției, ca lege fundamentală a statului, realizându-se printr-o lege de modificare și/sau completare a acesteia, este firesc ca actul normativ referitor la organizarea referendumului să fie tot o lege. Așadar, Curtea constată că prevederea cuprinsă în articolul unic pct. 2 din legea criticată, cu

referire la art. 6 alin. (5) fraza a doua din Legea nr. 3/2000, potrivit căreia Guvernul stabilește prin hotărâre data referendumului și aduce la cunoștință publică, de îndată, prin mijloace de comunicare în masă, data acestuia, contravine dispozițiilor art. 151 alin.(3) din Constituție."

Forma adoptată de către Parlament pentru punerea în acord cu Decizia Curții Constituționale nr. 612/2017:

„(4) Dacă Curtea Constituțională constată că inițiativa legislativă de revizuire nu depășește limitele revizuirii, proiectul legii constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, împreună cu decizia Curții Constituționale. Cetățenii României sunt chemați să-și exprime voința prin vot în cadrul referendumului național cu privire la revizuirea Constituției, în ultima duminică a perioadei de 30 de zile prevăzută la art. 151 alin. (3) din Constituția României, republicată, calculată de la data adoptării de către Parlament a proiectului legii constituționale, Guvernul având obligația de a aduce la cunoștință publică, de îndată, prin mijloace de comunicare în masă, textul acestuia și data referendumului național".

Referendumul privind demiterea Președintelui României

- Referendumul reprezintă etapa finală în cadrul procedurii constituționale de suspendare și demitere din funcție a Președintelui României;
- „Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată (de către Parlament, nn), în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui (art. 95 alin. 3 din Constituție);
- Referendumul se stabilește prin Hotărâre a Parlamentului;
- Întrebarea de pe buletinul de vot:

  „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?”
- Curtea Constituțională veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia;

Referendumul privind demiterea Președintelui României, Traian Băsescu, 2007

- **Data desfășurării referendumului:** 19 mai 2007
- **Întrebarea înscrisă pe buletinul de vot:**
  „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu?"
- **Nr. persoanelor înscrise în lista pentru referendum:** 18.301.309
- **Nr. participanților:** 8.135.272
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul DA:** 2.013.099 (24,75%)
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul NU:** 6.059.315 (74,48%)
- **Nr. voturilor nule:** 62.858 (0,77%)

Curtea Constituțională a constatat următoarele:

- a fost respectată procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului;
- NU s-a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate, la nivelul țării, ale cetățenilor care au participat la referendum;
- Președintele Traian Băsescu își reia exercitarea atribuțiilor constituționale la data publicării Hotărârii Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României.

Referendumul privind demiterea Președintelui României, Traian Băsescu, 2012

- **Data desfășurării referendumului:** 29 iulie 2012
- **Întrebarea înscrisă pe buletinul de vot:**

  „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României"
- **Nr. persoanelor înscrise în lista pentru referendum:** 18.292.464
- **Nr. participanților:** 8.135.272
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul DA:** 7.403.836 (87,52%)
- **Nr. voturilor valabil exprimate la răspunsul NU:** 943.375 (11,15%)
- **Nr. voturilor nule:** 11.842 (1,32%)

Curtea Constituțională a constatat următoarele:

- Procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din 29 iulie 2012 a fost respectată;
- **La referendum nu au participat cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente;**
- **Referendumul nu este valabil;**
- Președintele își reia exercitarea atribuțiilor constituționale.

Referendum local asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale

- Are caracter consultativ;
- Cine poate propune și stabili problemele supuse referendumului local?
    1. Consiliul local la propunerea primarului
    2. Consiliul județean la propunerea președintelui consiliului județean
- Unde se poate organiza referendumul local?
    a. în toate satele și localitățile componente ale comunei sau orașului ori numai în unele dintre acestea (referendum local);
    b. în toate comunele și orașele din județ ori numai în unele dintre acestea (în cazul referendumului județean);
- Proiectele de lege sau propunerile legislative privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor și județelor pot fi înaintate Parlamentului doar după consultarea cetățenilor din unitățile administrativ–teritoriale respective, prin referendum;
    - În acest caz organizarea referendumului este obligatorie!

Procedură

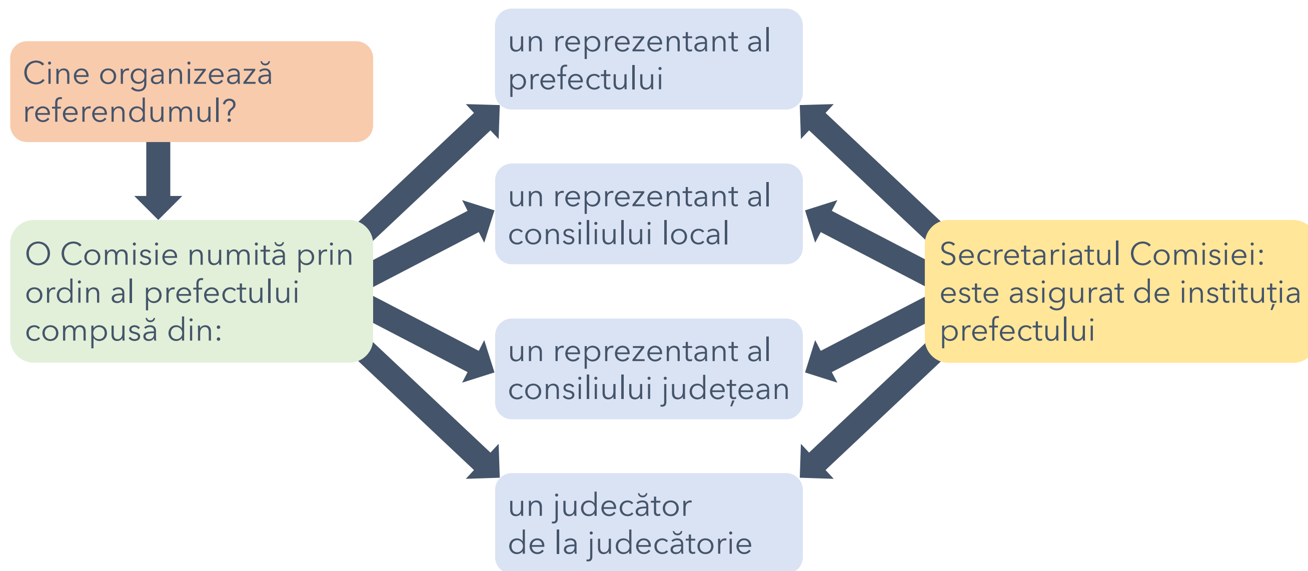
- Birourile electorale de circumscripție și birourile electorale ale secțiilor de votare se înființează în termen de 5 zile de la data stabilirii zilei referendumului;
- **Prefectul** supraveghează organizarea și desfășurarea referendumului local, inclusiv respectarea tuturor termenelor procedurale;
- Prefectul informează Departamentul pentru Administrație Publică Locală din cadrul Ministerului Administrației cu privire la organizarea unui referendum local sau județean, în termen de 24 de ore de la primirea hotărârii consiliului local sau județean;

Referendumul local pentru demiterea Primarului
(Legea administrației publice locale nr. 215/2001)

- Cine poate solicita organizarea referendumului pentru demiterea primarului?
  - cel puțin 25% dintre locuitorii cu drept de vot;

Atenție: acest procent trebuie să fie realizat în fiecare dintre localitățile componente ale comunei, orașului sau municipiului!

- Cui se adresează cererea pentru referendum în vederea demiterii primarului?
  - Prefectului
- Pentru ce motive?
  1. nesocotirea de către primar a intereselor generale ale colectivității locale;
  2. neexercitarea de către primar a atribuțiilor ce îi revin, potrivit legii;

Referendumul local pentru demiterea primarului
Cine organizează referendumul?
O Comisie numită prin ordin al prefectului compusă din:
un reprezentant al prefectului
un reprezentant al consiliului local
un reprezentant al consiliului județean
un judecător de la judecătorie
Secretariatul Comisiei: este asigurat de instituția prefectului

Referendumul pentru dizolvarea Consiliului local
(Legea administrației publice locale nr. 215/2001)

- Sunt aceleași condiții de organizare ca și la referendumul local pentru demiterea primarului;
- În caz de dizolvarea a Consiliului local în urma rezultatului referendumului, primarul sau, în absența acestuia, secretarul unității administrative-teritoriale va rezolva problemele curente ale comunei, orașului sau municipiului, până la constituirea noului consiliu local, în urma alegerilor;

Referendumul pentru dizolvarea Consiliului județean
(Legea administrației publice locale nr. 215/2001)

- Cine poate solicita organizarea referendumului?
  - Cetățenii: **20%** din numărul cetățenilor cu drept de vot înscriși în listele electorale ale unității administrativ-teritoriale
  - Cererea se adresează prefectului
- Organizarea referendumului județean:
  - Comisie compusă din:
    - Prefect;
    - Un reprezentant al consiliului județean desemnat prin hotărâre a consiliului județean;
    - Un judecător de la tribunal.
- După validarea rezultatului referendumului de dizolvare a Consiliului județean în termen de 90 de zile se organizează alegeri;
- Stabilirea datei alegerilor se face de către Guvern la propunerea prefectului;
- Până la constituirea noului Consiliu județean, problemele curente ale administrației județului vor fi rezolvate de secretarul județului, pe baza unei împuterniciri speciale date de Guvern.

Propunere de introducere a referendumului abrogativ în sistemul constituțional românesc (modelul italian)

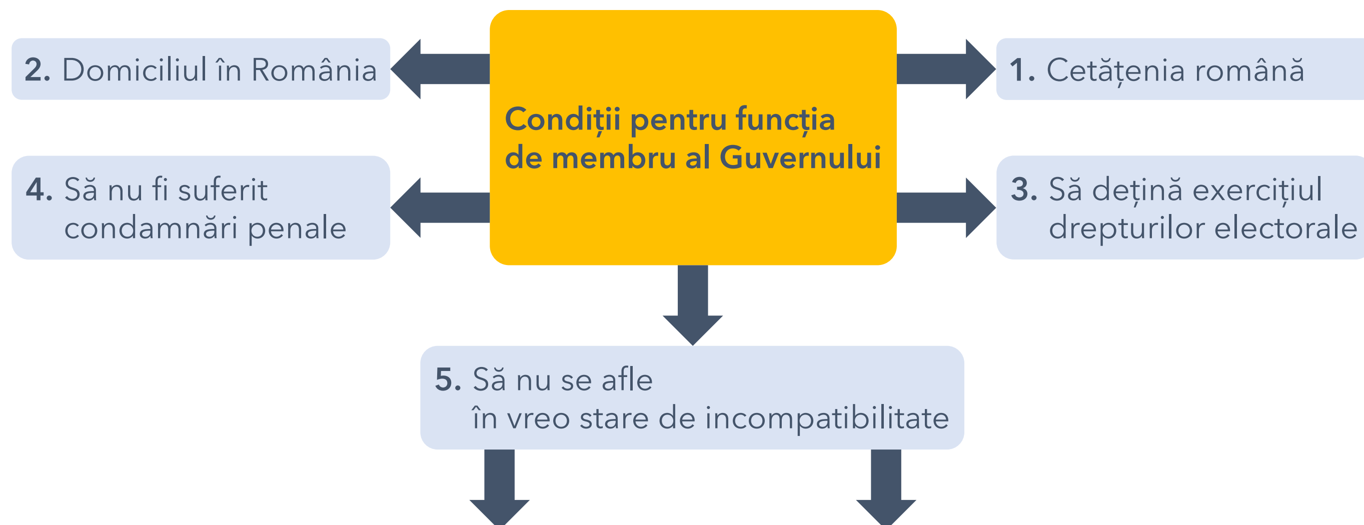
Art. 75 din Constituția Italiei:

- „Se poate organiza un referendum general pentru a decide abrogarea, integrală sau parțială, a unei legi sau a unei măsuri cu putere de lege, atunci când aceasta este cerută de 500.000 de alegători sau de către cinci consilii regionale. Nu se poate organiza un referendum cu privire la o lege fiscală, bugetară, de amnistie sau de grațiere ori cu privire la o lege care ratifică un tratat internațional. Orice cetățean cu drept de vot pentru Camera Deputaților poate vota în cadrul unui referendum. Rezultatul referendumului se consideră validat dacă la vot a participat majoritatea cetățenilor cu drept de vot și dacă a fost întrunită majoritatea voturilor valabil exprimate. Procedura de organizare a referendumului este stabilită prin lege."
- Considerăm extrem de util un asemenea tip de referendum în sistemul nostru constituțional pentru abrogarea unor legi sau ordonanțe de urgență în vederea temperării, uneori, a elanului autoritar al majorității parlamentare cu privire la adoptarea unor legi sau ordonanțe care nu au făcut obiectul programului de guvernare și care sunt privite cu neîncredere de către corpul electoral.

Structura puterii executive bicefale din România

1. Constituția României; Guvernul: art. 102–115 ; Administrația publică: art. 116–123; Președintele României: art. 80–101;
2. Legea nr. 90/2001, actualizată, privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor;
3. Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială;
4. Legea nr. 370/2004 privind alegerea Președintelui României;
5. Legea nr. 47/1994 privind serviciile din subordinea Președintelui României

Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu:

- alte funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator;
- exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizațiilor cu scop comercial;
- funcția de manager sau membru al Consiliilor de Administrație ale regiilor autonome, companiilor sau societăților naționale;
- exercitarea funcției de președinte, vicepreședinte, director general, administrator, membru al Consiliului de Administrație ori de cenzor la societățile comerciale; (și alte incompatibilități prevăzute în art. 84 din Legea 161/2003);

Condiții pentru a ocupa funcția de membru al Guvernului: vârsta minimă

- Constituția României nu stabilește vârsta minimă pentru a ocupa funcția de membru al Guvernului sau de secretar de stat.
- În aceste condiții, vârsta minimă pentru ocuparea acestor demnități publice este de 18 ani.
- Propunem instituirea vârstei minime de 23 de ani – vârsta minimă pentru a candida la Camera Deputaților – în vederea ocupării acestor demnități publice, după modelul Greciei:

Art. 81 din Constituția Greciei:

Nicio persoană nu poate fi numită membru al Guvernului sau secretar de stat dacă nu întrunește condițiile impuse la articolul 55 pentru membrii Parlamentului.

Art. 55 din Constituția Greciei:

Pentru a fi ales membru al Parlamentului, o persoană trebuie să fie cetățean grec, să aibă drept de vot și să fi împlinit vârsta de 25 de ani cel târziu în ziua alegerilor.

Mandatul Guvernului

În situație normală durează:

- din momentul depunerii de către membrii Guvernului a jurământului de credință în fața Președintelui României;
- până la data validării alegerilor parlamentare generale;

În situație atipică încetează prin:

- Adoptarea unei moțiuni de cenzură
- Situația specială a primului-ministru
  - Demisie
  - Deces
  - Pierderea drepturilor electorale
  - Stare de incompatibilitate
  - Alte cazuri prevăzute de lege;
  - Imposibilitatea Primului-Ministru de a-și exercita atribuțiile mai mult de 45 de zile;

Încetarea mandatului de membru al Guvernului

- Prin încetarea mandatului Guvernului ca întreg
- Prin situații specifice membrului Guvernului

Revocare

Demisie

Pierderea drepturilor electorale

Deces

Pierderea cetățeniei române

Își stabilește domiciliul în străinătate

Intervenția unei stări de incompatibilitate

Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 45 de zile

Demitere

- În caz de condamnare prin hotărâre judecătorească definitivă;
- În cazul în care averea sa a fost declarată, prin hotărâre judecătorească irevocabilă, în tot sau în parte, ca fiind dobândită în mod ilicit;

Interimatul funcției de prim-ministru intervine

Dacă prim-ministrul se află în una dintre situațiile următoare:

- Demisie
- Pierderea drepturilor electorale
- Incompatibilitate
- Deces
- Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 45 de zile

- Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern;
- Interimatul pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern în cel mult 45 de zile;

Interimatul funcției de membru al Guvernului:

Dacă ministrul se află în una dintre situațiile următoare:

- Pierderea drepturilor electorale
- Demisie; Revocare; Deces; Demitere; Incompatibilitate;
- Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 45 de zile;

- Președintele României, la propunerea prim-ministrului, va desemna un alt membru al Guvernului ca ministru interimar, până la numirea noului ministru.
- Înăuntrul termenului de 45 de zile, prim-ministrul va iniția procedurile prevăzute de lege pentru numirea unui alt membru al Guvernului;

Primul-ministru poate opta pentru interimat sau poate propune imediat Președintelui o altă persoană pentru funcția de ministru;

Remanierea guvernamentală: reprezintă o modificare a componenței Guvernului acceptată prin votul de încredere al Parlamentului, una sau mai multe poziții ministeriale urmând a fi deținute de către alte persoane decât cele care au figurat pe lista inițială acceptată de Parlament

Remanierea guvernamentală

Simplă
„În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului (art. 85 ali. 2 Constituție);

Cu schimbarea structurii sau a compoziției politice a Guvernului
„Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevazută la alineatul (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului – ministru" (art. 85 alin. 3 Constituție);

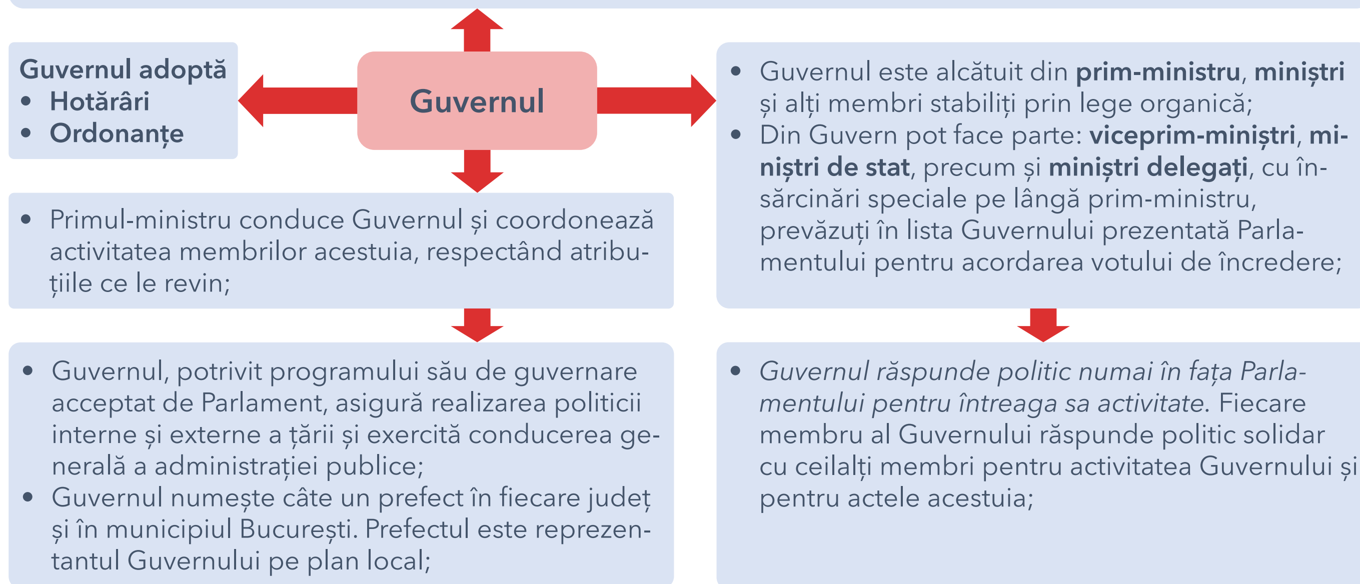
Vacanța postului de ministru intervine în caz de: deces, demisie, incompatibilitate, pierderea drepturilor electorale, imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 45 de zile ;

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la remanierea guvernamentală

Poate Președintele României să nu accepte propunerea primului-ministru de numire a unei persoane într-o funcție vacantă de ministru și să îi ceară să facă o altă propunere?

- „In consecință, în aplicarea art. 85 alin 2 din Constituție, Președintele României, neavând drept de veto, poate să ceară primului-ministru o singură dată, motivat, să facă o nouă propunere de numire a altei persoane în funcția de ministru. Motivele cererii Președintelui României nu pot fi cenzurate de primul-ministru, care, în procedura prevăzută de art. 85 alin. 2 din Constituție, nu are decât dreptul de a propune Președintelui numirea unui ministru, iar nu și competența decizională. Ca și în cazul exercitării celorlalte atribuții prevăzute de Constituție, Președintele rămâne răspunzător politic, în fața electoratului, pentru modul în care a motivat refuzul de a da curs propunerii primului-ministru, după cum primul-ministru și Guvernul rămân răspunzători politic în fața Parlamentului" (Decizia Curții Constituționale nr. 98/2008);
- „După cum Parlamentul nu exercită un drept de veto, ci o activitate de verificare a îndeplinirii condițiilor de corespundere în funcție, tot astfel nici Președintele României nu are drept de veto față de propunerea primului-ministru, ci are dreptul de a verifica corespunderea pentru funcție a candidatului și poate cere primului-ministru o altă propunere de candidat la funcție. În toate cazurile, respingerea candidaturii trebuie să fie motivată" (Decizia Curții Constituționale nr. 356/2007);
- „Posibilitatea primului-ministru de a reitera prima propunere este exclusă prin chiar faptul neînsușirii propunerii de către Președintele României. Așadar, primul-ministru are obligația să propună pentru funcția de ministru o altă persoană" (Decizia Curții Constituționale nr. 98/2008);

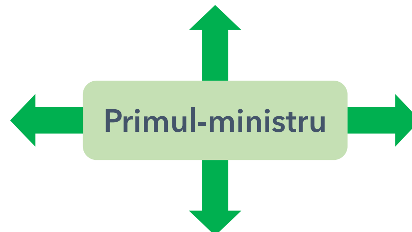
- Guvernul în întregul său și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului;
- Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale;
- Până la depunerea jurământului de membrii noului Guvern, acesta îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice. În această perioadă, Guvernul nu poate emite ordonanțe și nu poate iniția proiecte de legi. Poate adopta Hotărâri de Guvern; Totuși, chiar și în această perioadă, în situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, Guvernul poate iniția proiecte de lege pentru ratificarea unor tratate internaționale, proiectele de lege privind bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat, precum și proiectul de lege privind responsabilitatea fiscală;

- Prim-ministrul conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaților sau Senatului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbat cu prioritate;
- Răspunde la întrebările ori interpelările care îi sunt adresate de deputați sau senatori, putând desemna un membru al Guvernului, în acest scop, în funcție de domeniul de activitate ce formează obiectul interpelării;
- Poate solicita Camerei Deputaților o dezbatere pe probleme de interes major pentru viața politică, economică și socială în cadrul „Orei Prim-Ministrului" și participă, de asemenea, când este solicitat;

- Propune Președintelui României revocarea și numirea unor membri ai Guvernului;

- Semnează actele Guvernului și contrasemnează, cu unele excepții, decretele Președintelui;
- Emite Decizii în exercitarea atribuțiilor ce ii revin; numește și eliberează din funcție, potrivit legii;

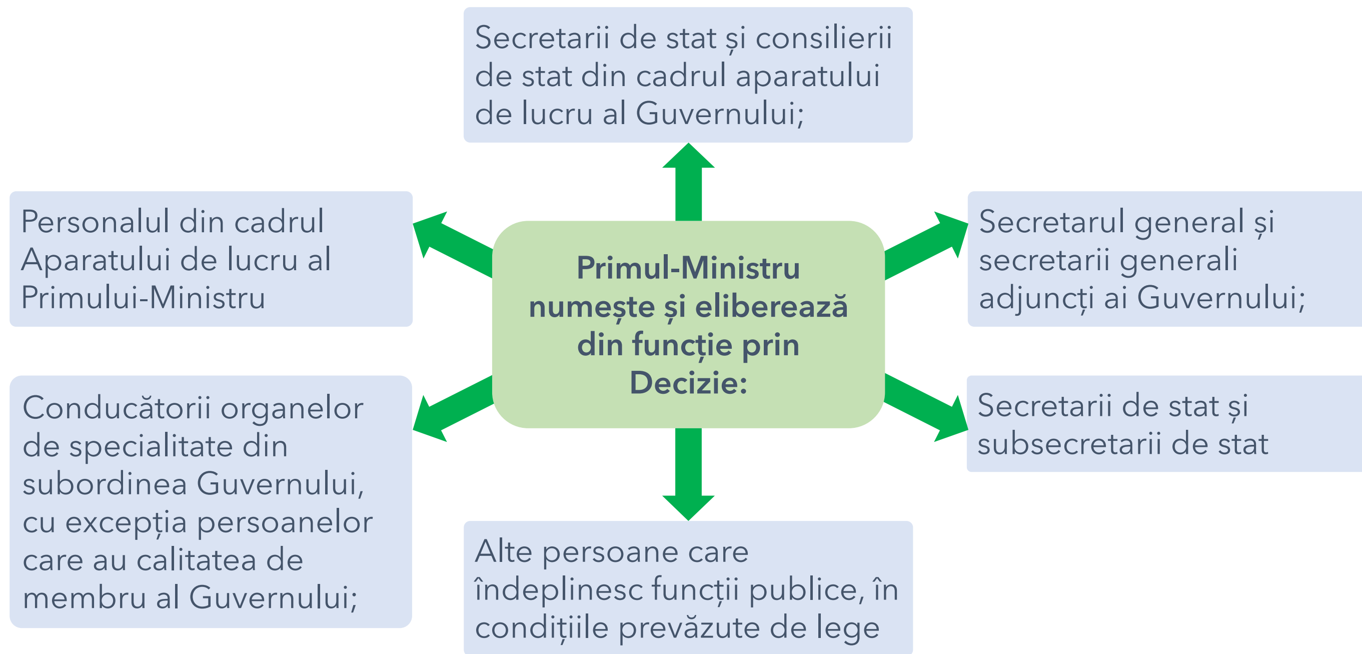

Președintele României nu poate revoca primul-ministru;

- Invită Președintele României să participe la anumite ședințe de Guvern;

- Este vicepreședinte al C.S.A.T.;

- Are cuvântul decisiv atunci când deciziile nu se iau prin consens în Guvern;

Primul-ministru reprezintă Guvernul în relațiile acestuia cu Parlamentul, Președintele României, Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, Consiliul Legislativ, Ministerul Public, celelalte autorități și instituții publice, partidele și alianțele politice, sindicatele, cu alte organizații neguvernamentale precum și în relațiile internaționale;

Secretarii de stat și consilierii de stat din cadrul aparatului de lucru al Guvernului;
Personalul din cadrul Aparatului de lucru al Primului-Ministru
Primul-Ministru numește și eliberează din funcție prin Decizie:
Secretarul general și secretarii generali adjuncți ai Guvernului;
Conducătorii organelor de specialitate din subordinea Guvernului, cu excepția persoanelor care au calitatea de membru al Guvernului;
Secretarii de stat și subsecretarii de stat
Alte persoane care îndeplinesc funcții publice, în condițiile prevăzute de lege

Ministerele și Miniștrii

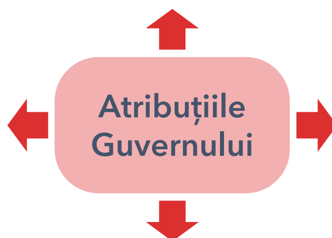
- Ministerele: organe de specialitate ale administrației publice centrale, care realizează politica guvernamentală în domeniile de activitate ale acestora; Constituția nu stabilește numărul de ministere
- Ministerele și miniștrii se aprobă de către Parlament, prin acordarea votului de încredere asupra Programului de guvernare și asupra întregii liste a Guvernului;
- Primul-Ministru, pe parcursul mandatului, poate solicita Parlamentului modificarea structurii Guvernului prin înființarea, desființarea sau, după caz, divizarea ori comasarea unor ministere;
- Ministrul asigură conducerea ministerelor și este ajutat de către unul sau mai mulți secretari de stat;
- Ministrul numește și eliberează din funcție conducătorii organelor de specialitate din subordinea ministerului;
- Ministrul, în exercitarea atribuțiilor care îi revin, **emite ordine și instrucțiuni**, în condițiile legii;
- Ministerele **pot avea în subordinea lor servicii publice deconcentrate**, care funcționează în unitățile administrativ-teritoriale. Conducătorii acestora se numesc și se eliberează din funcție de către ministru, cu avizul consultativ al prefectului;
- Fiecare minister are un **secretar general** – funcționar public de carieră, numit prin concurs sau examen, pe criterii de profesionalism, care asigură stabilitatea funcționării ministerului, continuitatea conducerii și realizarea legăturilor funcționale între structurile ministerului.

Asigură apărarea ordinii de drept, a liniștii publice și siguranței cetățeanului, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, în condițiile legii;

Numește prefectul;

Propune Președintelui înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice ale României;

Asigură realizarea politicii în domeniul social;

Aprobă strategiile și programele de dezvoltare economică a țării, pe ramuri și domenii de activitate;

Inițiază proiecte de lege;

Conduce și controlează activitatea ministerelor și a celorlalte organe de specialitate din subordinea sa;

Asigură administrarea proprietății publice și private a statului;

Exercită conducerea generală a administrației publice;

Negociază tratatele, acordurile și convențiile internaționale care angajează statul român;

Dezbaterile din ședințele Guvernului și modul de adoptare a actelor acestuia, precum și a oricăror alte măsuri stabilite, se înregistrează pe bandă magnetică și se consemnează în scris în stenograma ședinței, certificată de ministrul delegat pentru coordonarea Secretariatului General al Guvernului și păstrată, conform legii, în cadrul Secretariatului General al Guvernului;

La ședințele Guvernului pot participa, în calitate de invitați, conducători ai unor organe de specialitate din subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ai unor autorități administrative autonome, precum și orice alte persoane a căror prezență se apreciază a fi utilă, la solicitarea primului-ministru;

Ședințele de Guvern

Guvernul se întrunește săptămânal sau ori de câte ori este nevoie;

Ședințele Guvernului se convoacă și sunt conduse de primul-ministru;

- Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbat probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului-ministru, în alte situații;
- Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.

Actele Guvernului

- Hotărârile și ordonanțele se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței;

Guvernul adoptă:

- Hotărârile și ordonanțele se adoptă de către Guvern în prezența majorității membrilor săi;
- Hotărârile și ordonanțele se adoptă prin consens. Dacă nu se realizează consensul, hotărăște primul-ministru. Această regulă se aplică și în cazul documentelor și altor măsuri dezbătute în Guvern;

Hotărâri

Se emit pentru organizarea aplicării legilor

Ordonanțe

Simple

- Se emit în baza legii de abilitare

De urgență

- Se emit în baza Constituției

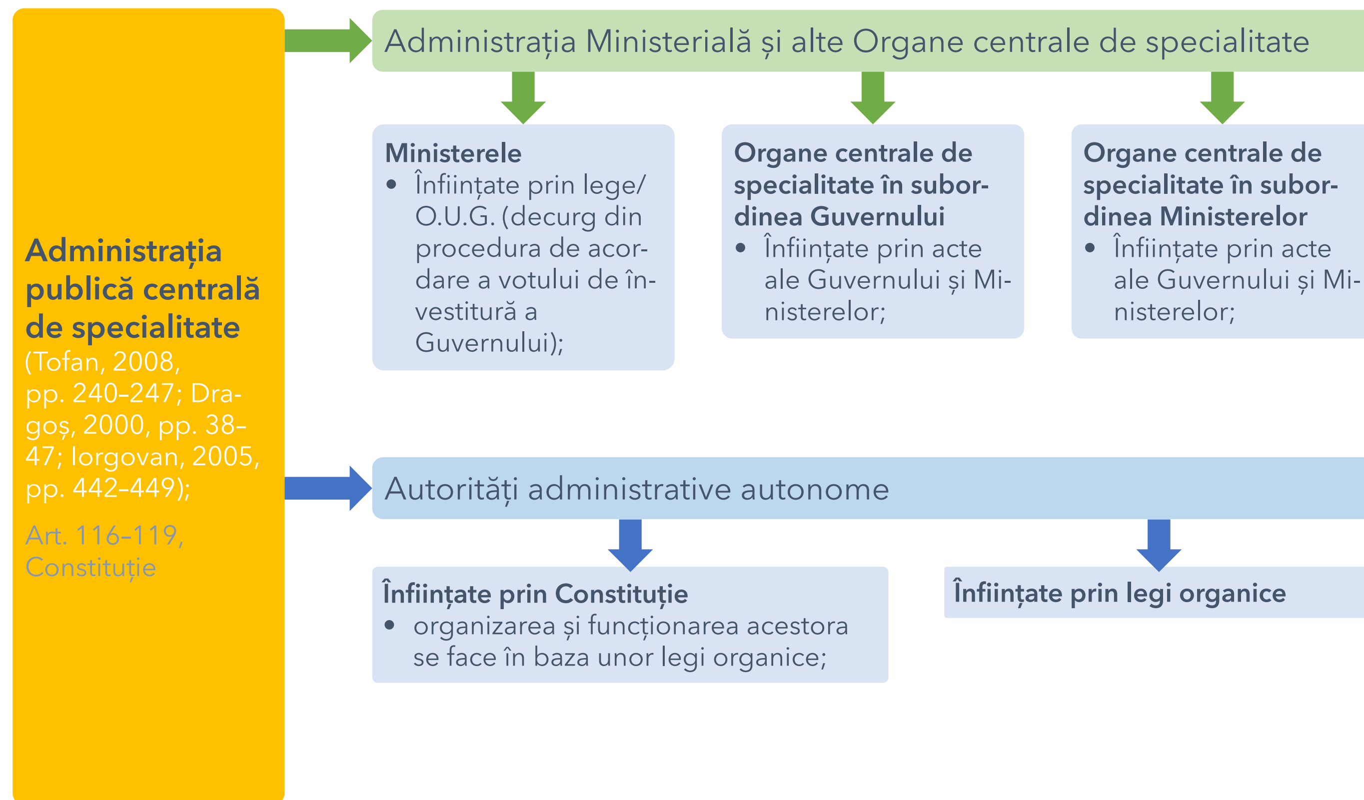
Intrarea în vigoare a actelor Guvernului

Hotărârile de Guvern La data publicării în *Monitorul Oficial* sau la o dată ulterioară prevăzută în dispozițiile finale;

Ordonanțele de urgență La data publicării în *Monitorul Oficial* cu condiția depunerii lor spre dezbatere în procedură de urgență la Camera competentă;

Ordonanțele simple La 3 zile de la data publicării lor în *Monitorul Oficial* sau la o dată ulterioară prevazută în textul lor;

Administrația centrală de specialitate

Organele centrale de specialitate se pot organiza și funcționa:

- în subordinea Guvernului
- în subordinea Ministerelor

Condiții pentru înființare de către Guvern sau Ministere de Organe centrale de specialitate:

- Legea să le recunoască competența de a înființa Organe centrale de specialitate;
- Să existe avizul Curții de Conturi;

Departamentul pentru Relații Interetnice

Secretariatul General al Guvernului

Departamentul pentru Relația cu Parlamentul

Aparatul propriu de lucru al primului-ministru
Este compus din:
- Cabinetul primului-ministru
- Corpul secretarilor de stat și al consilierilor de stat ai primului-ministru

Aparatul de lucru al Guvernului
(art. 21 din Legea 90/2001 actualizată)

Corpul de Control al Prim-Ministrului

Departamentul pentru Luptă Antifraudă – DLAF

Organe centrale de specialitate în subordinea Guvernului
(Coordonate de prim-ministru prin Secretariatul General al Guvernului

Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”	Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților	Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare
Agenția Națională pentru Romi	Institutul Național de Statistică	Agenția Națională pentru Resurse Minerale
Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor	Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc	Oficiul Național pentru Jocuri de Noroc
Secretariatul de Stat pentru Culte	Agenția pentru Agenda Digitală a României	Agenția Națională Anti-Doping

http://sgg.gov.ro/new/despre-institutie/organizare/institutii-in-coordonarefinantare/, accesat la data de 16 aprilie 2018.

Raporturile Guvern–Ministere–Organe de specialitate din subordinea Guvernului – Prefect – Autorități administrative autonome

- În realizarea funcției sale de conducere generală a administrației publice, Guvernul exercită controlul ierarhic asupra ministerelor, organelor de specialitate din subordinea sa, precum și asupra prefecților;
- În exercitarea controlului ierarhic, Guvernul are dreptul să anuleze actele administrative ilegale sau inoportune emise de autoritățile administrației publice din subordinea sa, precum și ale prefecților;
- Guvernul se află în raporturi de colaborare cu autoritățile administrative autonome.

Organe centrale de specialitate în subordinea Ministerelor

- **Ministerul Economiei**
- **Ministerul Transporturilor**
- **Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene**
- **Ministerul Finanțelor Publice**
- **Ministerul Muncii și Justiției Sociale**

Ministerul Economiei

Oficiul de Compensare pentru Achiziții de tehnică Specială

Departamentul pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului

Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci

Agenția Nucleară și pentru Deșeuri Radioactive

Ministerul Economiei:
Instituții în subordine

Centrul de Pregătire pentru personalul din Industrie (Bușteni)

Biroul Român de Metrologie Legală – BRML, București

http://economie.gov.ro/portofoliu/institutii-in-subordine, Accesat la data de 16 aprilie 2018.

http://economie.gov.ro/portofoliu/institutii-in-coordonare,
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

SN Plafar S.A.

Teletrans S.A.

SNTGN Transgaz S.A.

Ministerului Economiei
Companii sub autoritate
(58)

Transelectrica S.A.

Avioane Craiova S.A.

Societatea Națională a Sării S.A., București

http://economie.gov.ro/portofoliu/institutii-in-coordonare
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Ministerului Transporturilor

Autoritatea Rutieră Română (ARR)	Autoritatea Feroviară Română (AFER)	Inspectoratul de stat pentru controlul transportului rutier
Centrul de Investigații și Analiză pentru Siguranța Aviației Civile – CIAS	**Ministerului Transporturilor** Unități în subordine	Clubul sportiv „Rapid”
Aeroclubul României	Autoritatea Metropolitană de Transport București	Școala Superioară de Aviație Civilă

http://mt.gov.ro/web14/despre-noi/organizare/companii-mt/328-unitati-in-subordinea-m-t
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Regia autonomă „Registrul auto român"- RAR

Regia Autonomă „Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian - ROMATSA"

Societatea Națională a Căilor Ferate Române - SNCFR R.A.

Compania Națională „Aeroporturi București"

Ministerului Transporturilor
Unități sub autoritate

Compania Națională de Căi Ferate CFR-S.A.

Societatea Comercială de Transport cu Metroul București „METROREX" - S.A.

Societatea națională de Transport Feroviar de Călători „CFR CĂLĂTORI" - S.A

Compania națională de Transporturi Aeriene Române TAROM S.A.

http://mt.gov.ro/web14/despre-noi/organizare/companii-mt/145-unitati-sub-autoritatea-m-t
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

Institutul Național de Administrație

Agenția Națională a Funcționarilor Publici

Inspectoratul de Stat în Construcții

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
Unități în subordine

Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară

http://www.mdrap.ro/ministerul/organigrama
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
Unități sub autoritate

Compania Națională de Investiții C.N.I. – S.A.

Agenția Națională pentru Locuințe – A.N.L.

http://www.mdrap.ro/ministerul/organigrama
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Ministerul Finanțelor Publice

Ministerul Finanțelor Publice
Instituții subordonate

Agenția Națională pentru Achiziții Publice – ANAP

Agenția Națională de Administrare Fiscală – ANAF

http://www.mfinante.ro/pagina.html?categoriebunuri=institutii-subordonate&pagina=acasa&menu=Subordonate
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Compania Națională „Imprimeria Națională” – S.A.

Compania Națională „Loteria Română” – S.A.

CEC BANK – S.A.

Ministerul Finanțelor Publice
Unități în administrarea/sub autoritatea

Fondul Român de Contragarantare S.A.

Societatea comercială Banca de Export-Import a României EXIMBANK – S.A.

Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii

http://www.mfinante.ro/pagina.html?categoriebunuri=institutii-subordonate&pagina=acasa&menu=Subordonate
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Ministerul Muncii și Justiției Sociale

Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități

Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială

Ministerul Muncii și Justiției Sociale
Instituții Subordonate

Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție

Inspecția Muncii

http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

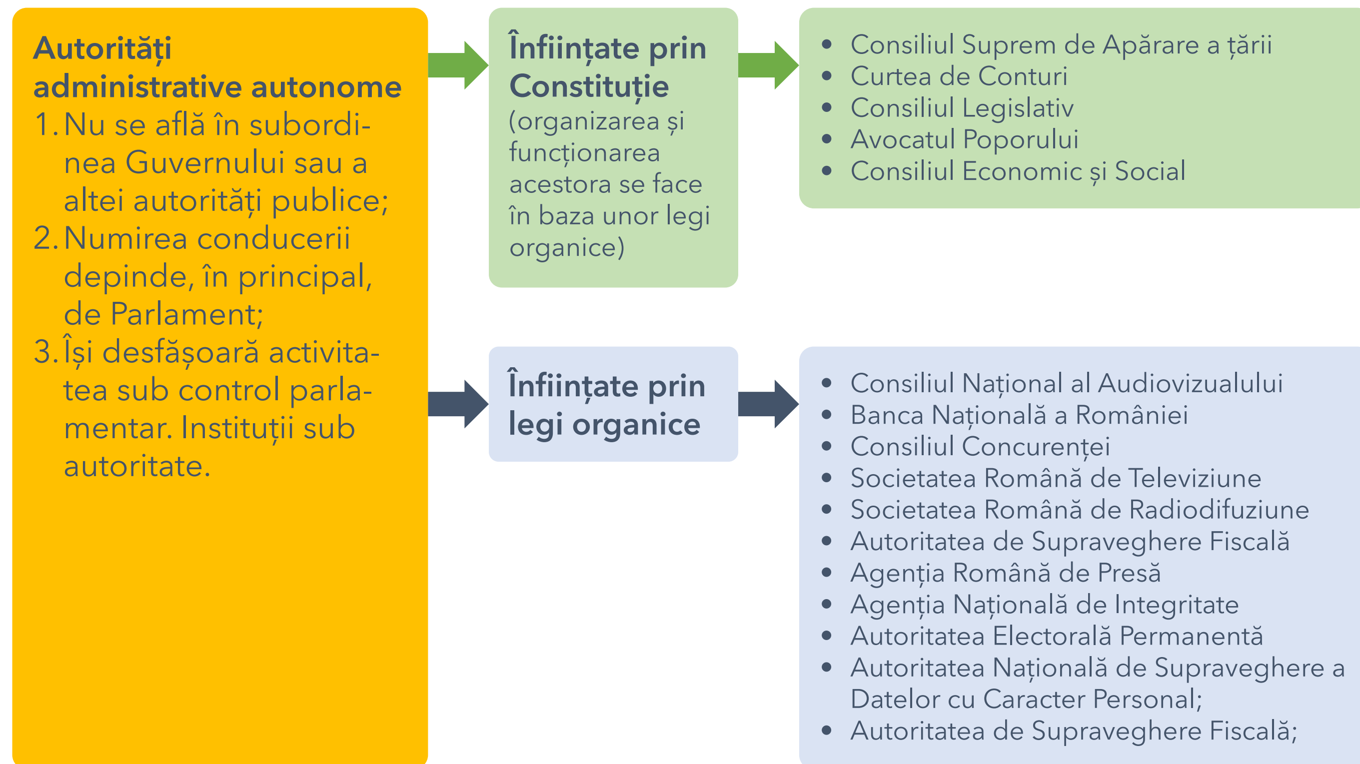
Ministerul Muncii și Justiției Sociale
Instituții sub autoritate

Casa Națională
de Pensii Publice

Agenția Națională
pentru Ocuparea Forței de Muncă

http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/
Accesat la data de 16 aprilie 2018.

Autorități administrative autonome

Consiliul Suprem de Apărare a Țării

Componența Consiliului Suprem de Apărare a Țării

- Președintele României – îndeplinește funcția de Președinte CSAT
- Prim-ministrul Guvernului României-îndeplinește funcția de vicepreședinte CSAT
- Ministrul Apărării Naționale
- Ministrul Afacerilor Interne
- Ministrul Economiei
- Ministrul Finanțelor Publice
- Directorul Serviciului Român de Informații
- Directorul Serviciului de Informații Externe
- Șeful Statului Major General
- Consilierul Prezidențial pentru Securitate Națională

Secretarul Consiliului Suprem de Apărare a Țării este numit de Președintele României și are rang de consilier de stat în cadrul Administrației Prezidențiale.

Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării

Emite **hotărâri** care sunt obligatorii pentru autoritățile administrației publice și instituțiile publice la care se referă.

Președintele României este Comandantul forțelor armate și Președintele Consiliului Suprem de Apărare a Țării

- Ședințele Consiliului Suprem de Apărare a Țării au caracter secret;
- Deciziile se iau prin consens.

Consiliul Suprem de Apărare a Țării

Este autoritatea administrativă autonomă investită cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și siguranța națională.

Prezintă Camerei Deputaților și Senatului, în ședință comună, rapoarte asupra activității desfășurate.

- Consiliul Suprem de Apărare a Țării se convoacă de președintele acestuia, trimestrial sau ori de câte ori este necesar;
- Consiliul Suprem de Apărare a Țării poate fi convocat și la inițiativa a cel puțin o treime din numărul membrilor săi.

Atribuțiile Consiliului Suprem de Apărare a Țării

Analizează și/sau propune, potrivit legii, promovarea:

- strategiei de securitate națională a României și a strategiei naționale de apărare a țării;
- strategiei militare a României;
- strategiilor de ordine publică și siguranță națională ale României, în raport cu răspunderile instituțiilor abilitate;
- datelor, informărilor și evaluărilor furnizate de serviciile de informații și de celelalte structuri cu atribuții în domeniul siguranței naționale;

Avizează proiectele de acte normative inițiate sau emise de Guvern privind:

- securitatea națională;
- organizarea generală a forțelor armate și a celorlalte instituții cu atribuții în domeniul securității naționale;
- organizarea și funcționarea CSAT și alte acte normative;

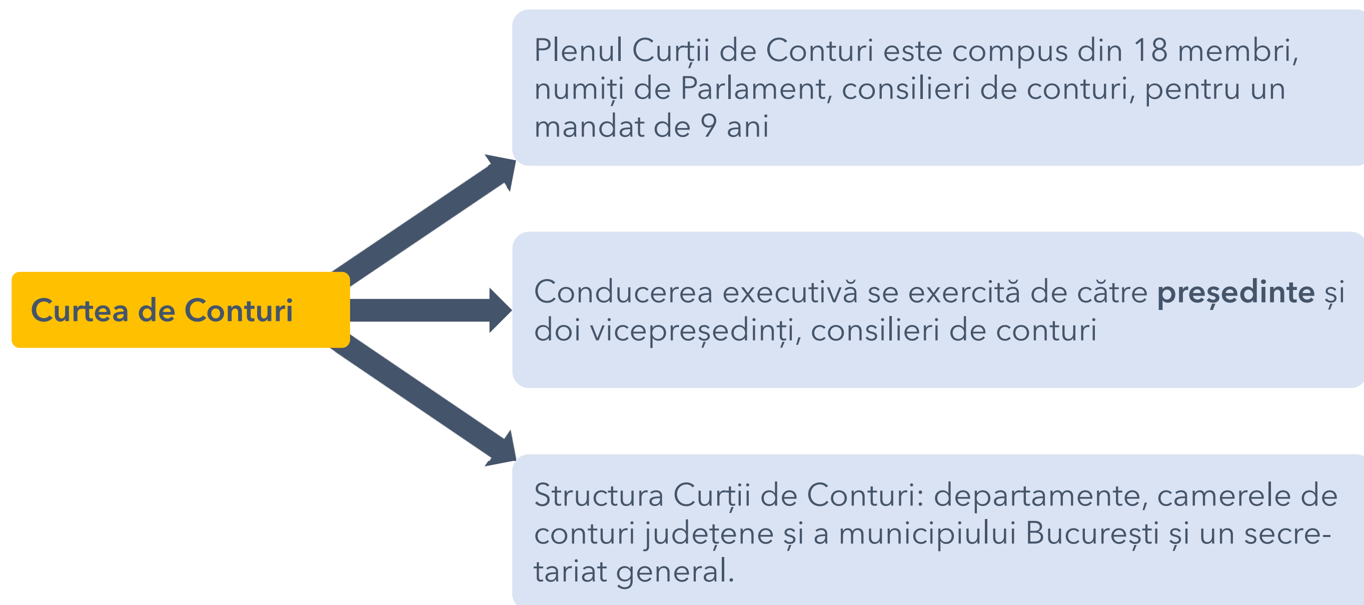
Aprobă:

- orientările de bază în domeniul relațiilor internaționale privind securitatea națională;
- proiectele tratatelor și acordurilor internaționale în domeniul securității naționale sau cu incidente în acest domeniu;
- planurile de acțiune la declararea mobilizării și la declararea stării de război;
- planurile de acțiune la instituirea stării de asediu și a stării de urgență;
- proiectul planului de mobilizare a economiei naționale și proiectul bugetului de stat, pentru primul an de război;
- planul verificării stadiului pregătirii populației pentru apărare prin exerciții și antrenamente de mobilizare;
- repartiția numărului de recruți încorporați pe instituțiile cu atribuții în domeniul securității naționale;
- persoanele și obiectivele care beneficiază de protecția și paza Serviciului de Protecție și Pază și normele privind protecția antiteroristă a demnitarilor români și străini, precum și a altor persoane oficiale;

La solicitarea Președintelui României, analizează și propune măsuri pentru:

- instituirea stării de asediu sau a stării de urgență în întreaga țară ori în unele localități;
- declararea mobilizării parțiale sau generale a forțelor armate;
- respingerea agresiunii armate îndreptate împotriva țării;
- declararea stării de război și încetarea sa;
- inițierea, suspendarea sau încetarea acțiunilor militare.

Curtea de Conturi

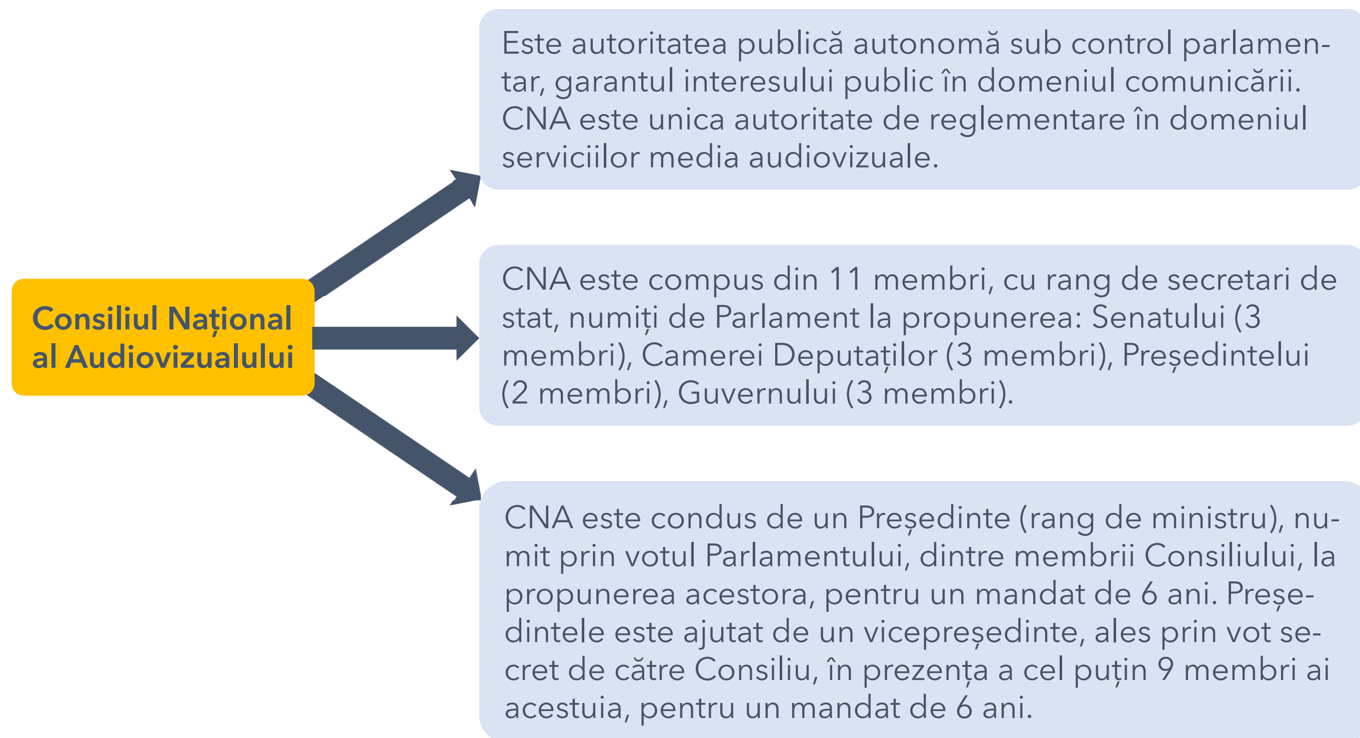

Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi (actualizată)

Curtea de Conturi

- Exercită controlul asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare ale statului și ale sectorului public
- Prezintă anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public național din exercițiul bugetar expirat care cuprinde și neregulile constatate
- La cererea Camerei Deputaților sau a Senatului, controlează modul de gestionare a resurselor publice și raportează despre cele constatate

Consiliul Național al Audiovizualului

Legea Audiovizualului nr. 504/2002

Atribuțiile Consiliului Național al Audiovizualului

Consiliul Național al Audiovizualului are obligația să asigure:

- respectarea exprimării pluraliste de idei și de opinii în cadrul conținutului serviciilor media audiovizuale transmise de furnizorii de servicii media audiovizuale aflați sub jurisdicția României;
- pluralismul surselor de informare a publicului;
- încurajarea liberei concurențe;
- un raport echilibrat între serviciile de programe cu acoperire națională și serviciile locale, regionale ori tematice;
- protejarea demnității umane, a dreptului la propria imagine și protejarea minorilor;
- protejarea culturii și a limbii române, a culturii și limbilor minorităților naționale;
- transparența organizării, funcționării și finanțării mijloacelor de comunicare în masă din sectorul audiovizual;
- transparența activității proprii;
- creșterea nivelului de sensibilizare a opiniei publice în legătură cu utilizarea serviciilor media audiovizuale, prin dezvoltarea și promovarea educației pentru media la nivelul tuturor categoriilor sociale;
- încurajarea furnizorilor de servicii media audiovizuale în vederea asigurării de condiții ca serviciile furnizate să devină accesibile persoanelor cu deficiențe de văz sau de auz;
- monitorizarea serviciilor de programe și a serviciilor media audiovizuale, inclusiv a celor la cerere, în vederea respectării de către acestea a prevederilor legale în materie.

Președintele României

- istoric
- funcții
- atribuții

Art. 80–101 din Constituția României

Evoluția instituției șefului statului în România

1. Statutul Dezvoltator al Convenției de la Paris (1864)

- Puterea executivă aparținea exclusiv domnitorului: „instituția Domnului";
- Domnul era singurul care avea drept de inițiativă legislativă, dar pregătea proiectele de legi cu ajutorul Consiliului de Stat. Proiectele de lege erau supuse dezbaterii și votării de către Adunarea Electivă și Corpul Ponderator;
- Domnul numea, în fiecare an, Președintele Adunării Elective, din rândul deputaților aleși;

2. Constituția din 1866

- „Domnul", ca șef al statului: Persoana Domnului este inviolabilă;
- Puterile constituționale ale Domnului erau ereditare „în linie coborâtoare directă și legitimă a Măriei Sale Principele Carol I de Hohenzollern Sigmaringen, din bărbat în bărbat prin ordinul de primogenitură, cu excluderea perpetuă a femeilor și coborâtorilor lor";

3. Proclamarea României ca Regat (1881)

- În urma Proclamării României ca Regat (1881), titulatura de „DOMN" este înlocuită cu cea de „REGE";

4. Constituția din 1923

- Păstrează denumirea de „Rege" pentru șeful statului;

- Puterea executivă era încredințată Regelui, iar Guvernul exercită puterea executivă în numele acestuia; Regele numește și revocă pe miniștrii săi;
- Regele nu va putea fi în același timp și Șef al unui alt Stat fără consimțământul Adunărilor;

5. Constituția din 1938

- Păstrează titulatura de „Rege” pentru șeful statului; Regele este Capul Statului;
- Regele poate emite Decrete cu putere de lege atunci când Adunările Legiuitoare sunt dizolvate sau în intervalul dintre sesiuni;

6. Perioada 1940–1944

- Regele este doar formal Șef al statului;
- Conducerea statului este exercitată de către generalul Antonescu, Președintele Consiliului de Miniștri; Decretul regal nr. 3067 din 6 septembrie 1940;

7. Perioada 1944–1947

- Este repusă în vigoare Constituția din 1923; Regele: șef al statului, dar puterea comunistă, după 23 august 1944, este în continuă ascensiune culminând cu Proclamarea Republicii Populare Române (30 decembrie 1947);

8. Legea nr. 363 din 30 decembrie 1947. Constituțiile din 1948 și 1952

- **Forma de guvernământ: REPUBLICA; Se stabilește o instituție colegială:**

- Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române: se urmărea să suplinească absența unei persoane cu statutul de șef al statului;
- Prezidiul este ales de Marea Adunare Națională din rândul membrilor acesteia cu votul a jumătate plus unu din numărul deputaților;
- Prezidiul este format din 19 membri: președinte, trei vicepreședinți, un secretar și 14 membri
- Prezidiul este răspunzător în fața M.A.N. și poate emite decrete, interpreta legile votate de M.A.N., reprezenta R.P.R. în relațiile internaționale etc.;
- Guvernul: organul suprem executiv și administrativ al R.P.R. Guvernul se compune din: Președintele Consiliului de Miniștri (Primul-ministru), din unul sau mai mulți vice-președinți și din miniștri, care împreună alcătuiesc Consiliul de Miniștri (art. 66, Constituție);
- Prezidiul Marii Adunări Naționale poate anula deciziile Consiliului de Miniștri, neconforme cu Constituția sau cu legile;
- În 1961 Prezidiul M.A.N. este înlocuit cu Consiliului de Stat; Este tot un organ colegial, compus dintr-un președinte, trei vicepreședinți și 13 membri. Gheorghe-Gheorghiu Dej a fost ales în funcția de președinte al Consiliului;

9. Constituția din 1965

- Păstrează Consiliul de Stat până în 1974 când această instituție își schimbă denumirea și structura;

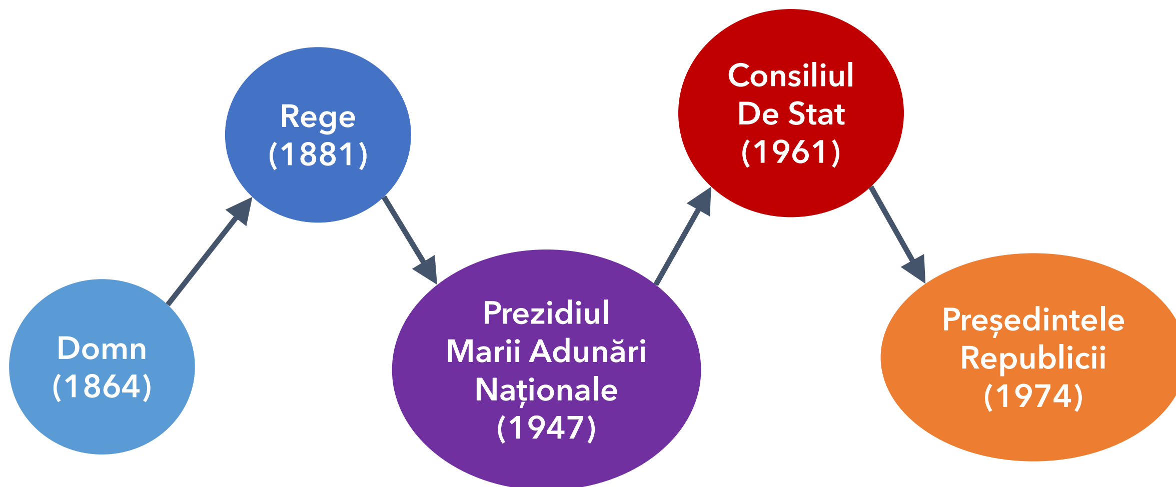
- În 1974 apare instituția Președintelui Republicii – șef al statului;

10. Revoluția din decembrie 1989

- Prin Decretul-lege nr. 2/1989 se stabilește ca Președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale are statutul de șef al statului;

11. Decretul–lege nr. 92/90: Președintele României – șef al statului

12. Constituția din 1991: Președintele României – șef al statului

Evoluția istorică a denumirii funcție de șef de stat în România
Domn
(1864)
Rege
(1881)
Prezidiul
Marii Adunări
Naționale
(1947)
Consiliul
De Stat
(1961)
Președintele
Republicii
(1974)

Condiții pentru a candida la funcția de Președinte al României

- Drept de vot
- Cetățenia română
- Domiciliul în țară
- Vârsta de 35 de ani
- Să nu îi fie interzisă asocierea în partide politice
- Să nu fi deținut deja, de două ori, funcția de Președinte

Condiții procedurale prevăzute în Legea nr. 370/2004, cu modificările și completările ulterioare:

- Candidații pot fi propuși de partide politice sau alianțe politice, dar pot exista și candidaturi independente;
- Candidaturile pot fi depuse numai dacă sunt susținute de cel puțin 200.000 de alegători;
- Propunerea de candidatură trebuie să fie însoțită de declarația de acceptare a candidaturii, scrisă, semnată și datată de candidat, de declarația de avere, de o declarație autentică, pe proprie răspundere, privind apartenența sau neapartenența ca agent sau colaborator al organelor de securitate, ca poliție politică;

Este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării;

- Este ales direct de către corpul electoral;
- Este ales din primul tur dacă obține majoritatea voturilor alegătorilor înscriși în listele electorale sau în turul doi – unde este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi;

Poate îndeplini funcția de Președinte pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi și succesive;

Mandatul prezidențial începe o dată cu depunerea jurământului și se exercită până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales;

Președintele României
Durata mandatului: 5 ani

Emite DECRETE în vederea exercitării atribuțiilor sale;

Mandatul Președintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă:

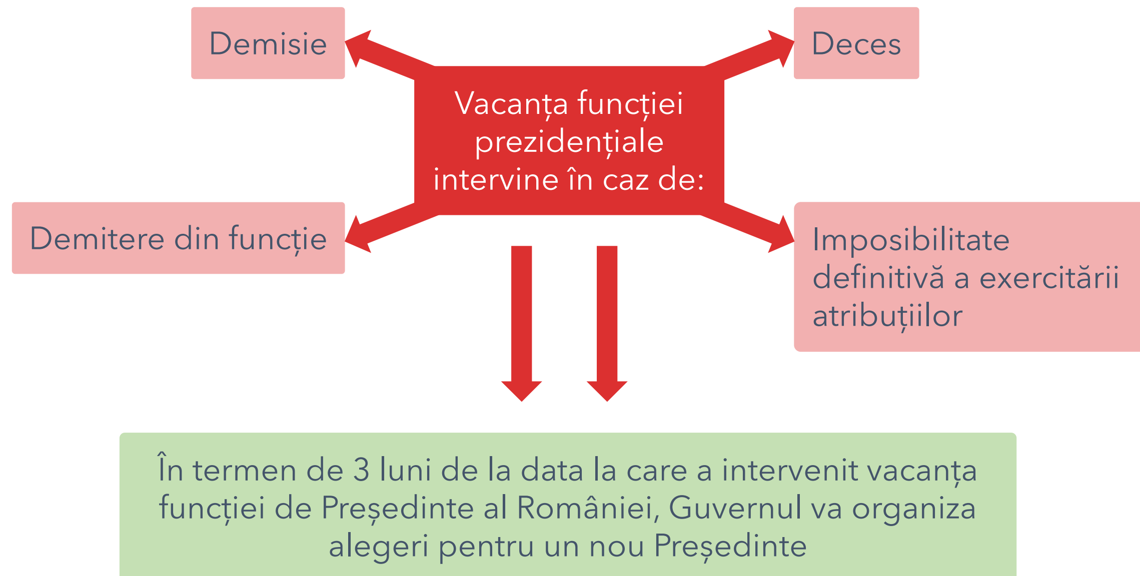
Președintele nu poate fi membru al unui partid politic și nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată;

Președintele României se bucură de imunitate;

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la imunitatea Președintelui României

„(...) Președintele României nu răspunde juridic pentru opiniile politice exprimate în exercitarea funcției de demnitate publică, nici pe durata mandatului și nici după expirarea acestuia, ca efect al iresponsabilității mandatului de Președinte al României, însă, așa cum s-a reținut în jurisprudența Curții Constituționale, titularul mandatului rămâne răspunzător, conform legii, pentru toate actele și faptele care nu au legătură cu opiniile sale politice și care au fost săvârșite înainte sau în perioada în care a exercitat funcția publică. Cu privire la aceste acte și fapte, Președintele este răspunzător, potrivit dispozițiilor constituționale și legale, sub rezerva suspendării pe perioada deținerii mandatului a tuturor procedurilor de cercetare penală, ca efect al inviolabilității mandatului de Președinte al României."
(Decizia Curții Constituționale nr. 678 din 2014)

„În concluzie, din analiza dispozițiilor legale și constituționale referitoare la imunitatea Președintelui României, precum și a jurisprudenței Curții Constituționale în materie, Curtea reține că Președintele României, în exercitarea atribuțiilor sale, se bucură de imunitate [art. 84 alin. (2) din Constituție], sub cele două aspecte ale acesteia: iresponsabilitatea pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, și inviolabilitatea, cu limita prevăzută de art. 96 din Constituție – punerea sub acuzare pentru fapte de înaltă trădare. În virtutea inviolabilității de care se bucură mandatul prezidențial, pe perioada exercitării acestuia, Președintele nu poate fi supus niciunei proceduri judiciare penale, cu excepția situației prevăzute de art. 96 din Constituție (punerea sub acuzare nn.)."
(Decizia Curții Constituționale nr. 678 din 2014)

Demisie
Deces
Vacanța funcției prezidențiale intervine în caz de:
Demitere din funcție
Imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor
În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Președinte

Intervine în următoarele situații:
- Funcția de Președinte devine vacantă;
- Președintele este suspendat din funcție;
- Președintele se află în imposibilitate temporară de a-și exercita atribuțiile;

Se asigură, în ordine, de către:
- PREȘEDINTELE SENATULUI
- Președintele Camerei Deputaților

Interimatul funcției prezidențiale

Președintele interimar nu poate exercita următoarele atribuții:
- Adresarea de mesaje Parlamentului;
- Convocarea referendumului național consultativ pe probleme de interes național;
- Dizolvarea Parlamentului;

Președintele interimar:
Poate fi suspendat din funcție dacă săvârșește fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției; În această situație, interimatul funcției prezidențiale este asigurat de către Președintele Camerei Deputaților;

Nu beneficiază de aceste drepturi Președinții cărora le-a încetat mandatul ca urmare a unei condamnări definitive sau ca urmare a demiterii din funcție prin referendum;

Drepturi de care beneficiază foștii Președinți ai României, pe toată durata vieții lor

- Folosința gratuită a unei locuințe de protocol, cu destinație de reședință, care cuprinde și un spațiu cu destinație de cabinet de lucru, încadrat cu un post de consilier și un post de secretar;

- O indemnizație lunară în cuantum egal cu 75% din indemnizația acordată Președintelui României în exercițiu;

- Pază și protecție, precum și folosința gratuită a unui autoturism, asigurate permanent de Serviciul de Protecție și Pază, potrivit reglementărilor în vigoare;

Funcțiile Președintelui României (Deleanu, 2003, p. 350)

1. Funcția de Reprezentare
   - Președintele reprezintă statul român atât în plan intern cât și în plan extern;

   Atribuții:
     - Reprezentarea României la Consiliul European;
     - Încheie, în numele României, tratatele internaționale negociate de Guvern;
     - Prezidarea CSAT sau CSM;
     - Conferă titluri de onoare și decorații, acordă cele mai înalte grade militare;
2. Funcția de Mediere între puterile statului și între stat și societate.
   - Poate adresa mesaje Parlamentului;
   - Poate consulta Guvernul
   - Poate participa la ședințele Guvernului
   - Poate consulta poporul prin referendum
   - Poate sesiza Curtea Constituțională
   - Poate dizolva Parlamentul
3. Funcția de Garant al independenței naționale, a unității și a integrității teritoriale a țării.
   - Președintele este comandantul forțelor armate;
   - Poate declara mobilizarea generală sau parțială a forțelor armate;
   - Poate lua măsuri de respingere a agresiunii armate asupra României;
   - Poate institui starea de asediu sau starea de urgență;

Cine reprezintă România la Consiliul European? Președintele sau Primul-Ministru?

„Potrivit art. 80 alin.(1) din Constituție, Președintele României reprezintă statul român, ceea ce înseamnă că în planul politicii externe conduce și angajează statul. Acest text constituțional îi permite să traseze liniile viitoare pe care statul le va urma în politica sa externă, practic să îi determine orientarea în planul relațiilor externe, ținând cont, desigur, de interesul național. O atare concepție este legitimată de caracterul reprezentativ al funcției, Președintele României fiind ales de cetățeni prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. În planul politicii externe, primul-ministru are competența constituțională de a asigura realizarea politicii externe a țării [art. 102 alin.(1) din Constituție], ceea ce înseamnă că, în funcție de orientarea stabilită de reprezentantul statului în plan extern, care este Președintele statului, Guvernul, prin reprezentantul său, urmează să implementeze în mod corespunzător măsurile față de care statul s-a angajat.

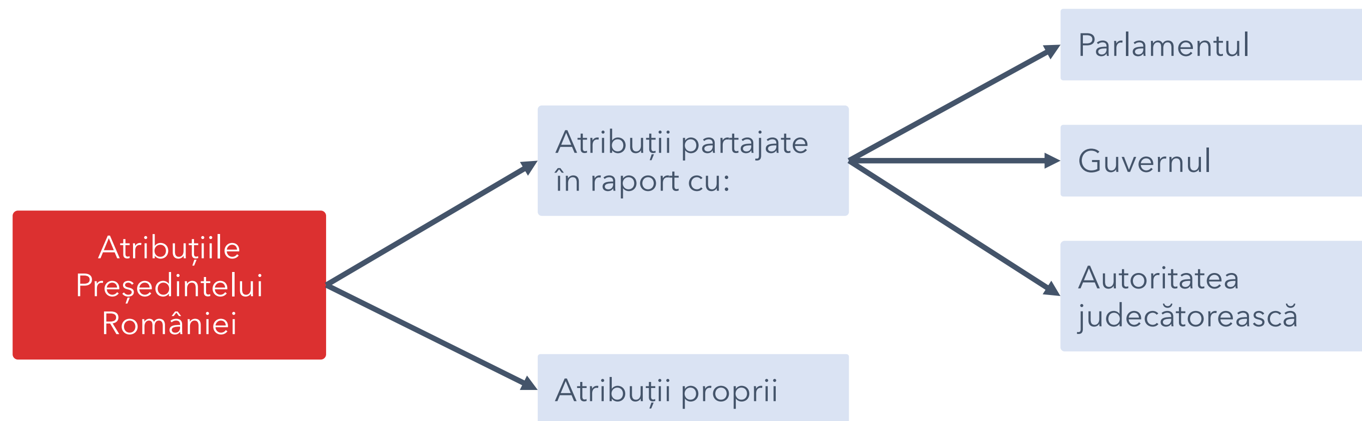
Prin urmare, Curtea constată că rolul Guvernului în politica externă este unul mai degrabă tehnic, el trebuind să urmeze și să îndeplinească obligațiile la care România s-a angajat la nivel de stat. Așadar, rolul Guvernului este unul mai degrabă derivat, și nu originar, cum este cel al Președintelui României; așadar, nefiind o putere delegată, ci proprie Președintelui României, reprezentarea statului poate fi delegată, printr-un act de voință expres, de către acesta atunci când consideră necesar.” (Decizia Curții Constituționale nr 683 din 27 iunie 2012)

„Curtea observă că în Consiliul European statele membre sunt reprezentate la cel mai înalt nivel, respectiv de instituția care poate angaja statul în planul relațiilor externe, și nu de cea care asigură realizarea obiectivelor deja stabilite. Odată explicitate prevederile constituționale

asupra cărora practic poartă acest conflict juridic de natură constituțională, Curtea concluzionează că Președintele României nu numai că are dreptul, dar are și obligația asumată în actul de aderare de a participa la reuniunile Consiliului European; în caz contrar, s-ar încălca angajamentele pe care România și le-a asumat prin acesta. Mai mult, potrivit art. 10 alin.(2) teza a doua și art. 16 alin.(2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, Consiliul Uniunii Europene este cel compus din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze guvernul statului membru pe care îl reprezintă. Așadar, la Consiliul European reprezentarea este la nivel de stat, iar la Consiliu la nivel guvernamental".

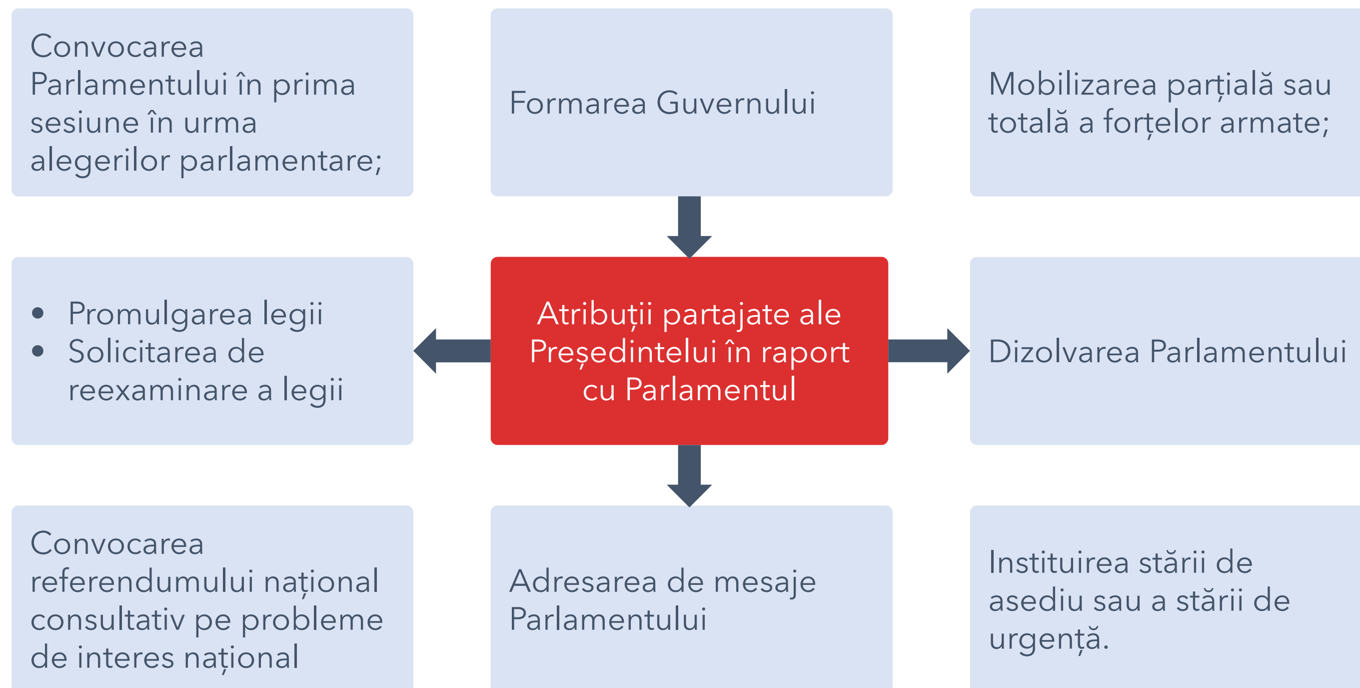
„În exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului. Această atribuție poate fi delegată de către Președintele României, în mod expres, primului-ministru". (Decizia Curții Constituționale nr 683 din 27 iunie 2012)

Atribuțiile Președintelui României

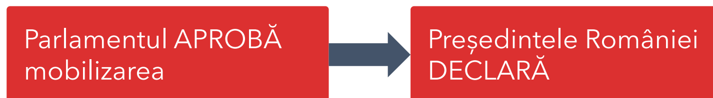

(Iorgovan A., 1996, p. 388; Boc, E., Curt, C.C., 2007, pp. 173–190)

Atribuții partajate ale Președintelui în raport cu Parlamentul

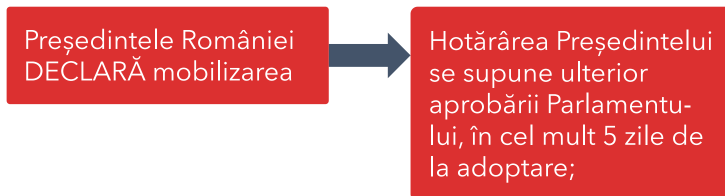

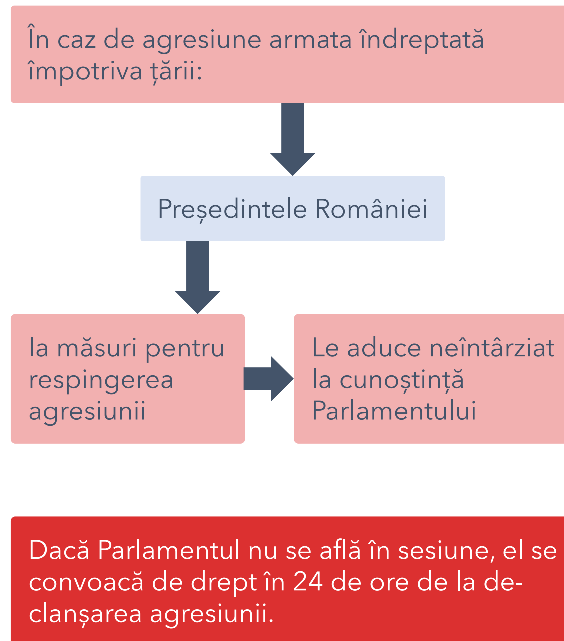
Mobilizarea parțială sau totală a forțelor armate

1. Regula de bază

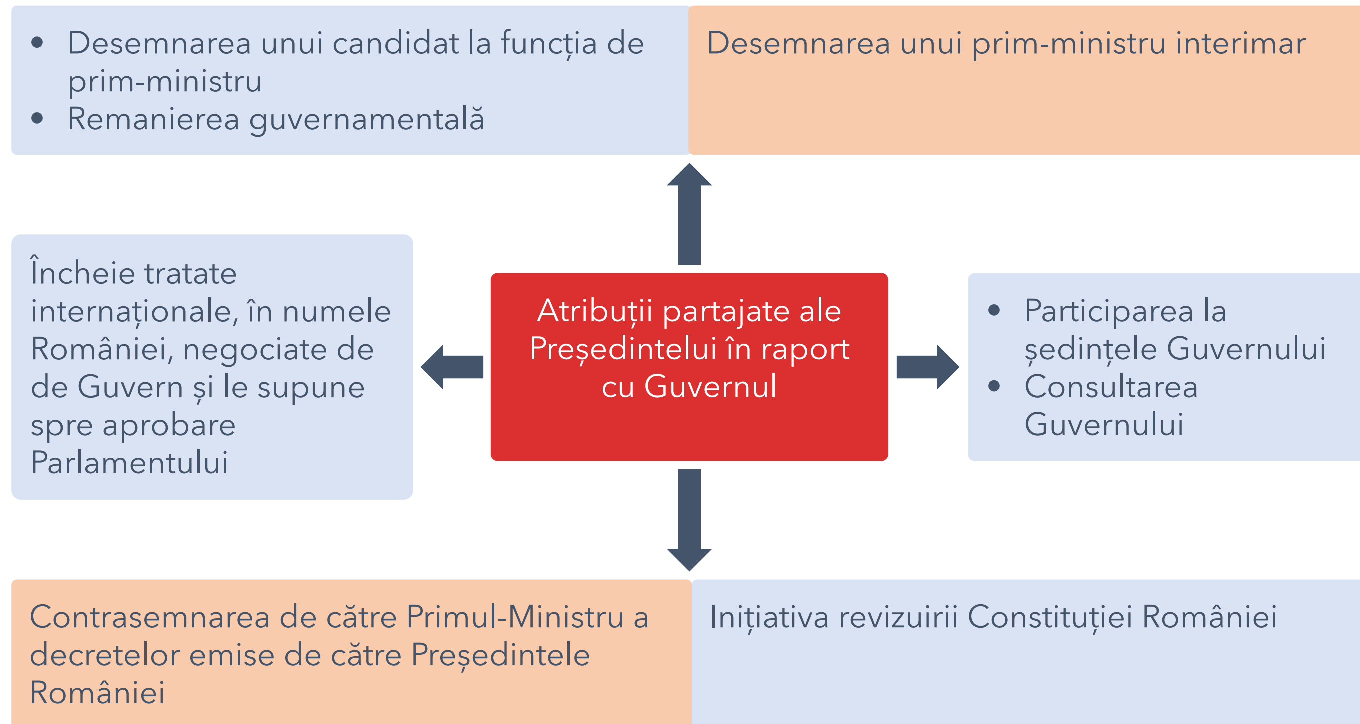

2. Excepția: în cazuri excepționale

Atribuții partajate ale Președintelui în raport cu Guvernul

Desemnarea de către Președintele României a candidatului la funcția de prim-ministru, potrivit propunerii de revizuire a Constituției din anul 2014

Articolul 103 din Constituție

„(1) Președintele României îl desemnează drept candidat pentru funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de partidul politic, respectiv de alianța politică participante la alegeri care au obținut cel mai mare număr de mandate parlamentare, potrivit rezultatului oficial al alegerilor. În cazul în care există mai multe formațiuni politice care au participat la alegeri și care au obținut același număr de mandate, Președintele României îl desemnează drept candidat pentru funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de partidul politic, respectiv alianța politică participante la alegeri, care au obținut cel mai mare număr de voturi, potrivit rezultatului oficial al alegerilor."

„(3^1) În cazul în care candidatul pentru funcția de prim-ministru își depune mandatul, nu se prezintă în fața Parlamentului pentru acordarea votului de încredere în termenul prevăzut sau nu obține votul de încredere, Președintele României îl desemnează drept candidat pentru funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de partidul politic, respectiv alianța politică participante la alegeri care au obținut al doilea cel mai mare număr de mandate parlamentare, potrivit rezultatului oficial al alegerilor.

(3^2) În cazul în care cel de-al doilea candidat la funcția de prim-ministru își depune mandatul, nu se prezintă în fața Parlamentului pentru acordarea votului de încredere în termenul prevăzut sau nu obține votul de încredere, Președintele României îl desemnează drept candidat pentru

funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de o coaliție de formațiuni politice parlamentare care însumează majoritatea absolută a mandatelor parlamentare, potrivit rezultatului oficial al alegerilor.

(3^3) În cazul în care cel de-al treilea candidat la funcția de prim-ministru își depune mandatul, nu se prezintă în fața Parlamentului pentru acordarea votului de încredere în termenul prevăzut sau nu obține votul de încredere, Președintele României dizolvă Parlamentul"

Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014.

„315. Curtea observă că inițiatorii propunerii de revizuire a Constituției aduc în discuție o procedură de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru în trei trepte bazată atât pe rezultatul electoral obținut de partidele sau alianțele politice participante la alegeri clasate pe primele două poziții, cât și pe capacitatea unei alianțe politice parlamentare de a asigura majoritatea absolută a mandatelor parlamentare. Astfel, Curtea constată că textul analizat pune accent pe rezultatul electoral obținut de partidele sau alianțele politice participante la alegeri, conferind doar un caracter ultim și subsidiar capacității unei alianțe politice parlamentare de a asigura majoritatea absolută a mandatelor parlamentare".

„316. În accepțiunea propunerii legislative de revizuire, aceste criterii nu sunt concurente, ci consecutive, astfel încât doar dacă nu se reușește, din vreun motiv sau altul, învestirea Guvernului în baza primului criteriu, Președintele României va apela la cel de-al doilea. Stabilirea unei ordini rigide în desemnarea candidatului poate crea serioase probleme de natură să afecteze buna funcționare a statului, dintre care Curtea reține situația în care partidul politic, respectiv

alianța politică participante la alegeri care a obținut cel mai mare număr de mandate parlamentare nu dispune de majoritatea absolută a mandatelor parlamentare. De multe ori, există înțelegeri/acorduri între partide/alianțe politice – care nu au obținut cel mai mare număr de mandate – cu privire la desemnarea unei anumite persoane drept candidat pentru funcția de prim-ministru, mai ales în cazul în care două sau mai multe partide au obținut un număr de mandate foarte apropiat; în acest caz, se poate ajunge la coagularea unei majorități parlamentare absolute din partidele sau alianțele politice aflate pe locurile imediat următoare. Or, potrivit textului propus, Președintele României este obligat să desemneze drept candidat o persoană propusă de partidul/alianța politică ce a câștigat numărul cel mai mare de mandate, deși este evident, încă de la început, că acesta nu va putea obține votul de învestitură din partea Parlamentului. De aceea, noul text nu ține cont de realitatea politică și este de natură a crea premisele unor alegeri anticipate repetate."

„321. În consecință, Curtea constată că textul propus, prin mecanismul de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, instituie un monopol al partidului politic sau alianței politice participante la alegeri care a obținut cel mai mare număr de mandate parlamentare, fără a deține majoritatea absolută, în privința propunerii reprezentantului ce urmează a fi desemnat drept candidat, netinând cont de necesitatea asigurării actului de guvernare în condițiile unei susțineri parlamentare care să permită obținerea votului de învestitură și realizarea programului de guvernare. Or, în aceste condiții, reglementarea unui mecanism constrângător în privința libertății de acțiune a partidelor politice parlamentare are drept efect imposibilitatea adaptării soluției normative analizate la noile situații intervenite."

„322. Astfel, deși aparent textul analizat clarifică competențele Președintelui României, prin rigidizarea excesivă a procedurii de desemnare a candidatului pentru funcția de prim-ministru, pe de o parte, nu acoperă toate ipotezele constituționale posibile, iar, pe de altă parte, nu ține cont de configurația/situația politică existentă în Parlament. În aceste condiții, o atare procedură lipsită de flexibilitate poate da naștere cu ușurință la crize politice și, astfel, se constituie într-un obstacol constituțional real."

„325. A reglementa, chiar la nivel constituțional, dreptul unei minorități parlamentare de a propune desemnarea, în mod invariabil, a candidatului pentru funcția de prim-ministru înseamnă a accepta că se poate învesti un Guvern fără legitimare electorală. A nu ține cont de faptul că cetățenii au ales în favoarea unor competitori electorali care formează sau pot forma o majoritate absolută, de natură a asigura învestirea Guvernului, înseamnă a afecta în mod decisiv dreptul de vot, întrucât exprimarea dreptului de vot vizează, în mod direct, configurația politică a Parlamentului, iar, indirect, învestirea Guvernului. În aceste condiții, Curtea constată că textul propus suprimă o garanție a dreptului de vot, și anume respectarea rezultatului votului liber exprimat."

Considerații privind propunerea de revizuire a Constituției din anul 2014 cu privire la dreptul Președintelui României de a desemna un candidat la funcția de prim-ministru

Textul din propunerea de revizuire a Constituției din anul 2014 a fost declarat neconstituțional de către Curtea Constituțională întrucât suprima o garanție a dreptului de vot, și anume respectarea rezultatului votului liber exprimat.

Pe lângă argumentele pertinente invocate de către Curtea Constituțională, în raport cu limitele revizuirii Constituției expres menționate în art. 152 ali. 2 din Constituție, textul propus contribuia la transformarea regimul semi-prezidențial actual în regim parlamentar, dar cu Președinte ales. Este de observat faptul că textul propus în anul 2014 este inspirat consistent din Constituția Greciei, țară cu regim parlamentar și Președinte ales de către Parlament.

Art. 37 din Constituția Greciei:

„1. Președintele Republicii numește Prim-ministrul și, la propunerea acestuia din urmă, numește și revocă ceilalți membri ai Guvernului și secretarii de stat.

2. Este numit Prim-ministru șeful partidului care deține majoritatea absolută a locurilor din Parlament. În cazul în care niciun partid nu deține majoritatea absolută, Președintele Republicii îi va acorda șefului partidului cu o majoritate relativă un mandat exploratoriu pentru a evalua dacă există posibilitatea de a forma un Guvern care să se bucure de încrederea Parlamentului.

3. Dacă această opțiune nu poate fi confirmată, Președintele Republicii va acorda mandatul exploratoriu șefului celui de-al doilea partid ca mărime din Parlament și, dacă acesta se

dovedește a fi fără succes, șefului celui de-al treilea partid ca mărime din Parlament. Fiecare mandat exploratoriu va fi valabil timp de trei zile. Dacă toate mandatele exploratorii se dovedesc a fi fără succes, Președintele Republicii va convoca toți șefii de partide și, dacă se confirmă imposibilitatea de a forma un Guvern care să se bucure de încrederea Parlamentului, Președintele va încerca să formeze un Guvern alcătuit din toate partidele din Parlament în scopul organizării alegerilor parlamentare. În cazul în care acest lucru eșuează, Președintele va încredința Președintelui Consiliului de Stat sau Președintelui Înaltei Curți de Casație ori Președintelui Curții de Conturi sarcina de a forma un Guvern care să se bucure de cea mai largă încredere posibilă pentru a organiza alegerile și a dizolva Parlamentul.

4. În cazul în care, conform alineatelor anterioare, se acordă un mandat pentru formarea Guvernului sau un mandat exploratoriu, dacă partidul nu are un șef sau un reprezentant, ori dacă șeful sau reprezentantul partidului nu a fost ales în Parlament, Președintele Republicii acordă mandatul unei persoane propuse de grupul parlamentar al acelui partid. Propunerea pentru acordarea unui mandat trebuie să aibă loc în termen de trei zile de la comunicarea de către Președintele Parlamentului sau de către Vicepreședintele Parlamentului către Președintele Republicii cu privire la numărul de locuri deținute de fiecare partid în Parlament; comunicarea menționată trebuie să aibă loc înainte de acordarea oricărui mandat.”

Contrasemnarea Decretelor Președintelui de către primul-ministru

Contrasemnarea Decretelor Președintelui de către primul-ministru are loc în următoarele situații:

1. Acreditează și recheamă reprezentanții diplomatici ai României în străinătate și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice în alte țări;
2. Exercită prerogativa de încheiere a tratatelor internaționale în numele României
3. Conferă decorații și titluri de onoare
4. Acordă gradele militare de mareșal, general și amiral
5. Acordă grațieri individuale
6. Declară mobilizarea parțială sau generală a forțelor armate;
7. Ia măsuri de respingere a agresiunii armate îndreptate împotriva țării;
8. Instituie starea de asediu sau starea de urgență pe întreg teritoriul țării sau numai în unele unități administrativ-teritoriale

Poate primul-ministru refuza contrasemnarea unui decret al Președintelui României privind decorarea unor personalități publice? Extras din Decizia Curții Constituționale nr. 285/2014

Starea de fapt:

- La data de 25 aprilie 2014, prin intermediul Cancelariei Ordinelor din cadrul Administrației Prezidențiale, Președintele României a transmis prim-ministrului spre contrasemnare două proiecte de decrete de decorare a unor personalități care au îndeplinit funcții de conducere în cadrul Institutului Cultural Român, precum și a unor personalități din comunitatea românească din vecinătatea României, proiecte însoțite de memorandumul cuprinzând motivele avute în vedere pentru acordarea distincțiilor.
- La data de 29 aprilie 2014, Guvernul a restituit Administrației Prezidențiale proiectul de decret contrasemnat privind decorarea unor personalități din comunitatea românească din vecinătatea României, precum și rezoluția de refuz de contrasemnare a decretului de decorare a unor personalități ce au condus Institutul Cultural Român.
- Astfel, prim-ministrul a refuzat nemotivat să contrasemneze proiectul de decret privind conferirea unor decorații mai multor personalităților ce au condus Institutul Cultural Român.
- Cererea formulată are ca obiect constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională între prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, conflict ivit ca urmare a nemotivării refuzului prim-ministrului de a contrasemna decretul Președintelui României privind conferirea unor decorații mai multor personalități ale culturii românești ce au asigurat conducerea Institutului Cultural Român în perioada 2005–2012, vizând, astfel, una dintre atribuțiile Curții Constituționale, respectiv cea prevăzută la art. 146 lit. e) din Constituție.

Argumentația Curții Constituționale:

„Președintele României are atribuția constituțională de a conferi decorații, conform art. 94 lit. a) din Constituție. În aplicarea acestei prevederi constituționale, a fost adoptată Legea nr. 29/2000 privind sistemul național de decorații al României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 118 din 18 februarie 2014. Potrivit art. 4 alin. (1) din această lege, decorațiile sunt conferite prin decret de Președintele României, în baza propunerilor de decorare individuale. Aceste propuneri se fac de către președintele Senatului sau de președintele Camerei Deputaților, pentru Președintele României, prim-ministru, senatori și deputați; de către prim-ministru, pentru membrii Guvernului, și de către miniștrii și conducătorii instituțiilor și organizațiilor centrale autonome, pentru persoanele din domeniul lor de activitate. Prin excepție, Președintele României poate conferi decorații și din proprie inițiativă, dar «în proporție de 1% din numărul total stabilit prin lege pentru fiecare grad sau clasă a fiecărei decorații, cu excepția gradelor de Mare Ofițer, Mare Cruce și Colan» [art. 4 alin. (3) din lege].”

„În acest context, Curtea constată că rațiunea pentru care legiuitorul constituant a introdus obligația contrasemnării decretelor Președintelui prevăzute la art. 100 alin. (2) din Constituție este dată atât de necesitatea exercitării unui control de legalitate cu privire la actul Președintelui, cât și de necesitatea existenței unei forme de răspundere politică pe care una dintre autoritățile publice implicate în procedura emiterii decretului de conferire a decorațiilor trebuie să și-o asume în fața Parlamentului. Întrucât Președintele nu răspunde politic în fața Parlamentului, această răspundere îi revine prim-ministrului pentru actul contrasemnării. De aceea, în vederea contrasemnării decretului de conferire a decorațiilor, între Președintele României și prim-ministru există posibilitatea consultării prealabile emiterii unui decret, chiar și la nivel informal.”

„De altfel, este de principiu că în planul răspunderii politice, față de Președintele României poate fi aplicabil art. 95 din Constituție, referitor la suspendarea din funcție, situație în care electoratul, și nu Parlamentul, îl poate demite pe Președinte, iar față de prim-ministru pot deveni aplicabile prevederile art. 112 privind întrebările, interpelările și moțiunile simple sau art. 113 din Constituție referitor la moțiunea de cenzură, situație în care se poate ajunge chiar la demiterea Guvernului de către Parlament".

„Curtea reține că acest mecanism constituțional, pe de o parte, dă posibilitatea manifestării controlului parlamentar în mod plenar și direct asupra activității prim-ministrului și, în final, a Guvernului. Pe de altă parte, asigură, în acest fel, și un echilibru între puterile statului, cea executivă, reprezentată de Președinte și prim-ministru, pe de o parte, și cea legislativă, reprezentată de Parlament, evitându-se posibilitatea unui exces de putere din partea executivului".

„Curtea constată, așadar, că Președintele României are competența de a emite decretul de decorare, în timp ce prim-ministrul are competența de a-l contrasemna; actele juridice ale Președintelui (decretele), precum și actele cu valoare juridică ale prim-ministrului (contrasemnarea), pe lângă componenta lor juridică, au și o puternică semnificație politică; răspunderea politică pe care și-o angajează prim-ministrul pentru actele săvârșite în cursul mandatului vizează și contrasemnarea decretelor Președintelui; niciunul dintre cele două subiecte de drept nu îl poate obliga pe celălalt să îndeplinească sau să consimtă la îndeplinirea unor acte care le-ar afecta fie suportul politic al electoratului, fie al Parlamentului; consensul trebuie să caracterizeze relația dintre cele două subiecte de drept atunci când ele trebuie să conlucreze la emiterea unui decret (semnare/contrasemnare); și, în fine, lipsa contrasemnăturii prim-ministrului atrage inexistența decretului de conferire a decorațiilor.

În aceste condiții, Curtea constată că prim-ministrul are competența constituțională de a refuza contrasemnarea decretului de conferire a decorațiilor atât pentru motive de legalitate, cât și de oportunitate.

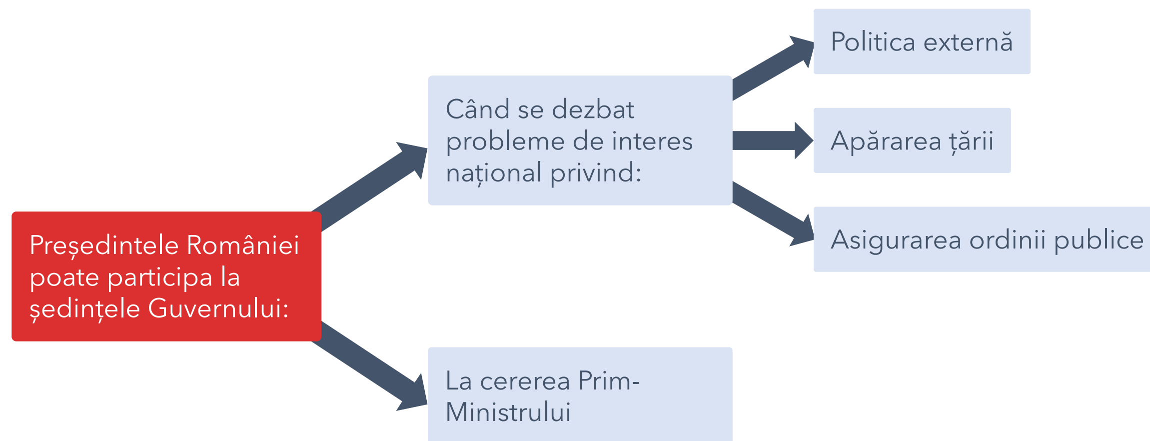
Așadar, Curtea reține că atât Președintele României, cât și Guvernul și-au exercitat competențele prevăzute de Constituție, fără să își aroge competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori să omită să îndeplinească anumite acte care intrau în obligațiile lor constituționale. (...) diferendul invocat de Președintele României cu privire la interpretarea art. 94 lit. a) și art. 100 alin. (2) din Constituție nu poate fi echivalat din punct de vedere juridic cu un conflict în sensul autonom pe care îl presupune art. 146 lit. e) din Constituție".

Considerații critice privind Decizia Curții Constituționale nr. 285/2014 din perspectiva nemotivării refuzului primului-ministru de a contrasemna un decret privind conferirea unor decorații

- Decizia Curții Constituționale este criticabilă din perspectiva consacrării dreptului la refuz nemotivat din partea prim-ministrului de a contrasemna un decret cu privire la acordarea unor decorații. De ce?
- Exercitarea atribuției Președintelui României de a conferi decorații sau titluri de onoare este condiționată de contrasemnarea de către primul-ministru a decretului propus de către Președinte. Așa cum Președintele este obligat să-și motiveze propunerea de a conferi o decorație, la fel și prim-ministrul, în cazul în care nu este de acord, trebuie să fie obligat să își motiveze refuzul în raport cu propunerea formulată de către Președintelui României;
- Curtea Constituțională, prin acest precedent, instituie prima excepție de la jurisprudența sa cu privire la obligativitatea motivării refuzului în cazul exercitării unor prerogative constituționale (de exemplu, obligativitatea Președintelui României de a motiva refuzul în cadrul procedurii de remaniere guvernamentală sau de numire în funcție a judecătorilor și procurorilor);
- Considerăm insuficient motivată opțiunea Curții Constituționale pentru a justifica această excepție. Atât principiul răspunderii politice cât și principiul constituțional al comportamentului loial impun, după părerea noastră, obligativitatea motivării refuzului exercitării unei prerogative constituționale;

- Nu contestăm dreptul constituțional al prim-ministrului de a refuza semnarea unui decret prezidențial cu privire la acordarea unor decorații, ci doar subliniem necesitatea obligativității motivării refuzului din perspectiva evitării excesului de putere din partea premierului și a asigurării transparenței depline a actului de guvernare în raport cu electoratul și opinia publică;
- Considerăm corect punctul de vedere potrivit căruia Președintele României să nu poată promova Decretul de conferire a unor decorații în urma refuzului motivat al prim-ministrului. Considerăm inacceptabil refuzul nemotivat al prim-ministrului de a contrasemna Decretul prezidențial de conferire a unor decorații;
- Considerăm că se impune reevaluarea jurisprudenței Curții Constituționale cu privire la acest subiect.

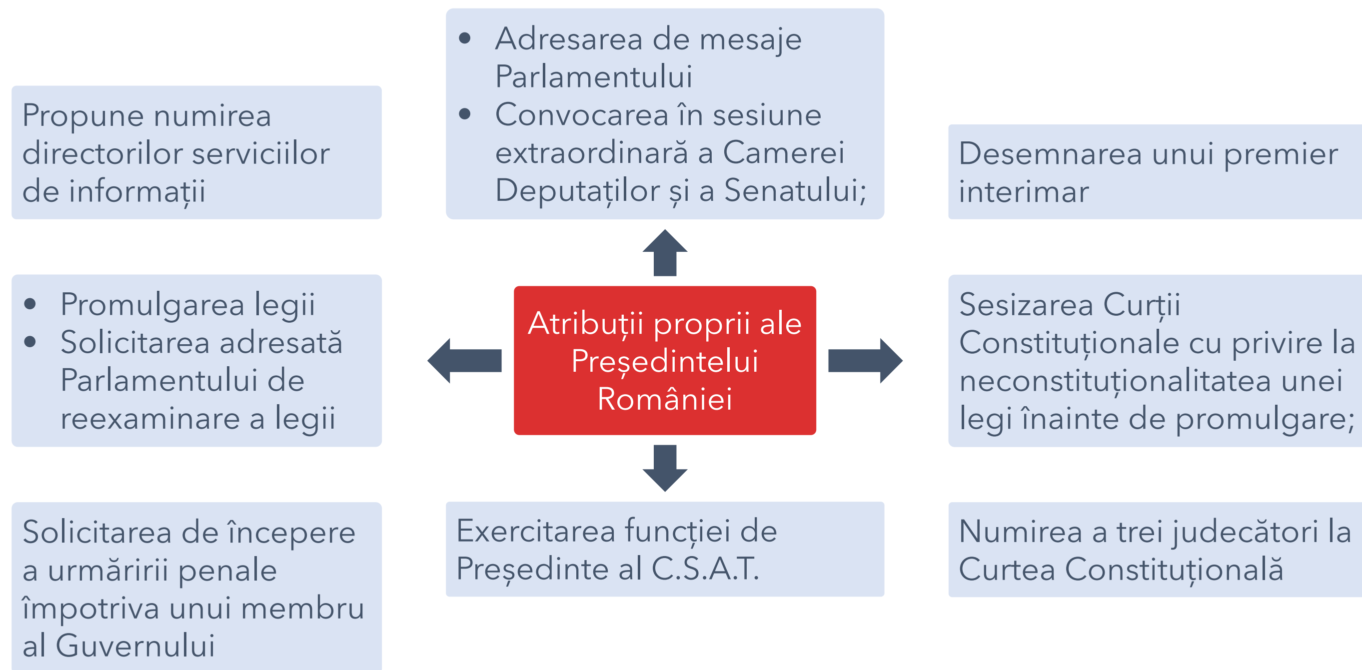
Participarea Președintelui la ședințele Guvernului

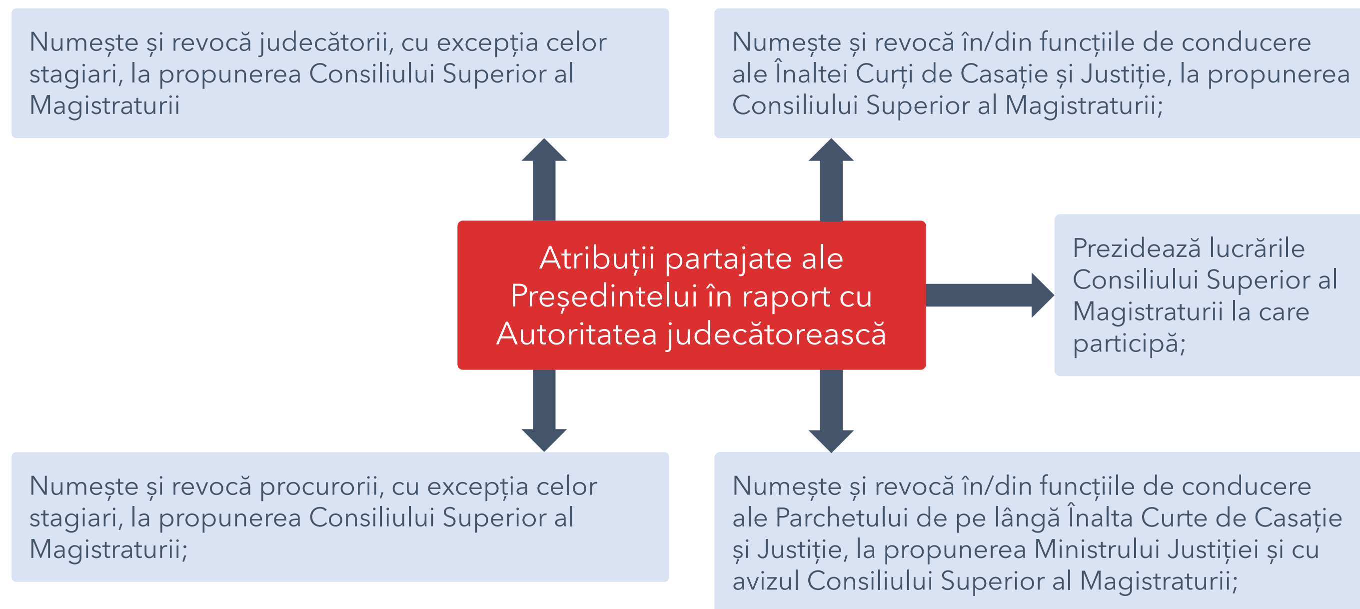

Președintele nu semnează actele Guvernului adoptate în cadrul ședințelor la care a participat și le-a prezidat

Președintele prezidează ședințele de Guvern la care participă

Atribuții proprii ale Președintelui României

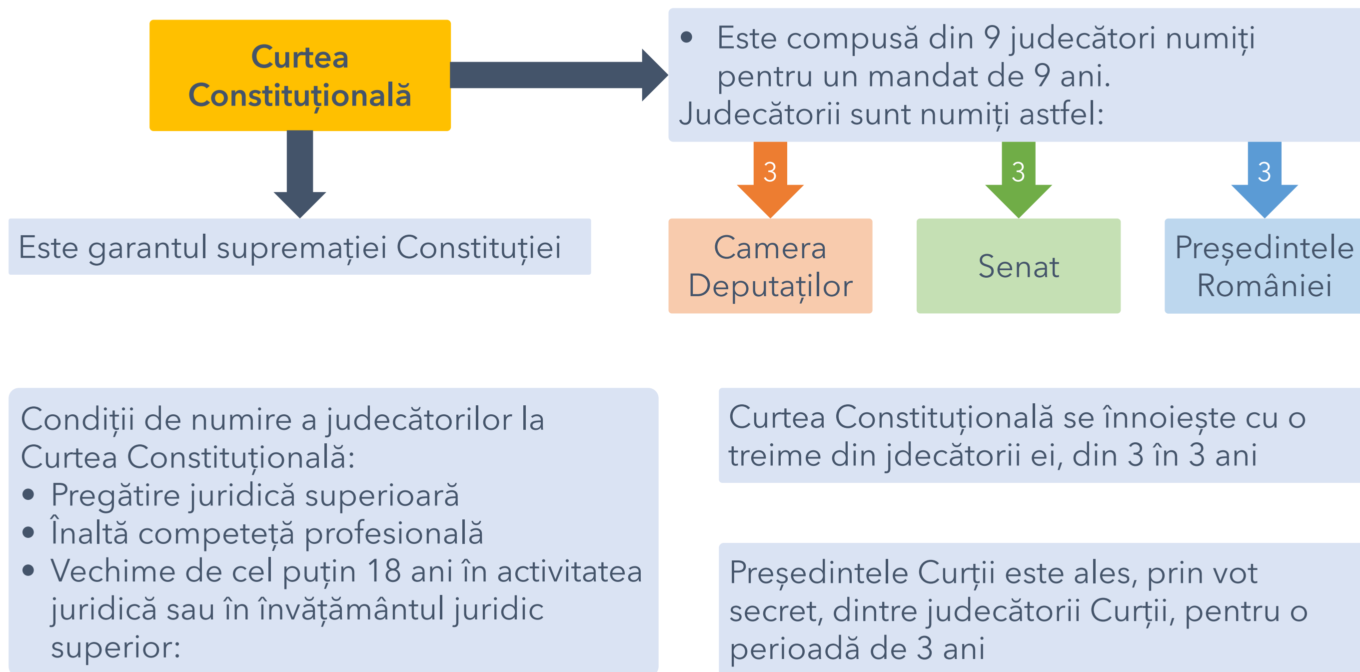
Atribuții partajate ale Președintelui în raport cu Autoritatea judecătorească

Curtea Constituțională

- Structură
- Condiții de numire
- Atribuții

Constituția României: art. 142–147;
Legea 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale;

Curtea Constituțională
Este compusă din 9 judecători numiți pentru un mandat de 9 ani.
Judecătorii sunt numiți astfel:
3
3
3
Camera Deputaților
Senat
Președintele României
Este garantul supremației Constituției
Condiții de numire a judecătorilor la Curtea Constituțională:
Pregătire juridică superioară
Înaltă competeță profesională
Vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior:
Curtea Constituțională se înnoiește cu o treime din jdecătorii ei, din 3 în 3 ani
Președintele Curții este ales, prin vot secret, dintre judecătorii Curții, pentru o perioadă de 3 ani

Atribuțiile Curții Constituționale

1. Controlul constituționalității legilor și ordonanțelor (*a priori* și *a posteriori*);
2. Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului;
3. Controlul constituționalității tratatelor și acordurilor internaționale;
4. Soluționează conflictele juridice de natură constituțională;
5. Veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului;
6. Veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia;
7. Dă aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României;
8. Constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României;
9. Verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni;
10. Hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic;
11. Se pronunță din oficiu asupra inițiativelor de revizuire a Constituției.

Controlul constituționalității legilor

Obiecția de neconstituționalitate

- controlul înainte de promulgare;
- vizează doar legile;

Cine poate sesiza ?

- Președintele României
- Unul dintre Președinții Camerelor
- Guvernul
- Înalta Curte de Casație și Justiție
- Avocatul Poporului
- 50 deputați sau 25 de senatori

Excepția de neconstituționalitate

- controlul după intrarea în vigoare;
- vizează legile și ordonanțele (simple sau de urgență)
- Se invocă în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial;
- Poate fi invocată de către orice parte din proces (inclusiv procurorul);
- Poate fi ridicată direct de către Avocatul Poporului.

Obiecția de neconstituționalitate: termene de sesizare a Curții Constituționale (art. 15 alin. 2 din Legea 47/1992)

- În vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale:
  - Cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la cel al Senatului;
  - În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de două zile;
  - Data la care legea a fost depusă la secretarii generali ai Camerelor se aduce la cunoștință în plenul fiecărei Camere în termen de 24 de ore de la depunere. Depunerea și comunicarea se fac numai în zilele în care Camerele Parlamentului lucrează în plen.
- În raport de aceste precizări legale, în practică au fost ridicate următoarele probleme:
  - cum se calculează termenele de 5 zile, respectiv 2 zile (pe zile libere sau zile calendaristice)?
  - este posibil să fie sesizată Curtea Constituțională și după expirarea termenelor de 5 zile, respectiv 2 zile?
  - care este caracterul acestor termene?

- Cum se calculează termenele de 5 zile, respectiv 2 zile (pe zile libere sau pe zile calendaristice)?
    - Termenele se calculează pe zile calendaristice, în sensul că se include în termen și ziua în care el începe să curgă și ziua când se împlinește (Decizia Curții Constituționale nr. 233/1999).
- Este posibil să fie sesizată Curtea Constituțională cu o obiecție de neconstituționalitate și după expirarea termenelor de 5 zile, respectiv 2 zile?
    - Da, este posibil, dar cu condiția ca legea să nu fie promulgată. Nici Constituția și nici Legea nr. 47/1992 nu instituie obligativitatea sesizării Curții în termenul de 5 zile, respectiv 2 zile. Neintroducerea obiecției în acest termen nu are drept consecință decăderea titularilor din dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, aceștia putând formula sesizări, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, sub condiția ca legea să nu fi fost încă promulgată (Decizia Curții Constituționale nr. 767/2016).
- Care este caracterul acestor termene?
    - „Termenele au un caracter de protecție pentru titularii dreptului de sesizare a instanței constituționale, astfel încât nu există nicio sancțiune dacă aceștia sesizează instanța constituțională după expirarea acestora; în acest caz, așadar, esențial este ca legea să nu fi fost promulgată la momentul sesizării Curții Constituționale” (Decizia Curții Constituționale nr. 1612/2010).

Excepția de neconstituționalitate

- Se referă la legile și ordonanțele guvernamentale (simple și de urgență) aflate în vigoare;
- Poate fi invocată în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial;
- Poate fi invocată de către orice parte din proces (inclusiv procuror) sau de către instanța din oficiu;
- Poate fi ridicată direct la Curtea Constituțională de către Avocatul Poporului;
- Legea sau ordonanța obiect al excepției să fie în vigoare.

Condiții de admisibilitate:

- Să aibă legătură cu soluționarea cauzei;
- Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale;

Sesizarea Curții Constituționale:

- Se face de către instanța de judecată în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate;
- Se face printr-o încheiere, care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței și va fi însoțită de dovezile depuse de părți;
- Instanța de judecată nu va sesiza Curtea Constituțională dacă va constata inadmisibilitatea excepției de neconstituționalitate.

Se suspendă sau nu cauza supusa judecății instanțelor judecătorești pe durata soluționării excepției de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională?

- Până în 2010 cauza se suspenda până la soluționarea excepției de neconstituționalitate;
- Prin Legea nr. 177/2010 de modificare a Legii nr. 47/1992 nu se mai suspendă cauza pe parcursul soluționării excepției de neconstituționalitate;
- Decizia Curții Constituționale nr. 1.106 din 22 septembrie 2010.

Efectele deciziilor Curții Constituționale

- În cazul excepției de neconstituționalitate:
  - Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.
- În cazul soluționării obiecției de neconstituționalitate:
  - În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale.

Inițiativa legislativă populară

Inițiativa populară constituțională

- 500.000 de cetățeni cu drept de vot;
- din cel puțin jumătate din județele țării;
- cel puțin 20.000 de semnături în fiecare din aceste județe sau în municipiul București;
- limite materiale și formale ale revizuirii Constituției;
- Procedura parlamentară prin ambele Camere, fără aplicarea principiului Camerei Decizionale;
- Inițiativa pornește de la Cetățeni, iar decizia finală o iau tot Cetățenii prin referendum;

Inițiativa legislativă populară

- 100.000 de cetățeni cu drept de vot;
- din cel puțin un sfert din județele țării;
- cel puțin 5.000 de semnături în fiecare din aceste județe sau în municipiul București;
- Nu pot face obiectul inițiativei legislative a cetățenilor problemele fiscale, cele cu caracter internațional, amnistia și grațierea.
- Inițiativa pornește de la Cetățeni, iar decizia finală aparține Parlamentului;

Inițiativa legislativă populară. Atribuțiile Curții Constituționale

- Verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei de către cetățeni;
- Curtea Constituțională, din oficiu sau pe baza sesizării președintelui Camerei Parlamentului la care s-a înregistrat inițiativa legislativă a cetățenilor, se pronunță asupra:
  - caracterului constituțional al propunerii legislative;
  - îndeplinirea condițiilor referitoare la publicarea acestei propuneri și dacă listele de susținători sunt atestate de către primari;
  - întrunirii numărului minim de susținători pentru promovarea inițiativei și a respectării dispersiei teritoriale în județe;

Judecarea contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic

Contestația cu privire la neconstituționalitatea unui partid politic poate fi formulată de către:

1. Președintele uneia din Camerele Parlamentului, pe baza unei hotărâri adoptate de Cameră, cu majoritate absolută;
   - prevederea potrivit căreia hotărârea Camerei trebuie adoptată cu majoritate absolută, prevăzută în art. 39 alin. 2 din Legea nr. 47/1992, este neconstituțională întrucât, potrivit art. 76 alin. 1 și 2 din Constituție, hotărârile Camerelor, altele decât cele care vizează regulamentele Camerelor, se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți din fiecare Cameră;
2. Guvern
   - Contestația, indiferent de subiectul sesizării, trebuie motivată și va fi însoțită de dovezile pe care se întemeiază.
   - Neconstituționalitatea partidului politic poate fi pronunțată numai în cazurile prevăzute de art. 40 alin. 2 din Constituție, prin raportare la art. 8 alin. 2 din Constituție;
   - Propunere de *lege ferenda:* ar trebui deschisă posibilitatea și pentru Opoziția parlamentară să poată sesiza Curtea Constituțională. Practic, formularea actuală permite doar majorității guvernamentale.

Articolul 8 alin. 2 din Constituție:

„Partidele politice se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației."

Articolul 40 alin. 2 din Constituție:

„Partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale."

- În caz de admitere a contestației de către Curtea Constituțională, ea se comunică Tribunalului București, în vederea radierii partidului politic neconstituțional din registrul partidelor politice.
- Decizia Curții Constituționale se pronunță cu votul majorității judecătorilor și nu este supusă niciunei căi de atac.

Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională

- Atribuție introdusă prin revizuirea Constituției din 2003
- Cine poate sesiza Curtea Constituțională?
  - Președintele României;
  - unul dintre Președinții celor două Camere ale Parlamentului;
  - Prim-Ministrul;
  - Președintele Consiliului Superior al Magistraturii
- Condițiile pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională:

a) Conflictul să fie juridic
   - sunt excluse conflictele politice, sindicale, religioase, sociale etc.;

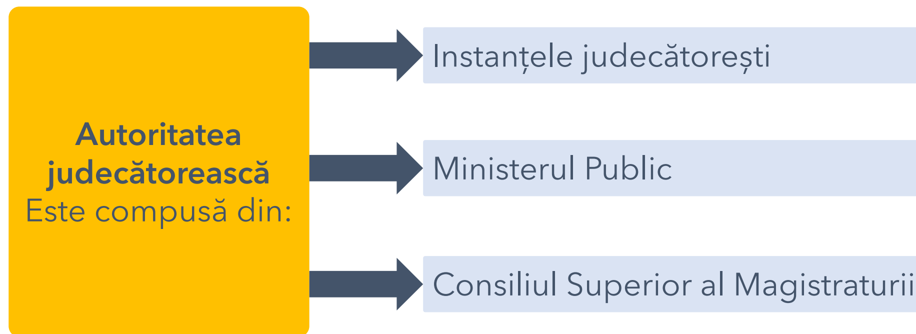
b) Conflictul să fie de natură constituțională
   - sunt excluse conflictele civile, penale, de muncă etc.;

c) Conflictul să fie între autorități publice (înțelegem acele autorități prevăzute în Titlul III al Constituției);

Puterea judecătorească

- Autoritatea judecătorească
- Instanțele judecătorești
- Consiliul Superior al Magistraturii
- Principiile organizării și funcționării puterii judecătorești
- Ministerul Public

1. Constituția României: art. 124–134;
2. Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor
3. Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară

Potrivit art. 124–134 din Constituția României

„Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale”.
(Art. 1 alin. 4 din Constituție)

„Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.
(Art. 126 alin. 1 din Constituție)

„Puterea judecătorească se exercită de Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.
(Art. 1 ali. 1 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară)

Puterea Judecătorească → Este exercitată de către → **Instanțe judecătorești și judecători**

Cine are calitatea de Magistrat? Statutul judecătorilor și procurorilor

Magistratura

- Activitatea judiciară desfășurată de **judecători** în scopul înfăptuirii justiției și de **procurori** în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor;

Judecătorii

- Sunt **inamovibili**: Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili;
- Doar cu acordul lor pot fi mutați prin transfer, delegare, detașare sau promovare și pot fi suspendați sau eliberați din funcție doar în condițiile legii;
- Sunt **independenți**, se supun numai legii și trebuie sa fie imparțiali;

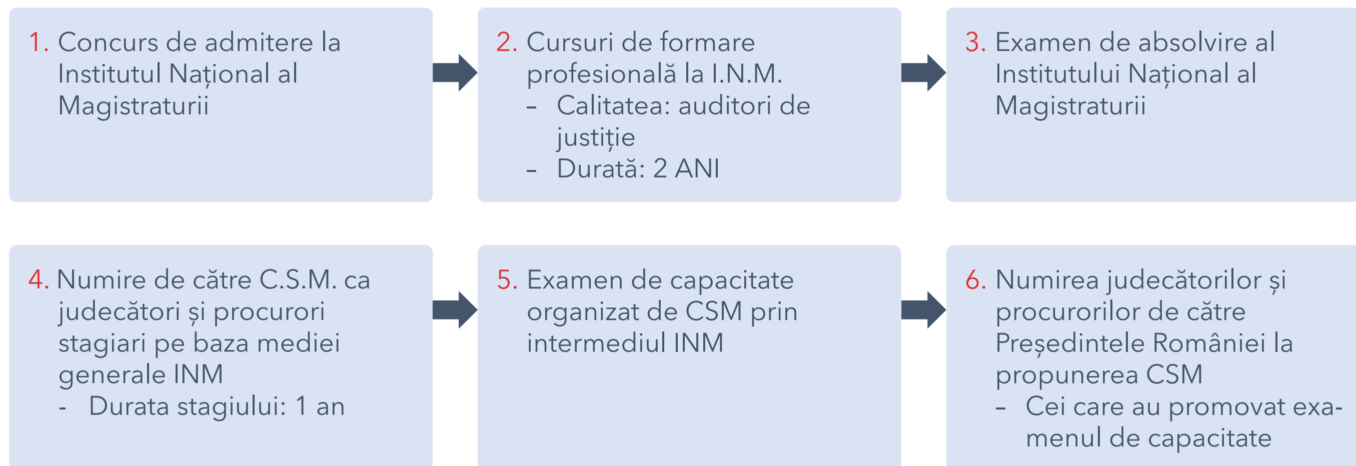
Procurorii

- Se bucură de **stabilitate**: Procurorii numiți de Președintele României se bucură de stabilitate și sunt independenți, în condițiile legii;
- Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului *legalității*, al *imparțialității* și al *controlului ierarhic*, **sub autoritatea ministrului justiției.**

Condiții pentru admitere in Magistratură:

- Cetățenia română și domiciliul în țară
- Capacitate deplină de exercițiu
- Este licențiată în drept
- Nu are antecedente penale sau cazier fiscal și se bucură de o bună reputație
- Cunoaște limba română
- Este aptă din punct de vedere medical și psihologic pentru exercitarea funcției

Parcursul profesional și Procedura de numire în funcție a judecătorilor și procurorilor

Poate Președintele României refuza numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor? Jurisprudența Curții Constituționale

„(3) Președintele României poate refuza o singură dată numirea judecătorilor și procurorilor. Refuzul motivat se comunică de îndată Consiliului Superior al Magistraturii.

(4) În situația în care Consiliul Superior al Magistraturii susține propunerea inițială, are obligația să motiveze opțiunea și să o comunice de îndată Președintelui României”

(art. 31 alin. 3 și 4 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor)

„Dacă Președintele României nu ar avea niciun drept de examinare și de apreciere asupra propunerilor făcute de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea judecătorilor și procurorilor sau în anumite funcții de conducere ori dacă nu ar putea refuza numirea nici motivat și nici măcar o singură dată, atribuțiile Președintelui României, prevăzute de art. 94 lit. c) coroborat cu art. 125 alin. (1) din Constituție, ar fi golite de conținut și importanță…”

(Decizia Curții Constituționale nr. 375 din 6 iulie 2005, Monitorul Oficial nr. 491/8.07.2005)

Numirea în funcțiile de președinte și vicepreședinte la judecătorii, tribunale, tribunale specializate și curți de apel

- Se face de către Consiliul Superior al Magistraturii, pe bază de concurs;
- Durata mandatului este de 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii o singură dată;

Numirea în funcțiile de:

- Procuror general al parchetului de pe lângă Curtea de Apel
- Prim-procuror al parchetului de pe lângă Tribunal
- Prim-procuror al parchetului de pe lângă Judecătorie și de
- Adjuncți ai celor de mai sus

- Se face de către Consiliul Superior al Magistraturii, pe bază de concurs;
- Durata mandatului este de 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii o singură dată;

Numirea în funcțiile de: Președinte, vicepreședinte și președinți de secții ai Înaltei Curți de Casație și Justiție

- Se face de catre PREȘEDINTELE ROMÂNIEI la *propunerea Consiliului Superior al Magistraturii;*
- Durata mandatului: 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii o singură dată;
- Președintele poate refuza motivat numirea în funcțiile de conducere, aducând la cunoștința publicului motivele refuzului;

Numirea în funcțiile de:

- Procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
- Prim-adjunctul și adjunctul Procurorului general
- Procurorul-șef al Direcției Naționale Anticorupție
- Adjuncții Procurorului-șef al D.N.A.
- Procurorii șefi de secție ai parchetelor de mai sus
- Procurorul șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism
- Adjuncții D.I.I.C.O.T.

- Se face de către PREȘEDINTELE ROMÂNIEI la *propunerea ministrului justiției*, cu *avizul Consiliului Superior al Magistraturii;*
- Durata mandatului: 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii o singură dată;
- Președintele poate refuza motivat numirea în funcțiile de conducere, aducând la cunoștința publicului motivele refuzului;

Instanțele judecătorești

- Înalta Curte de Casație și Justiție
- Curțile de Apel
- Tribunalele
- Tribunalele specializate
- Instanțele militare
- Judecătoriile

Judecătoriile

- Funcționează în fiecare județ (3–5 judecătorii, în orașe și municipii);
- Circumscripțiile judecătoriilor sunt stabilite prin Hotărâre de Guvern, la propunerea Ministrului Justiției cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii;
- Judecă toate cauzele cu excepția celor date în competența altor instanțe;

Tribunalele

- Instanțe cu personalitate juridică proprie organizate câte una la nivelul fiecărui județ (de regulă, au sediul în municipiul reședință de județ;
- În circumscripțiile tribunalelor sunt cuprinse toate judecătoriile din județ;
- Funcționează ca primă instanță, instanță de apel sau de recurs cu privire la hotărârile pronunțate de judecătorii;

Tribunalele specializate

- Se pot înființa la nivelul județelor, de regulă, cu sediul în municipiul reședință de județ;
- Pot funcționa în domenii precum: conflicte de muncă și asigurări sociale; societăți, registrul comerțului, insolvență și concurență neloială ; cauze maritime și fluviale etc;

Curțile de Apel

- Funcționează la nivel interjudețean (15) și își exercită competența într-o circumscripție cuprinzând mai multe tribunale și tribunale specializate;
- De exemplu Curtea de Apel Cluj are în circumscripție: județele Maramureș, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Cluj;
- La fel ca și în cazul tribunalelor, în cadrul curților de apel funcționează secții și complete specializate;

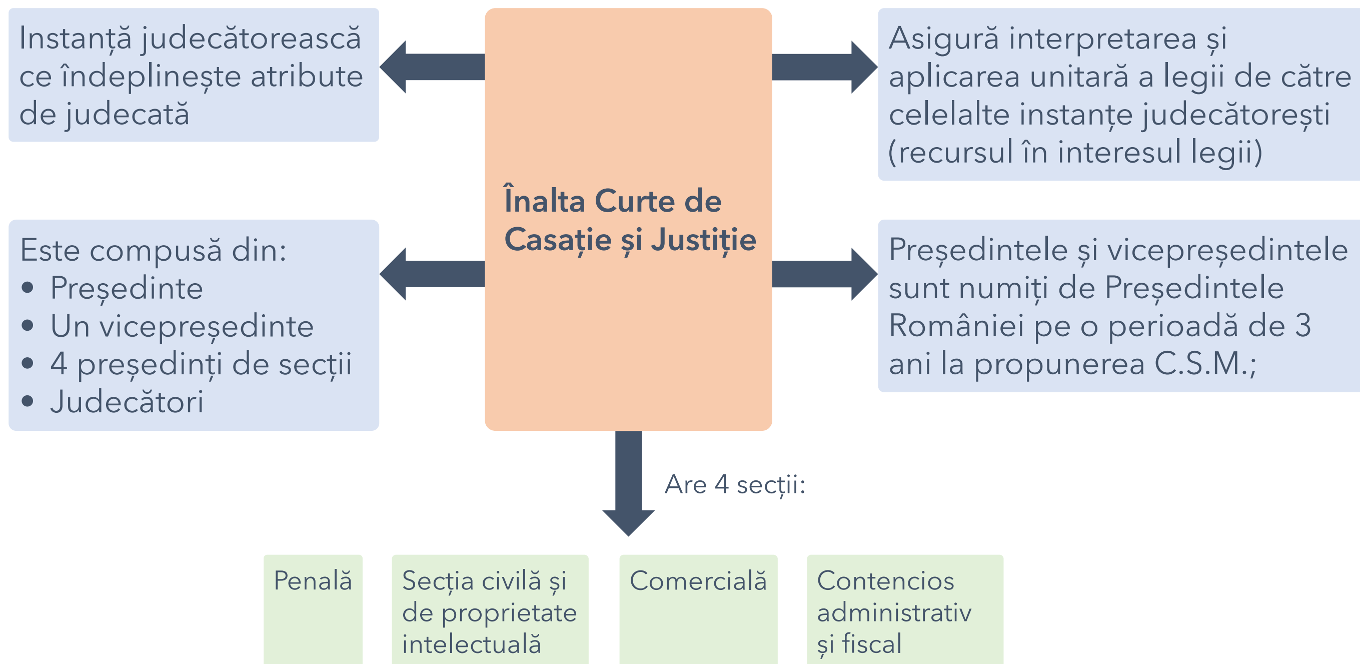
Instanțele Militare

Tribunalele militare

- Judecă procesele și cererile date prin lege în competența lor;
- Funcționează în: București, Cluj-Napoca, Iași și Timișoara;

Curtea Militară de Apel

- Are statut de instanță unică, cu personalitate juridică și funcționează în municipiul București;

Instanță judecătorească ce îndeplinește atribute de judecată
Înalta Curte de Casație și Justiție
Asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești (recursul în interesul legii)
Este compusă din:
• Președinte
• Un vicepreședinte
• 4 președinți de secții
• Judecători
Președintele și vicepreședintele sunt numiți de Președintele României pe o perioadă de 3 ani la propunerea C.S.M.;
Are 4 secții:
Penală
Secția civilă și de proprietate intelectuală
Comercială
Contencios administrativ și fiscal

Recursul în interesul legii: teorie și jurisprudență

„Instituția recursului în interesul legii conferă judecătorilor instanței supreme dreptul de a da o anumită interpretare, unificând astfel diferențele de interpretare și de aplicare a aceluiași text de lege de către instanțele inferioare”

(Decizia Curții Constituționale nr. 360/2010)

„Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție privind soluționarea recursului în interesul legii este dublu circumstanțiată – numai cu privire la interpretarea și aplicarea unitară a legii și numai cu privire la celelalte instanțe judecătorești. Curtea Constituțională decide asupra constituționalității legilor, în timp ce Înalta Curte de Casație și Justiție, prin intermediul recursului în interesul legii, decide asupra modului de interpretare și aplicare a conținutului normelor juridice”.

(Decizia Curții Constituționale nr. 206 / 2013)

„Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești”

(Art. 514 din Codul de procedură civilă)

Principiile organizării și funcționării puterii judecătorești

- Egalitate în fața justiției;
- Inamovibilitatea și Independența judecătorilor;
- Accesul liber la justiție;
- Dreptul la apărare
- Prezumția de nevinovăție
- Publicitatea și oralitatea activității de judecată
- Interzicerea înființării de instanțe extraordinare
- Procedura judiciară se desfășoară în limba română

Principiile organizării și funcționării puterii judecătorești

- Inamovibilitate:
  - Judecătorul nu poate fi revocat, suspendat, retrogradat sau sancționat disciplinar decât pe baza unei proceduri strict reglementate de lege.
  - De asemenea, judecătorul nu poate fi avansat sau transferat fără acordul său.
- Incompatibilități și interdicții
  - funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior;
  - judecătorii nu pot face parte din partide politice, nu pot fi aleși in funcții publice și nu pot desfășura sau participa la activități cu caracter politic;
  - Judecătorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice;
  - Judecătorii nu își pot exprima public opinia cu privire la procesele aflate în curs de desfășurare sau asupra unor cauze cu care a fost sesizat parchetul;
  - Judecătorii nu pot da consultații scrise sau verbale în probleme litigioase;
  - (același regim al incompatibilităților si interdicțiilor se aplică și procurorilor)

Procedura judiciară se desfășoară în limba română

- Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă, în fața instanțelor de judecată;
- În cazul în care una sau mai multe părți solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat;
- Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit;
- Cererile și actele procedurale se întocmesc în limba română;

(Art. 28 din Constituția României și art. 14 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară)

Prezumția de nevinovăție

„Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată”.
(art. 23 alin. 11 din Constituția României)

„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită”
(art. 6 alin. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului)

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu".

(art. 24 din Constituția României)

„Orice acuzat are, în special dreptul:

a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

e) Să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere. "

(art. 6 alin. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului)

Interzicerea înființării de instanțe extraordinare

Instanțe extraordinare

- au un caracter provizoriu;
- compoziția acestor instanțe vizează inclusiv oameni din afara magistraturii;
- procedura de soluționare a cauzelor este specială și imprevizibilă;

Instanțe specializate

- sunt înființate prin lege organică și funcționează permanent;
- compoziția acestora este stabilită de lege;
- procedura de soluționare a litigiilor este previzibilă și este prevăzută în coduri;

Compoziția Consiliului Superior al Magistraturii. 19 membri:
(art. 133 Constituție)

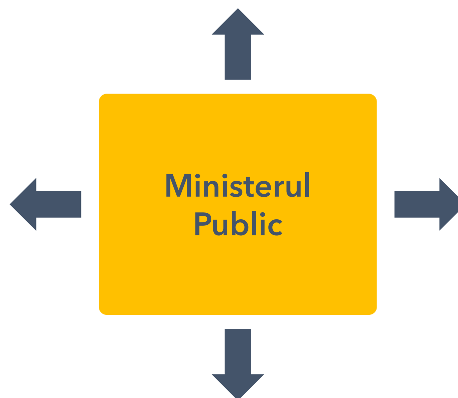
- 14 aleși în adunările generale ale magistraților și validați de Senat; aceștia fac parte din două secții:
  - Secția pentru judecători (9 judecători)
  - Secția pentru procurori (5 procurori)
- 2 reprezentanți ai societății civile, specialiști în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputație profesională, aleși de Senat; aceștia participă numai la lucrările în plen;
- Ministrul justiției
- Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție
- Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Consiliul Superior al Magistraturii
Art. 133–134 din Constituție

- Este garantul independenței justiției;
- Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit ;
- Durata mandatului membrilor C.S.M. este de 6 ani;
- Președintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă;
- Propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor, cu excepția celor stagiari;
- Instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor;
- Hotărârile C.S.M. în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție;

În activitatea judiciară, reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor

Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare

Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior

Își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete

Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției

Art. 131–132 din Constituția României

Ministerul Public

- Este condus de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

- Este condus de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;
- Procurorul general ICCJ reprezintă Ministerul Public și exercită direct sau prin procurori anume desemnați, controlul asupra tuturor parchetelor;
- Coordonează activitatea parchetelor din subordine;
- Are personalitate juridică și gestionează bugetul Ministerului Public.
  În cadrul PIICJ funcționează:

Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism

Direcția Națională Anticorupție

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

În cadrul său funcționează

Direcția de Investigare Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT)

Direcția Națională Anticorupție (DNA)

Parchetele de pe lângă Curțile de Apel

Parchetele de pe lângă Tribunale

Parchetele de pe lângă Judecătorii

Pe lângă fiecare instanță militară funcționează un parchet militar

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la rolul Ministerului Public.
Decizia Curții Constituționale nr. 68/2017 (1)

„În concluzie, Curtea reține că **aprecierea oportunității adoptării unei ordonanțe de urgență, sub aspectul deciziei legiferării, constituie un atribut exclusiv al legiuitorului delegat, care poate fi cenzurat doar în condițiile prevăzute expres de Constituție, respectiv doar pe calea controlului parlamentar exercitat potrivit art. 115 alin.(5) din Constituție.** Așadar, doar Parlamentul poate decide soarta actului normativ al Guvernului, adoptând o lege de aprobare sau de respingere. Cu ocazia dezbaterilor parlamentare, forul legislativ suprem are competența de a cenzura ordonanța de urgență a Guvernului, atât sub aspectul legalității, cât și *al oportunității,* dispozițiile art. 115 alin.(8) din Constituție, statuând că, prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, dacă este cazul, măsurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonanței.

Având în vedere prevederile constituționale invocate, Curtea constată că **nicio altă autoritate publică, aparținând altei puteri decât cea legislative, nu poate controla actul normativ al Guvernului din perspectiva oportunității actului de legiferare**."

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la rolul Ministerului Public.
Decizia Curții Constituționale nr. 68/2017 (2)

„În concluzie, Curtea reține că instanța constituțională este singura abilitată să efectueze controlul asupra legalității/constituționalității ordonanțelor simple sau de urgență ale Guvernului (atât sub aspectul procedurii de adoptare, cât și a conținutului normativ), nicio altă autoritate publică neavând competența materială în acest domeniu. În ceea ce privește aprecierea oportunității adoptării unei ordonanțe de urgență, sub aspectul deciziei legiferării, Curtea constată că aceasta constituie un atribut exclusiv al legiuitorului delegat, care poate fi cenzurat doar în condițiile prevăzute expres de Constituție, respectiv doar pe calea controlului parlamentar, exercitat potrivit art. 115 alin.(5) din Constituție. În fine, Curtea reține că, într-un stat de drept, guvernat de principiul separației puterilor, miniștrii sunt trași la răspundere pentru deciziile lor politice prin mijloace politice, iar nu prin mijloace de drept penal."

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la rolul Ministerului Public.
Decizia Curții Constituționale nr. 68/2017 (3)

„În această lumină, Curtea constată că *prin verificarea circumstanțelor în care a fost adoptată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală,* ***Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție și-a arogat competența de a efectua o anchetă penală într-un domeniu care excedează cadrului legal****, ce poate conduce la un blocaj instituțional din perspectiva dispozițiilor constituționale ce consacră separația și echilibrul puterilor în stat.* Astfel, în condițiile în care începerea urmăririi penale presupune activități de cercetare și anchetă penală cu privire la modul în care Guvernul și-a îndeplinit atribuțiile de legiuitor delegat, acțiunea Ministerului Public *încetează să mai fie una legitimă, devenind abuzivă, întrucât depășește competența stabilită de cadrul legal în vigoare.* Mai mult, acțiunea Ministerului Public *creează o presiune asupra membrilor Guvernului* care afectează buna funcționare a acestei autorități ***sub aspectul actului legiferării,*** având drept consecință descurajarea/intimidarea legiuitorului delegat de a-și exercita atribuțiile constituționale. Declanșarea unei ample anchete penale care s-a concretizat prin descinderi la Ministerul Justiției, ridicarea de acte, audierea unui număr mare de funcționari publici, secretari de stat și miniștri a determinat o stare de tensiune, de presiune psihică, chiar pe durata derulării unor proceduri de legiferare, creându-se premisele unui blocaj în activitatea de legiferare. Astfel, sub imperiul unei temeri declanșate de activitatea de cercetare penală și de formularea unor viitoare acuzații care pot determina incidența răspunderii penale, Guvernul este blocat în activitatea sa de legiuitor. Împrejurarea creată ***golește de conținut garanția***

constituțională referitoare la imunitatea inerentă actului decizional de legiferare, de care beneficiază membrii Guvernului, garanție care are ca scop tocmai protejarea mandatului față de eventuale presiuni sau abuzuri ce s-ar comite împotriva persoanei care ocupă funcția de ministru, imunitatea asigurându-i acesteia independența, libertatea și siguranța în exercitarea drepturilor și a obligațiilor ce îi revin potrivit Constituției și legilor. Prin conduita sa, Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție a acționat *ultra vires*, și-a arogat o competență pe care nu o posedă – controlul modului de adoptare a unui act normativ, sub aspectul legalității și oportunității sale, ceea ce a afectat buna funcționare a unei autorități, care își are remediul în dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, care prevăd soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice de către Curtea Constituțională".

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la rolul Ministerului Public.
Decizia Curții Constituționale nr. 68/2017 (4)

„În ceea ce privește Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție, conduita conformă Constituției transpare din cele statuate mai sus, și anume exercitarea competențelor stabilite de lege în conformitate cu prevederile constituționale referitoare la separația puterilor în stat și, deci, abținerea de la orice acțiune care ar avea ca efect subrogarea în atribuțiile altei autorități publice. **Prin urmare, Ministerul Public nu are competența de a desfășura activități de cercetare penală cu privire la legalitatea și oportunitatea unui act normativ adoptat de legiuitor.**

Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A.e), ale art. 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ În numele legii DECIDE:

Constată că a existat și există un conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție și Guvernul României, generat de acțiunea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție de a-și aroga atribuția de a verifica legalitatea și oportunitatea unui act normativ, respectiv Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 13/2017, cu încălcarea competențelor constituționale ale Guvernului și Parlamentului, prevăzute de art. 115 alin. (4) și (5) din Constituție, respectiv ale Curții Constituționale, prevăzute de art. 146 lit. d) din Constituție. Definitivă și general obligatorie. Decizia se comunică președintelui Senatului României, Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție și Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din 27 februarie 2017”.

Jurisprudența Curții Constituționale cu privire la rolul Ministerului Public.
Decizia Curții Constituționale nr. 68/2017 (5)

„În ceea ce privește **competențele constituționale și legale ale Ministerului Public**, dispozițiile art. 131 din Constituție stabilesc că *„(1) În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor”*, iar procurorii constituiți în parchete *„conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii”*. De asemenea, art. 132 alin. (1) din Constituție prin care se reglementează Statutul procurorilor statuează că „Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției”.

Atribuțiile Ministerului Public sunt reglementate de dispozițiile art. 62 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care la alin. (3) și (4) prevăd că *„Procurorii își exercită funcțiile în conformitate cu legea, respectă și protejează demnitatea umană și apără drepturile persoanei”*, respectiv că *„Parchetele sunt independente în relațiile cu instanțele judecătorești, precum și cu celelalte autorități publice.”* Dispozițiile art. 63 din Legea nr. 304/2004 prevăd în mod expres atribuțiile procurorilor, care vizează, în principal, efectuarea urmăririi penale în cazurile și în condițiile prevăzute de lege, conducerea și supravegherea activității de cercetare penală a poliției judiciare, sesizarea instanțelor judecătorești pentru judecarea cauzelor penale, exercitarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești, în condițiile prevăzute de lege. Dispozițiile art. 64 din același act normativ prevăd că *„în soluțiile dispuse, procurorul este independent, în condițiile prevăzute de lege”*, iar *„soluțiile adoptate de procuror pot fi infirmate motivat de către procurorul ierarhic*

superior, când sunt apreciate ca fiind nelegale". Legalitatea și temeinicia soluțiilor adoptate de către procuror pot face obiect al cenzurii de către procurorul ierarhic superior și de către judecătorul de drepturi și libertăți, potrivit dispozițiilor prevăzute de art. 339–341 din Codul de procedură penală și de către instanța de judecată, în cadrul procedurii de cameră preliminară, în temeiul prevederilor art. 342–348 din Codul de procedură penală".

Decizia Curții Constituționale nr. 68/2017 – Opinie separată. Rolul Ministerului Public

„În concluzie, față de **stadiul actual al anchetei și în lipsa unei constatări a instanței de judecată, nu se poate reține o încălcare a competenței Guvernului sau Parlamentului**, întrucât actele depuse la dosar nu probează verificarea de către Ministerul Public a oportunității și legalității Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/2017 (circumscrisă normelor constituționale de referință care conturează regimul juridic al delegării legislative).

Chiar dacă expunerea situației de fapt reținută în Ordonanțele procurorului, depuse la dosar, se referă și la circumstanțele adoptării actului normativ menționat, **cercetarea penală nu poartă asupra oportunității ori legalității în sine a actului normativ în discuție, ci asupra faptelor penale cu privire la care Ministerul Public a fost sesizat, sens în care sunt și infracțiunile cu privire la care Direcția Națională Anticorupție și-a declinat competența** (favorizarea făptuitorului, prezentarea cu rea-credință de date inexacte, sustragerea sau distrugerea de înscrisuri, sustragerea sau distrugerea de probe sau înscrisuri, fals intelectual).

Pretinsele „nelegalități" ale anchetei penale nu formau și nu pot forma obiectul controlului pe care Curtea Constituțională îl exercită. Acceptarea ideii contrare, cu consecința cenzurării legalității actelor de urmărire penală îndeplinite în cauză, ar însemna acceptarea încălcării chiar de către Curtea Constituțională a competenței altor autorități publice, respectiv cea a instanțelor de judecată.

Cu atât mai puțin se poate vorbi despre încălcarea de către Ministerul Public a competenței Curții Constituționale, astfel cum s-a reținut în soluția adoptată cu majoritate de voturi de Curtea Constituțională, pentru că **niciunul dintre documentele cauzei nu este de natură să probeze că ancheta penală ar viza respectarea condițiilor stabilite de art. 115 din Constituție**

pentru adoptarea de ordonanțe de urgență (caracterul extraordinar, urgența, afectarea unor drepturi fundamentale/regimului unor instituții fundamentale)”.

Bibliografie

A. Cărți și articole

1. Ardant, P., Mathieu, B., *Institutions Politiques et Droit Constitutionnel,* Paris: LGDJ, 2013;
2. Boc, E., *Separația puterilor în stat,* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000;
3. Boc, E., „The Revision of the Romanian Constitution: Current Issues", 2011, *Revista de Cercetare și Intervenție Socială* (35), pp. 149–170;
4. Boc, E., „Propuneri de revizuire a regimului constituțional al ordonanțelor de urgență", 2016, *Revista Transilvană de Științe Administrative (2),* pp. 18–30;
5. Boc E., Curt, C.C., *Instituții politice și proceduri constituționale în România,* Cluj-Napoca: Accent, 2007;
6. Boc, E., Curt, C.C., *Instituții politice și proceduri constituționale în România,* Cluj-Napoca: Accent, 2012;
7. Carp, Radu., *Responsabilitatea ministerială,* București: All Beck, 2003;
8. Chagnollaud de Sabouret, D., *Droit constitutionnel contemporain,* Paris: Dalloz, 2015;
9. Chantebout, B., *Droit constitutionnel et Science politique,* Paris: Armand Colin, 1982;
10. Chelaru, I., *Revizuirea Constituției,* București: Universul juridic, 2017;
11. Curt, C.C., „Modele bicamerale comparate. România: Monocameralism versus Bicameralism", 2007, *Revista Transilvană de Științe Administrative,* pp. 21–33;
12. Dănișor, D.C., *Drept constituțional și instituții politice, vol. I. Teorie generală,* București: C.H. Beck, 2007;
13. Deaconu, S., (coord.), Muraru, I., Tănăsescu, E.S., Barbu, S.G., *Codex Constituțional. Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene,* București: Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2015;
14. Deaconu, S., *Instituții politice,* București: C.H. Beck, 2017;
15. Deleanu I., *Instituții și proceduri constituționale,* Arad: Servo-Sat, 2003;

16. Deleanu, I., *Instituții și proceduri constituționale,* București: C.H. Beck, 2006;
17. Dragoș, D., „Fondul Român de Dezvoltare Socială – autoritate administrativă autonomă sau subordonată Guvernului?”, 2000, *Revista Transilvană de Științe Administrative nr. 2(4),* pp. 38–47;
18. Drăganu, T., *Drept constituțional și instituții politice,* vol. II, Târgu-Mureș:1995;
19. Drexhage, B., *Bicameral Legislatures. An International Comparison,* The Hague: 2015;
20. Enache, M., Constantinescu, M., *Renașterea parlamentarismului în România,* Iași: Polirom, 2001;
21. Enache, M., *Procesul legislativ,* București: Universul juridic, 2015;
22. Gîrleșteanu, G., *Drept constituțional și instituții politice,* București: Universul Juridic, 2012;
23. Grewe,C., Fabri, H.R., *Droits constitutionnels européens,* Paris: PUF, 1995;
24. Haguenau-Moizard, C., *Les systèmes politiques européens,* Paris: Gualino, 2009;
25. Iancu, G., *Drept electoral,* București: C.H. Beck, 2012;
26. Iancu, G., *Drept constituțional și instituții politice,* București: C.H. Beck, 2014;
27. Ionescu, C., *Constituția României. Legea de revizuire comentată și adnotată cu dezbateri parlamentare,* București: ALL Beck, 2003;
28. Iorgovan, A., *Tratat de drept administrativ,* vol. II, București: Nemira,1996;
29. Iorgovan, A., *Tratat de drept administrativ,* vol. I, București: All Beck, 2005;
30. Jaque, J.P., *Droit constitutionnel et institutions politiques,* Paris: Dalloz, 2010;
31. Martin, P., *Sistemele electorale și modurile de scrutin,* București: Regia Autonomă Monitorul Oficial, 1997;
32. Muraru, I., Tănăsescu, E.S., *Constituția României. Comentariu pe articole,* București: C.H.Beck, 2008;
33. Muraru, I., Tănăsescu, E.S., *Drept constituțional și instituții politice,* București: C.H. Beck, 2017;
34. Pactet, P., Melin-Soucramanien, F., *Droit constitutionnel,* Paris: Dalloz, 2011;
35. Raher, R., *L'Essentiel du Droit Constitutionnel et des Institutions Politiques,* Levallois-Perret: Groupe Studyrama Imprimerie Darantiere, 2014;

36. Toader, T., Safta, M., *Dialogul judecătorilor constituționali,* București: Universul Juridic, 2015.
37. Toader, T., Safta, M., *Constituția României,* București: Hamangiu, 2016;
38. Tofan, D.,A., *Drept administrativ,* vol. I, ediția 2, București: C.H. Beck, 2008;
39. Turk, P., *Théorie générale du droit constitutionnel,* Paris: Gualino, 2012;
40. Turk, P., Thumerel, I., Toulemonde, G., *Les Institutions de la Ve République,* Paris: Gualino, 2012;
41. Vida, I., *Puterea executivă și administrația publică,* București: Regia Autonomă Monitorul Oficial, 1994;

B. Decizii ale Curții Constituționale

1. *Decizia Curții Constituționale nr. 44 din 8 iulie 1993* cu privire la constituționalitatea art. 2 din Regulamentul Adunării Deputaților din 27 iunie 1990, publicată în Monitorul Oficial nr. 190 din 10 august 1993;
2. *Decizia Curții Constituționale nr. 87 din 30 septembrie 1994* privind constituționalitatea art. 7 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, publicată în Monitorul Oficial nr. 292 din 14 octombrie 1994;
3. *Decizia Curții Constituționale nr. 102 din 31 octombrie 1995* privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 și ale art. 5 din Legea nr. 12/1991, publicată în Monitorul Oficial nr. 287 din 11 decembrie 1995;
4. *Decizia Curții Constituționale nr. 233 din 20 decembrie 1999* asupra obiecției de neconstituționalitate referitoare la Legea privind Statutul funcționarilor publici, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 638 din 28 decembrie 1999;
5. *Decizia Curții Constituționale nr. 375 din 6 iulie 2005* referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial nr. 591 din 8 iulie 2005;
6. *Decizia Curții Constituționale nr. 601 din 14 noiembrie 2005* privind constituționalitatea dispozițiilor art. 4 alin. (5), art. 12 alin. (1), art. 30 alin. (1) și (2), art. 31, art. 32 alin. (1), art. 38 alin. (1), art. 121 alin. (1) și ale art. 170

alin. (2) din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea nr. 28 din 24 octombrie 2005, publicată în Monitorul Oficial nr. 1.022 din 17 noiembrie 2005;

7. *Decizia Curții Constituționale nr. 567 din 11 iulie 2006* referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 613 din 14 iulie 2006;
8. *Decizia Curții Constituționale nr. 147 din 21 februarie 2007* referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial nr. 162 din 7 martie 2007;
9. *Decizia Curții Constituționale nr. 148 din 21 februarie 2007* asupra sesizării privind neconstituționalitatea dispozițiilor art. 157 alin. (2) din Regulamentul Senatului, publicată în Monitorul Oficial nr. 162 din 7 martie 2007;
10. *Decizia Curții Constituționale nr. 356 din 5 aprilie 2007* asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu, publicată în Monitorul Oficial nr. 322 din 14 mai 2007;
11. *Decizia Curții Constituționale nr. 98 din 7 februarie 2008* asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu, publicată în Monitorul Oficial nr. 140 din 22 februarie 2008;
12. *Decizia Curții Constituționale nr. 270 din 10 martie 2008* asupra cererilor formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Parlamentul României, pe de altă parte, precum și asupra cererii președintelui Consiliului Superior al Magistraturii privind conflictul juridic de natură constituțională între Ministerul Public și Parlamentul României – Camera Deputaților, publicată în Monitorul Oficial nr. 290 din 15 aprilie 2008;
13. *Decizia Curții Constituționale nr. 991 din 1 octombrie 2008* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 682 din 6 octombrie 2008;

14. *Decizia Curții Constituționale nr. 1189 din 6 noiembrie 2008* referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 32 alin. (1) și (2) din Legea nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial nr. 787 din 25 noiembrie 2008;
15. *Decizia Curții Constituționale nr. 710 din 6 mai 2009* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii 188/1999 privind Statul funcționarilor publici, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 358 din 28 mai 2009;
16. *Decizia Curții Constituționale nr. 1231 din 29 septembrie 2009* privind constituționalitatea prevederilor art. 40 alin. (3) teza finală coroborate cu art. 46 lit. b), art. 73, art. 75, art. 76 și art. 78 din Regulamentul Camerei Deputaților, publicată în Monitorul Oficial nr. 759 din 6 noiembrie 2009;
17. *Decizia Curții Constituționale nr. 269 din 16 martie 2010* referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. II pct. 1, 2, 5, 9, 11 și 12 din Legea nr. 328/2006 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia, astfel cum au fost modificate prin pct. 8 al articolului unic din Legea nr. 303/2008 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 7/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia, precum și pentru modificarea Legii nr. 328/2006 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 265 din 23 aprilie 2010;
18. *Decizia Curții Constituționale nr. 360 din 25 martie 2010* referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 329 din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial nr. 317 din 14 mai 2010;
19. *Decizia Curții Constituționale nr. 413 din 14 aprilie 2010* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 18, pct. 22, pct. 23 si pct. 27, teza referitoare la funcțiile publice de conducere, din Legea pentru modificarea si completarea Legii nr. 188/1999 privind statutul funcționarilor publici, precum si a legii în ansamblul ei, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 291 din 4 mai 2010;
20. *Decizia Curții Constituționale nr. 1018 din 19 iulie 2010* asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr.

144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 511 din 22 iulie 2010;

21. *Decizia Curții Constituționale nr. 1106 din 22 septembrie 2010* asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României, publicată în Monitorul Oficial nr. 672 din 4 octombrie 2010;
22. *Decizia Curții Constituționale nr. 1237 din 6 octombrie 2010* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 alin. (1) pct. I lit. c) și pct. IV lit. e), ale art. 53 alin. (1), art. 54, art. 65 alin. (4), art. 102 alin. (1) și (2) și ale art. 196 lit. b), e), g), r) și s) din Legea privind sistemul unitar de pensii publice, precum și ale legii în ansamblul său, publicată în Monitorul Oficial nr. 785 din 24 noiembrie 2010;
23. *Decizia Curții Constituționale nr. 1438 din 4 noiembrie 2010* referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 17 lit. c) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, precum și a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 124/2005 privind modificarea și completarea Legii nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial nr. 16 din 7 ianuarie 2011;
24. *Decizia Curții Constituționale nr. 1490 din 17 noiembrie 2010* privind constituționalitatea art. 12, art. 20 alin. (3), art. 23 alin. (1) si (2), art. 37 partea introductiva, art. 38 alin. (1), art. 41 alin. (1), art. 43 alin. (1) si art. 44 din Regulamentul Camerei Deputaților, astfel cum a fost modificat prin hotărârile nr. 26 si nr. 27 din 5 octombrie 2010 ale Camerei Deputaților, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 861 din 22 decembrie 2010;
25. *Decizia Curții Constituționale nr. 1611 din 15 decembrie 2010* referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 50 din Legea – cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 866 din 23 decembrie 2010;
26. *Decizia Curții Constituționale nr. 1.612 din 15 decembrie 2010,* referitoare la obligația de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 alin. (1) I. c) și IV. e), art. 53 alin, (3) și art. 196 lit. b), e), r) și s) din Legea privind sistemul unitar de pensii, precum și a legii în ansamblul său, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 888 din 30 decembrie 2010;

27. *Decizia Curții Constituționale nr. 383 din 12 aprilie 2011* referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 2 referitor la art. 16 alin. (1), pct. 9 referitor la art. 31 alin. (1), pct. 25, pct. 37 referitor la art. 72 alin. (5), pct. 40 referitor la art. 79 alin. (4), pct. 51 referitor la art. 94 alin. (2), pct. 52, 66, 70, 75, 78, 84 și art. II alin. (1) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 53/2003- Codul muncii, precum și a legii în ansamblul să, publicată în Monitorul Oficial nr. 281 din 21 aprilie 2011;
28. *Decizia Curții Constituționale nr. 799 din 17 iunie 2011* asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României, publicată în Monitorul Oficial nr. 440 din 23 iunie 2011;
29. *Decizia Curții Constituționale nr. 682 din 27 iunie 2012* asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii privind modificarea și completarea Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali;
30. *Decizia Curții Constituționale nr. 683 din 27 iunie 2012* asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, publicată în Monitorul Oficial nr. 479 din 12 iulie 2012;
31. *Decizia Curții Constituționale nr. 730 din 9 iulie 2012* asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Președintele României, formulată de Președintele României, publicată în Monitorul Oficial nr. 473 din 11 iulie 2012;
32. *Decizia Curții Constituționale nr. 206 din 29 aprilie 2013* referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 414^5 alin. 4 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 350 din 13 iunie 2013;
33. *Decizia Curții Constituționale nr. 80 din 16 februarie 2014* asupra propunerii legislative privind revizuirea Constituției României, publicată în Monitorul Oficial nr. 246 din 7 aprilie 2014;
34. *Decizia Curții Constituționale nr. 285 din 21 mai 2014* asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre prim-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte;

35. *Decizia Curții Constituționale nr. 678 din 13 noiembrie 2014* referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 312 alin. (2) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 886 din 5 decembrie 2014;
36. *Decizia Curții Constituționale nr. 1 din 14 ianuarie 2015* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 115/2013 pentru instituirea unui nou termen în care să se finalizeze situația prevăzută la art. 6 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, precum și pentru prorogarea unor termene, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 85 din 2 februarie 2015;
37. *Decizia Curții Constituționale nr. 30 din 27 ianuarie 2016* asupra sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 137 alin.(3), (4) și (5) din Regulamentul Camerei Deputaților, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 117 din 16 februarie 2016;
38. *Decizia Curții Constituționale nr. 580 din 20 iulie 2016* asupra inițiativei legislative a cetățenilor intitulată „Lege de revizuire a Constituției României”, publicată în Monitorul Oficial nr. 857 din 27 octombrie 2016;
39. *Decizia Curții Constituționale nr. 68 din 27 februarie 2017* referitoare la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvernul României și Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție, cerere formulată de președintele Senatului, publicată în Monitorul Oficial nr. 181 din 14 martie 2017;
40. *Decizia Curții Constituționale nr. 612 din 3 octombrie 2017* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 922 din 23 noiembrie 2017;
41. *Decizia Curții Constituționale nr. 718 din 8 noiembrie 2017* referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 998 din 15 decembrie 2017;

C. Legi

1. Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată în Monitorul Oficial nr. 459 din 25 iulie 2013;
2. Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în Monitorul Oficial nr. 807 din 3 decembrie 2010;
3. Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului publicată în Monitorul Oficial nr. 84 din 24 februarie 2000;
4. Legea nr. 189/1999 privind exercitarea inițiative legislative de către cetățeni, republicată în Monitorul Oficial nr. 516 din 8 iunie 2004;
5. Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată în Monitorul Oficial nr. 200 din 23 martie 2007;
6. Legea nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, publicată în Monitorul Oficial nr. 22 din 21 ianuarie 1999;
7. Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislative pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial nr. 260 din 21 aprilie 2010;
8. Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial nr. 653 din 22 iulie 2005;
9. Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată în Monitorul Oficial nr. 277 din 15 aprilie 2014;
10. Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial nr. 650 din 12 septembrie 2011;
11. Legea nr. 364/2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare, republicată Monitorul Oficial nr. 305 din 24 aprilie 2014;
12. Legea nr. 590/2004 privind tratatele, publicată în Monitorul Oficial nr. 23 din 12 ianuarie 2004;

13. Legea nr. 177/2010 privind modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 672 din 4 octombrie 2010;
14. Legea 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, publicată în Monitorul Oficial nr. 553 din 24 iulie 2015;
15. Legea 288/2015 privind votul prin corespondență, precum și modificarea și completarea Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și Funcționarea Autorității Electorale Permanente, publicată în Monitorul Oficial nr. 866 din 19 noiembrie 2015;
16. Legea 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 76/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial nr. 196 din 13 martie 2008;
17. Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial nr. 279 din 21 aprilie 2003;
18. Legea 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, publicată în Monitorul Oficial nr. 164 din 2 aprilie 2001;
19. Legea 370/ 2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial nr 650 din 12 septembrie 2011;
20. Legea 47/1994 privind serviciile din subordinea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial nr. 372 din 18 mai 2017;
21. Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial nr. 279 din 21 aprilie 2003;

22. Legea 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, publicată în Monitorul Oficial nr. 494 din 10 iulie 2002;
23. Legea 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial nr. 238 din 3 aprilie 2014;
24. Legea audiovizualului nr. 504/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 534 din 22 iulie 2002;
25. Legea 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial nr. 826 din 13 septembrie 2005;
26. Legea 304/ 2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial nr. 827 din 13 septembrie 2005;
27. Legea 286/2009 privind Codul Penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009;
28. Legea 135/ 2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010;
29. Legea 363/1947 pentru constituirea Statului Român în Republica Populară Română, publicată în Monitorul Oficial nr. 300 bis din 30 decembrie 1947.

D. Comunicat. Decrete – Lege ale Consiliului Frontului Salvării Naționale.

1. Comunicat Către Țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale, publicat în Monitorul Oficial al României, nr. 1 din 22 decembrie 1989;
2. *DECRET-LEGE nr. 1 din 26 decembrie 1989* privind abrogarea unor legi, decrete și alte acte normative, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 4 din 27 decembrie 1989;
3. *DECRET- LEGE nr. 2 din 27 decembrie 1989* privind constituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Frontului Salvării Naționale și a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naționale, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 4 din 27 decembrie 1989;
4. *DECRET–LEGE Nr. 81 din 9 februarie 1990* privind Consiliul Provizoriu de Uniune Națională, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 27 din 10 februarie 1990;

5. *DECRET–LEGE nr. 92 din 14 martie 1990* pentru alegerea Parlamentului și a Președintelui României, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 35 din 18 martie 1990;

E. Hotărâri ale Curții Constituționale

1. *Hotărârea nr. 37 din 26 noiembrie 2009* referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 22 noiembrie 2009 și la confirmarea rezultatelor acestuia, publicată în Monitorul Oficial nr. 923 din 30 decembrie 2009;

F. Avize ale Curții Constituționale

1. Avizului consultativ nr. 1 din 5 aprilie 2007 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, domnul Traian Băsescu, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 18 aprilie 2007;

G. Hotărâri ale Adunării Constituante

1. *HOTĂRÂRE nr. 1 din 11 iulie 1990* privind Regulamentul Adunării Constituante, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 42 din 2 martie 1991;

H. Regulamente ale Parlamentului

1. Regulamentul Camerei Deputaților, republicat în temeiul art. II din Hotărârea Camerei Deputaților nr. 48/2016 privind modificarea și completarea Regulamentul Camerei Deputaților, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 432 din 9 iunie 2016, dându-se textelor o nouă numerotare, Regulamentul Camerei Deputaților fiind aprobat prin Hotărârea Camerei Deputaților nr. 8/1994 și a mai fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 277 din 12 aprilie 2016);
2. Regulamentul Senatului, republicat în temeiul art. II din Hotărârea Senatului nr. 105/2017 privind modificarea și completarea Regulamentului Senatului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 791 din 6

octombrie 2017, dându-se textelor o nouă numerotare, Regulamentul Senatului, adoptat prin Hotărârea nr. 28/2005, a fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr, 387 din 20 mai 2016);

3. Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, adoptat prin Hotărârea Camerei Deputaților și Senatului în ședința comună din nr. 3 martie 1992, modificat prin Hotărârea nr. 13 din 29 iunie 1995, publicată în Monitorul Oficial nr. 136 din 5 iulie 1995 și prin Hotărârea nr. 55 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial nr. 394 din 1 iulie 2013). Titlul Regulamentului a fost modificat de pct. 1 al art. I din Hotărârea nr. 55 din 26 iunie 2013 și acum se numește Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului.